9 770130 102202

AYLIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ Kasım 1999 Sayı: 66 Fiyatı: 600.000 TL. *(KDV Dahil)*

ÖKÜZ

www.leman.com.tr

keke sesini duymuşam sen mi geldin tez mi geldin

bakılacak çok şey var.. okumaksa size kalmış

29

56

Akşamsefası

Yaş Bir İş Yaşlanmak Be Eşber

Gençken
kurşunî bir kumruydu
Her dem dem çeken
İhtiyar oldu, ihtiyar
Ağarmış bir güvercin şimdi
Paçalı donlarıyla
Sabahları sırılsıklam
Altmış altıları

CAN YÜCEL

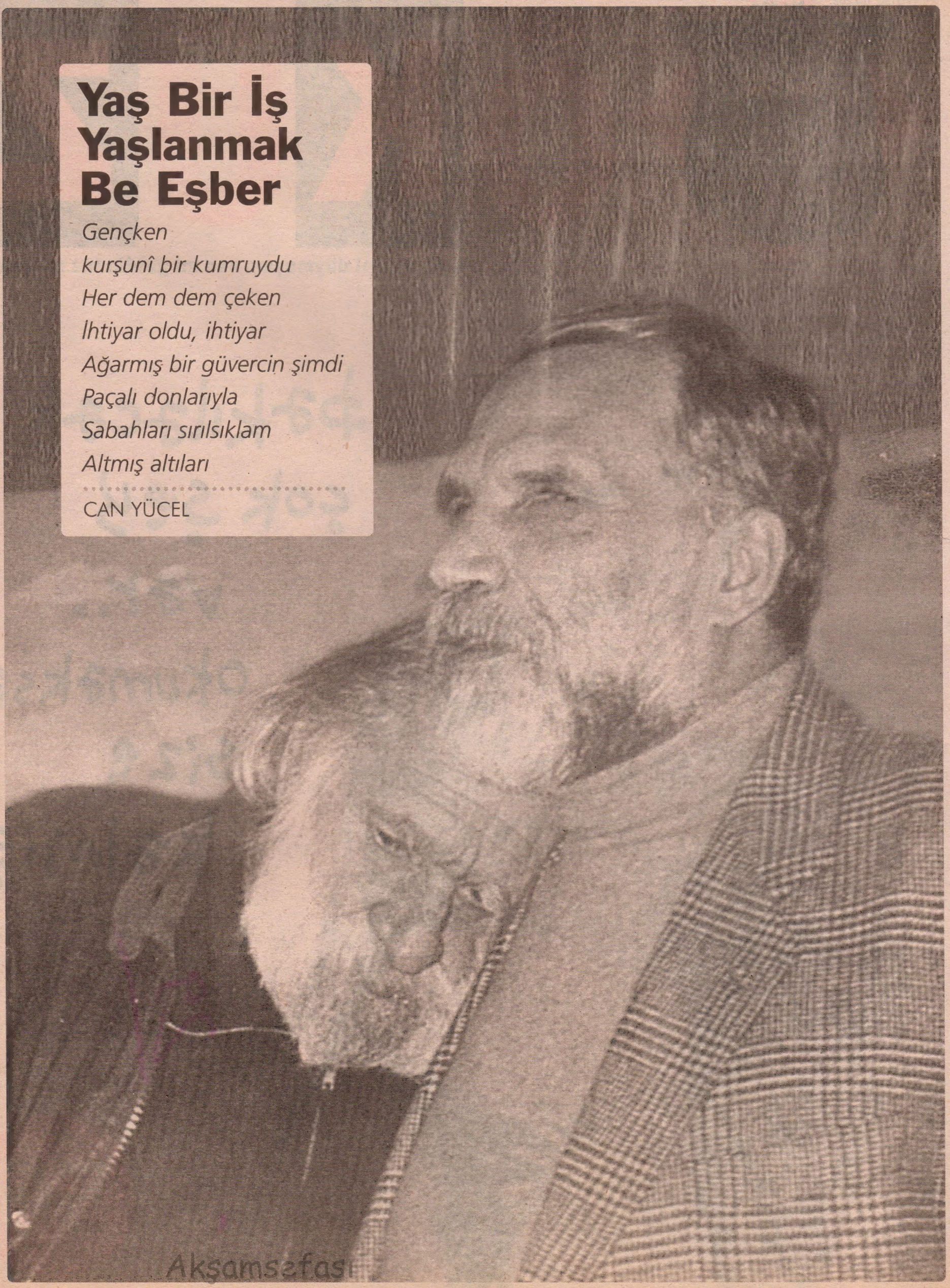

Sürdüğü parfümün ismi "şeytan" olduğu için masallarda, hülyalı dünyalarda kendine yer bulamayan Şişman başkanın, her sabah köşkün penceresinden dışarı bakıp Allah'a ne için dua ettiğini belki kimse bilmiyor ama biz biliyoruz...

Şeytan Kokan Şişman Başkan

En acılı konu, en kötü hikaye bile bir şekilde masallaştırılıp anlatılabiliyor da, nedense Şişman başkanın öyküsü bir türlü masalın tatlı ballı dünyasına girmeyi beceremiyor. O hülyalı ülkede, sevimsiz bir şarkı gibi havada asılı kalıyor...

Bu maceraya yakışan tek dil soğuk ve steril.

Şişman başkanla ilgili tüm gerçekler bir doktorun kaleminden çıkan sahici bir hayranlık öyküsünün içinde gizli.

Bir yıl önce bir dergide yayınlanan bu öyküde anlatılanları okuduktan sonra artık kimse şişman başkan hakkında "neden"le başlayan bir soru soramayacak.

Artık kimse onun o koltuğa nasıl çıktığına ve oraya nasıl yapıştığına şaşmayacak.

Doktor bilmeden, fark etmeden her şeyi anlatacak. Kötülüğün bir güç olup, şişman bir başkan şeklinde ülkenin üzerine çöreklenmesinin bilimsel formülünü yine bilimsel gözlemlerle şıp diye açıklayacak:

Doktorun seyir defteri

Şişman başkanımız herkesin inanmakta hala güçlük çektiği yoğun bir tempoya sahip. Sıkı bir disiplin anlayışı olan **şişman beyefendi** – ben kendilerine hep böyle hitap ettiğim ve öyle de olduğu için buraya da böyle yazmayı uygun gördüm- bu disiplini hayatın her anına yansıtır.

1.72 boyunda 101 kilodur. Yaşamsal bulguları bakımından son derece sağlıklı, dinç, daima zinde ve hazırdır.

Şişman başkanımızın şu çok konuşulan ve çok kıskanılan meşhur sakinliği onu ayakta tutan en temel özelliklerinden birisidir. İnanılmaz bir stres uzmanıdır. Aldığı tüm negatif enerjiyi bir anda kendine ve çalışma temposuna uygun pozitif enerji haline çevirir. Belki de o yüzden kendisine ' bir stres uzmanı' ve 'stres dönemlerinin politikacısı' deniyor. Üzüntüyü, sıkıntıyı, problemi adeta bir sünger gibi emer ya da öğütür.

Şişman beyefendi her sabah 6.30'da kalkar, ilk önce BBC'den yabancı ve Türkçe; TRT'den iç haberleri dinler. Tıraş olur, duşunu alır. Kıyafetiyle bizzat kendisi ilgilenir. Aslında pek formal giyinmeyi sevmez ama koyu renk tercihidir. Giyiminde en çok dikkatimi çeken tarafı kol düğmeleridir; örtülü ve ölçülü bir zariflik vardır hemen hepsinde. Ayrı bir hoşluk katar görünümüne. Aramis 'Devil parfümünü ise hiç değiştirmedi....

...Her sabah yaşadığım ve beni etkileyen inanılmaz bir iyimserliği vardır. Büyük pencerenin önüne gider ve orada sanırım bir dua okur. Çünkü dudakları kıpır kıpırdır. Neler söylediğini, neye dua ettiğini hiç sormadım, o da söylemedi. Hava ister karlı ister yağmurlu isterse güneşli olsun ilk cümleleri ağzından dökülüverir: "müthiş bir gün doktor"...

Gazeteleri geldikten hemen sonra büyük bir dikkatle okumaya girişir. Tam 45 dakikada gazeteleri okumayı bitirir. İkinci turda yabancı basına geçer. Çok iyi derecede İngilizce ve Fransızca bildiği için bu okuma işlemi de pek uzun sürmez.

Daha sonra sıra sağlık kontrollerine gelir.

Ben galiba **Şişman başkan** konusunda biraz işgüzar, biraz da kıskancım.

Her sabah bizzat nabzını ölçer, tansiyonuna bakar ve kalp tetkiklerini yaparım. Benden başka 24 saat görev yapan çok iyi bir ekibimiz var. Onlar da her saniye **Şişman beyefendiyi** izlemekle yükümlü.

Kahvaltı masası adeta bir Türkiye besin mozaiğidir. Çeşit çeşit peynirler, ballar, reçeller, ekmekler, zeytinler. Sanırım bu mozaik hoşuna gidiyor; yemese bile görmekten zevk alıyor, biraz da gurur duyuyor.

Kahvaltıda sadece bir kibrit kutusu kadar peynir, 6-8 adet siyah zeytin, bir dilim köy ekmeği yiyor ve bir bardak çay içiyor, ince belliden. Nedense hiç çay bardağını belinden tuttuğunu görmedim...

Şişman beyefendiyi izlerken bir yandan da güne onun enerjisiyle başlamanın, o üretici dünyaya ve o mutlu uyanışa dahil olabilmenin benim için belki de Allah'ın büyük bir lütfu olduğunu düşünüyorum.

Kan şekeri yüksekliği eğilimi ve göz tansiyonu yüksekliği yüzünden, çeşitli ilaçlar ve bazı destekleyici vitaminler alan **Şişman başkanımız** son derece dinç ve sağlıklı. Sağlığı konusunda mütevekkil ama dikkatli ve özenli.

'İlk önce sağlıklı olmalıyım ki işleri daha kolay halledeyim' diye düşünüyor sanırım...

..Nasıl ezbere bildiğine hala şaşırdığım bir kalori listesi vardır. Hangi gıdanın ne kadar karbonhidrat, yağ ve protein içerdiğini ve kaç kalori olduğunu bilir. Günlük aldığı kalori miktarı asla 1750'yi geçmez. Neden mi **şişman**? Yapısal sebepler, genetik faktörler ve hareketsizlik temel nedenler...

Kahvaltıdan sonra alttaki çalışma salonuna geçen **Şişman başkanımız**, burada günün ilk toplantısını takiben belki de tek sporunu yapıyor. 400 metrelik mesafeyi yürüyerek çalışma binasına gidiyor!..."*

Bu şişman adam işte yukarıda anlatıldığı gibi, aldığı negatif enerjiyi pozitife çevirmekte usta olduğu için hiç utanmadan "Kimse bana sağcılar adam öldürüyor dedirtemez" diyebildi;

Bir stres uzmanı olduğu için haklarını isteyen işçileri "yollar yürümekle aşınmaz" diyerek küçümsedi;

Öldürücü soğukların olduğu havalara bile "müthiş bir gün " diye düşündüğü için çocukları göz altında kaybolan annelere "çocuklarınız cebimde mi ki çıkarıp vereyim" diyecek kadar küstah olabildi.

Kahvaltı masasını yemediği yemeklerle donatmayı seven Şişman başkan, yaptıkları yüzüne vurulduğunda "Dün dündür bugün bugündür" diyecek kadar pişkindi.

Sürdüğü parfümün ismi "şeytan" olduğu için masallarda, hülyalı dünyalarda kendine yer bulamayan Şişman başkanın, her sabah köşkün penceresinden dışarı bakıp Allah'a ne için dua ettiğini belki doktor bilmiyor ama biz biliyoruz...

** "Devil sürer, çayı ince belliden içer", Aktüel Dergisi, 31 Aralık 1998*

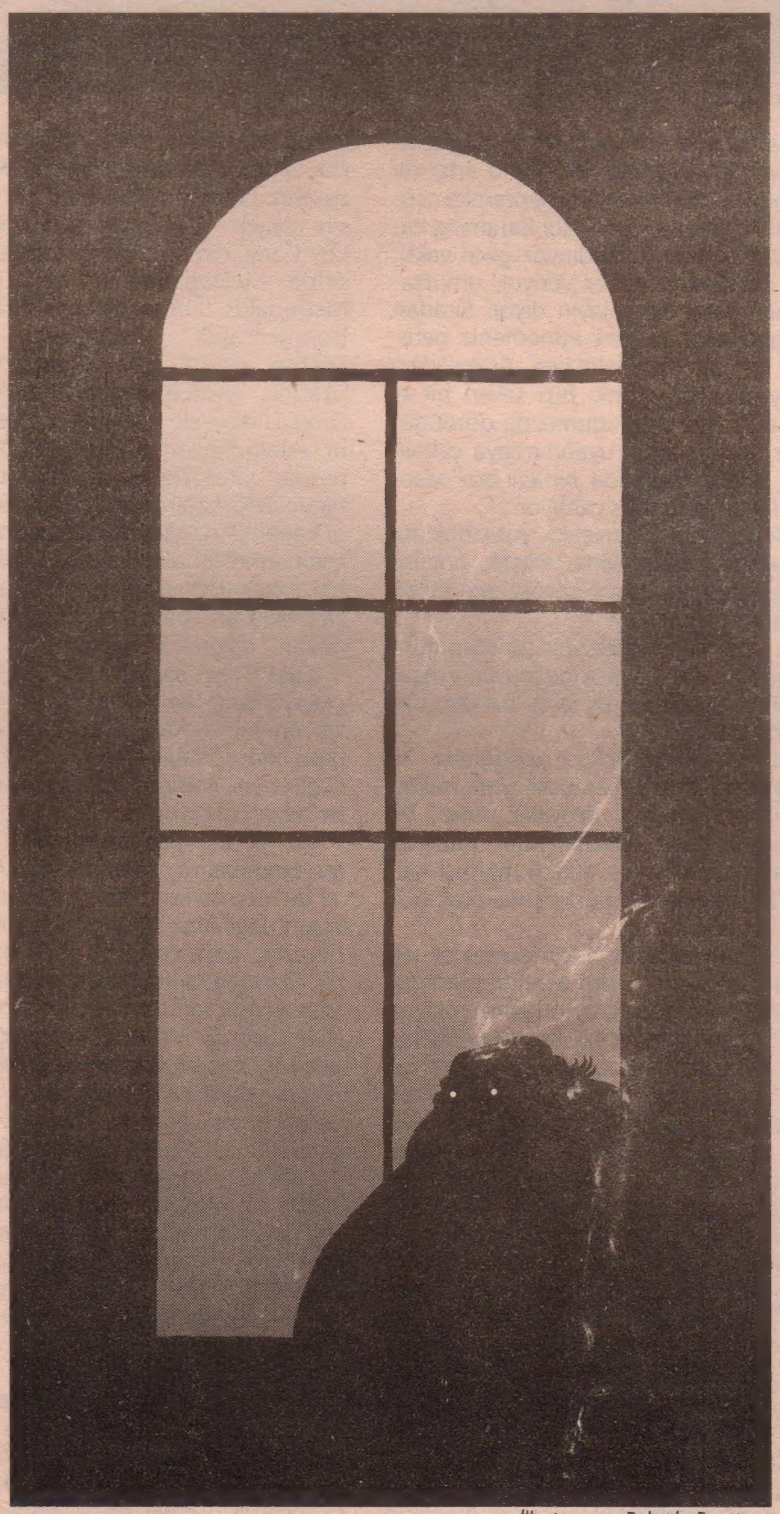

İllustrasyon: Bahadır Baruter

MİNE SÖĞÜT

Yolsuzluğa alışmıştık, yolsuzluklara da alıştık. Depremlerle tanıştık, öncüsü ya da artçısı (tomas'a, komaz) şiddeti bile fark etmiyor. ...ve artık suikastler bile sıradan gündem maddeleri olarak gazetelerin manşetlerinde yalnızca bir gün, bir gün bile durmuyor. Kışlalı öldürülmüş, yaptığımız ilk programda karşımıza eski, yeni milletvekillerini çıkartıp, dosyalar yapıp, bu işi nasıl çözemeyeceklerinin haberini yapıyoruz. Biliyoruz çünkü mahsur kaldık bu asansörde.

Asan-sör

CÜNEYT ÖZDEMİR

Bir binada çalışıyorum, asansörlü. Gelişte ve gidişte katları tek tek asansörle çıkıyorum. Görmediğim çelik bir halat hissettirmeden çekiyor beni yukarıya. Boynuma mı takılı, yoksa asansörün ucundaki kancaya mı, bilmiyorum. Aşağıda düş dünyam, benim dünyam, arkamdan kapatıyor kapılarını hain asansör kapıları. Otomatik. Ya da açılıyor kapılar tam tersi indiğimde aşağıya. Asansörde başlayan gerçek hayat asansörle noktalanıyor. Asansör beni hayata, hayatı bana taşıyor.

Asansörler büyük yalnızlıkların birkaç metrekarelik kullanım alanları. Gibi...

Suskunlukların, sessizliklerin emir komuta zinciri içinde, talimatnameler eşliğinde uygulandığı serbest bölge alanları. Hayatın küçük ölçekli aynalı çıkmaz sokaklarından biri. Yalnızca biri... Bir bindiniz mi, kaçış yok. Doğum gibi... İnene ya da çıkana kadar, ya da ölene kadar... Kıç kıça dursanız da hınca hınç bir kalabalıkta kendinizle başbaşasınız. Kaç kat çıkıyorsanız artık, asansörde susmalı, konuşmamalısınız. En yakın dostunuzla omuz omuza durmak da aynı, tanımadığınız bir insanla durmak da. Özel hayatların olmadığı ölçeklerden yalnızca birindesiniz. Üstelik hiç bir kata, katmana, sınıfa da ait değilsiniz. Eğer aynı asansöre bir kere binmişseniz, sınıf farkını da yendiniz ki; vardır muhakkak büyük binaların sağında solunda kuytu bir köşesinde sizinle asansörleri bile paylaşmayı tenezzül etmeyecek birilerine göre küçük ve dekoratif asansör kapıları. Ama yine de referans noktanız tepe ya da zemin olmamalı. Binaya bir kez girdiyseniz, farkların olmadığını da fark etmelisiniz. Bir alt kata da inebilirsiniz, ara katlarda da asansörü terkedebilirsiniz. Tek gerçekliğiniz kırmızı rakamlar, yanan ışıklar ve çoğu zaman kapalı kapının ardından görmediğiniz geçilen katlar.

Benim bindiğim asansörlerde kimse konuşmuyor, kimse konuşanı duymuyor. "Ayıp" sanki. "Sanki" ayıp...

Şu günlerde koca bir asansörün içinde ara katlarda kalmış, kurtarılmayı bekleyen bir asansörzade gibiyim. Gibi miyiz demeli yoksa. Hayatımızın boyunca geçirilmiş bir ilmik bizi bir yukarı çekiyor, bir aşağıya. Öncü mü artçı mı olduğu anlaşılamayan depremler sürekli bir ünlem işareti gibi kafamıza kafamıza vurarak uyandırıyor gece vakti. Bizi... Sarsarak haber veriyor, umursamayın diyor, korkmayın diyor. Sıradan hayatlarınızın o dert etmemeniz gereken konularına takılmayın. Asansörlerde yaşamayın. Sanki bizi seven bir el sarsarak bizi uyuduğumuzda gördüğümüz bir kabustan uyandırmaya çabalıyor. Nafile. Yukarıda birileri bizi asansörden kurtarmaya çalışıyor...

Yolsuzluğa alışmıştık, yolsuzluklara da alıştık. Depremlerle tanıştık, öncüsü ya da artçısı (tomas'a, komaz) şiddeti bile fark etmiyor.

...ve artık suikastler bile sıradan gündem maddeleri olarak gazetelerin manşetlerinde yalnızca bir gün, bir gün bile durmuyor.

Kışlalı öldürülmüş, yaptığımız ilk programda karşımıza eski, yeni milletvekillerini çıkartıp, dosyalar yapıp, bu işi nasıl çözemeyeceklerinin haberini yapıyoruz. Biliyoruz çünkü mahsur kaldık bu asansörde. Kurtaramayacak bizleri hiç kimse.

Kurtarmayacak. Çözmeyecekler elbette suikastleri. Tüm araştırma komisyonlarının raporları aynı kapıya çıkıyor. Suikastlerin çözülmesi içeriden engelleniyor. Bir de saf saf soruyoruz. "Nasıl yani?" diye. "Neden?" diye... Sanki bilmiyormuşuz gibi, hayret etmeye çalışıyoruz. Kendimizle oyun oynuyoruz. Ama burası zemini ve tepe katı düğmesinin karşısında bozuk yazan bir ülke. Boş asansör aynaları duruyor önümüzde. Yarın ne olur bilinmez, olmaz ya belki bir kaç taşeron yakalanacak, teşhir edilecek, yargılanacak ve muhtemelen bir dahaki af kapsamı içinde yer alacak. Arsızca ziyaretine gidecek birileri, siyaseten manevraların içinde hapsolacak gündem. Ölenlerin kanı yerde kalacak. Ateş hep, hep düştüğü yeri yakacak.

Bir asansördeyseniz şayet, bir kez asansöre bindiyseniz ancak düğmelerin altında yanan ışıklarda duracaksınız. Arnold Schwarzenegger'in bir bilim kurgu filmiydi galiba. Dünyadaki bütün lokantalar "Pizza Hut" olmuştu. Herkes aynı lokantaya gidiyordu. Baksanıza artık hemen herkes aynı kot markasını giyiyor. Yılın fotoğrafı olarak Ortaköy Camii'nin önünde minarelerin arasında McDonalds ya da Çinlilerin McDonalds tabelası seçiliyor. Si En En İspanyolcaydı, Almancaydı derken Türkçe yayına da başladı. Yakında Arapça, Hintçe yayına hazırlanıyor. Omo Türkiye'de de, İngiltere'de de aynı reklam filmlerine yapılan dublajlar ve benzer stratejilerle pazarlanıyor. Hep filmlerdeki kadınları seviyorsunuz, dergi kapaklarındaki kadınlar hep aynı bakıyor, erkekler aynı klişeler içinde yollarını arıyor. Her aşkın ardından aynı hayalkırıklıkları, benzer yalnızlıklar "hoşgeldin" diyerek sizlere sarılıyor.

Eğer 4 ayrı asansörü olan bir binada çalışıyorsanız hangi asansörle çıktığınızın önemi de kalmıyor. Katlar aynı kat nasıl olsa. Çıkabileceğiniz ya da inebileceğiniz yer arasında çok büyük mesafeler de yer almıyor.

Siz hiç sarı ışıklı bir asansöre bindiniz mi, binmezsiniz, binemezsiniz. Asansörler de mevsim kıştır hep. Yağmur yağması şart değil ama gökyüzünde kasvetli bir beyazlık, griye çalan bir aydınlık hakimdir. Florasan lambalardan boşalan damlalar altında sonbaharı geride bıraktık, kışa koşuyoruz. Mevsimler katlar gibi hızla geçiyor. Kapılar kapalıysa göremiyorsunuz da, durduramıyorsunuz da, duramıyorsunuz da...Zamanı. Edebiyat ve siyaset dünyasında onca derin mevzu önemli "abi'ler", sarsıcı gündem maddeleri, suikastler arasında asansörlerde geçen ömrünüzün dışında kalan kısa zaman aralığında sıkılmakta haklısınız. Ortaköy'deki McDonalds'tan mcçikınları süper şekilde yemek istiyorsanız, o çok moda kotları giymek istiyorsanız o asansöre binmek zorundasınız.

Benim bindiğim asansörün kapısı otomatik. Dokunmatik düğmelerle açılıveriyor. Gariptir yine de açılıp kapandığı yerlerdeki boyaları aşınmış, belli ki herkes asansörün o derin sessizliğinden ve yalnızlığından kurtulmak için kapıları bir an önce açmak için bir de eliyle bir hamle yapıyor. Acele ediyor. Kaçmaya çalışıyor. Sıkıntı basıyor, afakanlar kovalıyor...

Kurallar bozulmak içindir. Yazılı olanlar da yazılamayanlar da. Örneğin bugüne kadar hiç bir asansörde osurmak yasaktır yazmıyor. Ama insanoğlu zaart diye osuruyor. Ya da bizlere okullarda onca terbiye, onca ders kafamıza kafamıza vurularak öğretiliyor, onca hedef, onca ilim, onca terbiye...Nafile bir bakmışsınız kel alaka bir yerde olmaması gereken dostlukların içinde, işlerde, ilişkilerde, aşklarda, kaçışlarda bulabiliyorsunuz kendinizi.

Asansörlerde yalnız kalmak imkansız, aynaların ardında gizli kameralar var.

Aynalarda ağzınızı burnunuzu düzeltmeyin sakın. Maymun gibi çıkıyor ya da güvenlik kameralarına sivilcenizi silerken yakalanıyorsunuz. Ve asansör müziği hep aynı teraneden çalıyor.

Richard Klaydırmın Ciguli'nin eserlerini yorumluyor. Yalakalık olsun, konser olsun, tencere dolsun. Ciguli de çalıyor oysa Mustafa Sandal da. Aslında bence her ikisi de aynı insan ya... Orhan Boran'la Yuki gibi mesela. Sahi hangisi insandı, hangisi kukla? Siz hiç milliyeti olan bir asansör gördünüz mü? Üzerinde Alman malı, İnculuz malı yazsa da asansörlerde hep aynı zihniyet hakim, hepsinin ardında müşerref bir paşanın öngördüğü dünya tezahürü var. Marmaris'te ressamlığa merak salan bir big brother, bir de Nuh'un Ankara makarnası. Hitler yaşasaydı o da Bavyera'nın steplerine yerleşip fotoğraflardan arak ne idüğü belirsiz bir resim sanatı ile meşgul olurdu. Herhalde. Asansörleri Auschwitz'e kurdurur, Yahudiler kurtulurdu.

Artık asansörlerde yaşıyoruz. Teslim bayrağını çektik. Tutunuyoruz. İnceliklere ayıracak zaman her geçen gün azalıyor. Asansörlerde yüksek sesle konuşana kötü gözle bakılıyor. Zaten sis gitsin işte kardeşim. Asansördesin sonuçta, bir kat mesafesi ya da bir hayat mesafesinde... İndiğini ya da çıktığını fark etmiyorsun. Mevsim hep kış artık, hep kış, hep kış. Biliyorsun. Kabulleniyorsun.

Kata gelince bir "iyi günler" yetiyor kalanlara. Çok bile geliyor anlayana...

"Çınnnn"layınca zaman iniyorsun.

conan@ibm.net

Aksamsefası

Amerika'daki Türklere güvence vermiş: *"ABD vatandaşı olmakta kaygınız olmasın, yeter ki Türkiye'ye bildirin ve izin alın. Bu izin herkese verilir."* Madem herkese verilirmiş bu izin, hep birlikte ABD vatandaşlığına geçsek? Kendimize Amerikalılardan başka yönetici seçmek için uğraşmamıza gerek kalmaz.

Yâr, Bana Bir "İşaret", Medet!

FEYZA HEPÇİLİNGİRLER

Ecevit'in Türkçesi kusursuzdur, "Türkçe konusunda en titiz, en özenli lider odur." Böyle düşündük yıllarca. İnsanların düşünme alışkanlıkları kolay değişmiyor. Bu ülkede aydın sayılan kişilerin geçmişinde -yaşlarına göre- çocukluk ya da gençliklerinin bir döneminde Ecevit vardı ve onunla ilgili kesinleşmiş yargılar. Oysa insanlar değişiyor. Son yirmi beş yılda hem aydın sayılanlar değişti hem de Ecevit.

Gerçekten Ecevit Türkçeyle, teknik sayılabilecek konularda düşünce yürütecek kadar ilgilenen bir liderdi. "Çekimser" sözcüğünü yanlış sayıp doğrusunun "çekinser" olması gerektiğini söylemesi dün gibi. Hoş, "çekimser - çekinser" konusunda yanılıyordu; sözcüğün "çekin-mek"ten geldiğini, "çekinse-mek"ten "çekinser" olması gerektiğini düşünüyordu. Oysa Türkçede "-msa,-mse" diye bir ek var "çekimser" sözcüğündeki de bu ek. Yine de İngilizce özentisini yaygınlaştıran, Türkçeyi katletmeye azimli öteki liderlere bakıldığında Ecevit, sözcüğün ekini, kökünü düşünecek kadar ilgiliydi Türkçeyle. Ayrıca Öztürkçeciydi. **Ilıcak'**ların Tercüman Gazetesi, "Yaşayan Türkçe" saçmalığını başlattığında pırıl pırıl Türkçesiyle o, karşılarında yer aldı. **Kenan Evren** döneminde yasaklanan sözcüklere sahip çıkan da oydu. İnadına bu yasaklı sözcükleri kullandı ve her zaman çok doğru kullandı. Ancak son zamanlarda Ecevit'e bir şeyler oldu. Ecevit, o Ecevit değil artık.

Hani, eskiden deliler gibi sevdiğiniz, uğruna canınızı vermeye hazır olduğunuz kişinin, aşk bitip de ortalık durulunca bu sevgiyi hiç de hak etmediğini düşünmek gibi bir şey Ecevit'le yaşadığımız. Ne olursa olsun, geçmişimizin bir dönemine damgasını vurduğu için, kendimizi yadsımamak adına sahip çıkmak istiyoruz ona. Ama bir de o fotoğraf var. Ecevit'in bugününün fotoğrafı. Onu Bill'in karşısında, sözlüye kalkmış, askeri okul öğrencisi gibi gösteren fotoğraf. Kimileri "necip" Türk devletinin böyle temsil edilmesine karşı çıktılar. Değildi. Amerika karşısında Türkiye tam da böyle temsil edilmeliydi aslında. Titreyen bacakların üstünde dengede kalmaya çalışılarak, nereye konulacağı bilinemeyen eller birbirine kenetlenip "Siz büyüksünüz efendim!" der gibi. Bizimki, aşkın büyüsünün bozulduğunu fark etmenin tedirginliğine benziyordu daha çok. Şu ilahlaştırdığımız eski sevgilinin kendi boyutlarına inmesi... Yoksa hep öyleydi de biz mi fark edemedik? Aşk bu! Böyle yanılsamalar yaratır, gördüğümüzü değil, görmek istediğimizi gösterir. Yine de ortak geçmişimizi, bu arada kendimizi yadsımamak için dünle bugünün arasına bir sınır çizmeliyiz. Biz aşkımızla onu yüceltirken böyle değildi ki o! Onu oturtmaya çalıştığımız tahtın kıyıcığında "Haz'rol"da beklemezdi. Her an "Haz'rol"da durduğu yetmezmiş gibi, "Haz'rol" durumunda yürümeyi bile başaran bugünkü Ecevit'le eski sevgilimizin ne ilişkisi var? "Umudumuz"du o. Şairdi. Çevirmendi. Yalnız **T. S. Eliot**'ı değil, **Tagor**'u da onun çevirileriyle tanıyıp sevmiştik.

Amerika'ya giderken, Eylülün sonunda "30 Ağustos Zafer Bayramımızı" kutladı. "30 Eylül" demek istemiş aslında; ama aksiliğe bakın 30 Eylül'de de bayram yok. Türkiye-ABD ilişkilerinden söz ederken ABD yerine İsrail: İsrail'den söz etmesi gerektiğinde de bu sefer İsrail yerine İran diyecek. Gaf konusunda **Tansu Çiller**'e yetişmek için azıcık bir gayret gerekiyor. Çok az.

Meclisteki oylamada oy pusulasını cebine koyup koltuğuna oturan Ecevit'le adı dağlara taşlara yazılan **Karaoğlan** arasında ne yakınlık olabilir? İki kişilik bir partiye döndürdüler DSP'yi. Edi'yle Büdü partisi. Dışarıdan tuttukları tek kişi "suflör": **Hüsamettin Özkan.** Hani rollerini unuturlarsa fısıldasın diye. Ama bazen o bile yetersiz kalıyor. Depremden sonra Bolu'da, henüz yağmur yüzü görmemiş Kızılay çadırlarının su geçirmeyeceğine hükmedip rahatladıktan sonra deprem izlenimlerini inanılması olanaksız şu sözlerle özetlemişti Ecevit: *"Halkımızı mutlu gördüm."*

Kimi zaman, "itiraf" sayılabilecek kadar doğru saptamalar yapıyor. CNN Televizyonuna verdiği demeçte Marmara depreminden sonra "müteahhitlerin hatalı olduğunu" ve (fakat) "sorumluların ortaya çıkarılmasının hemen hemen imkânsız olduğunu" söylemesi bunlardan biri. Başında bulunduğu hantal devletin, suçlu müteahhitleri bulmak ve yargılamak yerine, deprem bölgelerindeki yeniden yapılanmada onlara ihale vereceğini en baştan biliyormuş demek.

Alışıldık politikacı tipini kolay çiziyor. "AB'nin tam adaylık başvurusunu reddetmesinin Türkiye için eğitsel bir etkisi olduğunu" belirttikten sonra ("Eğitsel" ne demekse, bu etkiyle eğitilmemize katkıda mı bulunuyor AB?) tam da **Erbakan'**ın söyleyeceğini, "Bu sayede Türkiye'nin Avrupa dışında daha geniş bir coğrafyaya ilgi duymaya başladığını" söylüyor. Kamuoyunu zararlı bilgilerden koruma konusunda kararlı, tıpkı öteki politikacılar gibi: *"Gerçekdışı birtakım söylentilerle ilgili sözlerin kamuoyuna açıklanması bile yanlış. Üzerinde durulacak, ciddiye alınacak bir konu değil,"* diyor. Bu uğurda -eğer kendisine hatırlatılırsa- TV kapatma yetkisini de kullanıyor. Devleti, bütün bildik politikacılar gibi "otorite" ile özdeşleştiriyor: *"Cezaevlerinde devlet otoritesinin sağlanabilmesi için elimizden geleni yapmak zorundayız."* "Elimizden gelen"i, "zorunda" olduğumuzu yapmak, devlet olmaya yetermiş gibi.

Politikacıların asla gerçekleştirmeyecekleri işlerde bile kesin konuşmalarına alıştırılmıştık; oysa Ecevit: *"Bildiğim kadar konu alt komisyonda. Oradan ne çıkacağı veya ne çıktığı konusunda bir bilgim yok."* diyor. Erbakan'ın beş yıl için siyasal haklardan yoksun olacağını söylerken: *"Bu benim kendi anayasal görüşüm."* dediği gibi. Herkesin "kendi anayasal görüşü" mü var?

"Politikacı "Evet" derse bu, "Belki" demektir;"Belki" derse "Hayır" demek ister; iyi bir politikacı asla "Hayır" demez." diye bilirdik. Ecevit bazı sorulara *"Hayır, hayır söyleyemem."* diyor. Bazen de düpedüz kekeliyor: *"Bu uygulamada şöyle veya böyle, o önemli değil. Fakat bu konuda bir konsensüs oluşmaya başlaması güzel bir şey."* Dünya Bankası Başkanı ile nerede görüşeceği sorusuna *"Blair House"*da gerçekleşecek. Ben onun uygun olduğunu düşünüyorum." diyor. İkinci tümce, doğaçlama bir çeviri sanki! ABD Başkanının "tahsis" ettiği evi uygun bulmak / bulmamak ne demek? Nasıl bağdaşır o "Haz'rol" duruşuyla?

Amerika gezisi çok önemli; şerefine rozet bastırılacak kadar önemli. *"Seyahatimizin hedefine ulaşacağı inancını taşıyorum. Hepimize "İyi Yolculuklar" dilerim.* "Başbakanın ağzından böyle yazılmış rozetin üstüne. "İyi Yolculuklar" neden tırnak içine alınmış, diye soruyordu **Perihan Mağden;** neden büyük harflerle başlanarak yazılmış? Peki, "inancını taşıma"ya ne gerek var; "hepimize" mi, "hepinize" mi? "Seyahatimizin hedefine ulaşması dileğiyle herkese iyi yolculuklar" demek için rozet mi gerekirmiş? Uçakta çok çok iki saniyeyi alırdı bu dileği dile getirmek.

Amerika'daki Türklere güvence vermiş: *"ABD vatandaşı olmakta kaygınız olmasın, yeter ki Türkiye'ye bildirin ve izin alın. Bu izin herkese verilir."* Madem herkese verilirmiş bu izin, hep birlikte ABD vatandaşlığına geçsek? Kendimize Amerikalılardan başka yönetici seçmek için uğraşmamıza gerek kalmaz.

Yine Amerika'da *"Özellikle ABD'li işadamlarını başta enerji olmak üzere çeşitli alanlarda yatırıma davet ediyoruz."* demiş. Güneydoğu'yu kalkındırmak için de davet edecek mi Amerikalıları? Güneydoğu sorununun ekonomik gelişmemişlikten ibaret olduğunu söylüyordu ya! Yakışır! Kürtlerden arındırılmış bölgelere Amerikalıları yerleştiririz, kalkındırırlar bölgeyi.

"Sanki sizi yıllardır tanıyorum." demiş Clinton'a. Oysa bizi o kadar iyi tanımıyor. Nurcu **Mehmet Kutlular** için *"Böyle ilkel düşüncelerle Türk halkı kandırılamaz. Bu, çok çirkin bir din istismarıdır."* derken Türk halkının hep de bu ilkel düşüncelerle kandırıldığını bilmiyor mu? Ayrıca, **Fethullah Gülen** Hocaefendi Hazretleri'nin düşünceleri pek mi "gelişkin"di?

Marmara depreminden sonra *"Dayanışma duygusu gelişkin Türk halkının zor günleri aşacağını"* söylerken "gelişkin" değil, "gelişmiş" demek istiyordu. Zor günlerin aşılmasında sorumluluğu devletten alıp halkın dayanışma duygusuna devrediyor; Türk halkına, **Osman Durmuş'**a sahip çıktığı kadar bile sahip çıkmıyordu. *"Benim gördüğüm işini iyi yapıyor. Sağlık hizmetleri çok iyi işliyor. Öyle, görevden alma falan söz konusu değil."* derken **"Devlet"**inden bile daha iyi korudu Osman Durmuş'u. *"Sanırım yanlış bir ifade kullandı. Bu sözler düşündüklerimizi yansıtmıyor."* dedi. "Biz" dedi. Osman Durmuş ve Ecevit birlikteliğini içimize sindirmemizi istedi. O, altına imza koyduğu, çeteleri sokağa salıverecek af yasasını içine sindiremezken bizim bunları içimize sindirmemizi bekledi. Ve hep o sarsak ifade: "Bilmiyorum", "Tahmin ediyorum", "Sanıyorum", "Bilgim yok"...

Eski Ecevit'ten kala kala "teşekkür"ler kaldı. Her sözün sonuna,ortasına, nokta yerine, virgül yerine "teşekkür". Kullanıla kullanıla anlamsızlaşmış "teşekkürler".

Tagor, Bülent Ecevit çevirisiyle: *"Her doğan çocuk, Tanrının insanlardan hâlâ umudunu kesmediğine bir işarettir."* diyordu. Türkiye de Ecevit'ten hâlâ umudunu kesmemek istiyor. Ama bunun için de bir "işaret" gerek, kuvvetli bir "işaret"!

Aksam Gazetesi

Harvard Mektupları -2

Yürek ve beyinle mide arasındaki organik ve psikolojik bağlantılar hesaba katılırsa, yediğimiz her şey, ya da bize sunulan her yiyecek, sadece tatlı-tuzlu ya da acı-ekşi midir? Pekin'deki McDonalds'da yediğiniz bir hamburgerle Rumelihisarı'nda boğazınızdan süzülüp geçen Menemen, aynı ideolojik kaynaktan mı besleniyor?

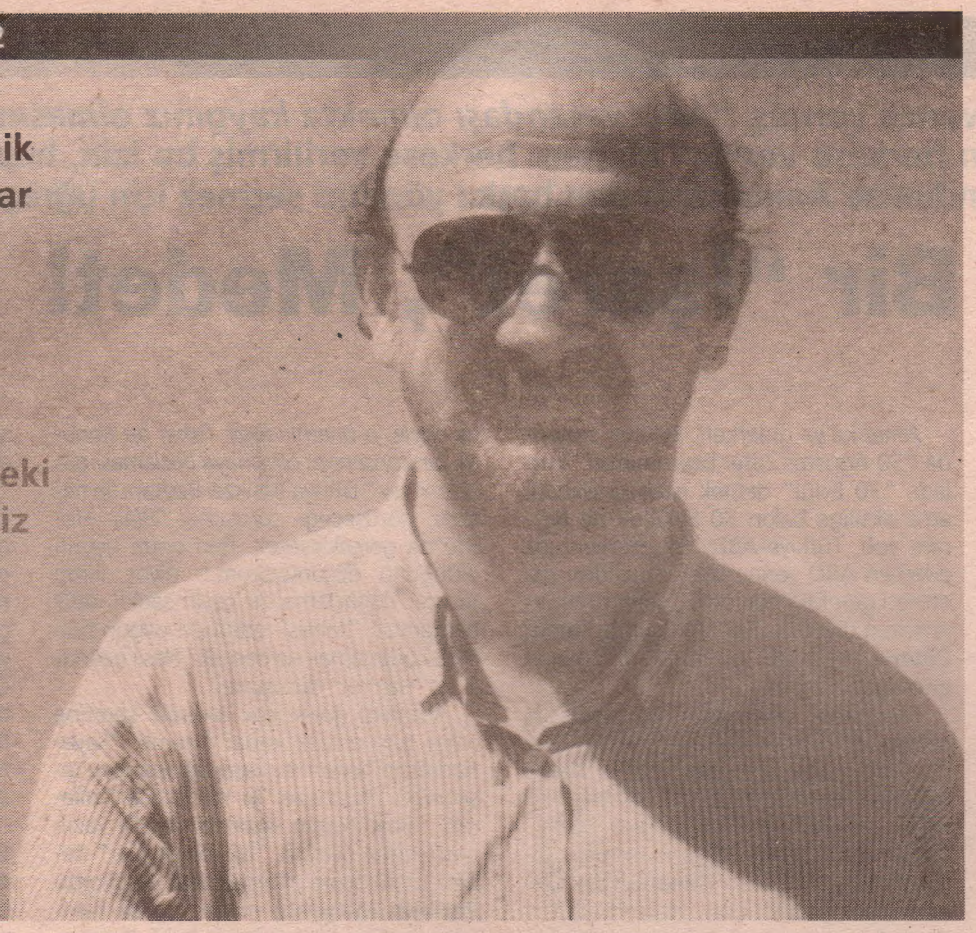

Hamburgerin Sosyal Antropolojisi

Dergiler geldi, sağolun. Bu arada dergiyi yaptıktan sonra, ya Nihat abinin yanına Avustralya'ya gitmeyi ya da buraya gelmeyi düşündüğünüzü yazmışsınız. Vallahi çok güzel olur, beklerim yani, Öküz'e buradan bir-iki yıllık malzeme çıkar. Buradan da Pasifik Okyanusunu aşıp Avustralya'ya geçersiniz. Sanırım Leman-Öküz grubunun yurtdışı inceleme gezileri için bir bütçesi vardır...Ayrıca okur mektuplarından Öküz'ün ABD'de mebzul sayıda okuru olduğunu görünce sevindim. Hani başka durumlar olursa dergiyi burada bile çıkarırız. 'Sürgünde Mizah Parlamentosu aylık merkezi yayın organı' gibi kıyak bir isim takıp kendimize, 'Dünya'da Demokrasiyi Güçlendirme Vakfı'ndan fon bile bulabiliriz. Aşağıda Kasım yazısı...

Sömestr boyunca hangi dersleri alacağını araştıran öğrenciler için, 'course shopping' yani 'ders alış-veriş seansları' düzenleniyor. İlk ders gibi bir şey ama tüm dönem boyunca hangi konuların nasıl işleneceğini anlatıyor öğretmenler. Profesörler tezgahtar, öğrenciler de müşteri rolünde. Hoca allayıp pullayıp dersinin ne kadar iyi, ilginç, eğlenceli, yararlı ve kolay olduğunu kanıtlamaya çalışıyor. Öğrenci de bu dersin reklam kuşağındaki eşantiyonunu beğenirse kaydoluyor. Ders, yani bilgi de, alınıp satılan bir meta burada. Profesör ne kadar çok öğrenciyi cezbederse sicildeki notu o kadar artıyor. Çünkü nicelik niteliği, biçim içeriği, görüntü de gerçeği mat etmiş durumda. Ayrıca Harvard'da okuyabilmek için liseden yüksek puanla mezun olmak koşulunun yanısıra yıllık 30 ila 50 bin dolar para yatırmak gerekiyor. Bir öğrencinin ayda 1500-2000 dolar parayla yaşayabildiği düşünülürse, burada okuyabilmek için öğrencinin 'sağlam' bir Babası olması gerekiyor. Harvard Üniversitesi de gelirini artırmak için, tıpkı futbolcu transfer eder gibi, 'müşterisi mebzul' hocaları diğer okullardan buraya getirtiyor. Hani solist dünyasında da 'Aaa onun her programda en az 10 masası vardır' derler ya, onun gibi...

'Küreselleşme, milliyetçilik ve yerel kültürler' başlıklı bir derse alış-verişe gittim. E konu hoş, dersi veren Profesör hakkında geçen yılki öğrencilerinin yazdığı izlenim notları da fena değil. Ama henüz 5. Dakikada yedik golü.

Hoca, blucinin üstüne tweed ceket giyip şık bir ekose kravat takmış benim yaşlarda bir adam (Üstelik de kel!) : "Ben 60'lı yıllarda Berkeley'de okudum. O zamanlar 'Kahrolsun kapitalizm!' diye gösteriler yapardık. (Eyvah!). Neymiş kapitalizm? Kimdir kapitalist? Bakın kapitalist benim!

Niye mi? Ben ABD Üniversite Hocaları Emekli Sandığı üyesiyim. Bizim Sandık dünyanın bütün borsalarında oynuyor, ben de emekli maaşımın kaç dolar olacağını hesaplamak için borsaları izliyorum. Ben kapitalistim...İş bu kadar basit".

15-20 kişiyiz sınıfta. Amerikalı gençler birazdan ayran içecekmiş pozisyonunda. Hintli meslekdaşla bakışırken kaşlarımızı kaldırıp içimizden bir 'Allah Allah' çektik.

Burada adet, her söze 'İzin verirseniz önce kendimi tanıtayım' diye başlanıyor ve en az yarım saat kendilerini anlatıyor reklam-promosyon uzmanı kesilen hocalar. Ortaokulda futbol takımında iken kaydettiği sayılardan, lisede yapılan bir dış gezide heyet üyesi olmaya kadar her şey tek tek dökülüyor ortaya. Bu arada hanım, çocuklar, teyze, kayınço, varsa damat filan onlar da tanıtılıyor...Bizim Hoca 30 yıldır Hong Kong çevresinde bir köyde sosyal antropolog olarak çalışıyormuş. Hayatını anlattıktan sonra esas mühim konuya girdi: McDonald's! Amerikan kaynaklı küresel plastik köfteci yani...Bizim Hoca aynı bölümde bir de 'Damak tadının sosyal antropolojisi' dersi veriyormuş. Hamburgere konan turşunun epistemolojik ekşiliğini filan anlatıyordur herhalde. İlk saat akademik perçemler içeren otobiyografik nutukla tamamlanınca ikinci saat dia gösterisi başladı.

- Bakın 1969 yılında benim inceleme yaptığım köy (Tipik yoksul hatta pejmürde bir Çin köyü)

- Aynı köyün bu yılın başındaki resmi. (Gecekonduların yerine gökdelenler dikilmiş, çanak antenler, asfalt yol, arabalar filan...)

- Bu resim 1970 yılında çekilmişti. (Tek tip giyimli Çinli gençler ellerinde Kızıl Bayraklar ve Mao posterleri gösteri yapıyor)

- Bu fotoğraf bu yılın başında çekildi (Blucinli Çinli gençler McDonald's'ın önünde mönüye bakıyor).

Bu dia üzerine en az 15 dakika konuştu hoca. Efendim elbiseleri rengarenkmiş, mönüye müthiş bir iştahla bakıyorlarmış, yüzlerinde umut ve neşe varmış...

Hintli meslekdaşdan yazılı bir not geldi o an: 'Bu ders McDonald's tarafından mı sponsor ediliyor?'. Sonra belki 50 dia gördük, hepsi Uzak Doğu Asya'da açılan McDonald's, Burger King, Kentucky Fried Chicken ya da 'yerli' taklitlerinin mutfağını, salonunu, kapısını, vitrinini, müşteri ve çalışanlarını gösteriyor. Midem bulanmaya başladı. Üstelik ideolojik olarak zehirleniyoruz. Dialar arasında yorumlar da yapıyor, hamburgerci hoca: 'Pekin'deki McDonald's şubesi yeşil salataya soya sosu ekleyerek küreseli yerel hale getirti. (Glocalisation!) . Kore'de McDonald's'lar açıldığından bu yana tüketilen et yemekleri çeşidinde yüzde 50 azalma saptandı.'

O gün alış-verişe gelen 15-20 master öğrencisinden kaçı bu dersi aldı bilmiyorum. Ama ben artık McDonald's'ı gördüğüm yerde kaldırım değiştiriyorum. Böyle bir dersi bu haliyle, ne bileyim Ankara'da ODTÜ'de ya da Paris'te Sorbonne'da vermeye kalksa biri, öğrenciler hocayı herhalde hamburgerdeki soğan haline getirirler değil mi?

Yine de umutsuzluğumu azaltacak dersler, hocalar ve öğrenciler de var burada.

RAGIP DURAN
duran@fas.harvard.edu

Aksaray Asf

Çalışırken

- Ulan bi hareketle nasıl yaptın be?
- **Keke, sesini duymuşam. Sen mi geldin, tez mi geldin?**
- Evinizde olduğunuz gibi olun be!
- **Salak mısın, kafamdan aşağı kaynar çayı dökecektin!**
- Oooofff, Eşber ağbi hastaymış ya!
- **Yine çaya su mu çektin olm?**
- Senin annen bir noterdi yavrum.
- **Tombik, senin şu g.te bi vinyet bulalım.**
- Seni arşivci ilan ediyorum.
- **Hamsi yiyen var mı? Karadeniz Balıkçısı'na gidelim.**
- Ulan Ciguli maymunu çıkmış ya.
- **İçme oğlum şu sittirik sigarayı, kokuttun burayı.**
- Bulun şahane vinyet, yapalım güzel sayfa.
- **Ellere tram atıyım mı ağbi?**
- Tantuni tuntini dastana, Timur girmiş restorana.
- **Şu kapıyı kapatın be oğlum!**
- Gurbette gibi durma, otur şuraya.
- **Çalmışlar bizim pompayı.**
- Çakacam bi tane şimdi!
- **Çelsi'den 5 yemiş Cimbom gibiyim.**
- Bedelli'nin ilk taksitini yayıncım ödüyor.
- **Bi ti citveli de sen attırsana.**
- Dışarda yesene yemeğini, istemesek de görünce istiycez.
- **Başlık kaç pinto?**
- On defa soruyosun, 34 pinto.
- **O zaman 38'e kadar yolu var.**
- E Dergisi'ne gitmiş de orda Aydın Özer ve Hasan Tostorpak diye biri yokmuşmuş, kazsın olm sen.
- **Bir kere de karşı çık lan be kardeşim!**
- Muhalif olmak, şey değil ki.
- **Mobidick gibisin.**
- Hâlâ bi bebek gibi davranıyorsun yaracaklar bi gün!
- **Adam lezbiyen miymiş, neymiş?**
- Piyu, piyu sesler geliyor. Dışarda star vors'u mu çekiyorlar?
- **Ohooh, tutmadı o espri.**
- Saydam günleri başladı cici anne!
- **Hiç ortamlara giremedim kaç yıldır!**
- Biraz da asansör müziği dinlesek!
- **Bir oda dolusu kitap mı istersin, yoksa yeşil bir BeMeWe mi?**
- Şişiriyor, onu şişiriyor. Bi de gözümün önünde yapıyor!
- **Uyku kardeşim ver elini, sayfa sayfa, vinyet vinyet uyuyalım**
- Önce hastahaneye Ece Baba'ya, sonra Çankırı'ya Eşber Ağbi'ye gidelim. En sonra da Datça'ya Can Baba'ya gidelim.
- **Ama en önce eve gidelim, biraz uyuyalım.**

88 Yaşım

Ben, bugüne bugün 88 yaşına basmış, daha doğrusu basılmış bulunuyorum. Bu yaş, beni çok yaş bir duruma sokuyor. Bu yan yana iki sekiz var ya, onlara yer değiştiriyorum, olmuyor. Oysa, geçen yıl yaşım 87 idi. 7'yi başa alınca 78'lik olabiliyordum.

Ama 88'de böyle bir şans yok. 8'lere istediğim kadar yer değiştireyim, birini sağa birini sola koyayım, 88'den kurtulamıyorum. Ama buna hayıflanmıyorum. Çünkü yaşım isterse yüz olsun, umurumda değil. Neden; içinde 18 yaşında bir genç yuvalanmakta.

Bu 18'lik delikanlı yok mu, bana kimi kez, yaşımı başımı unutturup çılgınlıklar yaptırmaya kalkışıyor. "İhtiyar olsam da gönlüm tazedir" dedirterek.

Peki ne yapar benim gibi sunturlu bir yaşa demir atmış bir insan?

Benim yaşımdaki çoğu insan, geleceği geçmişinde arar durur, yani anılarına, gelenek göreneklerine bağlı olarak sürdürür yaşamını.

Bense "buruk bir özlem" diye tanımlayacağım anılarımla yaşamaya çalışırken, anılarda yaşamaktan kaçınır oldum.

Bağrımda tahtını kurmuş olan o 18 yaşındaki **sanal** delikanlıya uyup, kafamla, yüreğimle geleceğin aydınlık günlerine gönül bağlıyorum, umutla sönmeyen bir umutla, iyi mi?

VEDAT GÜNYOL

Long Play

Maximum Rock
Radyo D 104.0 Her Pazar
Saat: 21.00-23.00 arası
Taviz Yok

kertenkele@hotmail.com • SAYI:1
DENİZ DURUKAN • GÜVEN ERKİN ERKAL

Ailem balıkçılıkla uğraşırdı. Bir gün balık çok oluyor tutuyorlar, sonra iki ay bir şey çıkmıyordu. Zor günlerdi. Bizim ailede, karada ilk iş yapan dayımla ben olduk.

Barış Manço'yla Aramızdaki Fark

Bir pazar günü Nejat Yavaşoğulları'nı Kadıköy'de, bir kültür merkezinde alternatif müziği tartışırken yakaladık ve bırakmadık.

Şırnak'ta konser vermek nereden aklınıza geldi?

- İdil'de sağlık taraması yapan bir doktor; Ayşe Yüksel. Lise öğrencileri için klavye bulmaya çalışırken beni aradı. Ben de bir klavye buldum, bir tane de satın alıp gönderdim. Sohbet sırasında *"Ben orda konser bile veririm"* demiştim. Ayşe hanım ne yaptı etti, İdil Festivali'ne döndürdü olayı. Amerika'da bile konser vermiş biri olarak beni en çok bu konser çarptı.

Bu konserden size kalan Güneydoğu imgesi ne? Harran Ovası mı?

- Beni en çok etkileyen çocuk sayısının çokluğuydu. Bütün ideolojileri, etnik saplantıları bir tarafa bırakalım, bu toplum o kadar çocuğun eğitimini, sağlıklı yaşamasını nasıl sağlar? İşi olmayan bir baba, iki anne ve 20 çocuktan oluşan bir aile. Ama bir şey daha dikkatimi çekti; o insanlar dünyadaki sanatsal olayların, kendi dışındaki yaşam şekillerinin bizim konserimiz sayesinde kendilerine ulaştığını hissettiler ve bunun coşkusunu yaşadılar. Bu çok etkileyiciydi.

Rock bir kent müziği. Şarkı sözleri de genelde kentli insanı anlatıyor. Harran Ovası bu açıdan da dikkat çekici.

- Ben onlardan biri olarak yazmadım o parçayı. Bir kentli olarak baktım. Kendi çizgimi ortaya koydum. Farkındaysan, *"pamuk tarlasında yaparlardı çapa"* diyorum. *"Yapardık çapa"* demiyorum. **Barış Manço'**yla aramızdaki fark bu. *"Kuyu başına vardım, Zeynep'im bekler diye."* Halbuki hiç hayatında öyle bir şey olmamış. Ben yaşamadığım şeyi yaşamış gibi yapmıyorum. Anlık gözlemlerimi, eleştirimi sunuyorum. *"Bir çıkar yol yok mu, yok mu..."* diye soruyorum. *"Orda birey olmak çok zor."* Önce insanın o kısır döngüden, o çemberden çıkması lazım.

- Rock bir başkaldırı müziği. Rock müzisyenlerinin dış görünüşleri de yaşamı algılayışları da farklı oluyor. Bu farklılık günlük yaşama nasıl yansıyor? Siz aynı zamanda bakkala göre bir müşteri, otobüs şoförüne göre bir yolcusunuz...

- Ben artık *"kes şu saçını oğlum"* dönemini atlattım. Doğup büyüdüğüm mahallede oturuyorum hala. Çevremde *"paran yoksa verelim de git kestir şu saçlarını"* diyenler vardı. Onlara taviz vermemek için kendimi derleyip toparlamak zorunda kaldım. İyi bir öğrenci, iyi bir mimar olmaya ve iyi bir müzisyen olmaya çalıştım. Kendimi saçlarımla kabul ettirdim. Bu çaba benim dünya görüşümü de özetliyor. Mesela ayakkabı yaparken heyecan duyan bir adam beni de heyecanlandırır. Bodrum'a ilk gittiğimde Ali Güven adında bir sandaletçiyle tanışmıştım. Kendisine sandalet ısmarlayan bir arkadaşım vermişti adresini. Dükkanı gördüğümde çok şaşırdım. Adam, oranın yerlisiydi, ilkokul mezunu ve saçları uzundu. Duvarlarda Led Zeppelin posterleri vardı, radyoda yabancı bir istasyon dinliyordu. Deriyi dikkatlice zeytinyağlıyor, Picasso'nun bir resmi yaptığı gibi yapıyordu işini... Müzelere gidip, heykellerin ayağındaki sandaletleri çizip modeller çıkarırmış. Bu adam hala sandalet yapıyor. Nazım'ın dediği gibi, *aşık olmak ayıp değil, hatta sevda yüzünden ölmek de ayıp değil, bütün iş Tahir ile Zühre olabilmekte, yani yürekte.*

Başkaldırının müziğiyle nasıl tanıştınız?

- Dayım Güzel Sanatlara meraklıydı. Annesi ölünce bize taşındı. İkimiz aynı odada yatardık. Güzel resim yapardı. Ben hatırlamıyorum ama, Fehmi Ege Orkestrası'nda tango söylermiş. Yine bir gece ikimiz de yatmışız, radyoda Sezen Cumhur Önal'ın programı var. Beatles çalmaya başladı, ikimiz de ilk kez duyuyoruz. Aynı anda yataktan fırladık. O gece etkilendim sanırım.

Bir söyleşinizde ailenizin balıkçılıkla uğraştığını söylemiştiniz.

- Evet, benim ailem balıkçılıkla uğraşırdı. Sonra bunun iyi bir yol olmadığına karar vermişler. Bir gün balık çok oluyor tutuyorlar, iki ay bir şey çıkmıyor. Yani para bir gün var bir gün yok. Zor günlerdi.

Bizim ailede, karada ilk iş yapan dayımla ben olduk.

Gerçekten hayat hiçbir zaman bayram olmadı mı?

- Anlık mutluluklarımız oldu muhakkak. Olmasa zaten yaşam hiç de kolay katlanılacak bir şey olmazdı. Ve anlık mutluluklar da yaşamın tadını ortaya çıkarıyor bence. Hiçbir zaman dört dörtlük yaşamadık. Zam üstüne zam, baskı üstüne baskı. Her zaman bir geçiş toplumu olduk. Mesela Fransa, Almanya gibi oturmuş bir toplum değiliz. Bizde politik alan olsun, ekonomi, sağlık, eğitim, meseleleri olsun, *"hiçbir zaman hayat bayram olmadı"* dedirtecek kadar kötü durumda. Burada düşünen insanlara, yazarlara, tiyatroculara, sinemacılara aslında çok büyük malzeme var.

Bir rock'çının son arzusu nedir?

- Tüm dünyanın tabularını, alışkanlıklarını, eski kötü değerlerini bir kenara bırakıp barış içerisinde bir arada yaşaması.

Ben artık "Kes şu saçını oğlum" dönemini atlattım. Doğup büyüdüğüm mahallede oturuyorum hala. Çevremde "Paran yoksa verelim de git kestir şu saçlarını" diyenler vardı.

Müsamisefası

Alternatif Müzik ve Üzerindeki Baskılar

Kimi müzik türleri vardır. O müziği üreten de, dinleyen de giyimi, makyajı ve jargonuyla ne dinlediğine dair ipuçlarını verir. Çoğumuz için kimin ne dinlediğini anlamak zor değildir. Buna göre yeni tanıştığımız biriyle, yeni graffiti boyaları mı yoksa Lars'ın Türk zillerinden neden vazgeçmediği mi tartışılır, hemen anlarız. Oysa yoldan geçen vatandaş bunu ayırt etmez. Onun için tekno'cu, hip hop'çı, metal'ci, şucu ya da bucu olması fark etmiyor.

Yoldan geçen vatandaşa göre hepsi kendisinden "farklı" olandır. Birkaç yoldan geçen vatandaş sıralayalım; bakkal, komşu teyze, polis, taze muhabir, öğretmen hatta (arada iletişim yoksa) baba ve anne. Uzar gider...

Ve "farklı" bilinmeyendir.

Ve her bilinmeyen de ne olduğu anlaşılana dek "tehlikeli"dir

Dış görünüme siyah tişört, uzun saç ve bir takım aksesuarlarla yansıyan yaşam biçimini de sıradan adam bir tehlike olarak görecektir. Bu açıdan bakıldığında alternatif müziğin yoldan geçen vatandaşı baskı altına alması da söz konusu.

Alışılageldik olmayan her şey, "gündelik ve sıradan"olanın dışına taşıyor. "Gündelik ve sıradan"ı sorguluyor, dahası onu değiştirmeye çalışıyor.

Hayatını gündelik ve sıradan bir düzene oturtmuş olan yoldan geçen vatandaş için sorgulanmak ve değiştirilmek hoş olmasa gerek. O zaman endişelenmekte haksız sayılmaz.

Gündelik ve sıradan; yüzlerce yıllık bir birikim, gelenek ve görenek demek.

Gündelik ve sıradan; tüm araştırma ve anketlerde en büyük oran demek.

Gündelik ve sıradan; radyo, tv ve gazetelerin yayın politikası demek.

Yani; gündelik ve sıradan gidişatın çarkı ve tekeri demek.

Alternatif ise gidişatın çarkına sokulan bir çomak...

Yazının başlığı geçtiğimiz ay "Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakıf" tarafından, Kadıköy'de düzenlenen bir söyleşinin başlığı idi. Konuşmacılardan birisi de Nejat Yavaşoğulları'ydı.

Nejat'ın belirttiği örneği unutmamak lazım... Punk bile çıkışının ardından bir süre sonra anlaşılabilir bir duruma geçmiş, bu akımı yaratanlar ve takipçileri tarafından bir tüketim malzemesine dönüşmüştür.

Böylelikle karşı olma, değiştirme gibi misyonları bir sonraki akıma bırakmıştır. Daha önce "çiçek çocuklar"a olduğu gibi.

Sıradaki asi gelsin...

Liste Güzel Şeydir

1. **Pentagram / Gündüz Gece**
   Popçular Dışarı (Konser) / Tempo Müzik
2. **Murat Yılmazyıldırım / Acıları Bana Bırak**
   Yelkenin Gözyaşları / Ada
3. **Kramp / Tek Başına**
   İstanbul Sokakları / Ada Müzik
4. **Buse / Ey Kör**
   Buse / Elenor Müzik
5. **Mor ve Ötesi / Son Giden**
   Bırak Zaman Aksın / Ada Müzik
6. **Kesmeşeker / Aşklar Bizi Terketti**
   İçinde İçindekiler Vardır / Ada Müzik
7. **Rapor -Radical Noise / Çiz**
   Çiz / Zihni Müzik
8. **Erkin Koray / Memurum Ben**
   Devlerin Nefesi / Ada Müzik
9. **Levent Sezer / Son Defa**
   Sevmek Gerek / Diskotür
10. **Rashit / Rutin Hayat**
    Telaşa Mahal Yok / Kod Müzik

Raflarda Bu Ay

• **SAPIK İNEK** - ***Smells Like Teen Pussy***
Kasaba Minnet Yok Yapım

Underground piyasanın son numaralarından biri de **SAPIK İNEK**.
Gitar ve vokalde Okan Kıran, basta Barış Efendioğlu, davulda İsmail Tırpan'dan oluşan Ankaralı grubun "**Smells Like Teen Pussy**" adlı ilk albümü malum pasajlarda bulunabilir.
Renkli fotokopiyle yapılan kapak için internetin nimetlerinden yararlanılmış. Kapak özellikle "hentai" ve "teen" hastalarına hitap ediyor.
"Kanlı Basur" adlı introyla başlayan albüm Core türünün Türkiye'deki en sıkı örneklerinden biri bence. Özellikle "Necrophiliac Humanity Beyond Nietzsche", "Genetical Genital Love" gibi parçalar, müziği kadar sözleriyle de dikkat çekiyor. Albüm "Makat Çeperi" outrosuyla sona eriyor. **Altay Öktem**

• **RASHIT** - ***Telaşa Mahal Yok***
Kod Müzik

Topluluk 1993 yılında kurulmuş. Yani ülkemizdeki en renkli punk günlerini yaşayan topluluklardan. Orijinal kadrodan Tolga Özbey ve Gökhan Tunçişler hala grupta yer alıyor. Geçtiğimiz ay içerisinde Kod Müzik etiketiyle çıkan ilk yasal albümlerinde vokalde Oğuz Taktak, solo gitarda Atilla Kırcelli, bas gitarda Tolga Koçak Rashit'e katılmış durumda.
"Telaşa Mahal Yok" için ülkenin ilk punk albümü denilse de, punk dinleyicilerinden önemli ölçüde kabul görmüş olan **Gökhan Dabak** ve **Zen**'i de unutmamak gerekir. **Rashit**'in bu albümden önce üç "underground albüm" çalışması ve "Ask It Why" adlı toplulukla yaptıkları split bir plakları bulunuyor. Bu albüm İtalya'da sadece 500 adet basılmıştı.
Telaşa Mahal Yok albümüyle Rashit'in **Athena**'ya alternatif olarak gösterilmesi, kaset dağıtım depolarından tutun da radyo – TV müzik koordinatörlerinin dikkatini çekmesi açısından kaçınılmaz bir strateji. Ancak, Rashit'in sound'u tam anlamıyla punk batağından çıkmış durumda. Ayrıca dinleyicilerine, "haydi, sökün kaldırımları ve fırlatın" dercesine bir üslupla sesleniyorlar.
Albümün ilk parçası, bir Yunan halk şarkısından alınmış ve üzerine Türkçe sözler yazılmış. Parçada darbuka ve klarnet kullanılmış.

Ayın Albümü ➤ RASHIT - *Telaşa Mahal Yok*

Bu Çocuklar Kaşı(nı)yor...
Bu sayıda tanıtmaya çalıştığımız albümler içinden kendimizce bir değerlendirme yaptık ve dedik ki; "Haydi, Telaşa Mahal Yok ayın albümü olsun" Albümde yer alan parçaları ve bu albümden dilimize dolananları sıralayalım. Sayfa bizim değil mi? Yaparız yaparız.

1. Çok mu Zor: *İnsanların suçu yoktur savaşlarda / Tek suçlu varsa o da garip politika... / ...Sınırlar yalnız duvardaki haritada*
2. Rutin Hayat: *Beni kandır ama kendini kandırma / Esasında güzel olan yok bir şey / Rutindir her şey*
3. Niye Böyle: *Cumartesi Punk'ları boyamış saçları / Almış harçlığı alışveriş zamanı / Kepazeler...*
4. Ne Yaparsan Yap: *Her geçen gün zengin daha zengindir / Her geçen gün fakir daha fakir / Sülük sistem bizden beslenir*
5. Altıdan Dokuza: *Herkese davran malmışçasına / Dostlarına bile sakın acıma*
6. Şark Cephesi: *Polis yine dövüyor / İşçi yine eziliyor / Burjuvazi en üstte / Şark cephesinde yeni bir şey yok*
7. Katilin Adı Yok: *Katilin adı yok, zaten hiç olmadı / Katil içimizde, neden bulunamadı?*
8. Paran Yoksa Öl: *Yoksullar hep haindir / Çünkü aç olan isyan eder / Şehitler hep fakirdir / Çünkü zenginden olmaz asker*
9. Kapak Güzelleri: *Magazin basınında sadece yer var güzel olana / Asla değer vermezler normal insanlara*
10. Hava Soğuk: *Çatapatlar çatlayınca / Altı patlar patlayınca/ Patlıcanlar morarınca / Sen benim oldun orospu*

Tünay Akdeniz'den Rashit'e; Punk

Rashit'in albümü şerefine, başlangıcından bugüne ülkemizde Punk'ın kısa tarihi üzerine iki satır yazalım istedik. Mevzuya daha sonraları ayrıntılı bir biçimde girebiliriz. Her şey şöyle başladı.

Türkiye'de türü "punk rock" olarak tanımlanan ilk plak 1978 yılında karşımıza çıkmıştı. (Hatırlayacaksınız; 70'lerin ikinci yarısı, Avrupa'da sistemin kırık dişlisi olarak ortaya çıkan bu müzik, sistem tarafından hızla onarılmış ve endüstriye kazandırılmıştı)

Punk, Avrupa'daki tırmanışı sırasında, Tünay Akdeniz tarafından ülkemize de uğramış oldu. Böylece çıkışının dayanağı olan politik içeriğinden yoksun, ancak kirli bir soundun ilk örneği olan punk rockla tanışmıştık. Yine de ikili ilişkilere ilişkin sözleri ve kılık kıyafetleriyle Çığrışım'ın, o günlere göre hayli anarşist bulunduğunu kabul edelim.

80'leri bitirirken ülkemizdeki punk toplulukları, sayıca az olmalarına rağmen etrafta sökmedik çivi bırakmıyordu. İstanbul'da Headbangers, Ankara'da Spinners, Punk'ın ses getiren öncü topluluklarından oldular.

90'lı yıllar, punk ve pankla etkileşim içinde olan bir çok topluluğun kurulup dağılmasıyla geçti... Rashit'in ilk yasal albümüne gelene dek, bu tarz ürünler dinleyicisine "underground" yöntemlerle ulaşmıştır. Şimdi bir de şekillerle anlatalım.

Bu piyasada "ilk kez" demek acaip önemli bir şeydir ve çoğunlukla doğruluğu tartışma konusu olur... Ama bu 45'liğin kapağı tartışmasız bir "ilk"tir.

Tamamı kızlardan kurulu bir punk topluluğu, sadece bizde değil, dünya underground piyasasında da ilgiyle karşılanmıştı. Bir çok ülkenin fanzinlerinde onlardan söz edildi. İşte ilk ve tek underground albümleriyle Ankaralı Spinners.

Bu camiada, 90'lı yıllar boyunca iletişim fanzinlerle sağladı. Son 2 - 3 yıldır internette "web-zine"lerin sayısı da artmış durumda. Ancak fotokopinin yeri hala çok sağlam.

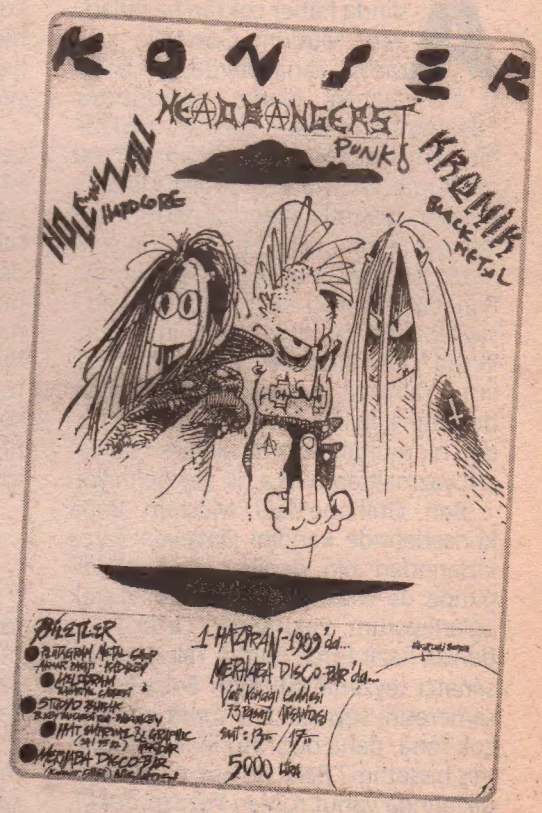

Bir afişin, bir punk konserine ait olduğunu bir bakışta anlamanız mümkündür. İşte muz likörü ve biranın su gibi aktığı günlerden geri kalan birkaç afiş.

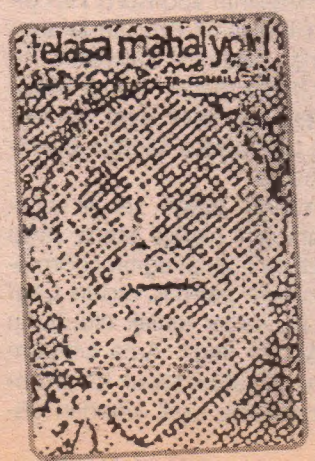

Telaşa Mahal Yok, punk ve hardcore tarihimizin en önemli toplama albümünün de adıdır. İşte bu albümde bir araya gelen topluluklarımız;
2/5 BZ, Ask It Why, Cufty Cage, Espute, E.T.C., Homework, Köpek, M31's, Necrosis, Nicht Persönlich Nur Arbeit, No Name, Novaya Lem Liya, Picaxe, Prof., Radical Noise, Rashit, Regorge, Sert İtham, T.P.C.F., Tampon, Turmoil, V.O.I., Voodoo x, X Youth

Sanat eğitimi görmeyen ama hırsıyla parmak ısırtan Çağlar'ın niye bu kadar iddialı olduğunu anlamak da zor değil. Ama Müslüm Gürses'in neden abuk sabuk bir protokolun ve kendisine bıyık altından gülen şımarık bankacıların önünde sallanarak playback şarkı söylediğini anlamak çok ama çok zor. O gün orada kendisine eşine az rastlanır bir sirk yaratığı muamelesi çekildiğinin farkında mıydı Müslüm Gürses?

Müslüm Baba'nın Düzlemini Nasıl Kaydırdılar?

YEŞİM ÇOBANKENT

Aslında haber çoktan bayatladı. Yani Müslüm Gürses'in kavramsal sanatçılardan (!) kocası en kalantor olanın gösterisinde "Bakma Bana Öyle" şarkısını söylediğini artık duymayan kalmadı. Bizzat gittik, gördük, Nurcan Çağlar isimli bu bayanın gösterisi (kendisi performans demeyi tercih ediyor) fena halde sonradan görme sünnetlerini andırıyordu. Rahatlıkla birinci sınıf "kokona art" sayılabilecek bu müsamerenin ayrıntılarıyla kafa ütülemek niyetinde değilim. Yalnızca gördükleri karşısında dehşete kapılan ve içi burkulan sıradan bir muhabir olarak elimden bu yazıyı yazmaktan başka bir şey gelmiyor.

Ben Gülhane'deki Müslüm Baba konserlerinde kendini jiletleyen varoş kızlarından biri değilim. Terk edildiğimde de Müslüm Gürses dinleyerek ağlamıyorum. Peki neden Ortaköy'de denize nazır Esma Sultan Yalısı'nda bu sanatçı teyzenin Müslüm Baba'lı müsameresini seyrettikten sonra kendimi çok fena, daha doğrusu ihanete uğramış hissettim? Belki de aşık olup dağıldıklarında yahut ruhları kezzap dökülmüş gibi dağlandığında Nick Cave dinleyenlerle Müslüm Baba'yı dinleyenler arasında özünde zerrece fark göremediğim, hatta bir tür ruh kardeşliği olduğunu düşündüğüm için...

Aslında bu yazının Müslüm Baba için canını bile vermeye hazır o banliyö çocuklarından biri tarafından yazılması gerekiyordu. Ama onlardan herhangi birinin kapısında devletin polisinin kimlik sorduğu Esma Sultan Yalısı'na o gece adım atabileceğinden kuşkuluyum. Çünkü içeriye girebilmek için öncelikle yarım kilo karton harcanarak hazırlanmış o süslü davetiyelerden gerekiyordu.

Aslında orada bulunmalarını sadece bir sebepten ötürü bütün kalbimle isterdim. Bu vesileyle kokona art, sanat manat boşverip ömürlerinde görmedikleri zenginlikte bir açık büfeye dalabilirlerdi. Tabii Müslüm Baba'larının düştüğü vaziyetten ve gördüğü muameleden sonra boğazlarından lokma geçerse... Yemin ederim her tür yemekten en az otuz çeşit vardı ve sosyetik bayanlar bile bu "kokteyl prolonge" şöleninden nasiplenmek için birbirlerini itip kakıyordu.

Her Çağdaş Sanatçıya Böyle Koca Lazım

Kocası Vestel'in yöneticilerinden biri olan Semra Özal saçlı, İmren Aykut tavırlı sanatçımız Nurcan Çağlar'ın milyarlarca lira -neredeyse Çırağan Sarayı'nda havai fişekli düğünlere harcanan kadar- para dökülerek hazırlanan müsameresinin sponsoru kim olmuştu bilin bakalım? Bizi uluslararası çağdaş sanat ortamına taşıyacak bu şapşahane performansın hangi ülkeyi yıkıp geçiren depremle aynı günlere rastladığını da kolayca tahmin edebilirsiniz herhalde.

Çağdaş sanatçı bayan, sevgili kocasının parasını canı nereye isterse saçıp savurur, bize ne? Sanat eğitimi görmeyen ama hırsıyla parmak ısırtan Çağlar'ın niye bu kadar iddialı olduğunu anlamak da zor değil. Ama Müslüm Gürses'in neden abuk sabuk bir protokolun ve kendisine bıyık altından gülen şımarık bankacıların önünde sallanarak playback şarkı söylediğini anlamak çok ama çok zor. O gün orada kendisine eşine az rastlanır bir sirk yaratığı muamelesi çekildiğinin farkında mıydı Müslüm Gürses? Çağdaş sanatçı hanımefendi onu bu işe nasıl ikna etti, çok merak ediyorum? Acaba o gece için 10 milyar lira aldığı söylentisi doğru olabilir mi? 10 milyar insanın ruhunu bir geceliğine bir başkasına kiralaması için yeterli bir para mı?

Sanatçının Etinden Fındık Lahmacun

Geceye damgasını vuran manzara şöyleydi: Nurcan Hanım kendini Hz. İsa yapmış, etrafında da kılıktan kılığa girmiş havariler bulunuyor. Havariler Nurcan Hanım'ın en beğendiği sanat insanları, ki aralarında Muhterem Nur da olacaktı ama kardeşi öldüğü için gelemedi. Havarilerden mazereti olanlar ve terk-i dünya eyleyenler maskelerle temsil ediliyorlar. Amaç Leonardo da Vinci'nin ünlü "Son Yemek" tablosunu canlandırmak. Kilise müziği çalıyor, melek kanadı takmış manken kızlar beyaz güvercinler uçurup, etrafa göz süzüyor. Bu mankenlerden bazılarının periyodik olarak Şamdan'a filan soyunduğunu belirtmeye gerek yok. Arada da müthiş bir enterasanlık figürü olarak Müslüm Baba tek bir şarkı söylüyor. Sonrasında (İsa) Nurcan Hanım sıraya girmiş sosyeteye, "Buu sanatçının kanı" diyerek pet bardakta şarap ve "buu da eti" diyerek fındık lahmacun dağıtıyor. Bu arada televole kameraları birbirini eziyor. O pespaye anı tarif edecek sözcük yok...

Yaptığı işi "düzlem kaydırmaca" diye açıklayan sanatçı teyze, kokona sanatına Müslüm Baba'yı neden alet ettiğini isterseniz kendisi söylesin: "Müslüm Gürses bence çoğumuzun (sosyeteyi kastediyor) tasvip etmediği belki de dinlemek istemediğimiz müziğin saf insanı."

Halbuki meselenin aslı pek öyle değil. Hanımefendi aynı müsamereyi aylar önce AKM'de sergiliyor ama o zaman yabancılaştırma efekti olarak Müslüm Baba yerine İbrahim Tatlıses'in "Nankör Kedi" şarkısı çalıyor. Neyse ki o işle pek az insan ilgileniyor. Herkese gününü göstermeye kararlı sanatçı hanımefendi de kocacığının bütün imkanlarını seferber ederek Esma Sultan'daki o seçkin sanat olayını gerçekleştiriyor. Tabii seçkin bir davetli ve eleştirmen topluluğu önünde istediği o müthiş sanatsal patlamayı da... Bu arada, hanımefendinin Şişli Belediyesi'nden izin alarak bir günlüğüne Teşvikiye'nin en pahalı ve işlek sokaklarından Atiye Sokak'ı kapatarak panayır kurmak, yine seçkin bir davetli topluluğuna şerbet dağıtmak, ikramda bulunmak, niyet çektirmek, akordeoncular getirtmek filan gibi başka çağdaş kokona sanatı performansları da var.

Anlayacağınız o gece bizim elimiz böğrümüzde kaldı ama Türk burjuvazisi heyecan verici yeni keşifleri Müslüm Gürses sayesinde eğlendi ve sanata doydu. Aynı gece "düzlem kaydırmaca", "şaşırtmaya çalışmaca" ve "adam kafalamaca" oyunlarının hepsi oynandı. Peki Müslüm Baba'nın düzlemi hangi istikamete doğru kaydırıldı? Bu arada kimlerin hayatı kaydı, bilen var mı?

Aksanser

Efendim, Çünkü...

CE[illegible] ALTANI

Merak Edenlere

1. Ayasofya'nın (1618) mimarlarının mezarlarını bulunuz.

2. **II. Selim**'in şiirlerini okuyunuz.

3. **Taksim Anıtı**'nın içindeki figürlerin kimliklerini araştırınız.

4. Hangi camiler kiliseden dönüşmüştür?

5. Topkapı Sarayı'nın bahçesindeki **Aya İrini** neden kilise olarak kalmıştır?

6. İstanbul Şiirleri Antolojisi vardır. Birinci şiir **Fatih**'in kendi yazdığı şiirdir mesela.

7. **Halil Nihat Boztepe**'nin uzun bir şiiri vardır. Orada *"Bize bakan değil* (vekil), *goren lazım"* der.

8. **Hayyam**'ın sekiz yüzyıl önce yazdığı bir kitası vardır:
"Paramız yok ki bir güzel sevelim
İçkimiz yok ki içip de haykıralım
Demek günaha girmenin yolu yok
Çaresiz kalkalım namaz kılalım"

9. Türkçe'de bir atasözü vardır, *"Bakmak yapmaya yeterli olsaydı, köpekler kasap olurdu."*

Kıssa Ve Hisse

Adam saatçiye gitmiş; antika, rakkaslı salon saati alacakmış. Saatçiye "Doğru gider mi" diye sormuş. O da demiş ki *"Dilini anlamak koşuluyla, çunku bu saat yediyı çaldığında üçü gösterir"* demiş. Bu sırada saat tam dördü çeyrek geçiyormuş. Türkiye'nin demokrasisi de galiba biraz bu saate benziyor. Ne menem bir demokrasi olduğunu anlamak için dilini bilmek gerekir. Şeriat tehlikesinden söz edildiğinde akla askeri darbelerin gelmesi kaçınılmaz olan bir demokrasidir yani.

Ataturkçuluk dendığı zaman çağdaş uygarlık düzeyine daha ileride varacağız umudu demek anlamını taşır. Daha ilerisi dendığı zaman çağdaş uygarlığa uymayan, sorunsuz egemenlikler donemi bittığı zaman demektir. Ve bu dönem şimdiye kadar hiç bitmediği için Atatürkçülük haldeki uygarlığı değil, devamlı gelecekteki uygarlık düzeyini kastetme anlamındadır. Hepimiz onun için Atatürkçüyüz. Şimdilik çağdışı egemenliklerin tadını çıkaranlar çıkaracak, çağdaş uygarlık düzeyine de tarihi belli olmayan bir gelecekte varılacaktır. O yüzden egemenliğin tadını çıkaranlar, Atatürk'ün o ünlü sözünü tekrar etmektedirler hep. *"Ne Mutlu Türküm Diyene"*, diye.

Merak Edilmeyenler

1. Erkekler her doksan dakikada bir rüya görürken geceleri ereksiyon olurlar. Acaba kadınlar ne olurlar?

2. Türkiye'nin son yüzyılında vatanı kurtarmak için askeri sektörde şimdiye dek kaç gizli cunta kurulmuştur?

3. Bir ömür içinde insanın ortalama kaç adım attığını merak etmemişler.

4. Bir erkeğin bir ömür içindeki cinsel ilişkilerinin **orgazm anının** toplamı 45 dakikadır.

5. Toplamı 45 dakika olan olay için çok sayısız cinayetler işlenmiş, çok acılar çekilmiştir. Ne aşk şiirleri, ne mektuplar, ne intiharlar, ne evlilikler yapıldı bu 45 dakika için. Hatta tarihte Truva Savaşı gibi savaşlara bile neden olmuştur.

6. Seksologlar, bir erkeğin bir omur içindeki sevişme sayısının 5 bin ile 6 bin arasında olduğunu saptamışlardır. Diyelim ki, 14 yaşından mastürbasyonla başlayarak 70 yaşına kadar yılları değerlendirirsek 56 yılda 20 bin 500, bu 4.8 ortalamaya yani dört günde bire rastlıyor. Bunun askerlik süresi, yaşlılık süresi var. Önce az gibi görünen potansiyel, değerlendirildiğinde insanı çoluk çocuk, torun sahibi yapıyor. Bunların her biri boşa gitmeseydi her erkeğin 5 bin çocuğu olacaktı.

7. Bir erkeğin bir omur içindeki cinsellik potansiyeli ne kadardır?

8. Bir insanın 10 yaşı ile 65 yaşları arasında 13 yılı gece rüyada geçer.

9. Dedesinin dedesinin dedesinin gerçekten kendi babasından olup olmadığını merak etmemişlerdir.

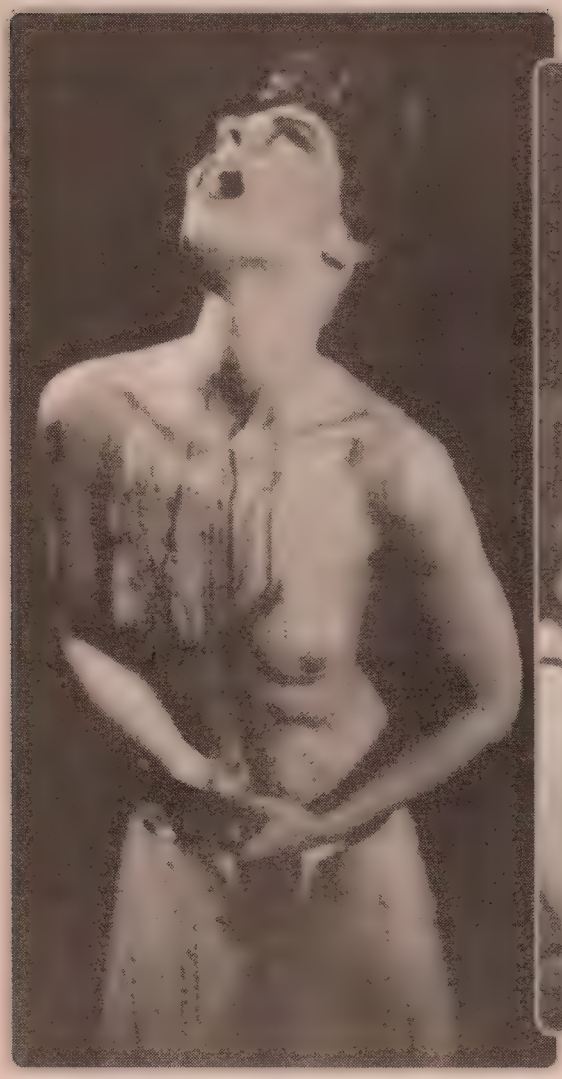

Kuraltanımaz Sinema

Kuraltanımaz Sinema (Cinema of Transgression), New York'lu film eleştirmeni Amy Taubin'in bir nitelemesi. Taubin bu nitelemeyi ilk kez, 1985 yılında Nick Zedd'in Pislik Yiyorlar (They Eat Scum) adlı filmini izledikten sonra, filmin alışılmadık, radikal estetiğini tanımlamada kullanmıştı.

Nasıl bir estetiktir bu? Nerede ve nasıl doğmuş, kimlerce yaratılmıştır?

Nick Zedd, Orion Jeriko adını kullanarak yayımladığı Yeraltı Film Bülteni'nde (The Underground Film Buletin'de) öncülerinden biri olduğu bu radikal estetiği Öteki Sinema olarak tanımlamıştı. Bölgesiz, sınırsız, yerleşik anlatılara uymayan, genelgeçer değerler sistemi dışında varolan ve bütün bu özelliklerinden dolayı toplumdışı (outsider) kalan bir sinema bu.

Kuraltanımaz Sinema aslında, 1940'ların sonlarında beliren Amerikan yeraltı sinemasının gelişim süreci içinde 1980'lerin politik ve toplumsal koşullarına tepki olarak yaratılmış bir estetik. Dolayısıyla, bu geleneğin bir çok özelliğini özünde taşıyor. Fakat aynı zamanda, 1980'lerin dünyasına özgü karşıkoyuş stratejileri de geliştirmiş bulunuyor.

Nihilist / anarşist bir tavrı benimseyen Kuraltanımaz Sinema'cılar Hans Richter'in dadaist filmlerinden, Kenneth Anger ve Jack Smith'in çoğul sapkınlığı savunan yeraltı sinemasından, John Waters ve Kuchar Kardeşler'in camp/trash estetiğinden, B-movie'lerden (küçük bütçeyle kotarılmış filmlerden) etkiler taşıyan, grotesk ve parodiye geniş yer veren, tabu konuları işleyen filmler yaptılar.

Kuraltanımaz Sinema'cılar nihilistler, fakat karamsar değiller. Genelgeçer değerleri Dionysos'cu bir coşkuyla yıkıyorlar. Bu yıkıntılar altında kalmamak, ölümden sonra bir başka hayatın bulunmadığının bilincinde olarak bu dünyada bir cennet kurmak istiyorlar. Kapıları sadece günahkarlara, başkaldıranlara açık olan bir cennet.

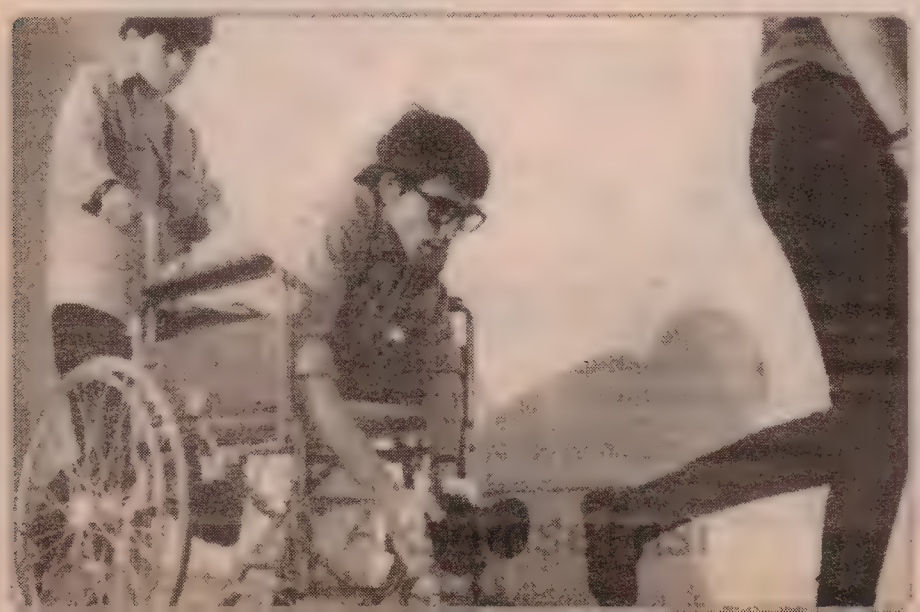

Kuraltanımaz Sinema'nın belki de en aşırı örnekleri Richard Kern'ın imzasını taşıyor. Kuzey Carolina'da küçük bir kasabada doğan Kern, sanat ve felsefe eğitimi gördü. 1970'lerde David Bowie'nin glam rock'ı, Iggy Pop'un arketip garaj rock'ı onun hayata bakışını değiştirdiler. Suicide ikilisinden tanıdığımız Alan Vega'nın editörlüğünü yaptığı Art Write adlı dadaist eğilimli dergiden esinlenerek çıkardığı ve Addict (Müptela) adını verdiği fanzinin her sayısında ayrı bir bağımlılık türünü ele alıp inceledi.

New York City'e geldiğinde önce gösterim (performance) sanatıyla ilgilendi; film yapmaya, super-8 mm'lik kameranın potansiyelini keşfettikten sonra başladı. 1950'lerin kült televizyon dizilerinden, trash öğelerden, Hollywoodikonoğrafisinden, 42. Cadde'deki döküntü salonlarda izlediği porno filmlerinden etkilendi. O da, sınırlı bütçeyle ve yetersiz teknik olanaklarla çalışan bütün yeraltı sinemacıları gibi, filmlerini sevgililerinden, dostlarından oluşan bir çevrenin katkılarıyla gerçekleştirdi. Çok iyi tanıdığı, içinde yaşadığı bir dünyayı filmlerine taşıdı. En bayağı striptiz klüblerinde müşteri cezbetmeye çalışan "gösteri kızları", umumi tuvaletlerde oral seks yapan eşcinseller, sevgilisini baltayla parçaladıktan sonra aşırı dozda eroinle intihar eden bir başka eşcinsel, kusmuk yığını üzerinde güreşen irikıyım kadınlar, koparıldıktan sonra içi doldurularak kukla tiyatrosunda kullanılan penis, iğne-iplikle dikilerek ağzı sımsıkı kapatılmış vajina, dolunaylı bir gecede histerik çığlıklar atarak adet kanamasından ölen bir kadın....

Kern'ın 1994 yılında tamamladığı Manhattan Aşk İntiharları (Manhattan Love Suicides) siyah-beyaz dört kısa filmden oluşuyordu. Bunlar arasında özellikle, Sokak Köpekleri (Stray Dogs) başlığını taşıyanı dikkat çekici bir çalışmaydı. Bu filmde David Wojnarowicz saplantılı genç bir eşcinseli canlandırıyor, Buster Keaton ve Ed Gein sentezi olağanüstü bir portre çiziyordu. Filmin unutulmaz bir son sahnesi vardı: Wojnarowicz, sevdiği erkeğin kalbini kazanabilmek için yaptığı son girişimden de sonuç alamayınca bedenini kendi elleriyle parçalar halinde koparak korkunç bir biçimde can kopariyor, korkunç bir biçimde can çekişerek intihar ediyor, korkunç bir biçimde uzun can çekişerek ölüyordu.

Manhattan Aşk İntiharları'nı bir yıl sonra Boyun Eğ Bana (Submit To Me) izledi. Kern aslında bu filmi downtown asit partilerinde göstermek üzere çektiği Asit Ölümü'nün (Acid Death'in) bir bölümü olarak tasarlamıştı. Belirli bir anlatısının bulunmaması ve çok hızlı akan sekanslardan oluşması da bu yüzdendi. Dipte Butthole Surfers'ın apokaliptik müziği eşliğinde sado-mazoşizm, fetişizm, mastürbasyon imgeleri birbirini izliyor ve bu arada, Lower East Side bohem çevrelerinden bazı kişiler kameraya yaklaşarak cinsel fantezilerini anlatıyorlardı.

Beynimin Sağ Tarafı'nın (Right Side Of My Brain'in) senaryosunu Richard Kern ve Lydia Lunch birlikte yazmışlardı. Lunch açısından özyaşamsal öğeler de içeren bir filmdi bu. Cinsel arzularını, fantezilerini yaşamak istemenin dışında hiçbir "günah"ı olmayan bir genç kadının başına gelenleri anlatan psikopornoğrafi denemesi. Filmin adında da beynin fanteziler üreten sağ yarımküresine gönderme yapılmıştı. Şiddet ve cinsellik arasındaki dinamik ilişkinin de ele alındığı filmde Lunch'ın, Mars topluluğu eski üyesi Connie Bung ile birlikte yaptığı The Drowning Of Lucy Hamilton (Lucy Hamilton'un Suda Boğulması) başlıklı albümün müziği kullanılmıştı.

Apokalipsi kültürünün sözcüsü Richard Kern, müzik dünyasının muhalifle-

riyle de işbirliği yaptı. Onların müziklerini filmlerinde kullandı, onlar için videolar yaptı, bazı müzisyenler onun filmlerinde rol aldılar. Kern'in işbirliği yaptığı muhalif rock'cılar arasında Sonic Youth topluluğunun özel bir yeri var. Kern'in bu topluluğa yakınlığı bir anlamda, Andy Warhol'ın Velvet Underground ile ilişkisine benzetiliyor. Lydia Lunch ve Thurston Moore'un birlikte yazdıkları Death Valley 69 adlı Sonic Youth parçası için, Charles Manson ve müridlerinin işledikleri cinayetlerden yola çıkarak yaptığı video, Kern'in bu alandaki en başarılı çalışmalarından biri sayılıyor.

Kern, uyuşturucu bağımlılığından görece (hiçbir zaman bütünüyle bırakamadı) kurtulup dönüş yaptıktan sonra çalışmalarını müzik videoları üzerinde yoğunlaştırdı. Cop Shoot Cop, Unsane, King Missile gibi topluluklar için videolar yaptı. Bu çalışmalarında da Kuraltanımaz Sinema'nın estetiğine, ilkelerine bağlı kaldı. Dolayısıyla, sözkonusu videolar hiçbir zaman MTV'de ya da bir başka müzik kanalında yayımlanabilir türde çalışmalar olmadılar. Örneğin, King Missile'ın Detacable Penis (Yerinden Sökülebilir Penis) adlı parçası için gerçekleştirdiği klipte topluluğun vokalisti John S. Hall kasıklarının arasından koparılıp sokağa atılmış penisini Manhattan'da çöp yığınları arasında arıyor, bu arada plastik bir penis imgesi bir an için görünüyor, sonra kayboluyordu.

Kern son yıllarda fotoğraf çalışmalarıyla da ilgi görüyor. Swans topluluğu eski üyesi Jarboe'nin geçtiğimiz yıl çıkan Anhedoniac başlıklı albümü için hazırlanan kitapçıktaki fotoğraflar Kern'in bu alanda da ne denli yaratıcı olduğunu kanıtlayan çarpıcı örnekler. CD ile birlikte sunulan kitapçıktaki fotoğraflarda Jarboe'nin dövmelerle kaplı bedenini çıplak olarak ya da fetiş aksesuarlarla süslenmiş halde görüntülemiş. Albümün başlığı, Anhedoniac, haz alabilme yeteneğini yitirmiş insan anlamına geliyor. Kern'in fotoğrafları adeta bu psikolojik durumu ortadan kaldırmayı, haz yeteneğini geri getirmeyi amaçlıyor. Bu pornoğrafik fotoğraflar bazı dağıtım sorunları da doğuruyor. Albüm sadece posta siparişiyle satın alınabiliniyor. Buradan hareketle, Kern ve Jarboe işbirliğiyle yaratılan müzik ve imgelerin dolaşıma direndiklerini söyleyebiliriz.

Politik doğruluğun perspektifinden bakanlar Kern'in sinemasını, video ve fotoğraflarını, estetik anlayışını kıyasıya eleştiriyorlar. Onun şiddeti estetize ettiğini, heteroseksist egemenlik anlayışını aynen kabul ettiğini ileri sürüyorlar. Cinsiyetçi, kadın düşmanı, homofobik ve hatta faşist olduğunu söyleyenler de var. Örneğin, Sokak Köpekleri filminde eşcinsel karakterleri kendileriyle barışık olmayan, intihar eğilimleri taşıyan nörotik kişiler olarak resmettiği belirtiliyor.

Bu konuda en azından şunu söyleyebiliriz: Kern'in filmlerindeki eşcinsel karakterleri canlandıranlar genellikle onun eşcinsel dostları ve bu insanlar cinsel kimliklerini gururla taşıyor, eşcinsel haklar mücadelesine aktif olarak katılıyor, AIDS hastaları için yardım kampanyalarında etkin rol oynuyor, eşcinsel komünite içinde politik çalışmalar yapıyorlar.

Kuraltanımaz Sinema, Ronald Reagan'ın başkanlık yıllarında, muhafazakar Amerika'ya tepki olarak doğdu. Holywood mantığı ve Western ahlâkı ile Amerika'yı yöneten ikinci sınıf bir aktörün kışkırttığı aşırı sağın baskısına direnen muhalif bir kültürün içinde radikal bir estetik olarak belirdi. Irkçılığın canlandığı, homofobinin yaygınlaştığı, AIDS hastalarının aşağılandığı ve karantinaya alınmaya çalışıldığı, kürtaj kliniklerinin bombalandığı, aile değerlerine dönüşün vaaz edildiği "biz ve ötekiler" ayırımının keskinleştiği bir dönemde Kuraltanımaz Sinema önyargılara ve geleneklere karşı çıktı.

Kuraltanımaz Sinema'nın durağan olmayan ve belirli bir bölgesi bulunmayan öznesi kendini sonsuzca yenileyebiliyor, sonsuzca çoğalabiliyor. Çözülüyor, bölünüyor ve her parçadan yeni bir "ben" doğuyor. Bu sürekli oluş sürecindeki özne için drug'lar iki açıdan önem taşıyor. Bölünen özne drug'ları hem içselliğini incelemede kullanıyor, hem de onun yol rehberi oluyor, henüz keşfedilmemiş alanlara doğru açılmasını sağlıyor, yabancı topraklarda yol almasını kolaylaştırıyorlar. Bu anlamda drug'lar, kendini yıkan ve yıkıntılarından coşkuyla yeniden doğan, nihilizmi Dionysos'çu bir taşkınlığa, bir kutlamaya dönüştüren öznenin sınır aşma araçları.

Lydia Lunch, Kern'ın New York Kızları (New York Girls) başlıklı fotoğraf albümüne yazdığı önsözde, "kurban kimi zaman durumu denetleyen kişi olabilir" diyordu. Şimdi, Sonic Youth'un Evol albümünün kapağını süsleyen ve Kern'ın imzasını taşıyan o fotoğrafı bir an için gözlerimizin önünde canlandıralım: Dizleri üzerinde durmaya çalışan yarı çıplak bir kadın. Tecavüze uğramış ya da uğrama tehlikesi içindeymiş izlenimi uyandırır. Oysa, kadının gözlerine dikkatle baktığımızda gerçeğin öyle olmadığını anlarız. Kadın denetimin parodileştirildiği ve iktidarın devamlı el değiştirdiği komik-erotik bir oyunda bir işkenceci, bir cellat rolünü üstlenmiştir.

Kern filmlerinde de bunu yapıyor: En radikal cinsel pratikleri oyun bağlamında ele alıyor. Böylelikle, Hollywood'un inşa ettiği sinematik cinselliği, gücünü kara (hem de kapkara) bir mizahtan, parodiden ve groteskten alan bir pornoğrafiyle yıkıyor. Cinsel hayatı normalize eden, nötrleştiren bellibaşlı kurumları (aileyi, monogamiyi, hetelize eden, nötrleştiren bellibaşlı kurumları (aileyi, monogamiyi, heteroseksüelliği) dıştalayan çok tuhaf (bizarre) bir dünya yaratıyor.

Kuraltanımaz Sinema'cılar pornoğrafik filmler yapmakla suçlanıyorlar. Filmlerinin pornografik olduğu doğru; ancak bu onların yapıtlarının muhalefet kültürü içinde kabul edilmelerine engel değil. Daha açık bir anlatımla söyleyelim: Kuraltanımaz Sinema'cılar pornoğrafinin yıkıcı, altüst edici gücünden yararlanıyorlar. Pornoğrafinin böyle bir güce sahip olup olmadığı sorusuna ise en iyi, en çarpıcı yanıtı Nagisa Oshima veriyor. Oshima porno filmlerinin muhalefet kültüründeki yerine ilişkin gözlemlerinde Japonya gerçeğinden yola çıkmıştı; fakat, saptamalarını Kuraltanımaz Sinema açısından da geçerli saymamamız için hiçbir neden bulunmuyor.

Oshima 1970 yılında yayımlanan bir denemesinde pornoğrafinin muhalif kültürün içinde özgün bir estetik alan yaratabileceğini ileri sürüyor ve eski bir gangster olan, daha sonra porno filmleri yöneten Wakamatsu Koji'nin çalışmalarını örnek gösteriyordu. Koji filmlerinden bazılarının senaryolarını (Japon) Kızıl Ordu Fraksiyonu adlı radikal sol örgütün liderlerinden Adachi Massao ile birlikte yazmış, bazı filmlerinde Massao'ya rol de vermişti. Oshima'ya göre Koji'nin filmleri Japonya'nın yoksul sınıflarının, ezilmiş ve baskılanmışların seslerini duyuruyor, onların itiraz haklarını tanıyor, toplumdışılara donmuş kuralları izlemek yerine libidonal enerjilerinin akışı içinde davranabilecekleri bir serbestlik alanı yaratıyordu. Toplumsal hiyerarşileri bozan bu filmlerin anarşist iletileri de vardı. Örneğin, bunlardan birinde, bir grup gerillanın topluca seviştikleri bir sahnede dipte anarşist düşüncelerin dile getirildiği bir manifesto okunuyordu.

Oshima'nın sözünü ettiği niteliklere Kuraltanımaz Sinema da sahip. Kuraltanımaz Sinema da pornoğrafiyi anarşist bir yaklaşımla ele alıyor, pornoğrafiyi avantgard duyarlılıklarla birleştiriyor. Cinsel azınlıkların marjinalize edilmiş pratiklerini görünür kılıyor, haz ilkesi temelinde cinsel çoğulculuğu (sexual pluralism'i) savunuyor. Pornoğrafiye bu soy bir yaklaşım yıkıcı bir estetiğin yanı sıra heretik bir aktöre de yaratıyor.

HALİL TURHANLI

Akşamsefası

Gülbahar Divriğili sekiz kızlı bir ailenin en küçüğü. Sesi beni öylesine etkiliyor ki onu dinlerken başka bir zamana yolculuk yapıyorum... Ama kanama hep sürüyor. Onda ve bende... Beni bu denli etkileyen sesi için Gülbahar bakın ne diyor: "Anneannemin ve annemin sesleri o denli güçlüydü ki sesleri köyün karşısındaki dağlara vurup gelirdi. Benim sesim onların yanında sinek gibi kalıyor!"

Azınlığın da Azınlığıyım

CEZMİ ERSÖZ

Gülbahar müzik çalışmalarına 1976'da **Yeni Dünya Müzik Korosu** ile başladı. Sonra Türk Folklör Kurumu, **Ruhi Su Dostlar Korosu** ve **Timur Selçuk'**un yönettiği **Çağdaş Müzik Merkezi**'nde çalışmalarını yürüttü. 1986'da **Grup Yorum**'un kuruluş çalışmalarına katıldı ve ilk albümleri olan *"Sıyrılıp Gelen"*den sonra Grup Yorum'dan ayrıldı. Gülbahar altı yıllık suskunluğuna *"Muhacir"* albümü ile son verdi. Gülbahar'ı bu albümüyle bir kez daha tanıdım. Kalbi barış için çarpan, her türlü lobinin dışında, ezilen halkların kader arkadaşı olan Gülbahar çok farklı ve aykırı bir ruhla dolaşıyor aramızda...

Son dönemde türkücü patlaması yaşanıyor ülkemizde. Ticari amaçlarla türkülerin içleri boşaltılıyor. Bu furyadan özellikle Kürt ezgileri ve Kürt türküleri nasibini alıyor... Sence ne yapmalı?

Bence, soruyu ikiye ayırıp, ayrı ayrı cevapladıktan sonra birleştirmek lazım.

Bu topraklar, üzerinde bir çok kavimleri medeniyetleri barındırmış, çok zengin kültürlerin bir araya gelerek oluşturdukları bir mozaik.

Değişik renklerin birbirleriyle buluşup hayata açıldığı ahenkli bir yelpaze.

Ne yazık ki bir ülkedeki hakim kılınmaya çalışılan resmi kültürün, o topraklardaki diğer etnik kültürlerin de yaşamalarına varlıklarını sürdürmelerine totaliter yapısı gereği izin vermesi mümkün değil.

Ya onları tamamen yok eder ya da yavaş yavaş asimile ederek kendilerine yabancılaştırır ki bu da yok etmekle aynı şeydir. Belki daha da kötü. Kürt müziğinde yapılmaya çalışılan da budur. Tıpkı diğerleri gibi.

Üstelik buna en büyük katkıyı da yine Kürt müzisyenler yapmaktadır. Ne yazık ki. 1944'te, Bağdat Radyosu'nda, **Tahsin Taha** tarafından plağa okunan bir Kürt türküsü, daha sonra "**Beyaz gül, kırmızı gül**" ismiyle Türkçe'ye çevrilip 1992'de "**En iyi Türk Halk Türküsü**" olarak seçilmiştir.

İkinci örnek: Orijinali Kürtçe olan "**Ada sahillerinde bekliyorum**" şarkısı, bugün birçok dinleyici tarafından saf Osmanlı kökenli bir İstanbul şarkısı olarak algılanmaktadır. On binlerce yıldan süzülerek oluşan ve bugüne kadar gelen Halk Türküleri, sadece dilleri ve sözleri değiştirilerek değil, içleri de boşaltılarak ticari bir çarkın içinde kendilerine yabancılaştırılmaya çalışılıyor.

Devlet politikasıyla desteklenen, ticari getirileriyle ölçülen, televizyonuyla, basınıyla tüm medya tarafından beslenen, fason müzik ürünleri, tüketim toplumu tarafından egemenlik altına alınıyor.

Şişirilmiş türkü patlaması da böyle bir şey. Bazı toplumsal olaylardan sonra yeniden ortaya çıkıp o güçlü varlığıyla, hiç bir zaman yok olmayacağını bize devamlı hatırlatan, türkülerin bu canlanışını fırsat bilip türkülere sahip çıkılması gerektiğini ve (zaten hep yaşıyor olan) türküleri yaşatmayı amaçladıklarını iddia edenlerin birçoğunun, tıkanmış müzik piyasasına ve kendi üretimsizliklerine ticari bir maske bulduklarını düşünüyorum.

Bizim ne yapmamız gerektiği ya da ne yaptığımız, o kültür erozyonunu ne kadar fark edip ne kadar karşı olduğumuz ise tamamen bizim hangi yönde ve hangi zeminde durduğumuzla ve oradaki ürettiğimiz şeylerle açıklanabilir. Bizi ürettiklerimizden daha iyi ne tarif edebilir ki? Eğer mevcut olan bir şeyden memnun değilsek ve değişimini istiyorsak yerine, yeni bir şey koymak zorundayız. Yapılabilecek şey de bu sanırım.

Var olanın hep karşısına geçerek üretmek. Ben, tercihimi şu an bulunduğum yöne ve zemine kullanmaktan ve o piyasaya hiç de sempatik görünmeyen, hazmı zor bir lokma olmaktan inatla memnunum.

Yoksa o çark, sahte pırıltıları ve albenili vaadleriyle beni de içine alır, çoktan öğütürdü.

"Muhacir" albümünde sesinle, yorumunla, besteci yönünle hiç de ticari değilsin... Yakışır sana! Peki bundan sonra neler yapmayı düşünüyorsun?

-Sanırım, bu kez işimi daha da zorlaştırıyorum. Bu piyasanın beni iyice dışına süreceği bir işin hazırlığına başlıyoruz yavaş yavaş. Asırlardır topraklarda yaşayan değişik kültürlerin ezgilerimi, kendi dilleriyle, içerikleriyle, otantik sazlarıyla, araştırmacılarıyla ve belki kendi müzisyenlerinin, hatta bu işe gönül vermiş diğer müzisyenlerin de katılımıyla, orijinal yapılarını da bozmadan ama bizden de izler taşıyacak olan geniş katılımlı gerçek bir gökkuşağı oluşturmayı düşlüyoruz.

Amacımız, soldurulmaya çalışılan o rengârenk çiçeklerin solmamaları ve daima yaşamaları için, kendi sularımızla bir nebze katkıda bulunabilmek.

Çünkü o harikulade kokuların, renklerin hayatımızdan eksilmesinin, bizim de renklerimizi solduracağını ve hayatımızı anlamsızlaştıracağını biliyoruz.

Bir tarafta 'protest', 'muhalif' görünen ama varolan potansiyeli boşaltıp, bu yolla para ve güç kazananlar, öbür tarafta iktidarı isteyen ve kitlelere egemen olma derdinde olan statükocu sanatçılar ve aydınlar... Sen bu iki aydın tipinin çok dışındasın... Kaybedecek hiçbir şeyin yok galiba...

-Ne su başını tutanlardan ne de bir yudum su için o suyun başındakilere secde edenlerden olmadığımı düşünmekten mutluyum.

Yeni bir su kaynağının peşinde olan biriyim sadece. Kaybedeceği şeyi olanlar, var olanla uzlaşır. Kaldı ki üreten insan, kendine bile muhalif olandır. Var olanı sürdüren, edilgin, uzlaşmacı biri değil. Var olana karşı duran, kendini ve dünyayı tanıma, tanımlama ve dönüştürme tutkusunu, bu hiç bitmeyen devinimi hep içinde duyan ve bunu pratikte yaşayandır.

Geçmişine baktığında, onu bembeyaz bir sayfa değil, yanlışlarla dolu bir karalama kağıdı olduğunu görmeye cesaret edebilendir. Duygularımın kaynağı budur. Şarkılarıma yansıyan da.

Öyleyse yurtsuz ömrünün neresindesin?

-Sanırım, azınlığın da azınlığındanım. Bütün azınlıkları da içinde barındıran ama her azınlıktan daha ayrı, daha aykırı, daha yalnız bir yerde duran, **savaşlarının asker kaçağı**, isyanlarının haini, devletine hayırsız, milletine uyumsuz, en fazla da kendine uyumsuz bir azınlıktanım. Barınacağı bir yurt, ayak basacağı bir toprak olmasına rağmen, o, her an ulaşacakmış gibi duran ama hiçbir zaman ulaşamayacağı, ulaşmayı da istemediği ve ulaşım ümidini de hiç yitirmediği, maddelerin formlarını kaybedip, ışık olan asıllarına döndükleri o yere, içindeki o asıl vatanına, asıl yurduna varmak için, yolculukları hiç bitmeyen yurtsuz ömrün, o başı sonu belli olmayan yollarındayım.

Ne varmak isteyen, ne aramaktan vazgeçen bir sürgün.

Şarkılarında insan ilişkilerini o denli incelikle gözlemliyor ve insanların o küçük dünyalarındaki faşizmi o denli yetkin dile getiriyorsun ki, sanki "asıl savaşın barış zamanlarında yaşandığını" anlatmak istiyorsun...

-Var olan her türlü toplumsal olayı ve olguyu, aydın, kendi düşünsel dünyasında sorgulamak, tartışmak ve öneri getirmek zorundadır.

Sadece, böyle bir aydının beyin koridorlarında, milyonlarca renkten oluşan tablolar asılı olabilir.

Beyin koridorlarında hep tek renk tablolarla dolaşan bu ülkedeki bazı insanlara ise her ne kadar aydın deniyorsa da o, gökkuşağındaki birçok renge tahammül edebilecek kadar iç duvarlarının geniş olabildiğimi düşünmüyorum.

45 yıldır hep aynı konuşmayı yapan bir başbakana sahip bu ülkede, buna tek bir tepki veremeyecek kadar kendi gettolarında sıkışıp kalmış insanların da, 45 yıldır aynı şeyi düşündüklerine inanıyorum.

Böyle düşününce, hep birlikte nasıl bir gökkuşağının altında birleşip bir renk armonisi oluşturacağımızı ben de merak ediyorum doğrusu.

En büyük özlemlerinden birinin bu ülkede farklı kimliklerin hep birlikte bir gökkuşağı yaratması olduğunu biliyorum... Ankara'dan daha doğuya gitmemiş aydınlarla hangi gökkuşağı projesi hayata geçebilir?..

-Kime, neye göre barış?

Düşünce özgürlüğünün olmadığı, insan haklarının ihlal edildiği, demokrasinin ve hukukun işlemediği, zorunlu göçlerin, baskıların, işkencelerin gündemi birgün olsun terk etmediği, öyle ya da böyle birçok nedenle herkesin katil olduğu bir ülkedeki bugün hâlâ savaş için bütçesinden trilyonlarca para harcayan ve kendi yasalarını bile çiğneyip çete üreten çürümüş bir sistem tarafından zorla yutturulmaya çalışılan içi boşaltılmış, isminden başka hiç bir somut geçerliliği olmayan, çifte standartlı bir barış kavramı, kaçınılmaz olarak kendi karşıtını yani savaşı da beraberinde doyuracaktır.

Eğer bir insanın en temel ihtiyacı olan yaşama özgürülüğünü elinden alıp ona bunun yerine, sınırlarını kendi çıkarlarınızla çizdiğiniz bir çember içerisinde, hiç işine yaramayan, hiç bir kullanma zemini olmayan çarpık bir barışı uzatıyorsanız, bu onunla hâlâ savaşı sürdürüyorsunuz anlamına gelir.

Sadece biçimi değiştirilen ve üstü örtülü devam eden bir savaştır orada barış...Hep kanayarak.

Gazeteler kültür-sanat sayfalarını hazırlarken hangi kriterleri gözetiyorlar, nerelerden besleniyor, nelere önem veriyorlar? Bu soruları çeşitli gazetelerin kültür-sanat sorumlularına sorduk.

Gazete Kültür-Sanat Sayfaları

Haz: OYLUM GÖLBAŞI

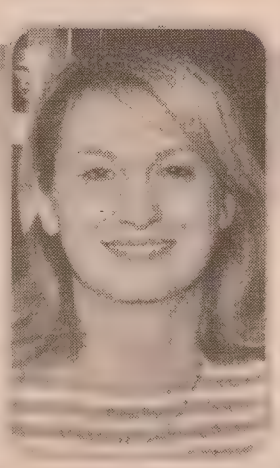

"Okurlarımız 118 gibi kullanıyorlar bizi."

Seral Cumalı • Cem Erciyes - *Radikal*

▼ Seral Cumalı: Ben yaklaşık bir buçuk yıldır Radikal'in kültür-sanat editörüyüm.

▼ Cem Erciyes: Ben de yaklaşık bir yıldır Seral'le bu görevi yürütüyorum.

▼ Radikal'in sanat sayfası yeni. Radikal genç bir gazete. Biz Radikal'in koymuş olduğu çizgiye sadık kalmaya çalışıyoruz. Onunla iç içe geçmiş bir stratejimiz var. Biz olabildiğince genç kalmaya, ironik bir üsluba sadık kalmaya çalışıyoruz. Radikal okur profiline uygun olarak bizim kadromuz da son derece gençtir. O yüzden okurlarımızla uyum sağlayan bir ekip olduğumuzu düşünüyoruz. Bunun dışında son bir yıldır çağdaş sanata ağırlık verdiğimizi söylemek mümkün. Olabildiğince dünyaya açık, ne olup bittiğini izleyen bir haber anlayışı tutturmaya gayret gösteriyoruz. Eleştirinin dozunu tutturmak kaydıyla eleştirel bakışı kaybetmemeye çalışıyoruz. Farklı, öncü işlere açık olmak çok önemsediğimiz bir konu. Bir de çeşitlilik tabii; çok çeşitli sanat dalları, çok çeşitli renkler vardır. Olabildiğince bunları da yansıtmaya çalışıyoruz. Tabii ki bu çeşitlilik sonucunda çeşitli sanat dallarıyla uğraşan kişilerden "Bize az yer ayırıyorsunuz" gibi eleştiriler geliyor. Kimseye yaranamazsınız. Bu ana kural, her zaman var olan bir şey. Ama biz herkes için bir sayfa yapıyoruz.

▼ Sayfaları hazırlarken güncelliğe çok önem vermemiz gerekiyor. Özellikle bu konuda başarılı olduğumuza inanıyorum. Haber sayfaları gibi bugün olan şeyi -gece olmadıysa- yarın okura duyurmaya çalışıyoruz. Olabildiğince hızlı, anında haberi aktaran bir tarzımız var.

▼ Okuyuculardan tepkiler geliyor. Ama çok yoğun bir iletişim sağlamak kolay değil; bu gazetelerin bir gerçeği. Medyayla ilgili bir sorun bu. Ancak yakın çevrenden tepki alabilirsin. Ama telefonlar geliyor tabii. Okurlarımız bizi 118 gibi kullanıyorlar. Bu aslında hoş bir şey; okurun bizimle özdeşleştiğini gösteriyor. Bunun dışında bazen tepki, bazen de tebrik telefonları gelir.

▼ Gazete yönetimi işimize karışır. Ama bu her yerde böyledir. Bizim gazetede yöneticilerinin hepsi sanatla ilgili. Ama sanat çok spesifik bir alan olduğu için sizin bulduğunuz, haber değeri olan, sanat dünyası için önemli her şey onlar için önemli olmayabilir. Fakat onlar da buna aldırmazlar. En azından küçük bir özerkliği vardır sanat sayfalarının. Onun dışında, küçük müdahaleler, yönlendirmeler olur.

"Kültür sanat sayfası ve gazetenin yayın politikası bire bir gitmiyor."

Hasan Sutay • Hüseyin Sorgun - *Zaman*

▼ Hasan Sutay: 6 aydır kültür-sanatın içindeyim. İdari olarak bu işi sürdüryorum.

Hüseyin Sorgun: Ben 5 senedir kültür-sanat muhabiriyim.

▼ Sayfaya girecek konularda, Türkiye'nin genel problemi galiba bu; gündem bizi sürükler. Bizim gündemi sürüklemek gibi bir kaygımız mutlaka vardır ama o daha ikinci planda kalır. Uzun vadede plan yapma şansına imkansızlıklardan dolayı sahip olamıyorsunuz.

▼ Kültür-sanatın bir doğası olduğuna inanıyorum. O doğa insanların, özellikle gazetecilerin bakış açısını belirliyor. Bizim o kültür-sanat olaylarına bakışımızdan ziyade onları duyurmamız gerekiyor. Gazetecilik de o zaten. Yorum katmamamız lazım. O anlamda tiyatro, sinema, sergi gibi kültür-sanatın birçok alanıyla uğraşmaya çalışıyoruz. Belirli bir alan ayrıştırmamız da söz konusu değil. Okurun hassasiyetini de göz önüne alarak birçok programdan okuru haberdar ediyoruz. Netice itibariyle bu gazeteyi alan bir okur kitlesi var. O okur kitlesinin de hassasiyetlerini göz önüne alarak haberle buluşturmak gibi bir kaygıyı da taşıyoruz.

▼ Sayfa yapılırken manşet çalıştığımız haberi görsel ağırlıklı işlemeye çalışıyoruz. Kültür-sanat sayfalarının eleştirilen bir durumu var; yazı yoğun sayfalar olmaları. İçeriği boş kültür-sanat sayfalarından yana değiliz. Çünkü takip eden belirli kitleleri olan, tercih edilen sayfalar. Her okurun okumadığı, ayrıcalıklı bilgiye sahip olmak isteyen okurun okuduğu sayfalar. Bu nedenle yazı yoğun olabilir ama görsellik de önemli diye düşünüyoruz.

▼ Tabii ki kültür-sanat sayfası ve gazetenin yayın politikası bire bir gitmiyor. Zaman zaman burada bir uyumsuzluk oluyor. Okur kendi istekleri doğrultusunda birtakım haberler bekliyor. Bunları bulamayınca rahatsızlıklar -zaman zaman- oluyor. Bunlar normal, herkesi memnun etmek mümkün değil.

▼ Genelde muhafazakar tabana sahip bir gazetede kültür-sanatın bu kadar canlı olması dışarıdan bakıldığında çelişkili gibi görünüyor. Kültür-sanatın bu kadar canlı olmasının nedeni gazete yönetiminin bize karışmamasıdır. Gayet iyi bir çalışma ortamı var.

Akşamsefası

"Çok yazı okuyucuyu sıkar deniyor ama yazı yazı gibiyse okuyucuyu sıkmaz."

Barış Bardakçı - *Akşam*

▼ Yaklaşık bir yıldır Akşam'dayım. Ben geldiğimde gazetede bir kültür-sanat bölümü oluşmamıştı. Burada bir şey yapalım dedik ve oluşturmaya başladık. Kültür-sanat yazıları, haberleri pazar ekinde ve kadınlara yönelik **İnci** ekinde yayımlanıyor. Bundan olmasından rahatsızlık duymamak elde değil. Ama kısa bir süre sonra bu yazılar ve haberler gazetenin içine alınacak. Şu anda gazetenin bir sayfa sorunu var. Bir sıkışıklık var ve bu biraz yönetimle ilgili bir şey. Bir iki aya kadar sayfa sayımız artacak; o gelişim süreci içinde içerik de dolacak.

▼ Kültür-sanat sayfamızda evrensel sanat ilkeleri geçerli.

▼ Yayımlanacak konuların seçiminde bazen dışına çıksak da öncelik gündemde. Özellikle sanat etkinliklerine önem veriyoruz. Ayrıca sanat etkinlikleri, holdinglerin sanata katkıları önemli bizim için.

▼ Sayfamızda görsellik çok önemli. Görsel bir şey hazırladığımız için resim seçimine çok önem veriyorum. Çok yazı okuyucuyu sıkar deniyor ama yazı yazı gibiyse okuyucuyu sıkmaz bana göre.

▼ Okuyuculardan fazla tepki geldiğini söyleyemem. Ama okuyucuyla e-mailleşiyoruz sürekli. Olumlu tepkiler geliyor. Ters bir tepki gelmedi bir yıl içinde.

▼ Gazete yönetimi sayfayı tamamen özgür bırakıyor. Hiç karışmıyorlar.

"Türkiye'nin işçi ve emekçileri açısından cazın ve operanın bir çekiciliği yok."

Şenay Aydemir - *Yeni Evrensel*

▼ İki yıldır bu görevdeyim. 97 yılında Emek gazetesinde başladım.

▼ Yeni Evrensel gazetesinin kültür sayfasının işçi ve emekçi kültürünün oluşumuna katkıda bulunmak, bu alanda yapılan çalışmaları okurlara duyurmak, paylaşmak ve bunun tanınmasına ön ayak olmak gibi bir amacı var. Bu amaç, bu alanın dışında üretilen iyi, ilerici olan şeyleri dışlayacağı, arkasında durmayacağı anlamına gelmiyor. Ama temel olarak biz ülkede bir işçi, emekçi kültürünün temellerinin oluşmasına katkıda bulunmak durumundayız. Bunu yaparken günümüzde popüler kültürün arkasında kalan, sesini bir türlü duyuramayanlara ulaşmak gibi bir derdimiz var. Amatör tiyatrolar, kısa film çeken genç yönetmenler ya da yeni film çalışmalarına, yeni müzik çalışmalarına başlayan kişiler, halk kültürünün ileri öğelerini taşıyan şarkıcılar, türkücüler vs. Bütün bunların tanıtımını sağlamak ve bunların bir halk kültürü hanesine yazılmasını, orada toplanmasını, sağlamak gibi bir temel amacı var.

▼ Kaçınılmaz olarak çoğu zaman bizim de gündemimizi egemen olan ya da popüler olan çalışmalar belirliyor. Ülkedeki genel toplumsal hava popüler kültürün dışındaki şeylerin oluşmasına ve bizim onları yakalamamıza çok fazla olanak tanımıyor. Biz de ister istemez popüler olan gündemi takip etmek durumundayız. Festivalleri biz de takip ediyoruz ve bunların öz bakımından yararlı şeyler olduğunu düşünüyoruz. Ama bunlar çok dar ve seçkin bir gruba hizmet eden şeyler. İstiklal Caddesi'ndeki kültürel yoğunluk bir arka sokakta yoktur. O arka sokak çok katı kurallarla değil, gündelik hayatın kendi işleyişiyle İstiklal Caddesi'nden ayrılmıştır. Bizim gözettiğimiz şey bunların hem arka sokakların gündemine oturması, arka sokakların kendi içlerine kadar gitmesi. Bunları izlerken bu tür kriterleri, işçi ve emekçilerin bu tür olanaklardan da faydalanması ve kendi kültürünü yaratmaya çalışması gibi bir kaygımız var. Bu yüzden bütün şeylere açığız. Tabii olanaklarımız dahilinde, maddi olanakları ve kadro olanakları çok geniş bir gazete olmadığımız için gücümüz yettiğince takip etmeye çalışıyoruz.

▼ Okuyuculardan sinemayı takip edemediğimiz için tepkiler geliyor. Bizim sinema üzerine diğer gazetelerde olduğu gibi düzenli olarak filmlerin basın gösterilerini izleyen ve her cuma bir ya da iki filmi tanıtan bir arkadaşımız yok.

▼ Sayfayı oluştururken görsel açıdan temel olarak malzeme önemli. Elimizdeki malzeme haberin kendisini anlatabiliyorsa, haberi mümkün olduğu kadar kısa tutmaya özen gösteriyoruz. Yani görsel malzemeyi gören okur, haberin anlatamayacağı birçok şeyi oradan çıkartabiliyorsa artık haberin, yazılı metnin çok fazla önemi kalmıyor. Bunun dışında polemik yapıcı ya da açıklayıcı konularda ister istemez yazıyı uzun tutmak zorunda kalıyoruz.

▼ Gazete yönetimiyle tabii ki çatışmalarımız olur. Ama bunlar büyük çatışmalar değil. Gazetenin genel havası, bizim gazetenin işçi ve emekçiler açısından sahiplenilmesinin gücü biraz da işçi hareketinin gücüne paralel olarak gelişiyor. Bazı dengeleri tutturmak durumunda kalıyoruz. Örneğin, bugün Türkiye'nin işçi ve emekçileri açısından cazın ve operanın bir çekiciliği yok. Belki sinema ve tiyatroyu çekici hale getirebiliriz. Daha yakın, tanıdık şeyler onlar için. Ama biz cazın, operanın, balenin ilerici sanatlar olduğunu ve desteklenmesi, örgütlenmesi, yapılması gereken sanatlar olduğunu da biliyoruz. Bizim ortalama okur profilimiz bakımından Mozart'ın Requiem'inin nerede sahnelendiği önemli değil. Ama şunu da gözetiyorum; bizim gazetemiz üniversite öğrencileri arasında da okunan bir gazete, dolayısıyla bu dengeyi kurmaya çalışıyoruz. Bunları da gözeterek bir armoni yaratmaya çalışıyoruz. Egemen kültür ortamını bir yerinden kırabilecek. İlerici unsurlar taşıyan öğeler bizde yer bulabiliyorlar kendilerine. Şu girer, bu girmez diye bir tavrımız yok ama biraz dengeyi gözetmeye özen gösteriyoruz.

"Türkiye'deki kültür-sanat ortamı içinde iki sayfanın biraz fazla, hatta gereksiz olduğunu düşünüyorum."

Bülent Berkman - *Milliyet*

▼ Yedi yıldır Milliyet'in kültür-sanat sayfasındayım. Milliyet Sanat dergisiyle birlikte gidiyor. Milliyet'in kültür-sanat sayfasını Radikal, Cumhuriyet gibi kültüre iki sayfa ayırma şansı olan gazetelerden ayrı tutmak lazım. Hürriyet, Sabah gibi hasbel kader yer oldukça kültür-sanat yapan gazetelerle de bir tutmamak lazım. Bu anlamda Milliyet farklı bir kulvarda diye düşünüyorum. Bu farklılık bir kere yerin kullanımından kaynaklanıyor. Bir sayfamız var. Zaman zaman ilanlarla 'bir sayfa' olamayan bir sayfa. Burada iki şey yapmak zorundasınız. Bir: Rutini izlemek. İki: 500 bine yakın insanın aldığı bir gazetede gündem belirleme şansına sahipsiniz. Rutini verirken rutinin dışında da gündemi belirleyecek bir şeyler ortaya koymak. Biz bunu dengelemeye çalışıyoruz.

▼ Çok genç bir kadromuz var. Çok da tercih ediyorum bunu, çünkü o genç kadro hayatın çok içinde. Milliyet de zaten bir genç gazetesi, bir gençlik gazetesi olma hedefinde. Toplantıya katılan bütün gençlerin görüşleri benim için çok önemlidir. Onların bizi yönlendirmesine izin veriyoruz ve bunun da çok yararını görüyoruz.

▼ Milliyet kültür-sanat sayfasının okurları arasından bize, diyelim ki, edebiyata az yer verdiğimiz konusunda eleştiriler gelir. Bunu söyleyen edebiyatçılardır. Sinemaya az verdiğimiz söylenir; bunu söyleyen sinemacılardır. Müzisyenler de müziğe az yer verdiğimizi söylerler. Biz bunları duyduğumuzda anlıyoruz ki iyi bir denge tutturmuşuz. Çünkü orası ne bir edebiyat, ne bir sinema sayfası. Orası bir sanat sayfası. O dengeyi korumaya özen gösteriyoruz. Ama sinema günleri oluyor, bir ay boyunca sinema yapmak zorunda kalıyoruz. Sonra caz geliyor, caz yapmak zorunda kalıyoruz... Bu rutindir, rutinin dışına çıkamazsınız. Ama özgür kaldığınız ortamda bir dengeyi tutturmak zorundasınız. Ayrıca bizim için fotoğraf çok önemli. Gazeteler zaten fotoğraf üzerine hazırlanıyor. Millet okumuyor diye bir şey yerleşmiş kafalara. Bu kafalar bize fotoğrafın öncelikli olduğunu anlatmaya çalışıyorlar. Hiç karşı değilim. İyi fotoğraf benim için de her zaman ön plandadır. Ama derdiniz o sayfayı güzel bir fotoğrafla kapatmak olmamalı.

▼ Gelen tepkiler arasında sayfamızı çok beğendiklerini söyleyip övgüler yağdıranlar var. Biz bunlara çok fazla itibar etmiyoruz. Tam tersini söyleyenler, sayfamızın çok yetersiz olduğunu, daha başka şeyler beklediklerini söyleyenler var. Bunlara da itibar etmiyoruz. Sonuçta, biz o sayfada yapabileceğimizin en iyisini yapıyoruz. Daha fazlasını, daha iyisini biz de yapmak isteriz. Ama bunun için de belirli koşulların oluşması lazım. Gazete yönetimiyle bunun kavgasını veriyoruz. Ne fazla övgü, ne fazla eleştiri istiyoruz. Çünkü eleştirenler bizim koşullarımızı yeterince bilen kişiler değil. Övenlerin de zaman zaman abarttıklarını düşünüyoruz. Okurun ilgisi, tepkisi çok güzel. Bu o sayfanın okunduğunu gösterir.

▼ Türkiye'deki kültür-sanat ortamında iki sayfanın biraz fazla, hatta gereksiz olduğunu düşünüyorum. Bu benim inancım. Ama iki sayfa kültür-sanat yapanlara da saygı duyuyorum. Bunların bir bölümünün kültür-sanat gazeteciliğinden çok gazete sayfalarında kültür-sanat dergiciliği yaptığına inanıyorum. Bence ideali tam bir sayfa kültür-sanat. Bizim bir tam sayfayı kullanma şansımız çok az oluyor. Başka bir sorunum daha var benim; hâlâ çok geniş kitlelerin -gazetenin içindeki yöneticiler de buna dahil olmak üzere- kültür-sanatla magazinin çok fazla ayırdında olamamaları. Yani kimi magazin konuların kültür-sanat sayfalarında yer bulabileceğini düşünmeleri. Biz buna çok soğuk, uzak duruyoruz.

▼ Yönetimin işi, işe karışmaktır. Ama bizim gazetede çok demokratik bir ortamda oluyor bu. Konuşuyorsunuz, tartışıyorsunuz, anlatabileceğinizi anlatıyorsunuz. Anlattığınız zaman da kendi dediğinizi yapıyorsunuz. Bazen de anlatamadığınız oluyor. İçinize sinmese de yönetimin istediğini yapmak zorunda kalıyorsunuz. Çünkü bu insan ilişkisidir, değişik bakış açılarıdır. Bu bakış açılarında çalıştığımız sürece iki taraf da ölçülü bir şekilde taviz vermek zorunda. Ama bizim buradaki amacımız bu tavizi doğru bildiğimiz yolda, en az vermek ve yönetimle işbirliği içinde, uyumlu çalışmak. Bu anlamda "İşimize çok karışıyorlar"ı çok fazla kabullenmek istemiyorum. Karışmak çok hakları ama bize dayattıkları her şeyi de biz yapıyoruz anlamına gelmesin bu. Uzlaşma içindeyiz. Gazete politikasıyla uyumlu, istediğimizi yapabildiğimiz bir sayfamız var.

"Keşke olanağımız olsaydı da iki sayfa hazırlasaydık."

Vecdi Erbay - *Özgür Bakış*

▼ Gazete 18 Nisan'da çıktı. Çıktığı günden beri oradayım.

▼ Sayfamızın ilkeleri kesin, çok sert hatlarla belli olmasa bile biz, Türkiye'de yaşayan diğer halkların da kültürlerine yer vermeye çalışıyoruz. Bu mozaiğin yaşaması için de çaba sarf ediyoruz. Bu nedenle onların bu yöndeki çalışmalarına ve kültürlerine geniş yer vermeye çalışıyoruz. Bunun yanında kültür-sanat alanındaki rutin gelişmeleri de ulaştırmaya çalışıyoruz. Zaman zaman kültüre oranla sanata az yer ayırabiliyoruz. Ama dengeyi korumaya çalışıyoruz. Olanaklar ölçüsünde plastik sanatlardan edebiyat kadar bütün sanat dallarına yer vermeye çalışıyoruz. Tek sayfamız var ve kültürün de okuyucuya iletilmesi gerektiğine inandığımız için sayfalarımızda olabildiğince yer vermeye çalışıyoruz. Sanatı çok boşlamıyoruz. Kültüre daha çok yer vermemiz gazetenin ekonomik koşullarıyla ilgili. Keşke olanağımız olsaydı da iki sayfa hazırlasaydık.

▼ Okuyuculardan bazı konulara az yer ayırdığımız yönünde tepkiler alıyoruz. Örneğin Kürt okurlar. Kürtlerle ilgili haberlere, onların kültürlerine daha fazla yer vermemizi istiyorlar. Aynı şekilde bu coğrafyada yaşayan diğer halklar da kendilerine yer vermemizi istiyorlar. Bu dengeyi kuramadığımız dönemlerde okuyucudan tepkiler alıyoruz. Ayrıca bizim okurumuz daha fazla köşe yazarı olmasını, sayfada daha çok konuya yer vermemizi istiyor; daha çok haber bekliyor.

▼ Sayfada yer alacak konularda daha çok güncelliğe dikkat etmek gerekiyor. Her zaman kullanabileceğimiz soğuk haberler dışında sıcak haberlere yer vermeye çalışıyoruz. Bunu yaparken de olabildiğince nesnel yaklaşmaya özen gösteriyoruz. Elbette okuyucuya gazetenin çizgisi doğrultusunda haberler vermeye çalışıyoruz. Ayrıca yer verdiğimiz konuların, haberlerin okuyucuya bir şeyler katacak nitelikte olmasına dikkat ediyoruz. Bunun dışında sistemin dışladığı, görmediği, görmek istemediği, yok saydığı sanatçılara, amatörlere yer vermeye çalışıyoruz. Çünkü onların çalışmalarının kültür-sanat hayatına çok önemli katkılar sunduğuna inanıyoruz. Diğer gazetelerin yapmadığını, bu konuda, elimizden geldiğince biz yapmaya çalışıyoruz.

▼ Fotoğraf ile yazı birbirini tamamlayan iki unsurdur. Sayfa düzeninde bazen fotoğrafı küçük kullandığımız oluyor. Kültürel konularda yazılar daha uzun oluyor. Yazıyı kısmamak için, yazının bütünlüğü bozulmasın diye bazen fotoğrafı küçük kullanmamız gerekiyor. Ama fotoğrafın çok önemli olduğunun farkındayız.

▼ Gazete yönetimi elbette sayfaya müdahale eder. Bizim bir yazı işlerimiz var ve son kararı onlar verir. Ama diyebilirim ki çok karışmıyorlar. O sayfayı biz hazırlıyoruz, gazetenin konumunu biliyoruz ve gazetenin konumunu paylaşıyoruz. Hangi yazıların girip giremeyeceğine biz önceden karar verebiliyoruz. Buna otokontrolden çok bizim karar verme yetkimiz diyebiliriz.

"Cumhuriyet en fazla eleştiri alan gazetelerden bir tanesi."

Handan Şenköken - *Cumhuriyet*

▼ 1992 sonu, 1993 başından beri gazetenin kültür-sanat sayfasının editörüyüm. Bizim iki sayfamız var. Bu sayfalarda her şeyi çok dengeli vermeye çalışıyoruz.

Hem dünyadaki hem Türkiye'deki gündemi takip etmeye çalışıyoruz. Bizim sayfalarımızdaki amaç bir olayı önce doğru, dürüst bir biçimde tanıtmak. Bu işin haber boyutu. Ondan sonra o işi yapan insanlarla röportaj yapıp onların yorumunu sunmak. Daha sonra da eleştirmek. Eleştiri boyutunu bizim yazarlarımız gerçekleştiriyor. Popülerliğe kaçmadan nitelikli, kaliteli birtakım olayları izleyip okura dürüstçe sunmayı amaçlıyoruz. İçeriği boş, bol fotoğraflı haberler yerine içeriği yoğun, olayı sunan haberler vermeye çalışıyoruz. Bazen yazılar bir gazete sayfasının boyutlarını aşacak kadar uzun oluyor. Bu durumdan bazen ben de rahatsızlık duyuyorum. Ayrıca çeşitliliğe önem veriyoruz.

▼ Bu çeşitlilik nedeniyle çeşitli sanat dallarıyla uğraşan kişilerden "Bize az yer ayırıyorsunuz" şeklinde bir tepki gelmedi. Ama okuyuculardan başka konularla, ayrıntılarla ilgili tepkiler geliyor. Aslında yalnızca kültür-sanat sayfası değil, Cumhuriyet en fazla eleştiri alan gazetelerden bir tanesi. Bizim okurumuz inanılmaz bir okur. Tepkisini anında gösteriyor, hesabını soruyor, sorguluyor, en ufak ayrıntıya takılıyor. Bu çok güzel bir şey.

▼ Her olayı tanıtımından eleştirisine kadar ele almaya özen gösteriyoruz. Daha fazla eleştiri olsa iyi olur diye düşünüyorum. Gençlerin eleştiri yazmasından yanayım. Onlar bu konuda daha gözü kara oluyorlar. Yalnızca Cumhuriyet gazetesi için değil, Türkiye'nin genelinde böyle. Bir de ilan konusu var. Ben sayfalara ilan konmaması için elimden geleni yapıyorum. Sahip çıkarsan, mücadele edersen o ilanı başka sayfaya kaydırma imkanın oluyor. Kimi zaman şartlı ilan oluyor. O zaman söylenecek bir şey yok.

▼ Gazete yönetimiyle hiçbir sorunumuz yok. Karışmazlar. Görsel açıdan önerileri olur ama içerik açısından asla bir şey söylemiyorlar.

"Kültür sanat haberleri sanat sayfasıyla sınırlı değildir."

İhsan Yılmaz - *Hürriyet*

▼ Resmi olarak 2 yıldır gazetenin kültür-sanat editörüyüm. Ama sanat sayfasını yaklaşık 5 yıldır ben yapıyorum.

▼ Sayfada yer vereceğimiz konular, gündem konularıdır. Kültür-sanat olaylarının sayfaya yansımasıdır. Bazen de gündem belirlemek şeklindedir. Bir konu bulduğunuz zaman, gündem yaratacak bir haberse onu o şekilde işlersiniz. Ama kültür-sanat haberleri bizim gazetede sanat sayfasıyla sınırlı değildir. Gündem belirleyen, daha çarpıcı bir haber olduğu, daha iyi fotoğraf açılması gerektiği zaman renkli sayfalara da çekilebiliyor sanat haberleri. İlan durumuna göre yer olmayabiliyor. Yer olmadığı zaman haberler 'İnsan' veya 'Toplum' sayfasına girebiliyor. İstanbul'la ilgili yerel bir etkinlik olduğu zaman İstanbul ilavesine de paslayabiliyoruz.

▼ Kültür-sanatın alanına giren her şey sayfamızda yer bulur. Kültür-sanatın içinden haber olabilecek her şey o sayfaya girer, kesin ilkeler yoktur, Türkiye'deki kültür-sanatla sınırlıdır.

▼ Yalnızca bizim sayfamızda değil, gazetenin genel bünyesini düşündüğünüzde görselliğe önem verilir. Ama yazıyı zedelemekten çok yazıyı bütünleyecek görselliğe önem verilir.

▼ Bütün sanat dallarından kendilerine az yer verdiğimiz doğrultusunda tepkiler gelir. Herkes kendi haberinin çok daha fazla çıkmasını, çok daha büyük işlenmesini ister. Sayfanın elverdiği ölçüde bunlara eşit anlamlarda, eşit alanlarda yer verilmeye çalışılır. Haber değerini de düşünürseniz, haber özelliği taşıyan hangi sanat dalı öne çıkarsa o kullanılır.

▼ Köşe yazarı olarak Doğan Hızlan yazar bizde. Hızlan'ın yazı konsepti içinde düşünürseniz; fazla sivri değildir. O anlamda okuyucudan olumlu tepkiler gelir. Sayfa içinse haber olan bir şey yanlış değilse bunda tepki gösterilecek bir şey yok zaten. Konuyu gündeme getirdiğimizde 'güzel işlemişsiniz' diyen olur tabii.

▼ Gazete yönetimi tarafından "Bu haberi niye koydun" gibi bir karışma olmaz. Yönetim için önemli olan haberin işlenmesidir. Bizim orada yapmaya çalıştığımız şey haberi en iyi şekilde işlemek, alımlı bir şekilde sunmaktır. Ama zaten bunu gazetenin genel yayın politikası içinde siz düşünürsünüz. Bunu bir otosansür anlamında söylemiyorum. Haber verdiğiniz konu insanları ilgilendiriyorsa ona hiç kimse karışmaz zaten. Gazetede yazı işleri müdürü, genel yayın yönetmeni var. Onlar karışmak durumundalar. Gazetenin bütününden sorumlular. Onun için de daha iyi bir sanat sayfası olmasını isterler. Ama bize olumsuz anlamda değil olumlu anlamda eleştiriler gelir.

" 'Niçin basıyorsunuz? Kutsal metin, günah' diyorlar ya da 'Kadının kolları çıplak' deniyor."

M. Kamil Doruk - *Yeni Şafak*

▼ Beş aydır bu görevdeyim. Sayfaya girecek konular o günlerdeki kültür-sanat faaliyetlerine göre belirlenir. Biz bunu kendimiz takip ederiz veya uzaklardaysa ajanslar vasıtasıyla bize gelir. Ya da yıldönümleri gibi tarihi olaylar bizi yönlendirir.

▼ Görüşümüzle ters düştüğü için bu sayfaya giremeyecek haber yoktur. Ancak halkımızın değer verdiği manevi dinamiklere saygısızlık ve hakaret söz konusu ise önümüzde iki şık vardır: Ya eleştirici/çatışmacı bir karşılık vermek ya da susarak geçiştirmek. Yerine göre bunun her ikisini de kullanabiliriz.

▼ Kültür politikamızı, kendi adıma, T. S. Eliot'un "kültür" kavramını tarifiyle bir bakıma özetleyebiliriz: "Dinin toplumda hayat/şekil bulmasıdır." Kültürde evrenselliği engelleyici bir şey gibi algılanabilir bu; ama evrensel dediğiniz, yerellerin toplamından başka bir şey midir? Ayrıca sayfamızın geniş manada (kültür) politikası, güdümlü ve bağnaz olmamaktadır. Ne şekilde: Halkı ve yerli değerlerimizi küçük görme ve aşağılama güdümlülüğüne ve bağnazlığına düşmemek şeklinde açıklayabilirim bunu.

▼ Sayfa düzeninde fotoğraf yazı oranını, fotoğraftan yana çekme amacındayız. Ancak görsel imkanlarımız bugüne kadar biraz kısıtlıydı. Son günlerde bu imkanlarımız genişledi. Böylece sayfamızın görsel ağırlığı da artacak.

▼ Sayfamıza iki yönlü tepkiler geliyor. Bir yönü okuyucudan gelen tepkiler; mesela bir hat bassak "Niçin basıyorsunuz? Kutsal metin, günah" diyorlar ya da "Kadının kolları çıplak" deniyor. İkinci yönden ise; "Niçin bizim kitapları yeterince tanıtmıyorsunuz" ya da "Niçin onların kitaplarını tanıtıyorsunuz" denebiliyor.

▼ Gazete yönetimiyle sayfamızın ilişkisi demokratçadır. Söz etmeye değer müdahaleler olmuyor.

Aksamsefasi

"Bazen de 'Sabahta kültür sanat yok ki' gibi şeyler duyuyoruz."

Nilay Örnek - *Sabah*

▼ Aslında bizde 'editörlük', 'başında olmak' diye bir şey yok. Biz üç kişiyiz; Sinan Hıncal ve Ayşe Deniz Poyraz'la bu görevi sürdürüyorum. Yaklaşık bir senedir birlikte çalışıyoruz. Birlikte nelerin sayfaya gireceğine karar veriyoruz. Hepimizin uzmanlık alanı farklı. Ayşe zaten buraya müzik yazarı olarak gelmişti. Sinan kültüre çok meraklı. Ben kitaba meraklı olduğum için daha çok kitap yazıları yazarım. Ama bizim kültür-sanatın diğerlerinden farklı tarafı kültür ağırlıklı olması. Sanat etkinliklerinden çok kültüre dayalı bir sayfamız var. Ama klasik haberleri biz de koyuyoruz. Yani Amy ödüllerini kimler aldı gibi....

▼ Aslında gazete bize kültür-sanat yapın diye vermedi o sayfayı. Biz kültür-sanat sayfasından başka üç sayfa daha yapıyoruz. Dediler ki "Siz güzel bir şeyler yapıyorsunuz, bu sayfayı da siz alın." Dördüncü sayfa kültür-sanat sayfası adıyla geçiyordu ama pek kültür-sanat sayfası değildi. Ne gelirse giriyordu. Çetin Altan yarısını kaplıyor, ki aslında çok memnunuz biz bundan. İlan var, küçük bir yer kalıyor. Biz o alanı en iyi şekilde değerlendirmeye çalışıyoruz. İlk önce bize magazinsel bir şeyler yapın burda (ünlüler ne yapıyor gibi) dediler. Biz kültür ağırlıklı, insanların ilgisini çekecek, daha çok öğretecek konulara, çevirilere çok ağırlık veriyoruz. Gerektiğinde kutular yapıyoruz, insanlara ansiklopedi bilgisi gibi bilgi veriyoruz.

▼ Nedense daha çok "Çok entel, dantel olmuş" şeklinde tepkiler alıyoruz. Bazen de "Sabah'ta kültür-sanat yok ki" gibi şeyler duyuyoruz. O zaman o kadar bozuluyoruz ki. Bu kadar çok uğraşıyoruz ama Sabah böyle bir misyon yüklenmediği için bu tepkiler geliyor. Son zamanlarda takip edenler varsa bu değişimi kesinlikle fark eder. Son bir yıldır belki altı aydır çok daha iyiyiz.

▼ Gazete yönetimi ilk zamanlar "Çok kültür sanat oldu" dedi. Ama biz zaten kültür sanat sayfası yapma niyetindeydik. Diğer sayfaların üstünde 'Günün İçinden' yazar. Bizim sayfanın üstünde de 'Günün İçinden' yazıyordu, bilinçli bir şekilde, bunu değiştirdik.

▼ Yönetim bugüne kadar hiç karışmadı. İlk zamanlar "Bunu yapın" dediler ama onun dışında karışmadılar. Özgürce istediğimizi yaptık, yazdık. Hatta sonradan desteklediler.

▼ Hepimiz isterdik ki daha geniş yerimiz olsun ve bir tek bu işle uğraşalım. Bizim üç sayfamız daha var ve onlara daha çok önem veriliyor. Gazeteyi açtığında tam göbek sayfalar. Selahattin Duman'ın olduğu sayfa ve diğer tarafında Hıncal Uluç'un olduğu sayfaları da biz yapıyoruz. Buna rağmen biz kültür-sanat sayfasıyla da çok uğraşıyoruz. Radikal'le, Cumhuriyet'le belki yarışamayız; onların ayrı servisleri var. Mesela biz habere gidemiyoruz. Habere gideceksek akşam gidiyoruz. Çünkü kimse bunu yapın demiyor bize. Yani ben "Röportaja gittim, geç kaldım" desem "Kardeşim gitme. Ne olacak" der.

"Kültür-sanat çoğu zaman bana biraz lüks gibi geliyor."

Özcan Ünlü - *Türkiye*

▼ Altı yıldır Türkiye gazetesinin kültür-sanat sayfasını yönetiyorum. Ben göreve başladığımda, Türkiye gazetesine geldiğimde ismen bir kültür-sanat sayfası vardı ama içerik olarak böyle bir şey yoktu. Türkiye gazetesinin kültür-sanat sayfasına kitap tanıtımlarını, uzun soluklu söyleşileri, sinema yazılarını, müzik yazılarını getirdik. Gelinen nokta beni mutlu ediyor. Kültür-sanat çoğu zaman bana biraz lüks gibi geliyor. Bu içerikle ya da yönetimin gazetecilik anlayışıyla ilgili değil. Gazetenin oturmuş, geleneksel yapısıyla ilgili bir lüks. Türkiye gazetesinin geneline baktığımızda bulvar gazeteciliği yapıyor. Çok yumuşak, tartışmaya girmeyen, var olan değerlere tutunmuş, fazla rahatsız etmeyen, rahatsız olmayı da sevmeyen bir gazete. Ama kültür-sanat sayfası bazen insanları iğneliyor. Bu kültür-sanat gazeteciliğinin tarzı olması gereken bir üslup ama gazetenin geneline baktığınızda sakil duruyor. Eğer bir kültür gazeteciliği yapmış olsaydınız bu sayfa bir değil iki sayfa olurdu. Yani Türkiye gibi yirmi sekiz sayfalık bir gazetede özel bir sayfa ayrılıyor. Eskiden çeyrek sayfaydı şimdi tam sayfa; bazı günler ilansız.

▼ Türkiye gazetesi kültür-sanat sayfası "yerelden evrensele açılan bir pencere"dir. Bu pencerenin içine koyduğunuz malzemenin çok kalıcı olması gerekiyor; okuyucuları günlük olaylardan haberdar etmesi gerekiyor; tamamen Türkiye gerçeklerine uygun habercilik yapması gerekiyor. Gazetenin genel yapısına uygun olmayan bir şey bu sayfada da olmamalı. Türkiye gazetesi kültür-sanat sayfası çok özel ve özgür bir ortamda çalışıyor. Kendi gündemini kendi belirliyor; gündemi doğrultusunda habercilik yapıyor.

▼ Haber değeri taşıyan her şey, çok aykırı olmadığı sürece, gazetemizin kültür-sanat sayfasında yer bulabilir. Çok aykırılık nedir? Gazetenin beslendiği ana kaynaktan, sermayeden dolayı muhafazakar görünen, inananları rencide etmeyecek, onların aleyhine, yozlaşmayı ortaya koymayacak bütün projeler bu gazetede yer bulabilir. Muhafazakar çevreden, gazetenin temeli olan bazı okuyucular var ki o insanları kaybetmeyi hiçbirimiz istemeyiz. Bunları fazla küstürmeyecek, galeyana getirmeyecek, çatışma ortamına çekmeyecek ve kişisel-toplumsal yarar gördüğümüz her şeyi bu sayfada yayımlarız.

▼ Bizim gazete içinde tamamen barışık bir ortam var. Bunun nedeni de her arkadaşın kendi işini en iyi şekilde yapıyor olması. Eğer ben sayfama bir şey koymuşsam bu malzeme gazetenin anlayışının dışında, okuyucunun tepkisini çekecek bir şey değildir. Bana bu güne kadar somut bir müdahale gelmedi. Bu sanırım yapılan işlerin iyiliğinden kaynaklanan bir şey. Ya da bu bizim prestij sayfamızdır, iyi olsun da nasıl olursa olsun diye düşünülüyor olabilir.

▼ Gazeteler arasında -belki ben kaçırıyorum- bir diyalog eksikliğinden muzdaribiz hepimiz. Ben, ortak projeler gerçekleştirmek istiyorum. İkili görüşmelerimizde herkes tamam diyor ama kendi kabuklarına çekilince, günlük işleyiş içinde her şey unutuluyor. Ayrıca körlerle sağırlar biribirini ağırlar, diyaloğundan işi kurtarıp daha genele uygun işler yapmalıyız diye düşünüyorum.

Yıkıntılar Çağı mı?

Her şey insan için; güzel ve doğru olan her şey, insan doğmamıza layık, insanca yaşamak, yine insana özgü... Arayış, yenilik, tazelik, güven, yücelme, sevgi, kimlik, yaratıcılık, sevinç umut, inanç, vicdan, hakimiyet, bağımsızlık sadakat, paylaşım.

Davetsizdi deprem. Ansızın vurdu. Güzel ve doğru olduğuna inanılan birçok değeri, bir anda yerle bir etti. Sağlığını bozdu nice akılların... Deprem ayrım gözetmedi. Cinsiyet, din, dil, ırk, mezhep, renk, yoksul, zengin, iyi, kötü, genç, yaşlı, inanç, kimlik, gözetmedi. Ansızın çöreklendi değerlerin üstüne, tepeden inme, yaşayan bilir, ölümün ardındaki acıyı, ayrılığı, gelecek kaygısını, umutsuzluğu, hastalığı, savunmasızlığı... İnsan eliyle inşa edilen güçsüz yapılara, o yapıların içindeki insanlara, ölüm ve acıyla cevap veren depremin oldu suç, büyük ölçüde. Birbiri ardına çoğaldı yakıştırmalar. Günahkârların oldu suç, büyük ölçüde. Suç, suçlunun oldu, suçlu, ortada suçsuzca dolanırken... Her fırsatçı, ayrı bir senaryo, ayrı bir hikayeyle çıktı ortaya. Bunlara karşın, depremin şiddetine sebep verenlerin, yanlızca birkaçıydı, teşhir edilebilenler.

Bu çağ, yıkıntılar çağı mı?

Bencillik, çıkarcılık, vicdansızlık, kurnazlık, canilik, hırsızlık, sömürü... Kurtarma operasyonu değildi sanki. Sanki, rol gereği aranıyordu, yıkıntıların arasındaki yıkılmışlıklar... Salgınlaştı bu hastalıklar ölçüsüzce. Kuyruklar oluştu birbiri ardına. Hâlâ da oluşuyor. Açlıklarını, açlıklarını, endişelerini susturmak isteyen insanlar var o kuyruklarda, yediden yetmişe. Beden ve ruh dengesi bozulmuş çocukların yanaklarından akan yaşlar var. O yaşları, sevgi, şevkat dolu avuçlarının içiyle kurutmaya çalışan, yine gözü yaşlı analar var, o kuyruklarda. Var da, var.

Davetsizce gelip, ancak, aradan hayli zaman geçmesine karşın, depremin ardında bıraktığı korunmasızlık, sanki kaderi depremzedelerin. Hatta, onları kendi kendilerinden utandırma, iğrendirme konumuna getirmek isteyenler var.

Her erdem insan için. Yüzyıllardır süregiden savaşları unutup, hiçbir ayrım gözetmeden, depremin yaralarına, yardımlarıyla koşan uluslardı, onurları yücelten, insani değerleri hatırlatan, göğüsleri kabartan... İçimizden birileriydi yardıma koşanlar. Son yapılan araştırma, biriken yardımları, rakamla açıklıyordu, dünyanın gözü önünde. Bütün depremzedelerin, yaralarını sarabiliyordu, biriken yardımlar.

İnsandır. Düşünseldir, fikir üretir. En zor koşullarda baş gösterir yaratıcılık çözüm, yine önce, insanın insanca yaşaması için... Nedendir, ne anlamı vardır, bu ardı gelmez kuyrukların? Yetkililerce, bir kaç kişinin görevlendirilmesiyle, yapılacak yardımları, depremzedelerin, belledikleri sığınaklara tek tek ulaştırmak, o denli zor mudur? Kimlerdir, en büyük depremlerin dahi yıkamayacağı insanlığı yıkmaya çalışanlar? Kimlerdir, rant sağlamak uğruna, yollara pusu kurarak, çağ atlamaya çalışanlar?

Hangi çağdır bu çağ. Dünyanın, öküzün boynuzları arasında sallandığı, ve yalnızca Tanrı'nın insanlara ceza verebileceği inancına inananların mı çağıdır bu çağ? Çağın, bütün nimetlerinden yararlanırlarken, diğer yanda, din kisvesi altında, dinsel yasaklarla, toplumsal emeği, toplumsal adaleti, susturmak, sömürmek, pıstırmak isteyenler kimlerdir? Hangi inancın kurbanlarıdır, yediden yetmişe insanlar? O denli insafsız mıdır tanrı, masumluğu, suçsuzluğu ölümle, korunmasızlıkla cezalandıracak kadar... Kimlerdir, fikir çatışması yaratarak, çıkar sağlayanlar? Dini maşa yapıp, sefalete kader, itaat etmeyi öğretmek isteyenler, hangi çağın insanlarıdır... Her fırsatçı, depremi fırsat bilip, ayrı bir senaryo, ayrı bir hikayeyle çıktı ortaya. Hâlâ da çıkıyor... Hangi çağdır bu çağ? Yolsuzluk, hırsızlık. kandırmaca, avutmaca, uyutmaca; suçu, yalnızca karşısındakinde arama, adaletsizliğin mi çağıdır bu çağ?

NALAN TÜRKELİ

Günce / Eylül'99

Şiirdeki **Yahya Kemal** bir görüşe göre devlet şairidir. Bunu, yalnız cenazesi devlet töreniyle kaldırıldığı için söylemiyorum. Yoksa **Collette** devlet töreniyle kaldırıldığı için devlet yazarı sayılmamıştır. Galiba gençliğinde striptiz yaptığı için Paris Kardinali ona dini tören yapmayı kabul etmemiştir.
1912'de, mektepten yani Paris'ten İstanbul'a döndüğünden 1924'te Lozan'a gidinceye dek hep devlet adamlarıyla içli dışlıdır. Şöyle bir dizesi vardır:
"İnsanlar anlaşıldı, cihanın da sırrı yok"
Yahya Kemal'e bakarken, böyle dizelerden nedense hareket edilmemiştir. Hep bir yanı es geçilmiştir. **Ahmet Haşim**'in deyimiyle "**Mişli Agâh**"tır. Ee, **Yahya Kemal** de "**Arap Haşim**" diyecektir. Bir gün rastlantıyla aynı pastanede, aynı masada otururlar. Fransız yazarı **Proust** ile **Joyce**'un aynı faytonu paylaşmaları gibi, hiç konuşmazlar.

Susurluk, devlet çetesidir. Benim özel ve küçük bir Susurluk'um olduğu için, (1977 başında başlayarak) yarım aydınlarca "kötülük dayanışması" gereği karaçalma sayılmıştı. Örtüleri, gerçek yüzleri, iskeleti ortaya çıkarmak hoş karşılanmaz. Türkiye böyleleriyle de gurur duyar.

Garlar güzel yerlerdir. Haydarpaşa da güzel. Bir ara Haydar Paşa'nın gelini diye bir Fransız kadın vardı. Haydarpaşa Garı, Cumhuriyet döneminde çok kullanıldı. Çünkü oradan Ankara'ya gidiliyor ya da Ankara'dan geliniyordu. Ben üniversitede okurken hep bu garı kullanırdım. Sirkeci Garı ise Osmanlı İmparatorluğu'nu simgeler. Bütün karşılamalar ve uğurlamalar kısacası törenler orda yapılırdı. Paytak paytak yürüyen Öküz Reşat'ın Alman İmparatorunu karşılamasını düşünün.

Bence **Enver Gökçe**'nin çektikleri önemlidir. Başka bir şey yapmayışı direniş sayılmıştır. 1981 yazında **Pertev Naili Boratav**, **Remzi İnanç**'la Seyran Bağları'nda kaldığı huzurevine gitmiştik. O kadar ezilmişti ki dumura uğramıştı. Hocasını tanıyamamıştı. Okulda öğrenciyken tezi olan *Eğin Ağıtları*'nı anımsayamamıştı. **Pertev Naili Boratav** "Onu bul, ben de önsöz yazayım. Öyle kitap olarak yayınla" demişti. Önemli şair **Ahmed Arif**'e kopya filan verdiği kuyruklu bir yalandır, masal. Sonunda Çit köyüne, anaevi bir yıkıntıya sığınması o zamanki sağın(!) enezliğini gösterir. Zaten hiçbir zaman burada olmamıştır. Nesnel konuşuyorum.

Sevgi Soysal'ın *"Yıldırım Kadınlar Koğuşu"* kitabını okurken Katır Cemile'yi neden bıraktığına yanarım. Bireysel bir Çanakkaleli Melahat'tır Katır Cemile Ankara'da. **Sevgi Soysal** adeta sarışın bir **Leyla Zana**'dır. İnatçı, ne olursa olsun inatçı, dediği dedik bir doğrucu Davut, karaşının tersi. Ne yazık ki erken öldü.

Mustafa Kemal Ağaoğlu'yla Ortaköy'de bir yıl kadar kaldım. Siyasal'dan beri tanıyorum onu. Kız tavlamak için bizim okula gelirdi. Yakışıklı bir adamdı. Asıl adı **Mim Kaf Agayef**'dir. Dedesi Azerbaycanlı Ahmet Agayef'dir. İttihat ve Terakki'yi kuranlardan. (Agayef: Türkçesi ağaoğlu) **Can Yücel**'e bir gün telefonda *"Ben Mustafa Kemal"*diyor. Can da hınzır ya, *"Orası Anıtkabir mi?"* diye yanıt veriyor.

Ahmet Taner Kışlalı, **Dağlarca**'nın sevdiğini tahmin ettiğim bir insandı. Artık bir şiir yazabilir **Dağlarca** ona.

Oscar Wilde ünlü, acı çekmiş ama bence önemli bir yazar değil. Bir gün arkasına baktığında kimseyi, İngilizleri göremedi. Paris'te bir otel odasında ölmüştür. Yıkılmışlığını **Gide** anlatır.

Mallarme, Rimbaud Paris'e 17 yaşında geldiğinde ona *"Bir köylü gelini gibiydi"* der. Ee, kasabasında "Sıkıntı bulvarında kıravatlı pazarlar"dan gelmektedir.

Bernard Shaw hınzır bir adamdı, yazar. Galiba o, tangoya *"Bu işi niye ayakta yapıyorlar?"* demiştir.

Berlin Duvarı 20. yüzyılın en büyük heykeliydi. Kentine yakışır. Üstelik **Stalin** öleli kaç yıl olmuş? Sığınacak bahane yok.

Kendi alanlarında ayağa kalkanlar:

1.*Server Tanilli* **2**.*İlhan Mimaroğlu* **3**.*Cüneyt Özdemir* **4**.*Murathan Mungan*

Akşamsefası

ECE AYHAN

Greenpeace'in doğrudan eylemlerini Türkiye'de Bergamalılar Doğrudan Halk Eylemine çevirdi. Greenpeace bunu anlayacak mı? Anlarsa iyi olacak...

Greenpeace geçen ay İstanbul Boğaz Köprüsü'nün ayaklarına çıkarak atom karşıtı bir pankart astı. Doğu ile batının kesiştiği noktada, doğuda nükleer santral yapmak isteyen batılılara dur diyen Greenpeace'lilerin ayağı rüzgar yüzünden biraz ağa dolaştıysa da eylem ses getirdi. Enerji Bakanı uzaya bile çıksalar nükleerden vazgeçmem dedi, rüzgar yüzünden.

Doğrudan Eylem'den, Doğrudan Halk Eylemi'ne...

Greenpeace ile ilk kez 1992'de İstanbul'da tanıştım. O zaman Nokta Dergisi'nde Yeşil Sayfalar hazırlıyordum. Aynı zamanda da, Türkiye çapında nükleer santrale karşı çıkan kampanyalar düzenliyorduk.

Greenpeace'in Rainbow Warrior gemisi Eylül ayında İstanbul'a geldi. Daha önce de Greenpeace Akdeniz Kampanyası'ndan Mario Damato İstanbul'a gelmişti ve onu bulmuş röportaj yapmıştım. Ortaköy'deki bu röportaja Güler Yücel de soruları ile katılmıştı. Mario sohbetimiz sırasında İzmir'e girerken gemiye hangi pankartı asalım diye sordu. Güler hanımla birlikte nükleer karşıtı bir pankart kullanmalarını önerdik. Greenpeace bu önerimizi kabul etti ve İzmir Limanı'na nükleer karşıtı bir pankartla girdi.

Greenpeace ile ikinci yakın temasım Kahraman Sadıkoğlu'nun Tuzla'da bağlı duran asbestli gemisine karşı düzenledikleri "doğrudan eylem" i izlerken oldu. Greenpeace bu dönemde Türkiye'de ve Amerika'da yaptığı eş zamanlı eylemlerle Sadıkoğlu'nun gemisini Ukrayna'ya uzaklaştırmıştı. **Greenpeace, tanıklık, doğrudan eylem....**

Bu yakın temasların öncesinde, Greenpeace'i televizyondan görüp, dergi ve kitaplardan okumuştum. Nokta dergisinde Erzade Ertem'in İspanya'da yaptığı bir röportaj Nokta dergisinin 100 binin üstünde satmasını sağlamıştı. Yeşilbarış'ın öyküsünü anlatan kitap Metis yayınlarından bu dönemde yayınlandı. Bu kitapdan, Greenpeace'in, Amerika'nın kuzeyindeki nükleer denemeleri protesto ederken kızılderililerin "Tanıklık Etmek" felsefesini tanıdığını gördük.

Gene bu kitaptan Fransızların nükleer denemelerine Vega teknesi ile "Tanıklık Eden" Greenpeace'in bu izleme faaliyetinin, "Doğrudan Eylem"e dönüştüğünü öğrendik. Fransızların Vega'ya saldırısının fotoğraflanarak dünya basınına ulaştırılması ise yepyeni bir tarzın doğmasına neden oldu. Greenpeace, dünyaya karşı yapılan bir haksızlığı önce izliyor (tanıklık), sonra tepki veriyor (Doğrudan Eylem) ve eylemi görüntüleyip, dünya televizyonlarında yayınlatarak insanların tanık olmasını sağlıyor.

1994 Ekim'inde " 4000 Kilometrelik "Nükleersiz Bir Dünya için Türkiye Yürüyüşüm" sırasında, Greenpeace, Ankara'da Türkiye Elektrik A.Ş-TEAŞ'ın önünde, nükleer karşıtı bir eylem düzenledi. Ön görüşmelerde, bu eyleme, değişik kuruluşların katıldığı, birleşik bir eylem olduğunu düşünerek katıldım. Fakat eylem öncesinde, bu eylemin sadece Greenpeace'e ait olduğunu öğrenince, gazeteci olarak izlemeyi seçtim. Her ne kadar izleyici olarak katıldıysam da, polis beni de gözaltına alıp Mario Damato ile aynı araçla emniyet müdürlüğüne taşıdı.

1995 Mayıs'ında, Avrupa Uzun Yürüyüşü'ne katılmak için, eşim Barbara ile Viyana'ya gittik. Viyana'da Barbara ile bol bol kafe ziyaret ettik. Bu ziyaretlerden birinde kafenin kapısından içeri bir genç girdi ve elindeki Greenpeace afişini duvara asmaya çalıştı. Ben de hemen kalkıp, ona yardım ettim. Bu gençle sohbet ederken Greenpeace'de yarım gün, ücretli çalıştığını öğrendim. Benim için düşük ölçekli bir şok oldu. Gönüllü birinin para almasına o tarihte alışkın değildim. Viyana'da ziyaret ettiğimiz yerler arasında Greenpeace bürosu da vardı. Ziyaretimiz sırasında bizimle konuşan aktivist, Avrupa Yürüyüşü dolayısı ile yoğun günler yaşadıklarını anlattı. Bu yüzden büroda fazla çalışan yoktu. Büroda çalışanlar da, o günlerde, Greenpeace'i eleştirerek İngiltere'den bir muhalefet geliştiren bir Greenpeace'linin Viyana'da bir radyodan yaptığı konuşmayı dinliyorlardı. Muhalif "Greenpeace bürokrat bir örgüt oldu" dedi. Greenpeace personelinden biri de onu "haklı" diyerek onayladı.

Viyana'da yürüyüş grubuna katıldığımız sabah Greenpeace'in organize ettiği iki eyleme katıldık. Birincisi nükleer denemeler yapan Çin'i protesto etmek oldu. İkincisinde Atom Enerjisi Ajansı'nın önünde bu kurumun nükleer faaliyetlerini eleştirdik.

Türkiye'ye döndükten sonra Greenpeace'in başka eylemine katılmadım; ta ki, 19 Ekim'de 1. Boğaz Köprüsü'nde Greenpeace'li uluslararası bir dağcı ekibinin gerçekleştirdiği eyleme kadar.

Bu eyleme geçmeden önce biraz geriye gitmekte yarar var;

Ağustos ayında Akkuyu atom karşıtı sıcak günler yaşadı. Her yıl "geleneksel" olarak Ağustos ayının ilk haftasında düzenlenen "Anti Nükleer Şenlik" bu kez, şenlik olmaktan çıkarılıp, "Doğrudan Eyleme" yöneldi. Şenliğin doğrudan eyleme dönüşmesinin öncesinde, yöreye gelen atom karşıtlarının ev ev dolaşarak yaptıkları atom karşıtı çalışma yapıp dergi dağıttılar. Eş zamanda da Bergama'dan gelen "Siyanür karşıtı Hareket"in köylüleri Akkuyulular'ı kahve toplantısına davet ettiler. Akşam yapılan kahve toplantısında, yıllardır Akkuyu'da yanan atom karşıtı ateşin, "şenlik" günü, Atom santrali alanına doğru parlamasına karar verildi.

Aynı günlerde meclis, nükleer santrallerin, çöp, çimento, hurda demir fabrikalarının, otoyolların, boğaz köprülerinin, siyanürlü altın madenlerinin yapımını olanaklı kılan "Tahkim"in önünü açan yasal düzenlemeyi yapıyordu. Nükleer santralle ve siyanürlü altın ile tahkimin bağlantısını kuran Akkuyulular, Büyükeceli'nin dağına taşına "Tahkim'e Hayır" yazdılar.

Akkuya'da Anti Nükleer şenlikte, Bergama'dan ve Türkiye'nin her yanından gelen nükleer karşıtları ile atom santraline doğru yürüyüşe geçtiler, bu bir **"Doğrudan Halk Eylemi"**ydi. Bu eylemi izleyen günlerde Akkuyulular Mersin'e giderek, sokakta eylem yaparak "Tahkime Hayır-Atoma Hayır" dediler. Bergama-Akkuyu Elele hareketi bir kez daha sokağa çıktı..

Bu hareketliliği tüm Türkiye'ye taşımaya kararlı atom karşıtları evlerine döndüler ve Marmara Depremi tüm ülkeyi sallադı. Tam iki ay ülke depremden başka bir şey düşünmedi. Ama Amerikan ve Türkiyeli enerji bakanları, depremden 18 saat sonra birlikte katıldıkları basın toplantısında nükleer santrali kuracaklarını söylediler. Tüm ülke kurtarma, yardım, enkazdan çıkma faaliyetleri ile uğraşırken, Bergamalılar, Değirmendere Nazım Hikmet çadır kentini ziyaret edip, zeytin ve zeytinyağı getirip, "Değirmendereliler yanlız değildir" sloganları atıp, sorunun parçası oldular. Bu kadar da değil. Çünkü onlar sorunun çözümünün de parçası olmak istiyorlardı. Ziyaretin ardından Bergamalılar, depremde zehirli gaz sızdıran AKSA'ya karşı **Doğrudan Halk Eylem'** i yaptılar. İzleyen günlerde AKSA'nın kapanacağı haberi geldi.

Depremin ardından dünyada da ilginç şeyler oldu. Japonya'da, Amerika'da ve Kore'de nükleer kazalar oldu. Aynı günlerde Enerji Bakanı Cumhur Ersümer'den, Amerikalılar tahkime olanak sağlayan yasal düzenlemenin iç hukuka da geçiril-

Aksonsepas

mesini istediler. Bu günler Akkuyu Nükleer Santrali'ni yapacak firmaların açıklanacağı günlere denk geliyordu.

Aynı sıra başka bir şey daha oldu:

Ekim ayının ilk haftasıydı, Akkuyu'dan küçük bir ihale söylentisi geldi. Atom santralinin arazisinin temizlik ve bakımı için açılan ihale açılmıştı. Bu ihale nükleerci eski belediye başkanı ile, nükleer karşıtı yeni belediye başkanını karşı karşıya getiriyordu. İki başkan da Ankara'ya çağrıldı; enerji bakanının gönlünde her iki başkanı da memnun etmek yatıyor olsa gerek ki, ihaleyi ikiye bölüşmeleri teklifi ile karşılaştılar. Bu görüşmeler sürerken Akkuyu'da halk bir yandan depremi, öbür yandan Japon, Kore ve Amerikan kazalarını konuşuyordu. Bir konuşma konusu da Ankara'da enerji bakanlığında yapılan pazarlıklara nasıl müdahale edileceğiydi. Ağustos ayındaki pratiklerin ışığında planlar yapıldı. Bergama zaten hazırdı; 15 Ekim 1999 Cuma sabahı, Ankara'da Enerji Bakanlığı'nda ihale pazarlıkları yapılırken, köylüler, şiddet içermeyen, barışçıl "Doğrudan Halk Eylemi" ile oyunları bozacaktı.

Fakat olmadı; Akkuyu'dan bir otobüs köylüyü Ankara'ya taşımaya çalışan gönüllülerin ayağı "ağa takıldı", dolaştı, biraz "satışa geldiler." Aynı aksiliği Ankara randevusuna doğru yola çıkan Bergamalılar da yaşadı. Hiç alışmadıkları bir polis izlemesi ile karşılaştılar ve böylece "Ankara Doğrudan Eylem"i yattı.

Bu moral bozucu olayın ardından, Cumartesi günü Ankara'da TMMOB'nin düzenlediği "Nükleer Enerji Konferansı" sırasında küçük atom ihalesinin tamamını yeni belediye başkanının kazandığı haberi geldi.

Bu havada İstanbul'a döndüm. Faks cihazına takılı bir mesajdan Salı sabahı Ortaköy'de olmam ve gazeteci olarak bir eylemini izlemem isteniyordu.

Sabah 07.30'da Ortaköy'de küçük bir basın ordusu ile birlikte hareket ettirildik. Boğaz köprüsünü gören uygun bir yere "mevzilendik." Köprü ayaklarının üstünde dokuz Greenpeace'li, sonradan üzerinde "Cumhur Ersümer- Stop Akkuyu-Greenpeace" yazdığını öğrendiğimiz pankartı açmaya çalışıyorlardı. Bu sırada Greenpeace "yer ekibi" basın bildirisi dağıttı. Basın açıklaması yapıldı. Yapılan konuşmada, Greenpeace'in, pankartı, Türkiye'ye nükleer santral yapmak isteyen batılılara, doğu ile batının kesiştiği noktada dur demek için astığı söylendi. Bu açıklama tarzı çok hoşuma gitti. İlerleyen saatlerde yukarıda işlerin pek de istendiği gibi gitmediği görüldü; bir ara pankart açıldı bir fotoğraf karesine sığacak görüntü oluşmadı.

Çarşamba sabahı Greenpeace'den bir dostumla yaptığım görüşmede, pankartı tam açamadık, çünkü, dağcılar "Tengıl" oldu dedi. "Tengıl ne" dedim? " Ayakları Ağa takılmış" dedi. Ben de kendi kendime, "geçen hafta ben de Akkuyu'da ağa dolaşmıştım" dedim.

19 Ekim Salı günü Boğaz köprüsünün ayaklarında ağa takılan Greenpeace, bana göre bir başka ilkesini de tartışmalı hale getirdi; eğer Greenpeace eylemini bir hafta önce yapsaydı, Enerji Bakanlığı odalarında sürmekte olan, henüz nükleer olmayan küçük bir ihale paylaşımını engelleyebilirdi. O zaman bu doğrudan eylem olurdu. Bu haliyle ağa takılan bir "Sonradan Eylem" oldu.

Bergama'dan Akkuyu'ya taşınan "**Doğrudan Halk Eylemi**"nin, "Doğrudan Eylemciler" tarafından algılanması galiba zaman alacak.

Hele bir ayaklarımıza dolanan ağdan kurtulalım da.

TİMUR DANIŞ

kötü Şair Şerafettin 'Kendimleyim'

ŞİİR VE OYNAYAN : ŞERAFETTİN KAYA
KAMERA VE REJİ : YONCA AKPINAR

Öyle yaz yalnızı gibi
durduğuma bakmayın
ben sizi kandırıyorum
oysa, anlayamadınız
ben kendimleyim

kendime küstüğüm zaman
sizleri kandırıp, sizlerle oluyorum
kendimle barıştığım zaman
siz
umurumda bile değilsiniz...

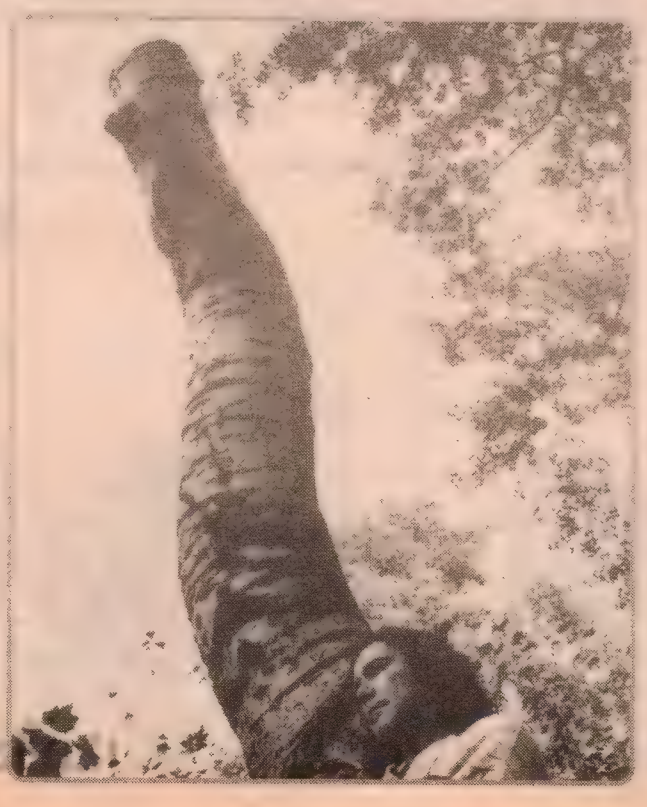

kotusair@hotmail.com (Bu Şiir'in Sonu)

Dört Bant Karikatürden Sekiz Bant Karikatür Nasıl Çıkar?
Soldan Sağa, Yukardan Aşağıya Bakınız

Tef Dergisi / 1954

EFLATUN NURİ

Akşamsefası

"İz"ler, "Giz"ler

Bir Ağustos sabahı muhteşem bir manzaraya karşı uyandım. Malum şahsın "Bu gece eve girmeyin" uyarısına uymuş, çantamıza primaları, cici bebe bisküvilerini, yastıkları, yorganları doldurmuş soluğu Cihangir Parkı'nda almıştık.

Muhitte pek çok arkadaşımız oturuyordu. Hemen battaniyelerimizi, kilimlerimizi ucuca ekleyip duvarları olmayan kocaman bir ev yaptık. Hepimiz, karı koca çocuklarımızı ortamıza alıp uykuya daldık. Gece nemi melek yavrularımızı ıslatmasın diye tepelerine şemsiyeler açtık. Aramızda cibinliği olanlar bile vardı. Ben de bizimkisini almaya gittim ama çocuğun pişik kremini ararken almayı unuttum.

Neyse ben sabaha karşı uyandım. Yerimden doğruldum ve hayatım boyunca unutamayacağım o muhteşem manzarayla karşılaştım. Onlarca insan koyun koyuna huzurla uyuyordu. Arada tek tük uykusu kaçmış yaşlılar vardı. Onlar da ya tespih çekiyor ya da fısıl fısıl konuşuyorlardı. Ama arasında sınıf farkı kalmayan pek çok insan bir arada uyuyordu. Pala bıyıklı kapıcılar çocuklarını kucaklamış, tanınmış şairler bir bacağını karısının üzerine atmış, ünlü ressamlar ağızlarını bir karış açmış, fırıncılar tespih böceği gibi kıvrılmıştı. Hayatımda ilk defa birarada uyuyan bu kadar çok insan görüyordum. Herkesin uykusunun tatlılığı, hafifliği, huzuru ortalığa öyle bir yayılmıştı ki görmeliydiniz.

Gerçi mutlaka siz de buna benzer şeyler görmüşsünüzdür. Ama Roxanne görmemişti ve ben de oturup size anlattıklarımı ona yazdım. Madam, "Niye böyle şeyler yazıyorsun hasta kadına" dedi.

"Tedavin nasıl gidiyor, burada yaz çok sıcak geçiyor, Tamar kocaman bir kız oldu, Madam'ın Ivenka adında Moldovalı bir bakıcısı var diye yazsana."

"Evet" dedim madama, senin söylediklerini de yazıyorum. Ama size anlattıklarımı yazdım. Roxanne Zellenina zemindeki 1 numarada oturan ve Fransa'da kanser tedavisi gören komşumuzdu. Madam ve ben uzun zaman Roxanne'in mektubumuzu almadığını düşündük. Sonra geçen gün başka bir bayan Zellenina'dan bir mektup aldım.

Güzelim bir zarfa yerleştirilmiş o mektup felaketi biliyordum. Yeryüzündeki bir başka bayan "Zellenina" Roxanne'in annesi olmalıydı. Muhtemelen bize, "Kızım yazacak kadar iyi değil" demek için yazmıştı. Ya da nazikçe, kısaca o kötü haberi bize iletmek istemişti.

Mektup "Roxanne öldü" diye başlıyordu. Sonra kısacık cümlelerle hastalığın nasıl ilerlediğini, Roxanne'ın nasıl yenildiğini anlatıyordu.

Demek Roxanne Aralık'ta dönmeyecekti. "Ay kız!" diye başlayan uzun cümlelerle bizi kapı önünde esir alamayacaktı. Balıkpazarı'ndan aldığı işkembeleri düdüklü tencerede pişirmek yerine inatla bir gün kaynatamayacaktı. Yılbaşında hepimize vanilya kokulu sabunlardan hediye edemeyecekti.

Geçen sonbaharda güzel bir işkembe çorbası içmiştik Roxanne'da. Tamar el kadar bir bebekti. Madam,

"Roxanne seneye ona da pişireceksin." demişti.

Roxanne'da

"Ben ona neler pişireceğim neler" demişti.

Demişti, gelmişti, görmüştü... Depremde sevdiklerini kaybedenler de onları böyle anıyorlar. Belki kepçeler fotoğrafları, kaşkolleri, sevdiklerinin kokusu sinmiş yatak yüzlerini tırnaklarına takıp yok etti. "Bu yüzden daha çok ağlıyorum" demişti bir depremzede. Sonra günlerce aklımdan çıkmayan o cümleyi söylemişti: "Kocam, çocuklarım enkazdan çıkarıldıklarında tanınmaz haldeydiler. Onları öyle şişmiş, morarmış düşündüm aklıma gelmedi. Geriye bir fotoğrafları kalmadı. Depremin öldürmediği yüzlerini hatırlamıyorum. Bu yüzden daha çok ağlıyorum"

Madam da bu yüzden daha çok ağlıyor. Hem Roxanne ile birlikte çekilmiş bir fotoğrafını hem de onun el yazısıyla yazıp verdiği işkembe çorbası tarifini kaybetmiş. Günlerdir "Hiç bir iz bırakmadan gitti" diye hüngür hüngür ağlarken mucizevi bir şekilde Roxanne'a ait olup da onda kalan bir çift çorap buldu. Sanki Roxanne saklandığı köşeden çıkıp, "Ay kız Madam'a bir oyun oynadım. Ona ölümümü unutturup bulduğu ize sevindirdim." dedi ve kayboldu.

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

Geçmişi 80 öncesi olarak tanımlanan döneme rastlayan Eşcinsel Hareket onu takip eden dönemde İstanbul Lambda ve Ankara Kaos Grubu olarak günümüze kadar geldi.

Türkiyeli Eşcinseller Buluşuyor

ALİ KEMAL YILMAZ

Lambda İstanbul ve Kaos GL Ankara gruplarının düzenlediği "3. Buluşma" 29-30-31 Ekim'de İstanbul'da gerçekleşecek. Katılmak isteyen erkek ve kadın tüm eşcinsellere açık olan buluşma festival havasında gerçekleşecek. Geçmişi 80 öncesi olarak tanımlanan döneme rastlayan Eşcinsel Hareket onu takip eden dönemde İstanbul Lambda ve Ankara Kaos Grubu olarak günümüze kadar geldi. Lambda İstanbul da gruba Avrupa eşcinsel derneklerinden gelen maddi yardımların bazı aktivistlerin yüklüce paralarla ortadan kaybolmalarıyla birlikte prestij kaybetti. Üstelik çıkardıkları "Cins" adlı dergiyi de feshettiklerinden beri sadece İstanbul Toplumsal Araştırmalar Vakfı'nda Pazar günleri toplanmaktan başka etkinlikl gösteremediler, buna karşın ANKARA KAOS GL Grubu tutarlı çizgileriyle tüm Türkiyeli eşcinsellerin sesi olmayı başardı.

"Güztanbuluşma"

Türkiye'li eşcinsellerin ilk buluşmaları "İstanbuluşma" ismi altında geçen yıl 29-30-31 Ekim'de İstanbul'da yapıldı. Bursa, İzmir, Antakya'dan eşcinsel gruplar ve yurtdışından eşcinseller katıldılar. Sorunlar tartışıldı. İstanbullu eşcinseller diğer illerden gelenleri evlerinde misafir ettiler. Coşku doruklardaydı. Birlikte yürüyüşler yapıldı. Birbirlerini hiç tanımayan insanlar cinsel kimlik birlikteliğinin tadını çıkardılar. Bu buluşmayı "BAHAR ANKARA" takip etti. Daha organize, daha samimi ve güzel geçmişti anlatılanlara göre. Kokteyl, hamam sefası, şehir turları bu buluşmanın bir bölümüydü sadece.

Kaos GL'nin Küstürdükleri

Ankara'da çıkan aynı adlı derginin tartışılan yayın politikası; "Her gelen yazıyı yayınlarım" bazen öylesine gerçekdışı, öylesine karalayıcı ki, bireyleri acımasızca çarmıha gerebiliyor. Özellikle sadece "Coşkun" adını kullanarak bireylere çamur atmayı, skandal yaratmayı seven bir eşcinsel bazı eşcinselleri hedef alarak Kaos'un bu politikasını kullanıyor. Hemen bir örnek vereyim; Türkiye'de Gay Hareket'in miladı sayılan **İbrahim Eren**'i hırsızlıkla suçluyor. Kısaca özetlemek gerekirse Demet Demir cezaevindeyken toplanan yardım paralarının üstüne yatmakla suçluyor Eren'i. Oysa Eren benim yanımda Demir'le yaptığı telefon görüşmesinde parayı ödediğini teyid ettiriyor.

Türkiyeli eşcinsellerin önünde yığınla sorunlar dururken bunlar mı tartışılıyor dediğinizi duyar gibi oluyorum. Bunlarda sorunların bir parçası. Henüz minnacık bir filiz olan hareket bu tür tartışmalardan sonra kendini bulacak, olgunlaşacak Güztanbuluşma için ve genel olarak Kaos GL eşcinselleri şöyle diyorlar:

"Bizler yalnızca yatak odasında değil her yerde ve her zaman geyiz. Toplumsal latentliği reddediyoruz. Nicel anlamda heteroseksüeller karşısında azınlık olabiliriz ama nitel anlamda azınlık olmayı reddediyoruz. Salt heteroseksüellerle bir sorunumuz yok; asıl düşmanımız bizlere yaşam hakkı tanımayan heteroseksistlerdir. Aşağı ya da üstün olmayı reddediyoruz. Biliyoruz ki iktidar, egemenliği dışında her şeyden vazgeçebilir. Belki demokrasi o kadar gelişir, o kadar gelişir ki (1) geyler de özgür olabilirler!. Ama bizler özgürlüğü bütünsel bir var olma olarak algıladığımızdan heteroseksist diktatörlüğün politik ve toplumsal olarak bütünüyle naşlamasını (gitmesini) hedefliyoruz. Bunun için çıkıyoruz."

Koyun kırkmadan dönen babam, bu sünnet işinin çıkarılmasına dellenmişti. Benden sonra iki erkek kardeşim daha vardı, hep birlikte kestirilmesi gerekliydi. Ama nasıl? Çünkü bu masrafın altından kalkacak durumda değildi.

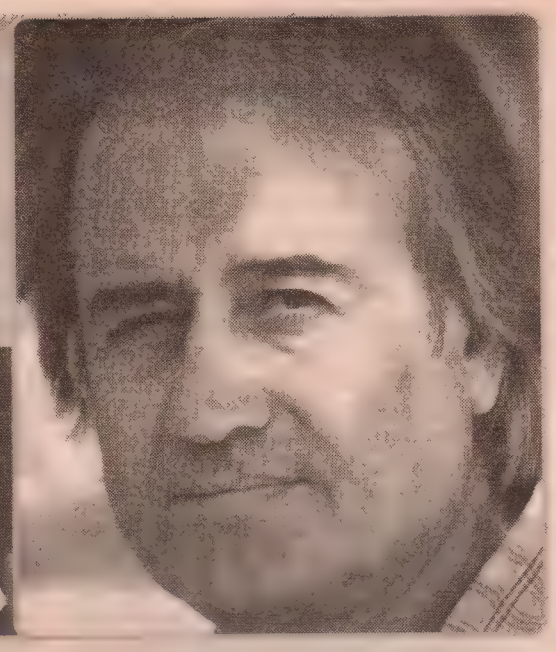

Çop Çop

NİHAT ZİYALAN

Fistanımın göğsüne dikili muskayı, hemen yanına çengelli iğneyle tutturulmuş nazar boncuğunu koparmağa çalıştığımı hatırlıyorum. Annemden bir şaplak gelmişti. Söyledikleri, YAPMA! tonundaydı. Kürtçe sövgülerini, zaten anlamazdım.

Ana gızzz diye yalvarmama değil, şaplağa değil, nazar boncuklu muskamın görünmemesi için fistanımı ters giyme çabama gülmüşlerdi. Arkasından bolkepçe şaplak!

Dinkin Avlusu değil, Dingin Avlusu denilirdi yaşadığımız yere.

Dingin Avlusu sakinlerinin biberini çekiyordu annem. Başı ağrımıyormuş ki, çatkısı yok. Et makinesinin kolunu çevirirken, yıldız şeklindeki küpelerinin altın sarısı, parıldayarak sökülüp geldi belleğimden.

Dağ gibi yığılmış kırmızı biber. Etrafını da komşularımız çevirmiş. Biberi yarıp, çekirdeklerini temizleyerek, anneme yetiştirmeye çalışıyorlar. Bakır leğen, çekilen biberle dolduğunda güneşe konulmak için alınırken, makinenin ağzından yere akmasına fırsat verilmeden boş leğen yerleştiriliyor. Bunları yapan komşularımızın simaları şimdi yok bende. Yalnız Hatice Teyze'nin, pundunu yakaladığında oturttuğu, İSRAF HARAMDIR! sözlerini unutmam mümkün değil..

Viraneleşmiş bir dink ve onun avlusuna bitişik nizam yapılmış, tek gözlü, on kadar ev. Belki de dink çalıştığı zaman, işçilerinin barındığı sığınaklar. Köpekler tarafından sık sık kovalanan tavukların çıkardığı kanat çırpmalarının, eriyip kaybolduğu kocaman bir avlu.

Avlunun ortasında, müştereken kullanılan burcu kokulu hela! Hemen onun yanında gene müştereken kullanılan ve devamlı suyu kaçan tulumba. Zamanı gelince, altına tutulan savana dutlarının silkelendiği, ulu dut ağacı.

Tulumbanın yanına çamaşır kazanı kurulurdu haftada bir. Çamaşırdan sonra, avlunun erkek çocukları tulumbanın önünde kuyruk olur, sırası gelen leğene girer, çamaşır yıkayan tarafından diklemesine sabunlanırdı. Leğen kimdeyse, tellaklık ona aitti. Kızları herhalde evlerde yıkarlardı. Yoksa hamama mı götürürlerdi, şimdi hatırlamıyorum.

Toprak damı yer yer yıkık olan dinke inmekten korkardım. Hatice Teyze'nin çocukları Hayri Abi'yle, İlhami Abi atlayıverdi aşağı. Çıkıp geldiklerinde, beyaza bulanmış olurlardı. Dink viraneydi ama demek ki havasında hâlâ un uçuşuyordu. Damın tepesinde inenleri beklerken, korkaklığımı es geçer, ilkokul çağıma gelmediğim için kendime, fistanıma sövüp dururdum. O üstümde olmasa, kimbilir aşağıda ne keşifler yapabilirdim? Üstelik nazar boncuklu, muskalı bir fistan!

Öfkemden fistanımı yırtmak istiyorum. Ben öyle yaptıkça kafamda şaplaklar patlıyor! Galiba annemden başka, biberin başındakiler de vuruyor.

Bıçağı kaptığım gibi ben de biber temizleme işine koyulmuştum. Hırsımı çalışmaktan mı çıkarıyordum acaba?

Bir ara, büllüğümle oynamıştım. İşte o zaman YANDIM ALLAH!

Ağladığımdan değildi gözümden, saç diplerimden, gövdemin her yanından dışa vuran su tomurcukları. Biberin yakmasındandı. Artık nasıl bağırıyorsam, telaşla yerinden fırlayan annem, çekilmiş biber dolu leğene basmış, faşş diye sıçratmıştı ortalığa. Vayy anam! Şimdi ben ne yapacağım diye dizini döven annem! Bardakla zeytinyağı yetiştiren teyzem!

Zeytinyağı muamelesinden geçirilirken, sünnet zamanımın gelip geçtiği ortaya çıkmıştı.

Koyun kırkmadan dönen babam, bu sünnet işinin çıkarılmasına dellenmişti. Benden sonra iki erkek kardeşim daha vardı, hep birlikte kestirilmesi gerekliydi. Ama nasıl? Çünkü bu masrafın altından kalkacak durumda değildi.

Bizim sünnet olma işinden ötürü annemin dayak yiyeceğini biliyordum. Öyle de oldu. Ne zaman bir şey istese, babam onu döverdi. Sonra da kendini affettirmek için, annemin istediği şeyi yerine getirirdi. Annem bizim için kendini dayağın önüne atmıştı. Ama mutluydu.

O zamanlar adım Mithat'tı. Mitat, Mıktad diyenler de vardı. (Okula gitme işlemleri yapılırken, nüfus cüzdanımda adımın Nihat olarak yazıldığı ortaya çıkmıştı.) Mithat'ı, yok yok Mitat'a, hayır efendim Mıktad'a, sünnet elbisesi ne güzel de yakışacakmış! Sünnet elbisesi dediğin, bir fistandan çıkıp, başka bir fistana girmek değil miydi? Üstüne yaldızla MAŞALLAH (İlhami Abi söylemişti, yazının Maşallah olduğunu.) yazılmış şapkasına söz yoktu ama!

Yılın sünnet düğününü kaçırmayın
Seyhan saz aile çay bahçesinde
Adana Belediyesi'nin himayelerinde
Yüzelli çocuk sünnet ettirilecektir
Muhterem halkımız davetlidir

O gün, babamın arkadaşı Yürüyen Duran, paytonunu Dingin Avlusu'nun önüne çekip, emrimize vermişti. Sıcak bir gün olmalıydı ki, atların sulanması, yolun sulanması için, helkelerle, sık sık su taşınmıştı.

Komşularımız, sanki pikniğe gidiyor gibi hazırlanmışlardı. Tencere tencere yemekler, sinilerde börek, çiğ köfte malzemesi, testilerle su.

Babam, kıvreme anlatırken dinlemiştim: Aşkolsun Yürüyen Duran'a! Yalnız düğün alayını değil, belki onbeş posta yaparak komşularımızı da taşıdı! Ama Şahittin'in babası Kurabiye Ahmet, ufak bir hengame çıkardı. Çünkü, Pandispanya tezgâhını taşıdığı için, Yürüyen'e para vermemeye kalkıştı. Para almam, yok alacaksın mavrası, baktım eşşek satma pazarlığına benzeyecek, araya girdim. Şu dünyada ne insanlar var yahu! Hah! Hah! Haaa! Yürüyen Duran, akşama bir ufaklığı haketti! Öyle değil mi İhsan Kivre? Aman dikkat edin, içki içerken yakalanmayın ha! Valla rezil oluruz!

Evin büyük oğlu olduğumdan, arabacının yanına ben oturmuştum. Hatta uçmasın diye sünnet şapkamı tutarak, birkaç kamçı şaklatmıştım. Şapkadan ötürü, böbürlenen bir havam olduğunu iyi hatırlıyorum. Başımı da bir tuhaf tutuyordum. Sanki yumurta taşırmış da, kırılmasından korkar gibi!

Bizim arabada kimler vardı? Sünnet elbiseli kardeşlerim, annem, babam, bir de... Şimdi hatırlayamadığım birkaç kişi.

Yolun parke taşlarında tutunmaya çalışan atların nal seslerine, Yürüyen Duran'ın ayağıyla bastığı yerden ortalığa yayılan çan çan sesi, bir de benim arada bir kamçı şaklatmam karışıyordu. Körüğü açık arabamız, bayraklarla süslenmişti. Bir ara arkama dönüp, annemle babama bakmıştım. Sanki başka bir dünyada gibiydiler. Dalıp gitmişlerdi.

Ulus Parkı'nın önünden geçerken, bir süre arabaya asılan çocukların, arkamızdan: Arabacı emmi! Kedi boku yen mi?! diye bağırmalarına, Taş Köprü'nün altından geçen ırmağın uğultulu akışına, şapkamın ağırlığına gösterdiğim dikkatten ötürü pek aldırmamıştım. Rüzgar gibi geçiyorduk. Ama ırmak kenarındaki kargıların bizim rüzgarımızdan etkilenmediği belliydi, kıpırdamıyorlardı bile. Üstelik boyunlarını suya doğru eğmişlerdi.

Belediye adamlarının başlarında bekçilik yaptığı, ancak babam kadar birinin geçeceği aralıklarla, yanyana dizilmiş demir karyolalar. Yatak yorgan evlerden getirilmiş olmalıydı, çünkü benim karyolada, iri güllü, pembe yorganım örtülüydü.

İkindiden hazırdı sünnet edilecek çocuklar. Şamama gibi yataklarımıza oturtulmuş, bekliyorduk. Üstümüzü kirletiriz diye, oynamamıza izin yoktu. Biraz azmaya başlasak, bağırarak oturtuluyorduk yerimize.

Karyolaların ayak ucuna alelacele sofralar kurulmuş, kıtlıktan çıkmış gibi, yemeklere saldırılmıştı. Bir yerimiz şişmesin diye, bana, kardeşlerime, tırtıklı sahanlarda yiyecek getirmişlerdi. Annem sofraya değil, ilk benim karyolanın kenarına oturmuş, ortalığı seyretmişti. Seyir işini, belirli aralıklarla kardeşlerimin karyolasına da giderek sürdürmüştü.

Sünnetçi hazırmış. Bizlerle birlikte havanın kararmasını bekliyormuş.

Sofra başında zaman geçtikçe, insanlar rahatlamış, ürkek konuşmalar yüksek sesliye dönüşmüştü. Üstelik babam, kivrem Yürüyen Duran, gevrek gevrek gülüyordu konuşmalarının arasında.

Atlar da hemen bizim karyolanın arkasındaki ağaca bağlanmıştı. Arada bir burun çalmalarını, ayaklarını yere sürtmelerini işitiyor belki de sabah, aynı tantanayla döneceğiz diye, keyifle onları dinliyordum.

Sofraları geze geze bizimkine varmış olan sünnetçi, epey takılmıştı bizim sofrada. Bu arada kivremin, bu kadar çocuğa nasıl yetişeceksin diye sormasına, çop çop çop çop, diye karşılık vermişti. Ardından basmışlardı kahkahayı.

Karyolaların dizili olduğu yer yüksekteydi. Yattığım yerden Seyhan Sazın masaları, üstünde bir hareketlenme başlayan sahnesi rahatlıkla görünüyordu. Masaların arasında hortumlu bir abi, yeri suluyor. Bir süre sulanmış toprak kokuyor ortalık.

Güneşin alafı kırılmış, akşama gidiliyordu. İşte o zaman, korkumun ayak seslerini duymaya başlamıştım. Sıra hemen bana gelir miydi, çok acır mıydı? Bu duygularımı, o sırada saçımı okşayan anneme hissettirmemeye çalışmıştım.

Sahnede müzik, masalar dolmuş, hava da kararmak üzere.

Ağlamaların duyulmasıyla, sünnetin başladığını anlamıştım. Heyecandan sık sık çişim geliyor, atların oraya koşturarak çöğdürüyordum. Aman ha elbise kirlenmesin!

Çadır veya kulübe gibi bir yer. Ölgün ışıklı çıplak bir ampul sarkıyor tavandan. Hemen ampulün altında tahta bir sandalye. İşte orada kivrem beni kucağına aldı. Sünnetçinin elinde ne var diye bakındığım halde, fistanımın eteğinden ötürü görememiştim. Şapkamı başımdan çıkarttırmamıştım, ağlarken düşmesin diye sıkı sıkıya tuttuğumu hatırlıyorum.

Kucakta götürülmüştüm karyolama. Kivremin, kardeşlerime de kivrelik yapmasına bozulmuştum. Onlar başka kivre bulamaz mıydı yani?

Önümdeki kesiğin acısı öylece dururken, bizler için çalıp söyleyen çalgıcıları dinledim bir süre. Anneme sorarak semaveri, nargileyi öğrendim. Bizim sofrada oturanlar, saz bahçesinin masalarında içilen çayın kaç para olabileceği üstüne konuştular bir süre. Zıkkımın kökünü için diye, Hatice Teyzem tersledi onları. Çaydanlık mangalın üstünde, kör müsünüz?

Sabah uyandığımda annem başucumdaydı. Eğlenceyi kaçırmışım, daha yeni bitmiş!

Kesiğime sürtünüp acıtmasın diye, fistanımı tutuyordum. Allah'ın en gıcık işiydi yaptığım.

Dingin Avlusu'na dönerken süngüm düşüktü. Ama babama posta koyar gibi konuştuğumu hatırlıyorum: Ben bundan sonra fistan giymem! Kısa pantolon giyince erkek mi olacaksın, hırto!

Babamın söylediklerine verdiğim yanıtı hatırlamıyorum şimdi.

Sydney, 1999

Aksaray Final

Dergiyi hazırladığımız sırada, radyodan haber spikerinin Sayın Neriman Köksal'ın vefat ettiğini bildiren sesini duyduk... Ve dergice çok üzüldük. O'nu yaşarken Yener Süsoy'un yaptığı bir röportajdan pasajlarla hatırlamak istedik.
Unuutmaamalıı, sevgiiyle anmalııı...

Neriman Köksal Anlatıyor

- Rami'de doğmuşum, ama çocukluğum Feriköy'de geçti. Yalın ayak, başı kabak çocukluk günleri. Teyzemle annemin bahçeli bir evi vardı. Topaç çevirerek, ip atlayarak bahçede zaman geçirirdik. Ben erkek gibi yetiştim, hep erkek çocuklarla oynardım. Kendi babamı hatırlamıyorum, öteki beş kardeşim annemin ikinci evliliğinden. Babam ***Ahmet Kökçü****, Rami Kulübü'nde futbol oynarmış. Yirmi yaşlarında verem oluyor, sonra rahmetli. Baba tarafım çok mutaassıptır, film çevirdiğimi bilmesinler diye soyadımı Köksal yaptım.*

- Bir gün Beyoğlu'nda yürürken baktım iki adam beni takip ediyor. Ben de çok alımlıyım, herkes dönüp dönüp bakıyor. O gün de üstümde siyah tayyör var, yakası kürklü. Adamlar Park Otel'in arkasındaki evimize kadar geldiler. Meğer biri yönetmen ***Çetin Karamanbey****'miş... Beni* ***Refik Halit Karay****'ın "Çete" romanındaki Rus prensesi Nina rolü için beğenmişler. Sene 1949. Kartlarını uzatınca "Ben artistlik yapamam" diyerek tersledim. Bir prova filmi çekeceklerini söylediler, ısrar kıyamet, sonunda kabul ettim. Sonra onlar Refik Halit Bey'e resimlerimi götürmüşler, o da beğenmiş. Sonra elime silah verdiler, tüfek verdiler, ata bindirdiler stüdyoda. Artistlik zamanla çok cazip geldi.*

- Dikkat edin, giydiğim mayolar hep kapalıdır. Hayatımda hiç bikini giymedim. Ben Arnavut kızıyım, bizde göbek görünmez. Bir iki arkadaşın evinde bikini giydim, kendimi çıplak gibi hissettim. Güzel bir vücut, minnacık bikini, bakıyorum kocası gayet rahat. Olacak iş değil birader. Artık küçüldü de şu kadar oldu. Onları da çıkarsınlar da rahat etsinler.

- İlk öpüştüğüm erkek artisti hatırlamıyorum. Rahmetli ***Nâzım İnan*** *vardı, ağzının kenarına tükürükleri saçılırdı. Ona çekimden önce "Sen ağzını toparla, ben seni öpeceğim" derdim. Öpüşlerimizde kafamızı sallardık uzun görünsün diye. Dudak dudağa gelirdik, şimdiki gibi dudaklar ağzın içinde emilmezdi.*

- Bende çeşit çeşit tespihler var, 33'lükten 99'luğa kadar. Elimde tespihim olmadan film seyredemem. Otururken, televizyon seyrederken hep tespih çekerim, oyalıyor beni. Her çantamda mutlaka tespih bulunur...

- ***Zeki Müren****, rahmetli de çok istiyordu şarkıcı olmamı,* ***Fahri Bey****'le Tepebaşı Gazinosu'nda anlaşma yaptık. Beş yüz lira alacaktım, az bir para. Kulağım alaturkaya yatkındır, iyidir. Rahmetli* ***Metin Bükey****'le bir ay kadar çalıştık. Tuvaletlerimi* ***Übeyde Bozyiğit*** *dikti. Ne işlemeler, ne işlemeler... Şimdiki aklım olsaydı incecik bir askılı elbise, şuraya da bir çiçek koyardım bitti, gitti.*

- Ben kabadayı kadınım ama hiç yuva yıkmadım. Ben erkek gibi konuşurum. Kabadayı kadın olduğum doğru. Filmlerdeki rollerim gibi özel hayatta hiç yuva yıkmadım. Yıksaydım ***Nevzat****'ınkini yıkardım. Bir taraftan film çevirdim, bir taraftan ev baktım. Hiç birinden bir şey görmedim ki... Kapı çalınır, hep ben "Buyrun efendim". Ben hep yedekte. Yanımda devamlı param olacak, hemen vereceğim. Hayatımda mesuliyet sahibi bir erkeğe rastlayamadım. Hâlâ çalışıyorum, iki kuruş bir kenarımda olsun diye. Nişantaşı ve Dolapdere'deki dairelerimi satıp, parasını bankaya faize yatırdım. Bu dairemi de Darüşşafaka'ya bağışlamıştım, ama şimdi yeğenimin yedi yaşındaki kızını evlat edindim, ona bırakacağım...*

Haz: Ayhan Bozkurt

Tüyap Tüyoları

Agâh Özgüç:
1. Marcello'nun Anıları / *Marcello Mastroianni* (Can Yay.)
2. Türk Sinema Tarihi / *Giovanni Scognamillo* (Kabalcı Yay.)
3. 100 Yılın 150 Oyuncusu / *Atilla Dorsay* (Remzi Yay.)

Mıgırdiç Margosyan:
1. Babam Aşkale'ye Gitmedi (Aras Yay.)
2. Tarihte Ermeniler (Çivi Yazıları Yay.)

Mürşit Balabanlılar:
1. Bir Dinozorun Gezileri / *Minâ Urgan* (YKY)
2. Kaltak / *Elizabeth Wurdzel* (İletişim Yay.)
3. Üç Aynalı Kırk Oda / *Murathan Mungan* (Metis Yay.)
4. Aşklar ve Çiftler Dizisi - *Tamamı* (İletişim Yay.)
5. Karşı Çıkmak Gerekiyordu / *Wolfdietrich Schnurre* (T. İş Bankası Yay.)

Celal Üster:
1. İlahi Komedya / *Dante* (Oğlak Yay.)
2. Aşklar ve Çiftler: Rosa Luxembourg- *Leo Jogiches* (İletişim Yay.)
3. Eski İstanbul Barları / *Vefa Zat* (İletişim Yay.)
4. Bir Dinozorun Gezileri / *Minâ Urgan* (YKY)
5. Savaş Alanından Canlı Yayın / *Peter Arnett* (İletişim Yay.)

Semih Gümüş:
1. 100 Yılın 100 Romanı / *Fethi Naci* (Adam Yay.)
2. İstanbul Bir Masaldı / *Mario Levi* (Remzi Yay.)
3. Dört Duvar Beş Pencere / *Cemil Kavukçu* (Can Yay.)

Kürşad Oğuz:
1. Kaltak / *Elizabeth Wurdzel* (İletişim Yay.)
2. Bütün Şiirler / *Edgar Allan Poe* (Oğlak Yay.)
3. Tutsaklık Güncesi / *Louis Althusser* (Can Yay.)
4. Aşklar ve Çiftler Dizisi - *Tamamı* (İletişim Yay.)
5. Anatomist / *Federico Andahazi* (Güncel Yay.)
6. Güven / *Vedat Türkali* (Gendaş Yay.)

Oral Çalışlar:
1. Bir Dinozorun Gezileri / *Minâ Urgan* (YKY)
2. Benim Adım Kırmızı / *Orhan Pamuk* (İletişim Yay.)
3. Kılıç Yarası Gibi / *Ahmet Altan* (Can Yay.)

Buket Uzuner:
1. Babil Kitaplığı - Borges Seçkisi-
Jack London, Oscar Wilde, Saki Kitapları (Dost Yay.)
2. Üç Aynalı Kırk Oda / *Murathan Mungan* (Metis Yay.)
3. Yengecin Kıskacı / *Attilâ İlhan* (Bilgi Yay.)
4. Bir Ankara Ailesinin Öyküsü / *Orhan Karaveli* (Pergamon Yay.)
5. İstanbul Bir Masaldı / *Mario Levi* (Remzi Yay.)

Füsun Akatlı:
1. Lağımlaranası Ya Da Beyoğlu / *Bilge Karasu* (Metis Yay.)
2. Komşular / *Tahsin Yücel* (Can Yay.)
3. İşte Deniz, Maria / *Ferit Edgü* (YKY)
4. Ay Hâlâ Güzel / *Selim İleri* (Kaf Yay.)
5. İstanbul Bir Masaldı / *Mario Levi* (Remzi Yay.)
6. Yeni Öyküler / *Anton Çehov* (YKY)
7. Ara Olaylar / *Roland Barthes* (Kaf Yay.)

Fotoğraf: Hatice Meryem

Mektep'e Kış Geldi

MEHTAP KANDEMİR

Kış geldi. Soğuk. Yaz güzel tabii. Her taraf sıcak oluyor. Sular bile sıcak oluyor yazın. Mecbur yıkanıcaksın. Valla su çok soğuk. Doğrusu ben yıkanırım. Aslında temizlik seven soğuk sıcak aramaz. Bizim işyerimiz, şofbenimiz güzel. Yani her an sıcak suyumuz bulunur. Şu anda katelitik yanıyor. Bu aydan sonra herhalde kurucaklar odun sobasını. Sobayı biz yakmayız, elimizi sürmeyiz, sadece faydalanırız sıcağından. Soba yakma işçimiz var. Herkesin işi ayrıdır genelevde. Mesela benim işim seks, öbür işçinin işi soba yakmak, yöneticinin işi para almak, öbür işçinin işi fiş kesmek. Kimse kimsenin işine karışamaz. Aslında seksin kışı, soğuğu yoktur. Hem ben tiskiniyorum ama mecbur kendimi sıka sıka yapıyorum bu işi. Acı hissetmiyorum. Ama artık içerlerim acıyor. Gelen kişilerden de tiskiniyorum. Hem müşterilerin hepsi sapık, deprem meprem dinlemiyorlar. Gençleri de pek tercih etmiyorlar. En fazla da cazgırları istiyorlar. Çünkü gençler daha çok para istiyorlar, on milyon, yirmi milyon. Mesela müşteri diyor ki "Benim cebimde 6 milyon var diyor", ben onu kabul ediyorum. O da bir Türk parası değil mi? Zaten o kişi bir dahaki gelişinde 2-3 fazla veriyor. Kapıda konuşuyorlar. O bayana girme yakınlık göstermez, şu bayana gir. Mesela göğsünü ağzına almak istiyor, onu yapıcaksın sadece sokup çıkarmak değil ki iş. Bununla bitmiyor. Mesela adam diyor ki "biraz yanında uzanayım". Bir türlü gelemeyenler var, yapamayanlar var. Isınıcak. Mesela onu izah ediyorsun. Bizim işimiz çok zor. Uzaktan iyi gelir de.

Okulların açıldığı gün bir deprem oldu. İşte o gün iş yerindeydim. Yanımdaki müşteri küloduyla dışarı kaçtı. Tabii ne kadar olsa korktu. Kadınlar tabii dışarı çıktılar. Ben dışarı çıkmadım çünkü kaçamazsın ki ölümden. Yani nereye gitsen o seninle birlikte değil mi? Sadece bir duanı ediceksin. Yanımdaki müşteriyi daha önce tanımıyordum. İlk gelişiydi. Öyle külotla gitti. Elbiselerini de eline almış. Yalnızca ayakkabısını bırakmış, geldi aldı. Odalarda terlik var ya, ondan unutmuş ayakkabısını işte. Genelevde ölürüm kalırım diye bir korku kimsede yok. Hepsi ordalar. Çünkü millet sekse çok düşkün. Yani ölüm korkusu yok hiç. Bir de çok çabuk unutuyor millet, çok çabuk. Unutma hafızaları çok kuvvetli ama hatırlama hafızaları yok.

Milletin şu anki sıkıntısı geçim, para yok. Paran olmazsa bir şey de olmuyor tabii. Bizim vizite halâ dört milyon. Belediye kontrolü halâ yok. Emeklilik hakkı falan halâ yok. Ben söylemekten bıktım, onlar bıkmadı.

Bizim patronlar bir gün Çengelköy'e çağırdılar beni, dediler gel konuşalım. Bir kağıt yazdırmışlar avukatlarına "*Ben bütün haklarımı aldım. Hiçbir hakkım kalmadı. İşime de son veriyorum*" diyerekten imza atacağım. Ben diyorum "*Benim okumam-yazmam yok. Benim bir avukatım yok. Benim bir özel muhasebecim yok*" diyorum. Okuma yazma bilen bir bayan arkadaşımı getireyim diyorum. Onu da kabul etmiyorlar. Notere gidelim diyorum, noteri de kabul etmiyorlar. Bu bana bir tuzak tabii. Avukat tutmam şart. İşini bilen bir avukat istiyorum. Benim davam belli artık. Sadece yüksekten bir tazminat açacak, bir de 5 senedir giriş-çıkış davası açacak. En sonunda da devlete de dava açacağım. Çünkü devlet bana karne vermiş ama beni kaldırıp atamaz.

Şu anda ben gardiyanların arasındayım. Cezaevinde olsam daha iyi. Hiç değilse cezaevinin bir bahçesi var, mahkumlarla muhabbet edersin, konuşursun, için açılır. O çeki kabul etmedim diye, imza atmadım diye bana böyle yapıyorlar. Kellemi veririm o çeki gene almam. Benden kurtulmak istiyorlar. Ben o çeki alırsam onların çıkarına olucak her şey. Yok eğer almazsam ve açacağım davayı kazanırsam, diğer tüm hayat kadınları da aynı haktan faydalanacak. Çünkü benim mantığım kokuşmuş değil. Okumam yazamam yok ama mantığım var benim. Kör de değilim. Ne kadar olsa görüyorum yani. Mesela tahsilli insanlara soruyorum. Benim orda çok müşterim var. Bazen bilgi alıyorum. Artık ben etimi, bedenimi satıyorum orda. Onlar daha akıllı gözüküyor halbuki onlarda kuş kadar beyin yok. Ben onlardan daha çok hizmet veriyorum halka hiç olmazsa halk bana teşekkür ediyor. Ben de bir melek değilim yanlış anlamayın. Fakat ben çok dürüstüm.

cem'in parka'sı ikitelli'nin çiftetellisi...

Her akşam o medyaya
Malzemeydi parka
Reklamdan gelir yok ki
Ondan asıldı Deniz

Bir sabah onun sırtında
Çıktı gitti o Star

(Burası şarkıda iki kez tekrar ediliyor
Siz kaç kez tekrar etmek
isterseniz edin)

Dedenin üç aylıktan
alınmıştı o Star
Renkli ofset bir tatta
Magazin ekliydi Parka

Kuponu Özal'dı
Kullanılmıştı Parka

Bir sabah Cem'in sırtında
Çıktı gitti o dava

Star gastesiyle vurulmuş
Yatar iken buldular
Dört hain cuntacı değmiş
Delik deşikti inanç

Toto anne, eski ve güzel bir kadın
Çocuğunu İkitelli almış
Çocuğun yüreğini
Kapitalizmin öcüleri kapmış
Sosyalistlerin gözü yaşlı
Umut ona bağlamış

Onla (yani Cem'le)
yetişen çocuklar, bu yıl
Siyasal'a gidecek
Falanca gasteye para yok ki
O da Star okuyacak
Can Yücel Baba'nın gözü yaşlı
Delikleri dikecek

İskender'e gelirsek
Parka Marka büyüdü
o, delik dikmeyecek

delikleri, delik olanları,
delik kalmayı tercih edenleri
o salakları
sıkıldıkça
evet, sıkıldıkça
.ikecek!

küçük İSKENDER

Kağıt Gemi

SUNAY AKIN

"Lütfen Çimlere Basmayınız... Çift Sayılı Günlerde Park Etmek Yasaktır... Sigara İçilmez... Plaja Gider... Hayvan Sürülerine Dikkat... Hayvanlara Yer Vermeyiniz..." Toplantı sırasında bir ay fotoğrafı belirir ekranda: "Yassı dairenin tam ortasında etrafına göz alıcı ışınlar saçan parlak beyaz bir krater çemberi görünüyordu. Sanki Ay'ın yüzüne birisi bir çuval un atmış ve un her yana saçılmış gibiydi:"

Ay'daki Un Torbası

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından, İngiltere'nin Mine Head kentinde, bir çocuk teleskop ile gökyüzüne bakmaktadır. Teleskobun bir ucunda ay, öbür ucunda ise onu hayranlıkla izleyen küçük bir göz vardır. Clarke ailesinin oğlu olan Arthur, ayı gözlemlemekle kalmamakta, haritasını da çıkarmaktadır. Dar gelirli bir ailenin oğlu olan Arthur C. Clarke, önünde duran teleskobu satın almamış, kendi yapmıştır.

Maddi olanaksızlar nedeniyle yüksek öğrenimini bir devlet dairesinde çalışarak sürdüren Clarke, İngiliz Gezegenlerarası Derneği'nin bir üyesi olarak uzay konusundaki çalışmalarına devam eder. İkinci Dünya Savaşı yıllarında radar eğitimciliği yaparken de ilk bilim kurgu öykülerini yazmaya başlar. Arthur C. Clarke, denizaltı araştırmalarına yönelir savaş sonrasında. Sri Lanka'nın başkenti Colombo'da sualtı fotoğrafçısı olarak yaptığı çalışmaları *"The Coast of Coral"* başlığındaki dizi kitapta biraraya getirir.

Arthur C. Clarke'ın *"The Sentinel"* adlı öyküsü ünlü yönetmen Stanley Kubrick tarafından sinemaya uyarlanır. "2001: Bir Uzay Macerası" adlı film oldukça ilgi toplar. Filmin beğenilmesinden etkilenen Clarke, senaryoyu romanlaştırır ve filmin adını da kitabın kapağına yazar. Altı bölümden oluşan kitabın "ilk yüzyıllarda bir gece" adlı ilk bölümünde, ayı gözlemlediği için diğer canlılardan ayrılan maymun adam anlatılır. Clarke, topluluğun reisine de "Ay gözcüsü" adını verir.

Kitabın ikinci bölümü, Dr. Floyd'un bir görev üzerine aya doğru hareket etmesiyle başlar. Stanley Kubrick, maymun adamdan bir uzay aracına geçişte izleyenlerin dudaklarını ısırtacak görsel bir imge kullanır. Sinema salonunu dolduranlar, Maymun adamın aya fırlattığı kemik parçasının havada bir uzay aracına dönüşünü hayranlıkla izlerler. Beyazperdedeki bu bir kaç dakikalık sahne, insanlığın gerçekleştirdiği gelişimin tüm sanat eserleri arasında en ustaca anlatımdır.

Bir kez Mars'a, üç kez de aya gitmiş olan Dr. Floyd, uzay aracından itici bölümün ayrılışı sırasında Leonardo da Vinci'nin şu sözünü anımsar: "Büyük kuş, koca kuşun sırtından uçarak, doğduğu yuvaya şan ve şeref getirecek." Dr. Floyd doğrudan ulaşmaz aya. Orion III uzay istasyonuna uğrar önce. Arthur C. Clarke, kitabında uzay istasyonunu "Sovyet" ve "ABD" diye iki bölüme ayırır. Ardından da şunları yazar: "Bariyerleri geçer geçmez Rus olsun, Amerikalı olsun bütün yolcuların aynı salona girmesi hoş bir simgeydi. Ayrım yalnızca idari amaçlıydı."

Arthur C. Clarke, Orion III'den ayrılan aracın penceresinden, çocukluğundan beri gözlemlediği ayı şöyle anlatır. "Ay yüzeyindeki giderek yakınlaşan dağlar Dünya'dakilerden tamamen farklıydı. Ne kar tabakaları, ne yeşil bitki örtüsü, ne de bulutlardan oluşmuş hareketli taçlar vardı zirvelerinde. Ama ışık oyunları dağlara kendilerine özgü bir güzellik veriyordu. Dünya'daki estetik kurallar burada geçersizdi. Bu dünya, geçip giden Buzul Çağları, hızla yükselip alçalan denizleri, şafaktan önce dağılan sise benzeyen sıradağlarıyla genç yeşil Dünya'nın bilemeyeceği süresiz bir zaman boyunca bambaşka kuvvetlerce yoğurulmuş ve biçimlendirilmişti."

Clarke, romanın kahramanı Dr. Floyd'un aya varışını şöyle anlatır. "Bir buçuk gün doğmadan insanoğlunun iki bin yıldır hayal ettiği yolculuğu kazasız atlatmıştı. Normal bir uçuştan sonra Ay'a inmişti."

Uyduyla haberleşme düşüncesini geliştiren Arthur C. Clarke, insanoğlunun ayı gözlemleme ve ona ulaşma isteğinin başlangıcı olarak maymun adamı ele alır. Aya ulaşma düşüncesinin kökeni, maymun adamların lideri olan Ay gözcüsüdür. Oysa yazar, Dr. Floyd'u taşıyan aracın aya varışını anlattığı bölümde kendisiyle çelişkiye düşer. Ne diyordu Clarke: "İnsanoğlunun ikibin yıldır hayal ettiği yolculuğu"... İsa'nın doğumundan önce aya gitmek düşüncesi yok muydu!?..

Yazarın "2001: Bir Uzay Macerası" adlı bilim kurgu romanı kimi sayfalarında bir tebessüm bırakır okurun yüzünde. Ay üssünde, toplantının yapıldığı en son optik ve elektronik göstergelerle donatılmış konferans salonunun duvarlarında şu tabelalar vardır. "Lütfen Çimlere Basmayınız... Çift Sayılı Günlerde Park Etmek Yasaktır... Sigara İçilmez... Plaja Gider... Hayvan Sürülerine Dikkat... Hayvanlara Yer Vermeyiniz..."

Toplantı sırasında bir ay fotoğrafı belirir ekranda: "Yassı dairenin tam ortasında etrafına göz alıcı ışınlar saçan parlak beyaz bir krater çemberi görünüyordu. Sanki Ay'ın yüzüne birisi bir çuval un atmış ve un her yana saçılmış gibiydi:"

İngiliz yazar, Pablo Neruda'nın şiirlerini okumuş muydu?.. Ya da, Şilili şair Arthur C. Clarke'ın romanlarını?.. Belki etkilenmişlerdir birbirlerinden, belki de uzak durmuşlardır. Belki her ikisi de bir başkasının etkisi altında kalmıştır ya da birbirlerinden habersiz aynı imgeyi yakalamışlardır. Bu sorulara kesin bir yanıt veremiyoruz. Ama kesin olan bir şey varsa, o da, Neruda'nın "Sorular Kitabı"nda yer alan şu iki dizenin, Clarke'ın bir ay fotoğrafını anlatırken yaptığı benzetmeyle aynı oluşudur:

Nerede, nerede bırakırdı dolunay
gece boyu sürüklediği un torbasını?

HERMANN TASCH
& ART NURDJAN

halk ucuz, çok ucuz, çünkü çok

her doğan borçlu doğar

ulu menfaat asla doymaz ki

onlara katılmaktan kendimi nasıl alıkoyabilirim

geldiğin rahim çoktan çürümüş

her şeyi terkedip tekrar bulmak için yitebilir misin

bırak motive etmeyi bari bulaşmasınlar

haydi dua edelim şimdi

Aksamsetası

Sunar

50. Sanat Yılında
Bütün Eserleriyle

1 Kasım - 15 Kasım 1999
Devlet Güzel Sanatlar
Galerisi, Atlas Pasajı
Kat: 2 Beyoğlu / İstanbul

Ve çok
yakında
ARAOĞLAN
albümleri
geliyor...

Tüyap İstanbul Kitap Fuarı

Standında 6 - 14 Kasım

Saat: 16.00 20.00 Arası

İmza Günleri

6 Kasım C.tesi:
Ramize Erer -
Ahmet Yılmaz - Güneri İçoğlu

7 Kasım Pazar:
Erdil Yaşaroğlu -
Kaan Ertem - Mahmut Tibet

8 Kasım Pazartesi:
Aslan Özdemir -
Kaan Ertem - Vedat Özdemiroğlu

9 Kasım Salı:
Feyhan Güver -
Lütfü Oflaz - Altay Martı

10 Kasım Çarşamba:
L-Manyak Dergisi
Bülent Üstün - Cengiz Üstün -
Memcoş - Memo Tembelçizer -
Gürcan Yurt

11 Kasım Perşembe:
Lütfü Oflaz - Feyhan Güver

12 Kasım Cuma:
Öküz Dergisi Yazar - Çizerleri

13 Kasım Cumartesi:
Güneri İçoğlu - Ramize Erer
Ahmet Yılmaz

14 Kasım Pazar:
Soner Günday - Aslan Özdemir
Vedat Özdemiroğlu

Alo, Öküz'den Arıyoruz!

Aloo Öküz'den arıyoruz, Nebil Özgentürk'le mi görüşüyoruz?
- Evet benim. Merhabalar...
Nebil Bey...
- Kusura bakmayın, sözünüzü kesiyorum. Şimdi "Bir Yudum İnsan"ın anonsuna giriyorum. Beni saat üçte arar mısınız?
Tabii. Bu arada kimi anlatacaksınız?
- Türk filminin unutulmaz çocuk yıldızı Ömercik'in öyküsünü anlatacağım.
...
Programdan çıktınız...
- Evet, programın anons çekimini yaptım.
Anons çekimi?
- "Ömercik"in tanıtımı. Onlarca filmde oynamış daha sonra yoksulluk çekmiş. Şu anda kötü durumda. Kimse şımarmasın, bir gün gelir siz de işsiz kalırsınız. Ama Ömercik şımarık değil, hayatın ağır şartlarından, eğitim görmediğinden, meslek sahibi olmadığından dolayı işsiz kalmış. Bu söylediklerimi özetleyen bir anons yapıyorum.
Bir Yudum İnsan fikri nereden aklınıza geldi?
- 5 yıl önce yayımladığım bir kitabım vardı. İlginç hayat öyküleri yazıyordum.
Nasıl hayat öyküleri?
- Ünlü ünsüz birçok kişilerin hayatları bunlar. Daha sonra ATV'ye program yapmaya başladık. Bizim programımızda rating kaygısı yok. Televoleler insana bıkkınlık getirdi. Bu sulusepken yayınlardan bıktık, daha eğitici programlar yapılsın.
Neden Bir Yudum?
- 55 dakikalık bir bölüme ömürleri sığmaz onların ama bir yudum veriyoruz tadı damakta kalan.
Programda kimler olacak?
- Cemal Kutay, Ömercik, Aşık Mahsuni, Orhan Gencebay, Aşık Veysel ölüm yıldönümünde, Sezen Aksu...
Programların CD'leri çıktı..
- Evet. Programın kalıcı olması için CD'ler yapıldı. Bir yayınevi bunu üstlendi. Bu ileriye kalacak bir düşünseniz. Örneğin on yıl sonra Can Yücel'i CD'de öğrenecek, izleyecek insanlar. Örneğin Rıfat Ilgaz'ı, Ara Güler'i, Nazım Hikmet'i..

CD'lerde başka kimler olacak?
- Mina Urgan, Timur Selçuk, Aziz Nesin, Malkaçoğlu, Gırgır'ın babası Oğuz Aral, Fikret Otyam, Attila İlhan ve devam edecek.
Gazetede yazıyorsunuz...
- Evet "Hayatın İçinden" başlığı altında yazılar yazıyorum.
Sinemayla da ilişkiniz var...
- Bizim için çok önemli. Sinema emekçileriyle, yıldızlarıyla dost olmam benim için önemli. Sinema toplumu çok etkileyen bir sanat. Örneğin Şener Şen-Ali Şen (baba-oğul) çalışmamız var. Türkan Şoray, Necdet Tosun... Yani yaşayan, yaşamayan tüm sinema emekçilerini hatırlarsak, ne kadar kalıcı ve iyi olacak.
Teşekkür ederiz.
- Ben de sizlere teşekkür ediyorum. Başarılar arkadaşlar.

Alo Öküz'den arıyoruz, Cemil Kavukçu'yla mı görüşüyoruz?
- Evet benim.
Şu sıralar neler yapıyorsunuz?
- Yazarlık dışında başka bir mesleğim var. Ben jeofizik mühendisiyim. İkisini birden yürütmeye çalışıyorum.
Jeofizik mühendisliği ve yazarlık...
- Görünürde bir bağlantı yok. Ancak jeofizik mühendisliği, yer tabakasının altındaki katmanlarla, buradaki tektonik olaylarla ilgilenen bir meslek disiplinidir. Görmediğimiz, dokunamadığımız bu olayları tasarlamak durumundasınız. Bu tasarım sanatla, edebiyatla kurulan bir köprüdür.
Mesleğinizi ne zamandan beri yapıyorsunuz?
- 1977'den beri mesleğimi yapıyorum. Yazarlık ise 80 sonrası...
Deprem...
- Beklenen bir olaydı. Zamanı belli değildi. Ama 2000 yılına doğru İstanbul'da bir deprem bekleniyordu. Kuzey Anadolu fayının İzmit Körfezi'nde Marmara Denizi'ne girerek bir kaç kola ayrıldığı biliniyordu. Ben, Marmara Denizi'nde etüdler yaptım. Ancak depremin ne zaman ve ne şiddette olacağı bilinmezdi. Bundan sonra da olacak ama zamanını ve şiddetini bilemeyiz. Ama olacaktır.
Yayınlanmış kitaplarınız...
- Bugüne kadar 7'si öykü 1'i roman 8 kitabım yayınlandı. Son çıkan öykü kitabım "Dört Duvar Beş Pencere" 98-99 iki yıllık çalışmalarımın toplamıdır.
Biraz bahseder misiniz?
- Nabakov'un sözünü anmak istiyorum. "Kitap adları, kitabın içeriğinin renklerini gösterir, konusu ile ilgili bilgi vermez" diyor. Dört duvar kıstırılmış duygusu uyandırır. Dört duvarın dört penceresi de dışa açılımı gösterir. Ancak beşinci pencere farklı bir penceredir. Herkesin böyle bir penceresi olmayabilir. Bu kitaptaki öykülerde beşinci pencereleri açık kişilerin öyküleri yer alıyor.

Ödülleriniz var mı?
- İki ödülüm var. 1987 yılı Yaşar Nabi Nayır öykü ödülü, "Patika" adlı kitabımla. 1996 yılında "Uzak Noktalara Doğru" adlı kitabımla Sait Faik ödülü.
Öykülerinizin konusu...
- Yalnızlık ve kıstırılmışlık. Küçük yerlerde yaşayan ancak buraya sığamayan, koşullarını da değiştirecek gücü bulamayan, yalnızca kendini tüketen insanların iç dünyalarıyla ilgili. Bir diğeri de yalnızlık. Ama bu kalabalık içerisindeki yalnızlık.
Tezgahta neler var?
- Öyküler yazıyorum. Yeni bir roman çalışmam var.
Konusundan bahseder misiniz?
- Karakter olarak birbirinden farklı 4 kişi, birlikte bir yolculuğa çıkarlar. Yolculuk boyunca hem birbirleriyle hem de kendileriyle hesaplaşırlar.
Teşekkür ederiz.

Aloo, Öküz'den arıyoruz, Arif Damar'la görüşebilir miyiz?
- Evet benim.
Bu günlerde neler yapıyorsunuz?
- Kitap okuyorum. Daha önce Marx, Engels'ten anılar okudum. 'Nietzsche Ağladığında'yı yeni bitirdim. Balzac'ın 'Bilinmeyen Başyapıt'ı, 'Kırmızı Han'ı okudum.
Bunların dışında...
- Bunların dışında yaptığım en ciddi şey, sabahları önümüzdeki sahil yolunda 'Kadıköy-Moda' yürüyüş yapıyorum. Bu 45 dakika sürüyor. Dönüp sonra gazete, dergi okuyorum..
Şiir yazıyor musunuz?
- En büyük kaygım kötü bir şey yazmak. Kendimi tekrar etmekten korkuyorum. Birbirine benzeyen şeyler yazmaktan kaçtım hep. Şiir yazmıyorum.
Dergileri takip ediyor musunuz?
- Parayla aldığım tek dergi Öküz. Onun dışında diğer dergiler geliyor bana. Öküz dergisi kadar da açıkçası hiçbirini beğenmiyorum. Yazarsam da Öküz'e yazarım artık.
Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?
- Birçok yerler yazıldı ama '15. Yıl Kahvesi' hiç yazılmadı.
'15. Yıl Kahvesi' nerede?
- Ankara Opera Meydanı'nda, eski adı Hergele Meydanı. Gençlik Parkı'nın karışısında.
Kimler gelirdi?
- Enver Gökçe, Şevki Akşit, Necati Cumalı, Mehmed Kemal, Ahmed Arif, (*Ahmet Oktay ile Yılmaz Gruda da gelirdi. Hatta biz onlara "Okulunuza gidin, gelmeyin buraya, büyüyün" derdik.*) O zamanlar onlar ortaokula gidiyordu.
Teşekkür ederiz.

Ömrüm Beni Yok Saysın

(oy hayat, sen şavkı sularda bir dolunaysın
aslında hiç olmadım ben bu oyunda
ömrüm beni yok saysın...)

yaşam bir ıstaka
gelir vurur ömrünün coşkusuna
hani tutulur dilin
konuşamazsın

tırmandıkça yücelir dağlar
sen mağlupsun, sen ıssız
ve kalbinde kuşların gömütlüğü
tutunamazsın

eloğlu sevdalardan dem tutar
aşk büyütür yıldızlardan
yasak senin düşlerin
dokunamazsın

birini sevmişsindir geçen yıllarda
açık bir yara gibidir hâlâ
hâlâ ne çok özlersin onu
ağlayamazsın

yolunda köprüler çürür
sesin sessizlik sanki bir uğultuda
savurur hayat kül eyler seni
doğrulamazsın

yapayalnız bir ünlemsin
dünyayı ıslatan şu yağmurlarda
her şey çeker ve iter
anlatamazsın

yaşam bir ıstaka
gelir vurur işte ömrünün coşkusuna
sesinde çığlıklar boğulur ama
bağıramazsın

sonra vakt erişir, toprak gülümser sana
upuzun bir ömrün ortasında
ne hayata ne ölüme
yakışamazsın

yazdırmalısın mezar taşına:
en hayat, sen şavkı sularda bir dolunaysın
aslında hiç olmadım ben bu oyunda
ömrüm beni yok saysın...

Saray Kapalı Cezaevi, Eylül 1999

YILMAZ ODABAŞI

Arşiv

İmza Günü: Ayhan Bozkurt, Şehir Soyuldu isimli yeni kitabıyla 13 Kasım Cumartesi Tüyap Cem Yayınları Standı'nda...

Şimdi şöyle bir durum. Seyircinin ve arkadaşların kafasında hep bir şey var: Seks, seks, seks. Sorsan, hangi filmimi seyrettin bakalım desem belki hiçbirini seyretmemiştir. Hepsi kulaktan dolma. Kendi kendine herkes seks filmi diyor. Benim çevirdiğim filmlerin içinde bir tane bile seks filmi gösteremezsin ki! Hepsi avantür filmler. Sevişme yok mu? Vaar... Ama o günkü şartlar altında buna mecburduk. Sinemacılar, sevişme sahnesi olmayan bir filmimizi bile almıyorlardı...

Behçet Nacar

Behçet abi kaç doğumlusun, ne kadar süredir sinemadasın?

– 1934 İstanbul doğumluyum. Sultanahmet Erkek Sanat Endüstrisini bitirdim. Çeşitli işyerlerinde çalıştım. Esas mesleğim dökümcülüktür. 1964'e kadar taksi şoförlüğü yaptım. Sinemaya figüran olarak girdim, 64'te. İşte o zamandan bu zamana kadar sinemanın bilfiil içindeyim. Hiç ara vermedim.

Yani otuzbeş senedir sinemanın içindesiniz?.. Sizi yolda, sokakta görenler o zamanlar ne diyorlardı?

– Valla işte "**Behçet baba**" diyorlardı, "**Parçala Behçet**" diyorlardı... "Helal baba sana!" diyorlardı, öyle yani...

O zamanlar çok popülerdiniz ve mutlaka birçok erkek sizin yerinizde olmak istemiştir.. Size karşı nasıl tavır alıyorlardı erkekler...

– Valla hiç kimseyle kötü olmadım bu zamana kadar, herkesle iyi geçindim... Benim yerimde olmak isteyen çok olmuştur. Bu arkadaşların, beni gördüklerinde ilk sordukları şey "**Abi bu işe nasıl başladın?**" Ee tabii ki onlar da bir yere gelmek istiyorlar. Biz de onlara elimizden geldiğince, dilimizin döndüğünce anlatmaya çalışıyoruz.

Ne diyorsunuz onlara?

– "Oğlum" diyoruz "Bu işlerde pek iş yok." Bakma sen, kırk senede bir iş gelir, gider oynarsın. Sadece oyunculuktan para kazanılmıyor.. Mesela, biz de sadece oyuncu olsaydık, şimdi bu piyasada yoktuk. E, biz ne yaptık? Prodüktörlük yaptık, lamba aldık, ışık aldık, kostüm aldık, kostümcülük yaptık... Ayakta durabilmek için yüz tane iş yaptık. Yapımcılık yaptık... En aşağı kırk tane film yaptım ben, yani bugün o filmler olmasa biz bitmiştik yani... O filmler televizyonlarda oynuyor, iyi kötü geçiniyoruz işte..

Biz sizi seks filmlerinden tanıyoruz ve kafamızdaki Behçet Nacar, accayip çapkın, zıpkın, havadaki kuşu bile affetmez, sonra kodu mu oturtan biri... Oysa gerçek yaşamınızda mazbut, sakin, babacan bir tavrınız var...

– Şimdi şöyle bir durum. Seyircinin ve arkadaşların kafasında hep bir şey var: Seks, seks, seks. Sorsan, hangi filmimi seyrettin bakalım desem belki hiçbirini seyretmemiştir. Hepsi kulaktan dolma. Kendi kendine herkes seks filmi diyor. Benim çevirdiğim filmlerin içinde bir tane bile seks filmi gösteremezsin ki! Hepsi avantür filmler. Sevişme yok mu? Vaar... Ama o günkü şartlar altında buna mecburduk. Sinemacılar, sevişme sahnesi olmayan bir filmimizi bile almıyorlardı...

Ama araya parça koyuyorlardı!

– O ayrı. Sinemacıların maddiyat kaygılarından kendilerinin yaptığı işler. O bizim dışımızda işlerdi. Biz filmi gönderirken aradaki parçayı koymuyorduk, parçasız gidiyordu film. Parça değil paramparça ediliyordu daha sonra..

O zaman da Parçala Behçet ortaya çıkıyordu!..

– Yook o öyle değil. Filmin adı Parçala Behçet olabilir ama Behçet orada başka şeyleri parçalıyordu. Ama insanların aklına seks geliyordu. Bugün öyle şeyler yok mu? Televizyon da bile var..

Sevişme sahneleri yok muydu?

– Ciddi, ciddi imkan var mı be canım kardeşim? Yani seni bilirim, sen yıllardır çıplak kadın fotoğrafı çekiyorsun, bir fotoğrafı bile çekerken etrafında en az on kişi oluyor. Bir film setine gittiğin zamanlar bile görüyordun. Bir film seti var, set ekibi var, ışıkçısı, reji ekibi var, oyuncu ekibi var. Bunların arasında bir de her zaman yüzyüze baktığın oyuncu arkadaşın var, öyle bir şeyi düşünebilir misin? Zaten aralıklı çekiliyordu sahneler...

Peki kaç yıl oldu?.

– 1964'de figüran olarak başladım. 1972'de "**Parçala**" diye filmle patladım, sonra ise çeşitli filmler...

Başrol olarak kaç tane filmin var abi?

– En aşağı kırk, elli tane vardır. Kötü adamlık yaptığım filmler ise yüz elli iki yüz film vardır.

Sinemaya gönül vermiş yeni insanlar geliyor, bunları görüyoruz!

– Geliyor ama artık yeni bir elemanın sinemada yetişmesine imkan yok. Film yapmak öyle basit bir olay değil artık. Görüyorsunuz mankenler, türkücüler falan filan işte..

Zahmet edip de artist olacağım diye yola çıkmasınlar, öyle mi?

– Tabii tabiii... Ziyan olup giderler gelirlerse. Yeşilçam'da firma bile kalmadı. Herkes buradan taşındı. Sokağı biz bekliyoruz.

Tekkeyi bekleyen çorbayı içer mi yani?

– Ha!. Yani.. Çorbayı içeceğimizden değil de yüreğimizden söküp atamadığımız bir sevda var, belki de ondan. Şöyle bir bakın sokağa, hep eski emektarlar. O da neden? Çünkü sokağı yaşatmaya çalışıyoruz.

Peki sizce çözüm nedir?..

– Valla bu işin çözümü kalmadı. Ne söyliyim yani, devlet yardım etsin desem, devlet kime yardım edecek. Ne, ne diyeceğiz yani?

Behçet abi film sahnelerini çekerken başınızdan geçen enteresan bir olay var mıydı?..

– Valla biz genellikle avantür film çektiğimiz için bütün film setlerimiz heyecanlı oluyordu yani. Ne bileyim bir otomobilin yanma sahnesi, vurulma sahneleri, her zaman aynı heyecanı yaşıyoruz...

Kendinizi nasıl hissediyordunuz yatak sahnelerinde?

– Şimdi yavrum bak işte orada bir profesyonellik söz konusu. Şimdi o sevişme sahnesinde rol yapan insanlar yoldan, sokaktan toplanıp getirilmemiş. Yıllardan beri bu sektöre emek vermiş oyunculukta ustalaşmış ehli bir insanlar.. O anda insan kendi rolüne konsantrasyonunu sağlamış sadece verilen rolünü yapıyorsun.. Şimdi bu olaylara yabancı bir insan olsan heyecanlanırsın, elin ayağın karışır... Ama bu işte profesyonelsen kameranın bakış açısına göre pozisyon alırsın, ne bileyim işte rolünde kimi canlandırıyorsan o role bürünürsün.. falan işte... Yani zaten o filmde o arkadaşlarla yirmi filmde, otuz filmde oynamışsın, tanışmışsın, arkadaşlık yapmışsın, zaten o insana bir kötülük düşünemezsin, o fırsattan istifade edemezsin, yok, olur mu canım öyle bir şey düşünülemez.

O filmleri çektiğinizden dolayı pişman mısınız?

– Hayıır canım, ne münasebet! Aksine övünüyorum. Nasıl övünüyorum? Mesela zamanında bizim yaptığımız avantür filmlerle şimdi yapılan filmleri karşılaştırdığımızda bizimkilerin nur, nimet olduğunu görüyorum. Yabancılardan alınıp televizyonlarımızda izletilen filmler karşısında bizim çektiklerimiz çok masum kalıyor. Ama şu da bir gerçek ki bizimkiler de o dediğim anlamda masum değillerdi.

Böyle filmler yapılmalı mı ?

– Tabii yapılmalı. Niçin yapılmasın ki? Ama dozajında yapılmalı. Mesela o zamanki şartlarda stüdyolar kötüydü, bilmemne kötüydü... Şimdi her şey öyle mi? Film setleri güzel yerlerde, temiz yerlerde olursa, daha kaliteli bir ışık düzeni, görüntüler falan. Şimdi kim 'yok' der böyle bir işe? Zaten bu cinselliğe neden takmış ki insanlar. Yani sinema bu, parayı bastıran girer, bastırmayan girmesin, o kadar yani.

Abi peki çok paralar kazandınız mı bu kadar yılda?..

– Kazandık Allah'a şükür, kazandık da. Nedir? Kazandığımızı yatırımda bulunduk ileriki günlerimiz için. İşte ne biliyim ışık aldık, kostüm aldık falan yani... Ama kazandığını götürüp de boş işlerde harcarsan tabii böyle nahoş durumlar da olabilir. Mesela ben işletmecilik de yaptım.. Kendi yaptığımız filmleri kendimiz pazarladık...

Şu anda ne iş yapıyorsunuz?

– Şimdi güzelim, dizilere olsun filmlere olsun lamba sistemimiz var, ışıklandırma olayları bir de kostüm üzerine her türlü aksesuarlar var, onları kiraya veriyoruz.

Platonuz da varmış galiba?

– Plato vardı, onu bozduk iş olmayınca. Görüyorsunuz film çekilmiyor işte, sinema bitti. Yazıhaneler kalktı buradan...

Peki gönlünüz nasıl isterdi, Yeşilçam konusunda?

– Yine eskisi gibi devam etmesini... Mesela sabah sokağa geldiğimizde arabaların dolu dolu film setlerine gitmesini... Sokakta filmcilerin koşuşturmasını, cıvıl cıvıl olmasını. Ama o günlerin bir daha gelmesine imkan yok yani... Negatif çekilmeyince, film yapılmayınca eleman bile bulunmayacak bu memlekette. Ustalar doğru dürüst çırak yetiştirmedi ki... İşte bir tane Gazanfer dediğimiz bir arkadaş var, işte kendi çabasıyla.

Gazanfer Dirlik mi?

– Ha evet, işte sağolsun o arkadaşımız var bu işlerin üzerinde duran.. Onlar da ne yapsın... Biraz klipler, mlipler var... Galiba 16'lığa çekiyorlar işte, işi biraz ordan kurtarıyorlar...

İnsanlara duyurmak istediğiniz bir şeyler var mı?

– Valla ne söyliyim yavrum be, herkes mutlu olsun, Allah herkese hayırlı kazançlar versin. Biraz yaralıyım işte, söylenmez böyle şeyler ama...

Ne diyim bilmem ki. Bir Çarkıfelek çıktı karşımıza, yapıyor piyasanın içine. Tövbe saat sekizde başlıyor, on bire kadar üç saatini götürüyor. İki dizi noksan çekiliyor haftada demektir bu. Güner Ümit'in yaptığı! Üç tane de o götürüyor. Bir de Star başladı. Bunlar iyice kapıştılar haftada dokuz diziyi götürüyorlar. Şimdi bir de yok ev verdi, yok araba verdi, apartman verdi, derken burdaki bütün arkadaşlar da mecburi dizi çekilmeyince, noolacak işte oturuyorlar!

Kameramanı oturuyor! Setçisi oturuyor! Set işçisi oturuyor! Işıkçısı, figüranı, ajansçısı derken tabii sektör ölüyor. Nerden baksan bu yarışma programları haftada on tane çekilecek olan diziye mani oluyorlar dolayısıyla elli atmış kişinin ekmeğiyle oynuyorlar.

– N'olucak peki bu işin sonu?

– N'olsun be yavrum, Allah hepimizin sonunu hayır etsin. Bu arada herkese büyük, küçük sevgi ve saygılarımı sunuyorum.Teşekkür ederim.

-Biz teşekkür ederiz.

MEHMET DURU

Ayıp Ettin

Hani birlikte koşacaktık
Hani sen ödeyecektin
Telefon parasını
ve apartman giderlerini
Hani ben
Ağlayacaktım televizyondaki
Acıklı filimlerde
Domatesin ucuzunu
Patlıcanın alasını bulacaktım
Pazarda
Ve sen bana surat asmayacaktın
Yemek tuzlu olduğu için
Ayıp ettin
Ne yemeğin tadı tuzu kaldı
Ne de patlıcanın ucuzu
Bir ben kaldım
Yarım yamalak
Sensiz öylece
Sessiz öylece
Hey!..
Hani birlikte koşacaktık
AYIP ETTİN

ARZU OKAY

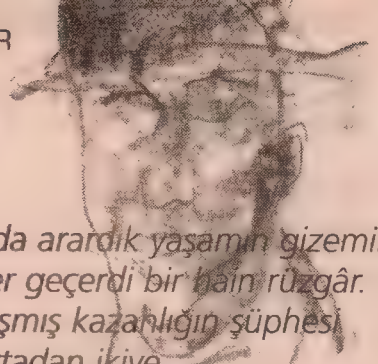

Hatırla

Cam yeşili
Yaprakların altında arardık yaşamın gizemini
Göğsümüzü deler geçerdi bir hain rüzgâr.
Peşimizde pıhtılaşmış kazanlığın şüphesi
Ayrılırken tam ortadan ikiye
yüreğimiz gibi kabardı bir dağ silsilesi
"İşte orada yoğun her şey
Su, tuz, yaşam ve devasa bir nabız.
Denizin kalbindeyim, kalbindeyim saatin
Su kendine akar, ve derin
bir serinlik yıkar kendini"
Hatırla: "Bir gece ansızın ve
nasıl da hırsızlama ölmüştük
tanrının huzurunda!"

ALP TAMER ULUKILIÇ

cangıl

kibariye'nin eski eşine

girdim
hayat ortamına
yedim hamını damını
vardım kurtlar sofrasına
s.ktim s.kildim
silkindim
çıktım

ahmet dürüst

dokuzuncu temrin: meşgale

aklıma kötü şeyler geliyor kaşınmak gibi
yalnızım öldürecek bir akrabam bile yok
"aşkım" derdi bardağıma üflediğim kadın
yani o kadın sabahları kakasını yapardı
sankim hiç bakmamış murtulara hoş ben de
bilmem uyuz amcalar bıyıklı çarşıları
tek sözcükle giyilirdi kışlıklar: ıhlammmurr
gelince masama uzak bir yakınlık sesi
biri edepsizce öksürdü çok affedersiniz
kurgusalım pek küserim öyle olur olmaz
sirklerde sigortasız çalışan bir bedevi
ışıkları söndürdüm alındı mı herkes
yaa sizi bile dinleyen çıkabilir buyrun
diyelim şiir yaslı gecede simli meander
kolay ol gerçekten kıçın kıçın ricat
lütfen suyu çiğneyerek içiniz aman
klibiniz olacak on risale de hâtırat
prostatlı birteğmen gibi gürleyin astınıza
oysa yalnızım öldürecek akrabam bile yok
"aşkım" derdi çokcana kök saldığım kadın

adım Şakir: kanepede sevişmeye karşıyım

ağustos '99, ayşa

SELİM TEMO

Dereceli Ondörtlü'den

boynumda küsmüş çağrılar asılıydı
dokunur gibi kendi gölgesindeki kedere
susup kalıyordum kendi sabahıma
vefa peşinatı ödeyen ölümlerden gülüyordum
haramiyken kanı unutan baharların aşkına
susuyor susuyordum aşk kovuklarında aranıp
yolumu değiştiriyorum kaçak uykularımda
kalbim daralıyor daralıyorum hayata

HALİL İBRAHİM ÖZCAN

yalınayak başıkabak ve dilçıkartarak

1. ece ayhan içindir altmışdokuz pare ve el avıyla oğuldan

2. peranın arka orospularıyla dolaşan ve karakılçadır
osmanlı hadımını ovalayarak ankaradan hiç durmadan
ihtar alan şair bilinmez tek gözüyle diğeri kan bir sivil
aşkın yalnızlığın ve ihanetin parasız yatılı oğlu

3. çanakkaleli melahatten doğmadır diyorum sivil ece ayhan

4. çıksa çıksa bu isyan çanakkaleli melahatten doğmadır
kanıyla yırtarak akar sarı safran küf kokar ve yanık
ısırarak göğüs uçlarını geç osmanlı beylerinin atından iner
uzaktadır artık dev bir farenin kuyruğuna asılır kaftan mor
kötülük toplumundan orta asya arka kapısından çıkar
alnındaki katran ve oturur izlerler içlerinde yakma arzusu
cankurtarandan taşınılır yarı pera sakızağacına kopillerle
ilk yanan mor kilisedir gözünde ateş o günden var acıdan
kaç gün kaldı ve kokmaz fatih doğrudur hareminde gül derler
dikenlerine bakarak seçer ve sırtına doğudan
cumhur s.kişi devam ediyor üç atlı yedi kurmay ve yirmiyedi
albay kaldı intiharı ve kayırmayı çoğaltan ordudan ki silahlı
kentlilerin mutluluğu öldürülür içindir iki ileri bir geri
yürüyor ve yalan diyor hâlâ bunlar abiler
bedel ödenmiyor diyet zor gelir yalandıkça yalanıyor kaba etiniz
kaç kişiye atınızla bindiniz mahşer karadır biliriz bittabi bunu da
ece ayhan ne zaman geri dönecek eceabatta pıtılaşır kan
niye susuyorsunuz cevap versenize bir şey söyleyin abiler
domalıp bacakaranızdan kıçınızı da sevsenize kına yakar sizi
iki dirhem bir çekirdek osmanın torunu tizvurunkellesini anlam firavunları
bakraçlarla taşınır inciler yavuzun kulağındaki delik kapandı
karbon siyahı yüzünüzde acı çekiyorsunuz belli etmeyin
bir şiir bir şehirde sadece bir şehirde ve yazılır mı sadece o an
biriktirdiği gerçek değil midir tenin anıları ve acıları
aldanıyorsunuz bitmez bir şiir iki kelimeyle biri erguvan
bu kadar kolay değil gözünün elifinden çıkar kan sıcaktır ve koyu

5. karaşındır doğru olduğu sabit kalemle yazılır tükürerek kafa kâğıdı
kara kuru bir delikanlı ve büyüterek bir insan insanı soğuk damgasıyla
kış cebinde yırtılır dört kenarı yüzünün üstünde oturmaktadır oturur
hem usta hem çırak abisi yok birbirine geçmeli iki kendi göz diyelim
iki fotoğraf ya da biri diğerinin arabı sıcaktır ikisinin de çadır arası

6. parmak çocuk sorusu karşılığını da içinde taşır bilirim de
tarih tekerrürden ibaret değildir yalan söylüyorsunuz abiler.

enderemiroğlu

Akşamsefası

"Yanlış Kardeşim Benim!"
Alp Zeki Heper

ZEKİ DEMİRKUBUZ

"İnsanlığın bütün hayat bilgisi, acı içinde ağlayıp tanrısına yalvaran bir çocuğun gözyaşlarına bile değmez"
Dostoyevski

Alp Zeki Heper, tesadüfen ve çekingenlikle edilmiş bir kaç kelime arasından seçip alarak tanıdığım, Türkiye sinema cehennemindeki en yalnız, en güvensiz ve yoksul günlerimde yakınlık hissettiğim, zaman zaman kaderinde kaderimi görmenin korkusuyla kaçmaya çalıştığım bir bilinçaltı kişiliğidir benim için. Yazının **Cemil Meriç**'i, siyasetin **İdris Küçükömer**'i, oyunculuğun **Ajlan Aktuğ**'udur.

Özellikle, Cemil Meriç'e benzetmemin bir çok nedeni vardır. Fransız kültüründen beslenmiş olmaları, dehaları, eğitimleri, dönemlerinin küçük iktidarlarına karşıki tutumları ve bunlar karşısında düşürüldükleri durumlar, muhaliflikleri, suçları... Hep arafda kalmış hayatları, batılı düşleri ile fildişinden iki kuleye benzetirim onları. Ve müslüman mahallesinde salyangoz satmaya kalkışmaları... İkisinin de sonunda, "müslüman" suçlaması ile yok sayılmaları ayrı ve özel olarak ele alınması gereken bir meseledir.

"Aşk" temel ve her şeye kadir olandır ikisinde de. Aşka duydukları özlem ile kavrulurlar, biri kör olur, diğeri çıldırır onun acısı içinde...

Daha birçok sebebten birbirine benzetirim onları...

Zamanlarının görmezlikten gelineni, inanılmayan tanıklarıdır ikisi de. İkisi de yok sayılmıştır, ellerinde güllerle çaldıkları kapılarda. İkisi de yasaktır. İkisi de yanan alınlarını müşfik avuçlarında dinlendirecek "meçhul dost"u beklemiştir hep.

Yine trajik olana düşkünlükleri ile birbirine benzetirim onları...

Trajik olsa da tragedya değildir Alp Zeki Heper'inki. Basit, sıradan bir gerçektir. Ortada bir yanlışlık yoktur çünkü, sonradan anlaşılan ya da anlaşılacak olan. Ya da gemlenemeyen hırsların, kıskançlıkların peşinden gelen özel, kurmaca bir öldürme planı. Sonunda genç bir ölüm olması bile benzetemez onu tragedyaya. Seyircisizdir. Sessizdir tören, ya da saygı duruşu yoktur kurban ediliş sırasında. Her şey zaman içinde ağır, acılı ve şuur içinde olup bitmiştir. Sondaki delirme, çıldırma ise yalnızca bir sondur. Eski bir anlaşmanın gereğidir onun başına gelenler, yasaların uygulanmasıdır...

Ama insan tragedyayı sever; bütün mesele budur aslında...

Kurban ve ötekiler, aynı toplumda, aynı yasalar altında, aynı kader ve gerçekliğin bir parçası değil de, geçmiş, eski bir zaman ve ülkenin bireyi ya da tebasıymış gibi gösterilmesinde yatar sorun... İşin ilginç yanı ötekilerin de bir gün, şu ya da bu şekilde kurban olmuş, ya da olacak olması da açığa çıkarmaz bu gönüllü anlaşmayı. Herkes sesli ya da sessizce rolünün gereğini yapar. Ezberini söyler. Hele "esrarlı bir ölüm" ise sözkonusu olan, dile dökülmeyen karanlık bir labirentin gizli ipuçları olurlar, en dokunaklı kelimelerden kurulmuş olsa bile cümleler. Bütün cemaatlerin, modern örgütlerin ve bireylerin, micro iktidarların en tipik özelliklerinden olduğunu düşünüyorum bu geleneğin. Sanki hiç ölmeyeceklermiş gibi bir duygu uyandırır ötekiler. Bu ölümsüz güçleriyle ezerler karşısındakini. Kendine güvenli birlikleri kurbanlara, çıplaklara, kadersizlere, yoksullara, yeniklere, zayıflara, başarısızlara, gönüllü kullara dönüştürür karşısındakini...

Oysa kurban, hiç de hazırlıksız, eksik, donanımsız, vizyonsuz değildir başlangıçta; öteki ölümsüzlere göre. Aynı havayı solumuş, aynı sudan içmiş, aynı iklim ve aynı şehrin, aynı ülkenin içindedir. Aynı havayı solumuş, aynı sudan içmiş, aynı iklim ve coğrafyada büyümüştür onlar gibi. Oynadığı sokaklar, okuduğu okullar, koştuğu yollar aynı şehrin, aynı ülkenin içindedir. Aynı gecede uyumuştur diğerleri ile, aynı sabahlara uyanmıştır. Aynı ekmeği paylaşmıştır, aynı hamurdan yapılan. Aynı ufukları gözlemiştir ötekiler gibi... Ama kurban edilen o olur...

Yine de, hep birlikte "zalim düzen" şarkısını söyler ötekiler korosu. Şartlar derler, akıllı olmak derler, güç derler, iktidar derler, kötü zamanlardı derler, delirmişti, garipti derler, hırslıydı, aslında şunu istiyordu derler, bize karşıydı, bizdendi derler, müslümandı, kominstti derler, hayat derler... Ya da denilecek birşey yok derler; takdiri ilâhi... Kimbilir... Belki hepsi haklı, belki sadece biri. Bilinmez. İnsanın acısına cevap arama mücadelesinde midir gerçek acaba, insanın yazgısında mı, bilinmez... Ama bilinen, kurbanın adı Alp Zeki'dir. Ali değil, Veli değil, Mehmet değil, Alp Zeki... Başarısız sinemacı, yanlış kardeş, garip adam Alp Zeki Heper.

O'nu düşündükçe, **Tarkovski**'nin *"Kurban"* adlı filmi gelir hep aklıma.

Yaşamı: *Alp Zeki Heper, 1959'da Galatasaray Lisesi'ni bitirdiğine göre, 1940 doğumlu filan olmalı. Liseyi bitirdiği yıl evlenmiş. Eşiyle birlikte Cenevre'ye gitmişler. Burada bir yıl hukuk okuduktan sonra, Paris'e geçmişler. Hayatını resim yaparak ve satarak sürdürmüş. Dört dakikalık ilk filmini burada çekmiş. Paris IDHEC sinema okuluna kaydolmuş. İki yıl bu okulda okumuş. "kadının ezilmesi ve insanların cemiyette mal haline getirilişinin öyküsünü anlattığı, "Şafak" adlı mezuniyet filmini çekmiş. 1962'de Türkiye'ye dönmüşler. Ö. Lütfi Akad'a asistanlığı, işten çıkarılması ile yarım kalmış. Ve 180 bin lira bütçeli ilk uzun metrajlı filmi "Soluk Gecenin Aşk Hikâyeleri"ni çekmiş. Filmin sansürde kalması üzerine Adana'ya taşınmışlar. İki yıl sonra dönüp, birkaç arkadaşı ile film şirketi kurmuşlar. Başarısız olunca askere gitmiş. Dönüşünden sonra çektiği "Dolmuş Şoförü", "Haydut" ve "Kara Battalın Acısı" filmleri de sansüre takılmış. Beş çocukları olan karısıyla 1975'te boşanmışlar. Kızı 18 yaşında iken vefat etmiş. Boşaltmak zorunda kaldığı evinin önünde bütün kitaplarını, resimlerini ve filmlerini yakmış. 9 Ocak 1984'te İstanbul'da ölmüş.*

Neden diğerleri değil de "o"dur kurban diye düşünürüm her seferinde. Neden yalnızca kurban utancını taşır ötekilerin kötülüklere boğduğu dünyanın. Neden kendini kurda kuşa muhtaç eder, bütün nimetlere açılan kapıyı aralamak dururken. Neden o gönüllüsü olur acının, bir tek hizmetçisinin çilesini ister hayattan. Yemyeşil orman dururken, kuru bir ağacı sevmesi nedendir...

Şeytan der ki: Bütün mesele şunda, bir gün böyle bir devrin gelmesine imkan var mı, yok mu? Varsa mesele yok, insanın hayat problemi çözülmüş demektir. Fakat insanların kökleşmiş ahmaklığı yüzünden, meselenin belki daha bin yıl çözülemeyeceğine göre, zamanımızda gerçeğe varan herkes hayatını yeni ilkelere göre düzenlemekte serbesttir. Bu anlamda onun için *Her şey mübahtır.** Zamanımızın gerçeğine varıp, her şey mübahtır diyenlerle, ideali isteyenler onun özlemini duyanlar arasında yapılan seçimin adıdır Alp Zeki'nin yazgısı. Kendi yaptığı çarmıha kendini germesi de bu seçimin ödenmesi gereken bedelidir. İdeale duyduğu özlemi mahfetmiştir onu. Bütün meselesi vicdanıdır, onu ideale taşıması için gereken. Tragedya için bahanesidir, gerçeğin kiri...

"Sinema aşktır, düştür, daha güzel bir yaşamın özlemidir, gerçeğin yıkılıp yeniden kurulmasıdır" demesi bundandır." Aşk hiçbir zaman müstehcen olmamıştır. Aşka karşı bir tutumdur müstehcen olan, "demesi bundandır." Sevginin, tutkunun, işkenceyi, baskıyı yok etmesini dilemiştim. Özgürlüğün delice bir sevgi olduğunu düşünüyordum. Öyle simgelemeye çalışmıştım özgürlüğü" demesi, "Aşk filmi yapmak istedim. Delice aşk üstüne..." demesi bundandır.

Söylediklerinin geriye kalanı, yaptığı her şey, ideal olanın kurulu düzene yönelttiği eleştiriden başka bir şey değildir. Devletin sansürünü, yeşilçamı, milli sinema kavgacılarını, solcu *Sinematek*'i onun yazgısı karşısında aynı yerde buluşturan da bu gerçekliğin kendisidir. Yeni ilkelere göre düzenlenen hayatın, birbirine karşı gibi görünen ama aynı rejisörün yönettiği oyuncularıdır onlar.

Alp Zeki'nin müslüman olması, *Sinematek* karşıtı olması, sağcı olması basit olanın karıştırılması, gözden kaçırılmasıdır yalnızca. Kaldı ki bunlardan olması neyi ifade eder. Devlet karşısında, zalim güçler karşısında aynı mazlum durumu yaşayan insanların, kendi kavruk iktidarları sözkonusu olunca, aynı referanslara başvurmasını neyle açıklayabiliriz başka... Sahibi kim olursa olsun, yardım için uzatılmış kolu koparmak kimin ve hangi yasaların emridir...

İlk filminin üstünden 35, ölümünün üstünden 15 yıl geçti Alp Zeki Heper'in. Kadersiz yaşamının adı gibi, kadersiz filmi "*Soluk Gecenin Aşk Hikâyeleri*"... İkisi de yabancı içine bırakıldıkları hayata, ikisi de kayıp ve ikisi de unutulmuş. İkisi de küskünler zamana...

Ama "ötekiler" asıl kafamı kurcalayan. Yerlileri, galipleri, başaranları, ölümsüzleri ondan esirgenen yaşamın...

Şimdi *Sinematek* yok, milli sinema kavgaları, ulusal sinema tartışmaları, sansür yok. Devrimci sinema, Türkçü sinema, yeni sinema yok... Onlar şimdinin reklam metin yazarları, tarikat sinemacıları, proje danışmanları... Onlar şimdi, bürokrat, onlar şimdi medyacı, köşelerin adamı, kıdem satıcıları, melodram rantiyecisi, eski film kabzımalı, onlar şimdi hancı ve hamamcı yeşilçam ülkesinde, zengin yalakası, "eski düş" simsarları, onlar şimdi gecelerin adamı, onlar şimdi...

Hepsi yeni hayatın yeni ilkelerine göre düzenlemekle meşgul yaşamlarını...

Kanımı donduran da bu.

Sayın **Enis Batur**'un "Alp Zeki üstüne" şiir olarak da saydığım, inceliksiz ya

Dedi... Dedi...

"İnsanların düşüncelerinden ötürü delidir diye hastanelere kapatıldığı bir ortamda bu sorunu bu işkencelerin kurbanlarından biri olan Soljenitsin'e sormak yerine, gider de bir turist rehberine sorarsanız, olumlu bir iş yapılmamış olursunuz. Zararlı da değildir gerçi."

"Sansür 'Soluk Gece'yi açıklık ve müstehcenlik yakıştırması ile yasakladı. Oysa 'Soluk Gece' müstehcen açık, pornografik bir film değildi. Aşk filmiydi. Aşk hiçbir zaman müstehcen olmamıştır. Aşka karşı bir tutumdur müstehcen olan."

*"Soluk Gece'de aşkla, yani özgürlükle baskıyı, şiddeti, işkenceyi karşı karşıya getirmeye çalıştım. Anılarla ilgili zor anlatımlı olan bir filmdi. Sevginin, tutkunun, işkenceyi, baskıyı yok etmesini dilemiştim. Özgürlüğün delice bir sevgi olduğunu düşünüyordum. Öyle simgelemeye çalışmıştım özgürlüğü. Müstehcenlikle suçlanmıştım. Altından kalkmasını güç bir suçlamaydı bu. Sansürcülere göre delice sevgi üstüne kurulu bütün divanı şiirimin, **Yavuz Sultan Selim**'in, **Baudelaire**'nin, **Breton**'un, **Eluard**'ın tüm şiirlerini toplatmak gerekiyordu. Delice sevgi üstüne kurulu bütün Çin ve Japon şiirini yok saymak gerekiyordu."*

"...öyle bir durum var ki nasıl yerli sinemanın koşulları kötü film çevirmeye alet ediliyorsa, sansür de alet olarak kullanılmaktadır."

"Sansürün hangi filmleri yasakladığını hangilerini onayladığını biliyorsunuz. Sansür bugün, yürekler acısı Türk sinemasının çıkarlarını koruyor. Bu sansürün yeşilçam sansürü olduğunu gözden çıkarmayın."

"Yine sansürü savunmak durumuna düşeceğim, kendi filmim yasaklandığı halde... Türkiye'de film yönetmeni, yapımcı yok. Mesele yönetmen meselesi. Doğru dürüst yapılmış filmlerin bütün dünyada seyircisi vardır. Bu filmler hiçbir zaman sansür tarafından yasaklanamıyor. Ve ulusal nitelikli olan gerçekçi bir film birdenbire evrensel bir değere kavuşuyor."

"Türkiye'de bir olay var süregelen. Bir takım insanlar çıkıp devrimci film yapıyoruz diyorlar. Gerçekte devrimci olmayan bu filmi, sansür devrimci diye yasaklıyor. Böylece ortaya komik bir durum çıkıyor. Sansür aynı zamanda bir disiplin getiriyor. (Ben belki gericiyim bu konuda.) Ben bu durumda sansürü savunmak zorunda kalacağım. İyi sinema toplumun çeşitli sorunlarını eleştiren sinema, karmaşık sinema, sonunda sansürü aşma biçimini de buluyor. Sinemacılar ve sansüre sıksık çatanlarla aynı paralelde olmak istemiyorum. Bilelim niçin sansüre çatıyorlar bazı yönetmenler. Acaba şimdiye kadar birşey söylemek istediler de sansür bunlara engel mi oldu? Ne söylediler, ne yaptılar? Bu açıklansın istedim, yoksa her türlü düşünceyi kısıtlayan sansüre karşıyım."

"Türk sineması olu bir sinemadır. Üstüne bir yalancı ülkeilliktir. Batıdan taklit bir ilkellliktir bu. Türk sinemasının eleştirisinin bizi bir yere götüreceğine inanmıyorum. Bu sinema her yerde var. Açık seçik eliştirisi yapılmıştır bu tip sinemaların."

"Türkiye'de köklü değişikliklerle sinema yapılacağına inanmıyorum. Sinema bir sanat olayıdır. İyi sanatçının hangi dönemde çıkacağını hesaplamak güç olay. Türkiye'nin şartları değişebilir, ama genede çok kötü filmler çevrilebilir. Bu çok görülen bir olaydır. Ölmüş bazı tanımlamalar üstüne durmadan donup dolaşmanın hiçbir gereği yok. Sinema toplumsal bir olay olduğu kadar kişisel bir olaydır. Sinemaya en ağır zincirı vuranlar onun gerçek, esrarlı şiirsel yanını görmeyenlerdir."

"Bugün sansür kaldırılsa ve sinema kendi haline bırakılsa hangi yönetmenler doğru dürüst filmler çevirebilecek. Var mı bunların arasında bir tane.."

"Aşk filmi yapmak istedim. Delice aşk üstüne bir film denilebilirdi buna. Daha doğrusu aşk üstüne bazı efsanelerin yıkılışı. Sinema aşktır. Düştür, daha güzel bir yaşamın özlemidir. Gerçeğin yıkılıp yeni baştan kuruluşudur."

"Sonuç olarak bana yabancı ilişkiler üstüne bir inceleme oldu bu film. Bir deney. Önceden ne söyleyeceğimi bilmiyordum. Bilseydim bu filmi yapmazdım."

"Türkü, Türk yaşayışını konu eden, bütün hatları ile saf Türk filmi yapmak fikri, diğer ülkelerin sinemalarında da sürüp giden tartışmalardır. Daha çok yöresellikle, taşralılıkla, kozmopolitizm etrafında döner durur. Üretimin biçimlendirdiği, yıprattığı yeni bir yanı olmayan kişiler durmadan bir taşra sinemasının tanımını yaparlar. Aslında yaptıkları ilkel ve taklit bir sinemadır. Yaratıcı gücün yenliği yoktur. Hiçbir dünya görüşu getirmezler. Bu tartışma öz-biçim tartışması gibi modası geçmiş bir tartışmadır. Oldukça geç geldi buraya. Ulusal olmak yöresel olmak değildir. Aslında şimdi bizde de bir karmaşıklık deneyine geçildi. Bu bir bakıma kısırlığın bir sonucu, isterı olarak tanımlayabilirim bu deneyi."

*"**Ayberk** bu kitabı, (Kral Übü) S.K'in gibi yanından ayırma!"*

Dediler... Dediler...

Oktay Kurtböke: *"Son yıllarda aklı başında değildi. Hemen hergün Cumhuriyet'e gelir, gazetede bulduğu yanlışları gösterirdi."*

Agâh Özgüç: *"Garip adamdı, çok garip; sözleşme yaparken oyuncusu **Piraye Uzun**'un yüzüne bile bakmamış."*

M. Kemal Ağaoğlu: *Çevirdiği filmlerin sansüre takılması, maddi imkansızlıklar onu paronayak yaptı.*

Edip Sakarya: *"Ölmüş kızının ağzından kendine mektuplar yazar, sonra da bunları bize okuturdu."*

Ferruhzat Turaç: *"Sinirli bir gençti. Arada bir gelir müzeyi eleştirirdi."*

Bir arkadaşı: *"Adı gibi Zeki olduğu muhakkak. Birlikte geçirdiğimiz iki yılda resimden başka birşey yapmadı. Son derece hassastır da. Verem dispanserinin yakınında bir arkadaşın bulduğu oyuncak kemanda, hiçbirimizin bulamadığı orijinalliği keşfetmesi hassasiyetinin bir delili değil midir."*

Füsun Erbulak: *"Onu son gördüğümde bana '**Paul Cezanne** gibi yaşamımı bitireceğim' demişti. Nitekim intihar etti."*

Onat Kutlar: *"Yeşilçam'ın kurallarına uymak için ciddi bir mücadele verdi. Milli sinema-Ulusal sinema kavgasında Sinematek'e cephe almıştı. Sağcılar onu kullandı. Bugün gazetesinde müslüman sinemayı savundu."*

Ö. Lütfi Akad: *"Çok kararsızdı. Net bir sinema bilgisi yoktu. Sıkıldı, belki de bizim çalışmamızı beğenmedi.*

Selim İleri: *"Delilikle deha arasında gidip gelen biriydi. Sıkıyönetimin en civcivli döneminde dolmuşta karşılaştık. Askerlerin aleyhinde atıp tutmaya başladı. Paniğe kapılmıştım. Dolmuştakilere, "Aldırmayın, delidir" demek zorunda kalmıştım. En son vapur iskelesinde gördüm cinnet halindeydi."*

Sami Şekeroğlu: *"Çok az konuşurdu. Konuştuğunda doğru şeyler söylerdi. Sabırlı bir dinleyiciydi. Sonra sabrı tükendi, konuşmaya başladı. Bir gün Beyoğlu'nda karşılaştık. 'İlk islam filmini ben yaptım' dedi."*

Atilla Dorsay: *Onu gördüğümde kaldırım değiştirirdim. Asılırdı, birşeye takardı. Tutarsız konuşurdu. İş güç arasında mekanik bir dönem yaşıyoruz. Zaman kıymetli. Belki bu yüzden ondan kaçmayı yeğlerdik. Benim açımdan hep bir muamma olarak kaldı. Çılgınlığını doğrulayacak bir sineması var mıydı bilmiyorum. Ama filmlerinin ortaya çıkması büyük bir keşif olacağını sanmıyorum."*

Osman Saffet Arolat: *Filmde "Soluk Gece..." de erkek oyuncunun kadın heykeline ateş ettiği sahneyi **Bunuel**'den almıştı. Yalnız Bunuel'de roller değişikti. Kadın erkek heykele ateş ediyordu. Bu alıntıyı ima etmek için Bunuel'in o sahnesinden çekilmiş fotoğrafı Alp'in masasına bırakmıştık. Çok sinirlendiğini hatırlıyorum."*

Erol Taş: *"Garip bir adamdı. Ben yeşilçamda onun gibi bir rejisöre bir daha hiç rastlamadım."*

Beysun Tarımer (eşi). *"Yardım için kime elini uzattıysa, kolunu kopardılar."*

Ali Özgentürk: *Belki de Alp Zeki bu kadir bilmezliğe, bu kültür mirası yoksulluğuna ya da tekkelerin, kliklerin "tek ses, tek yol" egemenliğine dayanamadı, kahroldu gitti."*

Enis Batur: *"Her şeyden önce tekvin noktasındaki niyeti affedemiyor insanlar. Matların dizginleri sıkı sıkıya ellerinde tuttuğu bir diyarda parlakların şansı olabilir mi? Büyüklenmişti bir kere Alp Zeki Heper. Ben Alp'i tanıdığımda, 1978'de, iş işten geçmişti. Artık öteki yakadaydı ve herkes rahatlamıştı. Doğruyu dile getiren kişinin yanlış portresini okuyorlardı onda. Gene de tedirginlik uyandırıyordu varlığı. Her şeyi bilen, ama kimsenin sözüne inanmaya yanaşmadığı bir tanık gibiydi. Belki de bunun için öldüğü zaman, öldüğünün farkına varmak istemedi kimse. Yaşadığını kabul etmek istemişler miydi. Çizgi dışı biriydi Alp. Karısından başka kadına bakmamış. Barınacak ev bulamayacağını anladığı gece taşınmak zorunda kaldığı evden kitaplarını ve filmlerini sokağa taşımış, o yığının üzerine gaz boca edip yakmış. Direnen, bu kadar direnen insan yalnız kalır. Alp Zeki Heper, yanlış kardeşim benim!"*

zısında, "..tekvin noktasındaki niyeti affedemiyor insanlar," tespitindeki, "affetmeyenler" üstüne birkaç şeyle bitirmek istiyorum sözü.

"Toplumun affetmemesi" üstüne söylenecek fazla şey yok. Kötü olan ya da olabilen yeninin hep dışardan geldiğine ilişkin tarihsel deneyimler, az da olsa mevcut olanın sahip olunacak karşısındaki elle tutulur gerçekliği, tutuculuk ve muhafazakarlığın bir tür korunma işlevi de gören iç mantığını anlamama yetiyor. Doğru olsa da, tutulan aynadaki sureti görmek, değil toplumun, benim diyen aydınların bile harcı olmadığı çok görülmüştür bu topraklarda. Kaldı ki toplum, *Yol* filmindeki **Seyyit** misali, acı ve merhametle de karşılayabilir ihaneti, törenin öldürme emriyle de... Yeni olana karşı, "toplumdan geleni" kötülük de, kıyıcılık da olsa, kabul etmesem de, anlıyabilirim bu yüzden. "Devletten geleni" de aynı şekilde. Toplum için saptadığımız, mevcut olanın gerçekliğine, sahip olunanın büyüklüğü ve gücünü de eklersek daha da netleşir durumdaki iç mantığı anlamamız.

Ancak anlamadığım ve canımı yakan, aynı yeniye kötülüğün, diğerlerinden, meselenin mucitlerinden, misyonerlerinden geleni... Üstüne gözden kaçırılması, katakulleye getirilişi...

Başlangıcında, bilginin özgürleşme hareketi olan aydınlanmanın, iki farklı tarihi olduğunu düşünüyorum. Özellikle de Türkiye'de.... Birincisi, iktidarın karşısında mazlum olmalarına dairse, ikincisi, mazlumun karşısında iktidar oluşlarına dairdir. Tırnak içinde, aydına karşı olan aydınların tarihi.

İktidar geleneğinden türemiş, vicdanı, dehası, ufku, dirayeti bir türlü sınanmamış, estetize edilmiş güçleri, sahte muhalefetleri ile yağmacı kaşifleri andıran birincilerle ve bilgilerini, inançlarını, benliklerini, kalplerindeki gerçeğin ateşinde eriten, feda eden ikincilerin tarihi.

Alp Zeki Heper, **Cemil Meriç, İdris Küçükömer, Nahit Sırrı Örik, Abdülmelik Fırat, Sencer Divitçioğlu, İsmail Beşikçi, Aziz Nesin**lerin hikâyesi...

Bu gizli, şuurlu, uzun zamanlara yayılmış kıyımda, resmi yasaların işkencesi, hapisleri bile, diğerleri kadar gam vermiyor insana. İçimi dağlayan da bu işte!...

*(Bu bilgiler **Gergedan** dergisinde yayımlanan, **Ümit Bayazoğlu**'nun **"Alp Zeki Heper: Ölmüş Bir Sinemacının Evrak-ı Metrûkesi** "adlı araştırma dosyasından özetlenerek alınmıştır. Daha geniş bilgi bu araştırma dosyasından edinilebilir.)*

Buğulu Pencere

Kendi üzerime merakla eğildim
Islak bir böcek kadar yalnız ve tedirgindim
Göğün o anlamsız boşluğunda
Aile. Piknik. Yakantop. Sünepe hüzün.
Sanki yanaklarımda gemiler dolaşırdı.
Bıyıkları yeni terlemiş bir çocuk bunaltısında
Sanki yaşasam ölsem ne olacaktı
Yalnız çocuklar sarışın defterlere boyuna şiirler yazacaktı
Üçüncü ayakta Rüzgârın Kızı yine gelmeyecekti
Ganyanım tökezlemiş ve hayatım buruşuk bir resim olarak hatırlanacaktı
O zaman, işte tam o zaman
Kendi üzerime merakla eğildim

Baktım: Yercücesi değildim
Ama arşa değmezdi başım
Baktım: Ruhumun ipliğini her ne kadar sarkıtsam da
Yeryüzü değildi muradım
Kendimi kulaçladığım denizlere gömüldüm

Merakım yollar yollar
Menzilim dört duvar
Ey Bilici! Üçüncü ayakta Rüzgârın Kızı niye gelmedi?
Eksik rakılara takıldım kaldım
Yine de baktım, eğildim de baktım
Kuyu dipsiz, adam yalnız, incir ağacının sütü ekşimiş
Zeytin ağaçları bir başka hışırdıyor
Yılan kabuğunu zamansız bırakıyor
Bir gemi gitgide kayboluyor
Denizin alnacında uçsuz bucaksız
Dudaklarını buruşturup beni alnımdan öp
Yalazımı tazeleme, çünkü barıştı gecem gündüzle bile
Uzlaştı toprağıyla tomurcuk
Ben kaldım boşlukta asılı bir dal gibi geride

Ey karanlık
O derin ve ipini koparmış uçurumunda senin
Kendi üzerime merakla eğildim
Anladım ki
Buğulu pencerelere çocuk parmaklarıyla yazılan adlarda
Yerim yok artık..

Küçükesat, 1999

AHMET ERHAN

"Yılanların Öcü"nün Galasında Erol Taş, Fakir Baykurt'u kaçırmasaydı...

AGÂH ÖZGÜÇ

Yıl 1962. Fakir Baykurt uyarlaması "Yılanların Öcü"nde Irazca Ana rolüyle unutulmaz bir oyun sergileyen Aliye Rona, "o gala gecesi"ni anlatıyor Site Tiyatrosu'nun fuayesinde:

"O gece dört sinemayı dolaştık. En son Ulus Sineması'na gitmiştik. "Şimdi sizlere filmin oyuncularını tanıtıyoruz" anonsunun ardından hepimiz sahneye çıkmıştık. Fakir Baykurt bir konuşma yaptı. Konuşmasını bitirince seyirciler hep bir ağızdan "Fakir, Fakir çok yaşa" diye bağırmaya başlamışlardı. Bu arada ön sıralardan bir grup ise "yuh" çekince ortalık karıştı. Ve Fakir Baykurt'la benim arama bir gazoz şişesi fırlatıldı. Ben, "Aman Fakir bu tarafa gel" dememe karşılık, o mikrofonun önünden ayrılmıyor, "yuh" çeken gruba gözlerini dikmiş korkusuzca bakıyordu. Biz korku içinde şaşkın şaşkın beklerken Erol Taş, Fakir'i kucakladığı gibi sahnenin arkasına götürdü. Dışarıya çıktık. Bu kez aynı gruptan kişiler, ceplerinden çıkardıkları kırmızı mürekkepleri Fakir Baykurt'un üzerine atıyorlardı. Hazırlıklı geldikleri belliydi..."

Olay, Aliye Rona'nın anlattıklarıyla bitmiyordu. Sinemanın camları, koltukları gerici gençler tarafından kırılmış, olaylar sokaklara kadar taşmıştı. "Kahrolsun komünistler", "Cemal Gürsel'i istismara kalkışanlara karşıyız" gibi sloganlarla yürüyüşe geçen kalabalığa son anda polis müdahale etmiş ve o gece Kızılay'da yaklaşık 24 kişi tutuklanmıştı.

Çağdaş Türk Edebiyatı'nın unutulmaz ve onurlu isimlerinden Fakir Baykurt'un pankreas kanserine yenik düşmesi sonucu, tedavi gördüğü Almanya'da yaşamını yitirmesi, 37 yıl önceki Ankara olayını anımsattı bana. Ve elbette "o gece"nin tanıklarından Aliye Rona ile yaptığım söyleşiyi, Baykurt'u kucaklayarak sahneden kaçıran Erol Taş'ı da...

Bu 37 yıllık sürede, "Yılanların Öcü"nün Irazca Ana'sı Aliye Rona'yı, Deli Haceli rolünü oynayan Erol Taş'ı yitirdik birbiri ardına. Şimdi de Fakir Baykurt'u.

Dönemin Sansür Kurulu ile kıyasıya bir mücadele veren, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in araya girmesi sonucu gösterime giren, buna karşılık, Ankara olayından sonra Adana'da bir sinemada bir grup İmam Hatip Okulu öğrencisi tarafından afişleri yırtılan "Yılanların Öcü", Türk Edebiyatı'nda olduğu gibi Türk sinema tarihi içinde önemli bir aşama sayılır. 1962'de Metin Erksan, 1984'de Şerif Gören tarafından uyarlanan "Yılanların Öcü", yoksul bir köylü çocuğunun gözlemlerine dayalı bir tanıklığın ürünüdür kuşkusuz. Ve Fakir Baykurt bir yazısında kendini şöyle anlatır:

"Dikenlerin arasından çıkıp gelmiş bir yazarım ben. Yüzyıllarca karanlıkta bırakılmış köylerin birinden, Akçaköy'denim. Ailem yoksuldu. Kır bayır kırk iki dönüm toprağımız vardı.... Anam babam okuma yazma bilmiyordu. Köyümüzde geç açılan ilkokul yalnızca üç sınıflıydı. Evimizde bir tek kitap yoktu. Cumhuriyet beni götürdü, açtığı Köy Enstitüsü'nde eğitti. Öğretmen yaptı, elime kalem verdi, yurdun yazarları arasına kattı..."

Fakir Baykurt'un ölümüyle sarsılanlardan biri de yıllardır yurt dışında yaşayan oyuncu-yönetmen Tunç Okan'dır kuşkusuz. Okan'ın sinema yaşamındaki en büyük tutkusu, Baykurt'un "Kaplumbağalar" adlı büyük eserini beyaz perdeye uyarlamaktı. Ve bu düşü gerçekleştirmek için üzerinde uzun uzun çalışıyordu. Ne yazık ki Fakir Baykurt, bu "düş" gerçekleşse de artık o büyük eserinin sinemaya aktarılışına tanık olamayacaktı. Tunç Okan, çok geç kalmıştı...

"Geçenlerde bir TV programı için bir yönetmen gelmişti eve. Ayakta duramayacak kadar alkol almıştı. Neredeyse yere yıkılacaktı. Bu yönetmeni tanıyor musun?.."

İşbilir Yaman Bir Pazarlamacı Nebil Özgentürk

Bir Yudum İnsan deyince hemen akla **Nebil Özgentürk** geliyor. Özgentürk, tanıdığım kadarıyla hiçbir kompleksi olmayan, daima güler yüzlü, sempatik bir genç gazeteci... Ünlü yönetmen ağabeyi **Ali Özgentürk** gibi, yanına zor yaklaşılır bir görüntüye sahip değil. Kimseye de üstten bakmıyor Özgentürk. Eğer böyle olsaydı "*Bir Yudum İnsan*"da **Arzu Okay**'ın ne işi vardı? Okay, genel bir görüşe göre basit ve seviyesiz "seks filmleri"nin, daha doğru bir deyişle "Türk sinemasındaki seks komedilerinin yıldızı" olabilir. Ama bu bağlamda önemli olan sanat ve özel yaşamdaki ayrıntılardır. "İnsan"ı "insan" yapan da, "insan"ı yerin dibine batıran da "yaşam gerçeği"nin içinde yer alan bu "ayrıntılar" değil midir?

İşte Nebil Özgentürk, "Bir Yudum İnsan"da bu "ayrıntılar"ı es geçmemek için "çok özel" bir çaba sarfediyor. Tepesinde bir "Demokles kılıcı" gibi sallanan "üst denetim mekanizması"na küçük çapta tavizler vermek zorunda kalsa da... Kısıtlamalar hangi ölçüde olursa olsun yine de bir "seçim özgürlüğü" var Özgentürk'ün, Örneğin, **Attila İlhan**, **Çetin Altan** gibi "uç değerler"in yanı sıra Arzu Okay ve **Raki** (Güney Zobu) gibi çeşitli kesimin "marjinaller"ini de dengeleyerek birlikte götürüyor "*Bir Yudum İnsan*"da.

Özgentürk, yönetimin verdiği imkânlar çerçevesi içinde, genç ve dinamik bir ekibi toplayabilmiş çevresinde. İçeriden ve dışarıdan olmak üzere. Araştırma görevlisi **Melda Davran**, yönetmen **Ahmet Demirci**, görsel yönetmen **Ümit Elçi** ve o müthiş etkili sesiyle, Türkçeyi çok iyi kullanımıyla diziye kan veren **Mümtaz Sevinç**...

Türk sinemasına "Böcek" gibi başarılı edebiyat uyarlamaları kazandıran **Ümit Elçi** de tatlı bir çocuk aslında. Zaman zaman içkiyi fazla kaçırmasa daha sevimli olacak. "Şimdi bunun sırası mı?" diyeceksiniz. Gerçekten de öyle. Bu bir "özel yaşam". Bize ne, size ne, kime ne? İsteyen istediği gibi, gönlünce yaşamakta özgürdür elbette. Evet, kim ne karışır ki?.. Ama kazın ayağı öyle değil. Ya nasıl?

Aylar önce yıllanmış eski dostum, sevgili arkadaşım **Leyla Sayar**'ı ziyarete gittiğimde, ilk sorusu şöyle olmuştu:

"*Geçenlerde bir TV programı için bir yönetmen gelmişti eve. Ayakta duramayacak kadar alkol almıştı. Neredeyse yere yıkılacaktı. Bu yönetmeni tanıyor musun?..*"

Şikayet ettiği yönetmen, belki de bizim "Elçi"ydi Sayar'ın... Ama ben, Ümit Elçi kardeşimizi en son Boyut Yayın Grubu'nun "*Bir Yudum İnsan*" dizisinin video CD tanıtımı nedeniyle düzenlediği kokteylde gördüğümde hiç de Leyla Sayar'ın anlattığı gibi değildi. Gayet hoş sohbetti. Ve de dimdik ayaktaydı. Allah kuru iftiradan saklasın herkesi...

Zihni Restoran'daki o gece asıl dikkatimi çeken Kültür Bakanı **İstemihan Talay** oldu doğrusu. Sayın Bakan, bakanlığın kokteylleri dışındakilere pek katılmazdı da... Düşünebiliyor musunuz, Antalya gibi önemli bir kültür şenliğine, bir film festivaline kimse getirememişti sayın Talay'ı. Ne açılışına ne de kapanışına...

Peki buraya nasıl gelmişti?

Kuşkusuz Nebil Özgentürk'ün sıcak ve sempatik tavrıyla, gözlüğünün altındaki gülen gözleriyle, aydınlık yüzüyle... Daha doğrusu "çok özel becerisiyle"... Nereye çekerseniz oraya doğru lastik gibi uzayıp çok çeşitli anlamlar taşıyan "beceri" sözcüğüyle değil de, biz buna daha net bir tanımlamayla "başarı" diyelim isterseniz?... Nebil Özgentürk'ün "*Bir Yudum İnsan*"daki başarısıyla özdeşleştirdiğimiz "pazarlamacı" deyimi de bazıları için çeşitli anlamlar taşıyabilir. Ama "pazarlama" ve "pazarlamacılık", ekonomik koşulların giderek zorlaştığı bir dönemde ayakta kalabilmenin, içeriğinde popülist yansımalar taşısa da, kaçınılmaz bir sonucudur.

Eğer, biz bunu yapamıyorsak, öne çıkamıyorsak, Zihni Restoran'da olduğu gibi insanları biraraya getiremiyorsak, bu konuda ciddi bir eksiğimiz var demektir. Nedir bu "eksiklik"?.. İsterseniz bu soruyu da işin uzmanı Nebil Özgentürk'e sorabilirsiniz...

Nebil Özgentürk, İstemihan Talay'la

arsivsefasi

Evet, yanlış okumuyorsunuz. Başrollerde Levent Tansal ile Özlem Çetintaş. Kim bunlar? Yoksa Cüneyt Arkın'la Filiz Akın'ın yeni benzerleri mi? Eğer gerçekten öyleyse, ne müthiş bir benzeyiş bu!

Bu Filmi Gördünüz mü?..

Filmin adı "Cici Gelin"... Eğer, bir "yerli filmi tutkunuysanız" yıllar önce sinemalarda, yıllar sonra ise bir TV kanalında, kuşkusuz görmüş olabilirsiniz. Hele bu filmde Filiz Akın ve Cüneyt Arkın oynuyorsa?

İşte, 1967 yılında O. Nuri Ergün tarafından çekilen "Cici Gelin"in afişi elimizde, bakın... Bir eli çenesinde, düşünen bir Cüneyt Arkın ve beyaz gelinliğiyle bir Filiz Akın.

Ama o ne?

Afişin tepesine baktığınızda birden kafanız karışabilir, şaşırabilirsiniz... Filmin afişindeki oyuncular Cüneyt Arkın'la Filiz Akın, tamam da... Peki afişin tepesindeki oyuncu isimleri neden başka?

Evet, yanlış okumuyorsunuz. Başrollerde Levent Tansal ile Özlem Çetintaş. Kim bunlar? Yoksa Cüneyt Arkın'la Filiz Akın'ın yeni benzerleri mi? Eğer gerçekten öyleyse, ne müthiş bir benzeyiş bu!

Sakın bu, bir "korsan afiş" olmasın?

Arada bir böyle "korsan afiş"lere ve TV ekranlarında izlediğimiz bazı Türk filmlerinin "korsan jenerik"lerine rastlıyoruz. Örneğin, bir bakıyorsunuz filmi çeken yönetmenin ismi çıkarılmış, yerine hiç ilgisi olmayan bir başka isim yazılmış.

Bu "Cici Gelin" filminin başka oyuncuları yok mu? Olmaz olur mu?.. Bakıyoruz afişteki diğer isimlere. Hatice Tansal "esas oğlanın annesi" rolünde. Alper Tanesi, "esas oğlanın babası"nı canlandırıyor. Mine İpek Cömert ise "esas kızın annesi"ni oynuyor. Filmin kötü adamı da Erol Yılmaz. Demek ki yeni bir "kötü adam tiplemesi" yetişiyor Yeşilçam'da.

İşin aslına bakarsanız bu "Cici Gelin" aile boyu bir film. Ama asıl sır, afişin arka yüzünde. Ve afişin arka yüzüne baktığımızda Cüneyt Arkın-Filiz Akın çiftinin başrollerini paylaştığı "Cici Gelin" afişinin bir "nikah davetiyesi"ne dönüştürüldüğünü görüyoruz.

Gerçekten ilginç bir buluş değil mi?

Meğer, Levent Tansal- Özlem Çetintaş çifti 25 Eylül'de Bursa'da evleniyorlarmış. Onlar çoktan evlendiler bile...

Siz geç kalmışınız...

İşte "Cici Gelin" afişinin öyküsü böyle.

25 Eylül'de evleniyoruz.
Sizi de aramızda görmekten mutluluk duyacağız.

Yer: Hava iyi olursa Tansalların evinin bahçesinde
Yani: Paradise Sitesi Meşelik Mevkii No: 351 Nilüfer/Bursa Tel: 0224 244 88 13
Hava kötü olursa Anatolia Otel'de
Yani: Çekirge Meydanı/Bursa Tel: 0224 233 94 00
Saat: 19.00 Kokteyl 20. 5 Nikâh 20.30 Yemek ve sonra eğlence
LCV: Ortalde adınıza rezervasyon yaptırabilmemiz için davetiyeyi bir aynaz lüfen bizi arayın
Özlem Çetintaş 0532 247 89 69 • Levent Tansal 0532 642 66 06

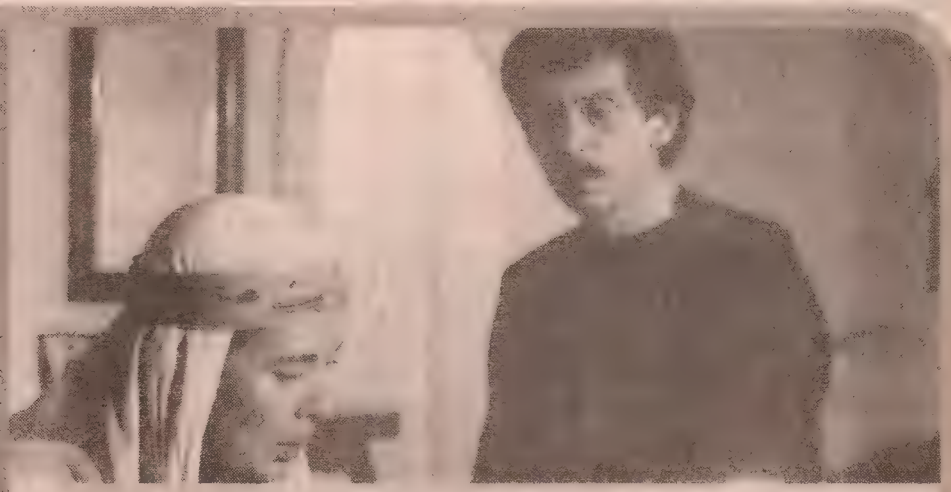

SineUkde

HÜSEYİN ALEMDAR

dilimden oldum kanarım artık
cam bana benzi[illegible] kırdım
Emel Güz

Yüzüm 35 yaş sinemamı döndürür gibi ince ifade
yüzüm 24 kare düş leke mendil tıkanma
cam ve ince ifade yüzümün durgun göğünde
ağzımı içimde unutmuşum, kesik dil aşk ağzım
küçük bir kız çocuğu ömrüme üflemede repliğimi

Yüzüm kırık bir hayatın dondurulmuş resmi artık
küçük küçük hüseyni buseler döksem de ömrüme, nafile!
Aşkın nafile sesini dök pelikülüme, dök ve perdele

:ah, kalbim Camdan Kalp ***Şerif Sezer*** *bir telgraf kendime!*

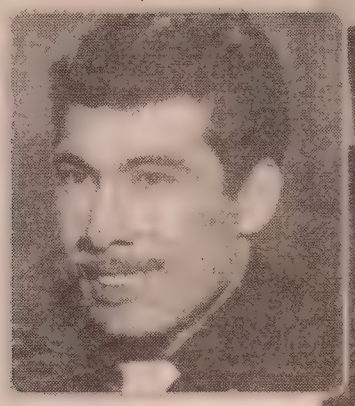

Goril Sadık Rumelihisarı Yokuşu Başı'nda (1968)

O gece şimşeklerden biri; gökkubbeyi; büyük bir gümbürtü ve sarsıntıyla kırdı... Ve ses, karanlık gibi Kara kargaya şekil verdi... Önceleri mutlu olan Kara karga yaşadığı ortamda tek başına sıkıldı: Karar verdi ki çamurdan küçük adamlar yapıp onlarla oynasın. Küçük adamları yaptı ama onlar sıkıldılar. Çünkü bağıracak ve kavga edecek kimse yoktu...

Goril Sadık

Kutuplardan birinde, uçsuz bucaksız kar çölünün ortasında, insanın gözlerini kör edecek beyazlığın bağrındaydılar. Yere bağdaş kurmuş, susuyorlardı. Goril Sadık'ın kalın ayı postundan yapılmış başlığının az da olsa kalan açık yerinden seçilen kanlı çekik gözleri her zamanki gibi nemliydi. Uzamış sakalı yer yer buz tutmuştu. Karşısında, yüzünü kar fırtınası sonunda seçemediği biri vardı. Yeni kesilmiş kar fırtınasının ardından yüzlerine tek tük kar taneleri vurmaktaydı.

Sessizliği; yeni kararmakta olan gökyüzüne başını kaldırarak Goril Sadık bozdu:

"Ben anlamıyorum" dedi. "Ölen birini neden gömerler?"

Karşısındaki,

"Herhalde hayvanlardan korumak için" dedi ve ekledi: "Başka bir yol biliyor musun?"

"Gömmek niye? Hayvan insanı yer. Bir gün; başka insan, ölü insanı yiyen hayvanı yer ve yaşar..."

Goril Sadık nemli gözlerini silip burnunu elinin ayasıyla aşağıdan yukarıya doğru iterek çekti ve tane tane, sesini yükselterek ekledi:

"Hayvanlar acıkır, topraksa acıkmaz!"

"Hangisi doğru bilmiyorum" dedi karşısındaki... "Bizim hayat anlayışımız değişiktir...Dinimiz, Yaratıcı'nın insanı topraktan yarattığını ve tekrar toprağa döneceğini söyler."

Goril Sadık,

"Yalan" dedi. "Herkes bilir ki çok yıllar önce, ilk insanı yaratan Kara kargadır..."

"Kara karga mı? Nedir bu? Bir tür Yaratan mı?"

"Belki...", "Benim bir annem var, onun annesi ve onun da annesi. Hepsi aynı öyküyü anlatırlar..."

Sonra karşısındakine söz vermeden devam etti:

"Anlatırlar ki; bir gece ruhlar gök gürültüleri çıkartarak kavga ettiler. Ve her zamanki gibi ateş söndü ve şimşek çaktı. İşte bu yüzden gök gürültüsü ve şimşek daima beraberdir.

O gece şimşeklerden biri; gökkubbeyi; büyük bir gümbürtü ve sarsıntıyla kırdı... Ve ses, karanlık gibi Kara kargaya şekil verdi... Önceleri mutlu olan Kara karga yaşadığı ortamda tek başına sıkıldı: Karar verdi ki çamurdan küçük adamlar yapıp onlarla oynasın. Küçük adamları yaptı ama onlar sıkıldılar. Çünkü bağıracak ve kavga edecek kimse yoktu...Onlar da camdan küçük kadınlar yaptılar.

Adamlar, kadınlar çabuk büyüdüler ve acıktılar. Düşünemediler ki Kara karga olmazsa ölürler... Ve onu öldürüp, tüyleri dahil yediler.

O günden sonra, kızgın ve üzüntülü gökyüzü akan yıldızlardan gözyaşı döktü. Gözyaşları yere düştü ve kar oldu. Ve ölülerin kanı olan bu karlar her yanı kapladı. Her insanı gökyüzü cezalandırdı ve her insanın kendine benzeyen ama daha küçük bir ruhu oldu. Bir de adı. Ve insan ne zaman ki ölür, üç cennetten birine gider: Hava, toprak ya da deniz... Sadece geride adı kalır: Yalnız ve üzgün... Ta ki yeni bir sahip bulana kadar... İşte bu yüzden biz ölülerin adını yeni doğan insanlara veririz."

Karşısındaki;

"Yanlış anlamadıysam senin dininde 'cehennem' yok..." dedi.

"O çirkin yer bizde yoktur. Biz zaten bu hayatın cehennem olduğunu düşünüyoruz ve onun için ölümden korkmayız..."

Islak burnunu tekrar aynı şekilde, elinin ayasıyla aşağıdan yukarıya sıvazlayarak sildikten sonra:

"Cehennemi belki beyazlar uydurdu" dedi.

Karşısındaki Goril Sadık'ın suskunluğunu fırsat bildi:

"Siz şanslı ve bilgesiniz. Doğru olan senin anlattıkların mı, bilmiyorum? Ama güzel. Daha da önemli olanı senin buna inanman!"

Goril Sadık:

"Dinleneceğim şimdi... Çok yorgun ve doluyum... Uyanmama korkusu olmadan uyumak istiyorum..."

Tek kişilik kulübesinin kerevetinde doğrulduğunda, penceresini kapamaya çalışan ve uzun zamandır yıkanmamış perdesinin aralığından güneşin ilk ışınları içeriye süzülmeye başlamıştı. Gece gördüğü rüyanın yorumunu yapmakta bir yarar olmadığını düşündü. Sadece rüyada karşısındakinin kim olduğunu merak etti. Sonra 'nasıl olsa bizimkilerden biridir' diye aklından geçirdi.

Penceresinin meşe ağacından yapılmış kirli çerçevesinin zamanla kararmış tahtaları, içeriye giren ışık demetlerini siyahlığın inadına, geriye itiyordu. Kulübesi kolaylık olsun diye, arka tarafı kayalığa gelecek şekilde yapılmıştı. Geçmişte kireçle yapılan badananın gerçek yüzünü görmek, sabahın o güzelim güneş ışığının parlaklığında bile kolay değildi. İçilen tütünlerin, cigaralıkların ve tek aydınlanma aracı olan mumların, çıkarttığı islerin, birlikte oluşturduğu kararmış sarımtırak bir ortam.

Dışarıya çıktı. Masanın üzerinde akşamdan kalma bulaşıkları gördü. Canı sıkılmasına rağmen oturdu ve yarım kalan şarabından iki yudum alarak, elinin tersi ile ağzını sildi. Şarabının tadının acı gelmesini akşam çok içmesine ve şişenin ağzının açık bırakılmasına bağladı. İçinden 'bunlar adam olamayacak' diye geçirdi. O, hiç bir zaman nimete küfranlık etmez ve şarabı açık bırakmazdı. Şaraptan bir tane daha attı ve işemeğe gitti.

Masaya döndüğünde, şişeye baka-

BİLGE SERSERİ ÜTOPYALARI

- Zaman içinde yolculuğa çıkıp, Spartaküs isyanına katılmak.
- *Astronot olmak ve habis olmayan yeni dünyalar keşfetmek.*
- Her ne koşulda olursa olsun, ateş yakmak ve onun sürekliliğini sağlamak.
- *Dünyanın en geniş apolet kolleksiyonuna sahip olmak.*
- Magmayı sarhoş ederek, öfkelenmesini önlemek.
- *Çocukluğunu karşısına alarak, onunla konuşmak.*
- Dünya'nın kopyasını yaratarak, olacakları Tibet yaylalarına çıkarak beklemek.
- *Dünya'nın en geniş şişe kolleksiyonuna sahip olmak ve onları açık arttırmayla satarak- gerçekten, fıkradaki gibi değil- zengin olmak.*
- Dünya'nın en eski şarap pekmezi amforasını denizden sağlam çıkarmak.

Aksuncetesi

rak 'hep sıra sende oğlum Goril' diyerek, şiseyi dipledi ve ardından zulasından yeni bir şişe çıkardı.

Bir an, hayata gözlerini açtığı Cide kasabası, aklına geldi. Çocukluğu ve ailesini hatırlamaya çalıştı. Hiç görmediği babasının, kendinde bir fotoğrafı bile yoktu. Son yirmi yıldır annesini ve kardeşlerini görmemişti. Ne zaman gemilerde çalışmaya başlayıp açık denizlere çıkmış, o günden bu yana onları aramamış ve nedenini bir türlü anlayamadığı yalnızlığı seçmişti. İçinde kopan bir fırtınaya kapılmıştı ve fırtına yatıştıktan sonra kendisini açık denizlerin ortasında bulmuştu. Bir yolu kestirme zannedip, kestirme yolda kaybolan, sonra da kırların güzelliğini görüp başlangıçta niye kestirme yola saptığını unutan kişilerden biriydi. Kendisi, aklın içersine zor sığan bu yaşama şeklini amacına ulaşıncaya kadar geçici bir sığınma güvenliği olarak kabullenmişti. Zaman geçtikçe de bu sürdürdüğü yaşama bağlanmış ve benimsemişti. Bu tür yaşam, kazandığı paradan başka kendisini bulması bakımından da çok önemliydi. Hayatını uçsuz bucaksız maviliğin ortasında daha iyi değerlendirme fırsatını bulmuştu. Hiç bir zaman yenilgiye uğramamış insanlardan farklılığını ve umutla dolu olduğunu günlerce süren gemi çalışmalarında, çalışan makina tıkırtıları arasında öğrenmişti. Bütün bunların sonunda elde ettiği maddi tek varlık, gemiyle gittiğinde her ülkeye rahatlıkla girebileceği Yeşil Kart idi. Bu kart sayesinde bütün dünyayı, kutuplarda dahil gezmişti. Hiç bağı olmadı. Kazandığı bütün parasını, hani gemiciler için söylenen bir laf vardır ya; 'her limandaki sevgilileriyle' bitirdi.

Gemi yaşamından sonra, meyhanelere arabalarıyla gelenlere kahyalık yapmaya başladı. Kendine 'ben intizam memuruyum' derdi. Ardından; 'modern dilenci'. Ayık kafayla dilenmenin çok zor olduğunu söylerdi. Onun için de her içki sofrasının sonuna doğru; 'haydi artık benim dilenme vaktim geldi' diye, söylenerek yerinden sallanarak kalkardı. İşe çıktığında cebinden balonlarını eksik etmezdi. Bu balonlar, arabasını beklediği insanların çocukları içindi. Eğer arabada çocuk varsa hemen birini şişirir, aldığı bahşişin karşılığıymışcasına, kısık güler yüzüyle çocukların ellerine tutuştururdu. İçkiyi dilenmez, para verir alırdı. Devamlı 'köpek öldüren'(*) içer, rakı alacak parası olduğunda rakıyı tercih ederdi. Masada fazla meze yiyenlere kızardı. Ne yer, ne yedirirdi. Ancak mezelerin uçlarından tadımlık alınmasına izin verirdi. Kurtlandırdığı mezeler yüzünden kulübesinde çok hır çıkmıştır. O, bu gibi kendine özgü durumların savunusunu her zaman yapmıştır: Mezeler içki masasının gülleridirler ve onlara bakılarak doyulur.

Goril Sadık, kulübesinin önünde bulunan küçük masasında oturup, kendine göre çok çabuk geçen yaşamını, bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçirip düşünürken, kalbine sırtından gelen müthiş bir acıyla gerildi. Kapalı göz perdesinin ardında güneşi gördü. Güneş, gemisinin güvertesinden baktığı uçsuz bucaksız denize doğru yavaş yavaş aşağıya doğru kayarak düştü. Güneş denizle öpüştü. Deniz yarıldı, sonra ısındı ve ortalığı sis bastı. Anında aklına arkadaşları geldi. Onların yanında olmalarını, her zamanki isteğinden, daha fazla arzuladı. Başı bulaşıkların bulunduğu masaya düşdüğünde, dün gece gördüğü rüyayı neye yoracağını artık biliyordu. O, şimdi bütün zamanların kardeşliğinin bağrındaydı.

Gecenin kıyıya vuran dalgaları, sabahdan kalma hırçınlıklarını, hareketli müziğin eşliğinde dans eden rakkaseler gibi sürdürüyorlardı. Berrak temiz suyun içindeki yosunlar hafif salınımlarıyla dalgalara eşlik eden bir uyum içersindeydiler. Denizin içindeki balık tohumları, hayatta kalabilme çabasıyla, bazen tek başlarına bazen de sürüler halinde zigzaglar çizerek büyüklerinden kaçıyorlardı. Kayaların üzerine çıkmış iri bir çağanoz ise yampiri hareketlerle yol almaya çalışıyordu.

Belki çağanozun kayalar üzerindeki yürüyüşünden, belki de hafif hafif esen yel ile denizin kıyıya vurmasıyla çıkan sesten olacak, bir kelebek renkli kanatlarını açarak, titreyen bir ürkeklikle konmuş olduğu kıyıdaki tek zakkumun üzerinden kalktı. Belli bir yön gözetmeksizin biraz ilerideki Goril Sadığın kulübesinin yanında bulunan ağacın dibindeki piçlerden en kalın saplısı üzerine konduğunda, sadık köpeği Okumuş kuyruğunu yavaşça kaldırarak, boş ve anlamsız gözlerle, zamansız misafire baktı.

Onu bu yaşama biçimine iten gerçek ya da hayal ürünü koşulların üzerinde durmak gereksizdir. Bilinmesi önemli olan nokta, Goril Sadık'ın yaşama biçimine karşı güvenilir bir insan olduğudur. Kimi zaman insanı kızdırır, kimi zaman da hiç çaba göstermeden ve hatta, istemeden çok sevimli olurdu. Bazen insanı şaşırtacak kadar şakacı, anlayışlı ve lanetti. Goril Sadık karşısındakileri kendi koşullarıyla değil, onların koşullarıyla kabul ederdi. Goril Sadık, başkalarının paralarıyla yapamadıklarını, aklını kullanarak yapardı....

O, bilge bir serseriydi...

Palyaçolar, artık burunlarına siyah 'top' taksınlar!...

(*) Köpek öldüren: Lavrentoğlu şarabı

Uğradımsa feleğin vartasına,
sıçayım ağzının ta ortasına.
Cihan da yazsın bunu haritasına,
tabiatta Karun'u s.keyim..

AksamiSesi

VECDİ ÇIRACIOĞLU
vecdibisar@hotmail.com

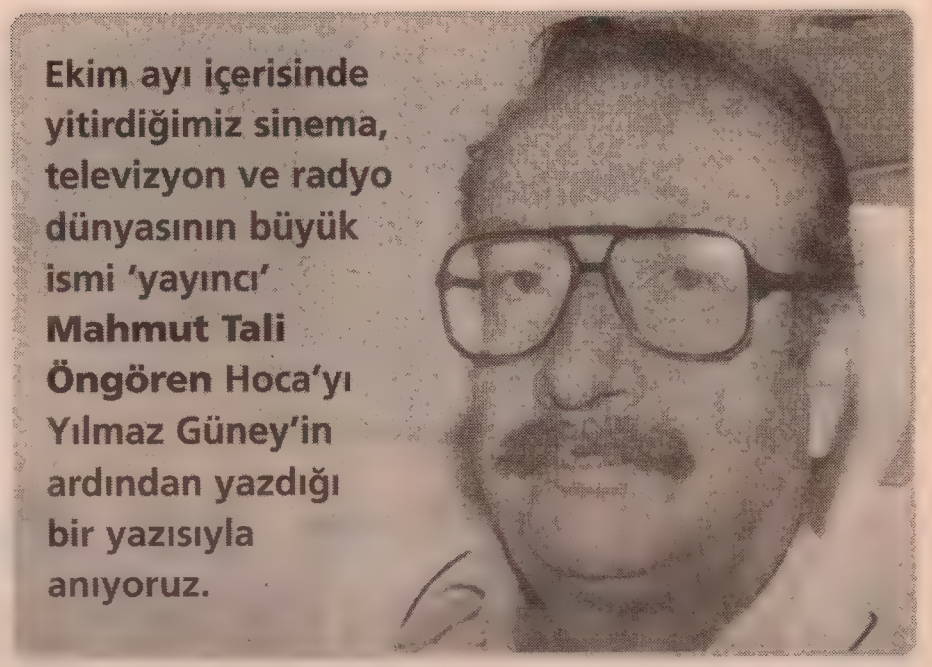

Ekim ayı içerisinde yitirdiğimiz sinema, televizyon ve radyo dünyasının büyük ismi 'yayıncı' Mahmut Tali Öngören Hoca'yı Yılmaz Güney'in ardından yazdığı bir yazısıyla anıyoruz.

"Ey Dostum Nereye Gittin?"

Dostumdu o. Bir arkadaştan daha yakın ve daha duyarlı... Arkadaşlarınızla çok anıyı, olayı ve duyguyu paylaşabilirsiniz. Ama dost olduğunuz bir insanla sevgi ve saygıdan başka paylaşacak başka şey bulamıyorsunuz. Bu da bir ömür boyu size yeter. Ne güzel, böyle bir dostu olması insanın. Aramızdan ayrılan biri aleyhinde konuşmak çok kolaydır. Önemli olan her insanın olumsuzluklarına karşın onun iyiliklerini görebilmekte... Ben Yılmaz Güney'i tüm iyiliği, inceliği ve sıcaklığı ile anıyorum.

"Her sanat dalı, bir dünya görüşünden kaynaklanan bir duygunun, bir düşüncenin, bildirinin, bir yorumun kitlelere ulaştırılması için bir araçtır. Bizim için sanat, dünyayı değiştirme mücadelesinde dikkatle ve önemle örgütlü, disiplinli yerini alır. Sanatçı da, bu değiştirme mücadelesinde, sanatın işlevi içinde düşünülmelidir."

Böyle demişti... "Dünyayı değiştirme mücadelesinde sanat..." Bu ne zor, ne yüklü, ne ağır bi görevdi. Ama aynı zamanda ne soylu, ne yüce, ne duygulu bir uğraşı... O bu uğraşıdan hiç vazgeçmedi, kendine göre seçtiği yoldan giderek. Bu yol sizin yolunuz olmayabilir, bu yolu onaylamayabilirsiniz. Ama kendi inancından vazgeçmeyeni asla küçümseyemezsiniz.

Kendi inancından vazgeçmemek... Çelişkilerin acımasız ortamlar yarattığı bir yaşamı sürüyoruz. Kimi zaman yıpranarak, kimi zaman yaratamayarak... Yıprandığımız yanlarımızı bir kenara koyalım. Önemli olan yarattıklarımızdır. Çünkü gelecek kuşakları onlar etkileyecek...

Etkilemek mi?

"Bir film benim kafamda tek hücreli canlı gibidir önce. Bu tek hücreli canlı aslında filmin sonunda duyulan tadın, duygunun, etkilenmenin özüdür."

Evet, yaşantısını ve kişiliğini filmlerine yansıtan ender film yaratıcılarından biriydi. Yolunu sezgileriyle buluyordu. Hiç yapaylığa kaçmadan, hiç sahtecilik yapmadan... Bu nedenle müthiş bir "etkileme" gücüne sahipti. "Umut"u, "Acı"yı, "Ağıt", "Umutsuzlar"ı, "Baba"yı ve "Arkadaş"ı önce boş salonlarda izledim. Son kalabalıklarla beraber... Onun etkileme gücünü bana kendisi değil, bu kalabalıkların etkilenmesi öğretti. Bu filmlerde üzerinde durmadığım görüntüler, devinimler, davranışlar ve konuşmalar kalabalıkların etkilenmesiyle gözümde yeni anlamlara, yorumlara ve duygulara kavuştular. Ne yalan söyleyeyim, onun bu başarısı onun hesabına beni korkuttu. Çünkü bu derece etkileyici bir güce sahip olan bir yaratıcının başına çok şey gelebilirdi. Nitekim de öyle oldu...

Onun yapıtlarını saf dışı bırakmak isteyen filmcilerle sinema şenliklerinde aynı masaya oturmak zorunda kaldım. Onu ihbar edenleri, ondan bir selâmı bile esirgeyenleri, onun yapıtlarında sapıklıklar bulunduğunu yazanlarla onunla birlikte karşı karşıya geldim. Bu gibilerine karşı çıkışlarımı yüzündeki tatlı bir gülümsemeyle izledi. "Daha iyisini de yaparız, sen yorulma" dedi. Ne var ki, "Vurguncular"daki yorumundan ötürü onu aşağılamaya yeltenen bir filmciyle karşılaştığımız günü unutamıyorum. Onun karşısında ufala ufala yok olup gidecekti karşımızdaki. Oysa ben acaba bir kavga mı çıkacak diye merakla bakakalmıştım. Bir çift tatlı söz, o sırada yemekte olduğumuz yemeğe küçük bir davet, karşımızdaki ufalananı tümden yok etmeye yetti. Biliyorum, bu gibi olayların daha başka türlü sonuçlananlarını da anlatanlar çıkacaktır. Ama işte ben onun bu yanını görebildim.

Bu yanıyla da kitleleri kendine bağladı ve onların gerçek ve öz benliklerini filmlerinde yansıttı. Adana'da sokakta otomobille giderken yolumuzu kesip insanların ona bir kez dokunabilmek için nasıl sıraya girdiklerini de yaşadım. Aynı sırada, İstanbul'da çeşitli filmciler onun filmlerini defalarca izleyip ondaki bu etkileme gücünün nedenlerini araştırıyorlardı. Kendi filmlerinde bu gücü nasıl kopya edebilirler diye... Oysa o "Baba"da nasıl ağlayan bir insanı canlandıracağını düşünüyordu. "İlk kez ağlayacağım bu rolde" demişti bana. Kopyacılar ondan böyle bir rol beklemiyorlardı. Korkuları, onu gözlerinde yüceltiyor ve "ağlayan bir role çıkabileceğini" akıllarına bile getirmiyorlardı.

"Her şey, her şeye rağmen iyi olacaktır." 1970'li yılların başında, aramızda, kendiliğinden yeşeren bir konuşma oldu bu. 1976 yılında bana cezaevinden gönderdiği bir kartta da bunu yazmıştı.

Her şey, her şeye rağmen iyi oldu mu?

Bu soruya bir yanıt verebilmek için aradan kimbilir kaç kuşak geçecek. "Bundan sonra disiplinli çalışma, azim, feragat, fedakârlık, yiğitlik, bilinç ve değişen dünyanın yenilenen, gelişen kanadının içinde, onun bütün acılarıyla birlikte olmak kalıyor." Böyle yazmıştı bir gün. Bütün acılarıyla... Evet... Ey sevgili dostum, nereye gittin?

Buruk Bir Aşk Öyküsü III

Adam geçen gece bir türlü uyuyamamış, gözünü kırpmadan sabaha bir çıkmıştı. Şimdi yine uyku tutmuyordu. Yerinden usulca kalktı, ateşi sönmekte olan devasa şömineye yöneldi, yanda istif edilmiş iri kıyım odunlardan iki parça aldı ve sessizce şöminedeki közün üzerine yerleştirdi. Şöminenin önünde çömelmiş, kısık gözlerle korlara bakıyordu. Birazdan odunlar alev alıp çıtırdayarak yanmaya başladılar. Adam esneyerek başını yana çevirdi, az ötedeki geniş yatakta kadın huzur içinde uyuyordu.

"Şaşıyorum bana rağmen derin uykulara / bütün gece ateşe bakıyorum, gelgit oluyor aklım" Uzun zaman önce "Tanrının Kırbacı" için yazdığı bir şiirde geçiyordu bu dizeler. Ama sanki yaşadığı bu an, böylesi bir sahneyi canlandırıyordu.

Kadın iki gün önce, onu istasyondan almış, bu dağ köyündeki tarihi ve görkemli eve getirmişti. Yolda gelirken adamın isteği üzerine, yolu uzatmak pahasına, çocukken gittiği ilkokulu, ticaret akademisindeyken kaldığı öğrenci yurdunu ve o yurdun bir penceresinden bakarak yıllar önce adama yazdığı mektuplarda, sözünü ettiği çocuk parkını, kırmızı ve mavi çam ağaçlarını göstermişti.

Ne tuhaf diye düşündü adam: "Ne tuhaf, onunla ilk tanıştığımız yıllarda buraya gelebilseydim büyük bir mutluluk yaşayacağıma inanıyordum. Bana gününde ve zamanında, kendi dünyasına ortak olma şansını verseydi keşke... Ama şimdi onun bireysel tarihine girebilmek, oradan bugüne uzanan bir ortaklık kurmak çok zor, adeta olanaksız. Aynı şey benim bireysel tarihim açısından da geçerli..." Bir an ürperdiğini hissetti. İki gündür burada son derece sıkılıyordu ama bir türlü nedenini kestirememişti. Oysa kadın, onun için her türlü konukseverliği ve inceliği gösteriyordu. Çeşit çeşit yemekler, tertemiz bir ev... Hâttâ akşam yemeğinde birasını bile bardağa kadın dolduruyordu. Öyleyse niçin bu denli içi daralıyordu? Gündüz ormanda uzun uzun yürümüşler, Alp dağlarının güzelliğini ve temiz havasını sindirmişlerdi. Kadın oldukça rahat gözüküyor, misafirini olabildiğince iyi ağırlamaya çalışıyordu. Ama gel gör ki, adam sürekli tedirgin ve sıkıntılıydı. Ve bunun nedenini şu an keşfetmek üzereydi: "Bizim, bireysel ortak tarihimiz kopmuş bir kez, daha doğrusu ortak tarihimiz hiç oluşmamış belki. Oluştuysa bile bu ayrılığın... Hayır hayır terkedilişin tarihiydi" diye düşündü.

Yıllar sonra karşılaşan insanların, geçmişte, birlikte oldukları zamana ait olanın dışında, konuşabilecekleri şeyler, şaşılacak denli azdı. Arada on sekiz senelik bir zaman ve yaşantı boşluğu oluşmuştu.

Kadın: "Peki geçen bu yıllar içinde neler yaptın?" sorusunu bir çok kez yinelemiş, fakat adam bir türlü doyurucu yanıtlar verememişti. Kopan ortak tarihten, arta kalan kendi zamanını, dilediği gibi anlatamıyordu. İşte tüm iç daralmasının, sıkıntının kaynağı buydu. Adamın, kendisini var eden tarihi ifade etmesi çok zor, neredeyse olanaksızdı.

"Aradan geçen yıllar boyunca neler yaptın?"

-"Neler yapmadım ki? O yıllarda benim kuşağım bire kadar kırılıyordu, on yedi yaşında çocukları asıyorlardı, sokağa çıkma yasağı vardı, herkes evlerde alçak sesle konuşuyordu. Ve biz çok yalnız kalmıştık ve ben çok korkuyordum. Bütün korkularım, hayat hakkındaki bütün tasavvurlarım, umutlarım, beklentilerim, sende yoğunlaşan sevgimin yaprakları olmuştu. Ve ben bunu o zamanlar sana anlatamamıştım. Anlatmıştım belki, söz ve cümle olarak dile getirmiştim ama bildirememiştim."

-"Neler yapmadım ki": sen beni terk ettikten sonra daha çok korktum, ağladım zaman zaman, TIR şöförlüğüne soyundum kaçabilirim diye, şarap içtim, eve uğrayamadım günlerce; "Hacı Taşan'ın bozlaklarını dinledim, kerhaneye gittim, Eluard okudum, okey oynadım kahvede, Benny Carter konserini yarıda terk ettim, akraba düğününde kavga çıkarttım, tez verdim akademide, yaşlı komşuların kömürünü taşıdım, hayır duası aldım, Harem'den paçalı donla denize girdim, boğuluyordum bir keresinde, mahalleden çocuklar kurtardılar..." Adam keşke bunları anlatabilseydi. Ama olanaksızdı. Daha arabayla yolda gelirken, kadın geçen yıllarda neler yaptığını ilk kez sormuş ve bu yaşantılar üç boyutlu renkli resimler gibi adamın zihninden geçmişti. Ama ne yazık ki, batılı bir insanın anlayacağı bir kaç şeyi ifade edebilmişti.

-"..E, sık sık Eluard okudum, Benny Carter konseri yıllar önce İstanbul'da hoşuma gitmedi, Ernst Mach ve İmpressionist Felsefe üzerine tez verdim, e hepsi bu."

Kadın birbirinden kopuk, yaşantı anılarını, söze ilk giriş gibi algılamış ama devamı gelmeyince biraz yadırgamıştı. Devamı nasıl gelebilirdi? "Mahalleden çocuklar" hangi Batı dilinde, hangi kültürde, Türkçe'deki anlamını yansıtabilirdi. Harem'deki yük iskelesinden paçalı asker donuyla denize görmenin espirisini, bireysel tarih ve yaşantı ortaklığı olmayan bir yabancıya anlatmak olanaksızdı. Belki Türkiye'de bile bunu anlamayan çok insan olabilirdi. Dil bu anlamda yaşama kültürü tarafından belirleniyordu.

Kadın dün bir ara sitem etmişti: "Bak ben sana Fransa'da, Yunanistan'da yaşadığım yılları, evliliğimi, çocuklarımın doğumunu hemen her şeyi anlattım ama sen bana doğru dürüst hiçbir şey anlatmıyorsun."

Adam biraz mahcubiyetten anlatmaya çalışmıştı: "Evet seksen iki yazıydı, yani beni terkettiğin senenin yazı, çok bunalıyordum, samimi arkadaşlarla (mahalleden çocuklar) birlikte beş kişi (beş sap) Bodrum'a gittik, bir ay onlar benim bunalımımı paylaştılar, denize hiç girmedik, geceleri sabaha kadar mendirekte şarap için ağladık, gündüz karpuz sergisinde uyuduk."

- Niye beş erkek, kimdi onlar, niçin kız arkadaş almadınız yanınıza?

- Çocukluk arkadaşları Çetin (sarı çeto), Gündüz (baba gündüz), Metin (maret meto), Recep (dadaş recep, hemşerim) ve ben e, kız arkadaş yoktu o zamanlar biz de (vardı da biz mi götürmedik.)

Parantez içindeki küçük ayrıntıları bir başka dilde ifade etme olanağı olmayışı adamı daraltmıştı. Konuyu öylesine geçiştirmişti, işte.

Adam şömineye bir odun daha attı, sonra masanın üzerinde duran Hollanda Tütünü'nden bir sigara sardı. Dumanı çekerken ateşe bakıyor ve düşünmeye devam ediyordu: "Ne demişti Heidegger: 'dil insanın yurdudur'. Yani, ana dil insanın ana yurduydu. Senin, içinde doğduğun kültür, bireysel tarihin, ancak senin dilinde ifade edildikleri zaman hakiki anlamlarını kazanıyorlardı. Belki de bu nedenle Croce "tercüme olanaksızdır" demişti. "Yaşlı komşularım hayır duasını aldım" demenin, manevi karşılığını herhangi bir batı dilinde bildirebilmek olası değildi. İşte adam bundan ötürü sıkılıyordu. Anlatacak çok şeyi olmasına karşın, anlatamamak, anlatsa bile bildirememek onu boğuyordu. *Demek ki, aslında bir kadını Türkçeyi sever gibi sevebilmek gerekirdi.* Bir yabancı dilin kadınında, bu sevgiyi aramak, o kadına karşı da haksızlık olarak düşünülebilirdi.

Uykusuz geçen gecenin sonunda, adam masanın başına oturmuş gelişigüzel esniyordu.

- Yumurtanı ekmeğin üzerine mi koyayım, ayrı mı yersin?

- .....

- Beni duyuyor musun?

Neden sonra adam mutfaktan gelen sese yanıt verdi:

- Ha evet lütfen ekmeğin üzerine koy.

Kadın, yıllar son a bir hafta sonu için davet ettiği misafiri ni özenle ağırlamaya çalışırken, onu yılla önce umarsız bir biçimde, yarı yolda ı rakmış olmanın vicdani yaraların gide meye mi çalışıyordu? Adam birdenbire a ına gelen bu düşünceden hoşlanmadı kendi kendine mahçup olduğunu sez ledi ve zihnini başka bir şey düşünmey zorladı.

Kadın kızarmış ekmeklerin üzerine birer dilim jambon, ince dilimlenmiş emmentaler peyniri, taze yeşil biber ve yanmaz tavada yağsız pişirilmiş yumurtayı dikkatlice yerleştirmişti.

Tabağı adamın önüne koyarken, konuşuyordu:

- Kaygılanma bunlar hindi jambonu, sana hiç domuz yedirmedim.

Üstelik çayına bol limon sıktım, tam istediğin gibi.

- Ya çok zahmet ediyorsun izin verseydin ben de yardım etseydim.

- Hayır hayır, sen beni zamanında Türkiye'de hep çok iyi misafir etmiştin, birlikte ne yemekler yemiştik...

- Evet doğru, ama ruhu aç olan bir adamın karnı en güzel yemeklerle doysa ne çıkar?

- Aman senin ruhunu doyurmak olası mı? Hatırlıyorum; beni ilk tanıdığın zaman söylemiştin: "Açız, yoksuluz, bekliyoruz, üstelik canımız çok sıkılıyor" bu hâlâ böyle, hiç değişmedi değil mi?

- Evet, belki bugün daha fazlası var.

- Ne gibi?

- Geçmişte bunları söylerken "beklemek" ilk gençliğin umutlarını içeriyordu. Oysa şimdi yalnızca bekliyoruz ve hiçbir şey olmuyor.

- Niye yıllar sonra seni aradım ya, bu bir şey değil mi, beklemene değmedi mi?

- Eğer sen başkaca umutlarını yitirmeseydin, her şeyi büyük bir hızla tüketmeseydin, beni yine arar mıydın?

- .....

- Beni istasyona götürür müsün?

- Niye? Daha akşam trenine çok var.

- Hayır öğlen treniyle gitmek istiyorum

- Ama...

- Evet lütfen beni istasyona götür.

Kadın otoparka girer girmez motoru durdurdu. Bir süre arabanın içinde sessiz sedasız öylesine kaldılar.

- Trenin gelmesine on beş dakika var, ben istasyona gelip vedalaşmak istemiyorum, sevmiyorum vedalaşmayı.

- Niye, birdenbire sana İstanbul'u mu hatırlattı?

Adam seri bir hareketle kapıyı açmaya yeltenmişti ki:

- Bir daha görüşecek miyiz?

Adam gözlerini kıstı ve gülümseyerek:

- Neden olmasın, bir on sekiz sene sonra, belki bir kez daha... Kadının sol gözünden ince bir damla yaş yanağına süzülüyordu. Adam eğilip, ıslak yanağı hafifçe öptü.

- Allahaısmarladık.

- .....

Kadın iyiden iyiye ağlamaya başlamıştı.

Unzmarkt İstasyonu Pazar günün ölü sessizliğine gömülmüştü. Hızını artıran sulu kar iyice iç karartıyordu. Derken Viyana Treni'nin gürültüsü uzaktan duyulmaya başladı. Adam, on sekiz sene önce iki bin kilometre uzaktaki Sirkeci istasyonunu anımsıyordu. Şimdi, gözyaşları yer değiştirmişti sadece. Ah bir de, terkedilmek nice umutlar barındırırdı o zamanlar.

Ama her şey yarım kaldı nedense...

(Ayşegül, Esra, Volkan, ayrıca "Babil Yazı Grubu"ndan arkadaşlar: Mektuplarınız biraz geç ulaştı, kusura bakmayın. 5-12 Kasım arası beni ÖKÜZ'den arayabilirsiniz, görüşürüz.)
11 Kasım 1999 Tüyap'ta Gendaş Yay.
12 Kasım 1999 Öküz Panelindeyim

otaftali@hotmail.com OKTAY TAFTALI

Kum

Sen kum nedir bilmezsin
Deniz görmedin ki.
Yum gözlerini zamanı düşün,
Deniz bir gözünde
Kum bir gözündedir.

Sen taş nedir bilmezsin
Dağa çıkmadın ki.
Yürü ufuklara doğru,
Dağ bir ayağında
Taş bir ayağındadır.

Sen kül nedir bilmezsin
Ateş yakmadın ki.
Uzat ellerini gökyüzüne,
Ateş bir elinde
Kül bir elindedir.

Sen kan nedir bilmezsin
Ölmedin, öldürmedin ki.
Yat toprağa boylu boyunca,
Ölüm bir yanında
Kan bir yanındadır.

Sen aşk nedir bilmezsin
Beni sevmedin ki.
Ağla, ağlayabildiğin kadar,
Bütün güzellikler sende
Aşk bendedir.

ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN

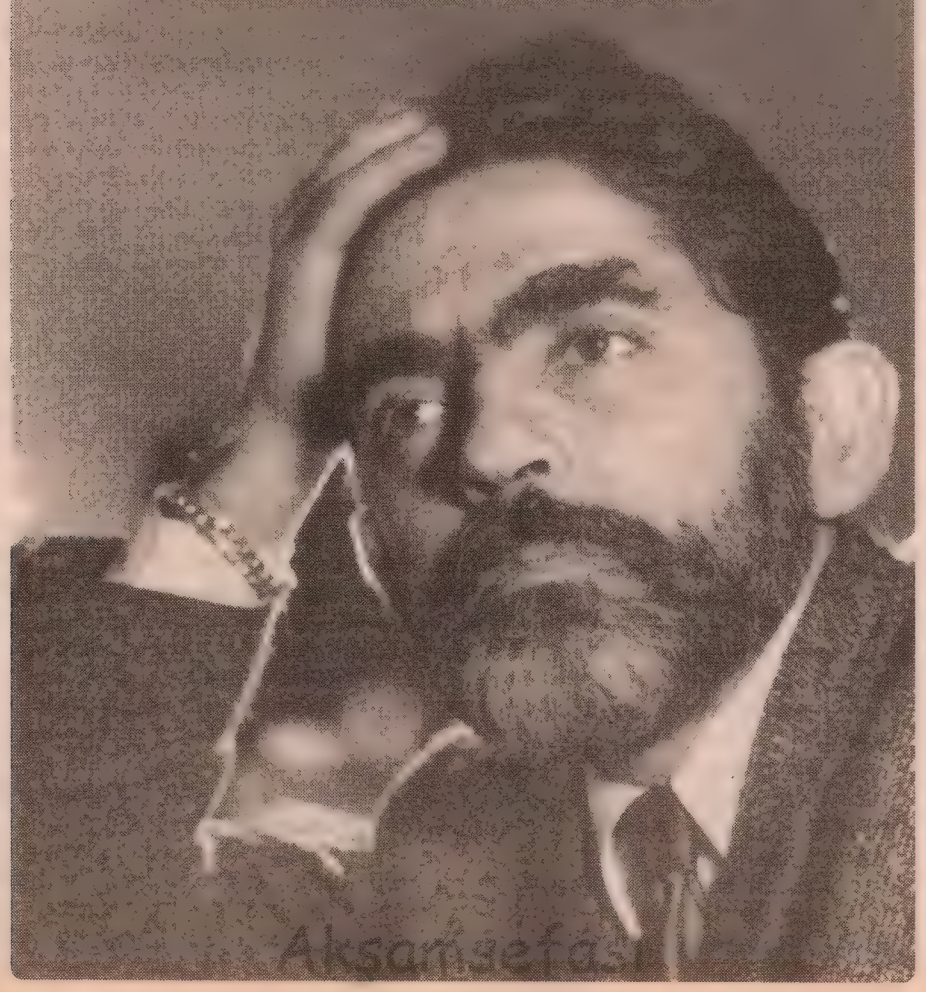

Bütün Zamanların En İyi On Kitabı

HAZ: OYLUM GÖLBAŞI

Selahattin Duman: 1. Ve Durgun Akardı Don, *Şolohov* 2. Volokolamks Şosesi (Moskova Önlerinde), *Alexander Bek* 3. Gazap Üzümleri, *Steinbeck* 4. Demirciler Çarşısı Cinayeti, *Yaşar Kemal* 5. Yaban Kuğuları, *Young Chang* 6. Pınar, *Ayn Rand* 7. Tanios Kayası, *Amin Maalouf* 8. Dağlardan Sorun Beni, *Forrest Carter* 9. Gülün Adı, *Umberto Eco* 10. *Ben Cladius,* Robert Claris (Her okuduğum kitap beni etkiler. Ama bu listedekiler en sevdiklerim)

Ernur Öktem: 1. İlyada, *Homeros* 2. Faust, *Goethe* 3. Yaban, *Yakup Kadri Karaosmanoğlu* 4. Yabancı, *Albert Camus* 5. Büyük Gözaltı, *Çetin Altan* 6. Fahim Bey ve Biz, *Abdülhak Şinasi Hisar* 7. Kandid, *Voltaire* 8. Zamanın Kısa Tarihi, *Stephen Hawking* 9. Mesnevi, *Mevlana* 10. Savaş ve Barış, *Tolstoy*

Oruç Aruoba: 1. Sokrates'in Savunması, *Platon* 2. Oidipus, *Sophokles* 3. Ütopia, *Thomas Moore* 4. Etika, *Spinoza* 5. Don Kişot, *Cervantes* 6. Saf Aklın Eleştirisi, *Kant* 7. Budala, *Dostoyevski* 8. Kapital, *Marx* 9. Böyle Buyurdu Zerdüşt, *Nietzsche* 10. Tractatus Logico Philosophicus, *Wittgenstein* (Kitap listesi önem sırasına göre değil tarih sırasına göre oluşturulmuştur.)

Handan Özek: 1. Tutunamayanlar, *Oğuz Atay* 2. Suç ve Ceza, *Dostoyevski* 3. Dorian Gray'in Portresi, *Oscar Wilde* 4. Cesur Yeni Dünya, *Aldous Huxley* 5. Küçük Prens, *Saint Exupery* 6. Böyle Buyurdu Zerdüşt, *Nietzsche* 7. Gazap Üzümleri, Steinbeck 8. Don Kişot, *Cervantes* 9. Alice Harikalar Diyarında, *Lewis Carroll* 10. Bütün Eserleri, *Haldun Taner*

Adnan Azar: 1. İskenderiye Dörtlüsü, *Lawrence Durrell* 2. Göçmüş Kediler Bahçesi, *Bilge Karasu.* 3. Bademlerden Say Beni, *Paul Celan* 4. Peralı Bir Aşk İçin Divan, *Onat Kutlar* 5. Tutku 2000 (Dalgın Sular/1), *İskender Savaşır* 6. Romantik Korno, *Akif Kurtuluş* 7. Son Nefesim, *Luis Bunuel* 8. Türkiye Kadar Bir Çiçek, *Ergin Günçe* 9. Aylak Adam, *Yusuf Atılgan* 10. Yaşam Başka Yerde, *Milan Kundera,* Ayrıca ilaveten Adnan Özer'in dergileri ile Orhan Alkaya'nın gece telefonları ve 'arkadaşım şair'lerin bütün 'eser'leri!

Cihangir Seçer: 1. Tutunamayanlar, *Oğuz Atay* 2. Böyle Buyurdu Zerdüşt, *Nietzsche* 3. Oblomov, *Gonçarov* 4. Memleketimden İnsan Manzaraları, *Nazım Hikmet* 5. Aziz Nesin'in tüm eserleri 6. Rıfat Ilgaz'ın tüm eserleri 7. Mutlu Ölmek Varken, *A. Kadir Meriçoğlu* 8. İnce Memed, *Yaşar Kemal* 9. Gazap Üzümleri, *Steinbeck* 10. Aşk-ı Memnu, *Halid Ziya Uşaklıgil*

Cenk Koyuncu: 1. 7, *Cem Akaş* 2. Ölüm Nedeni Bilinmiyor, *Ahmet Erhan* 3. Teknenin Ölümü, *Melih Cevdet Anday* 4. Sarnıç, *Enis Batur* 5. Memleketimden İnsan Manzaraları, *Nazım Hikmet* 6. Tutunamayanlar, *Oğuz Atay* 7. Gece, *Bilge Karasu* 8. Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum, *Ilhan Berk* 9. Maldaror'un Şarkıları, *Lautreamont* 10. Otoben, *Cenk Koyuncu*

Nalan Yalkut: 1. Gece, *Bilge Karasu* 2. Sahnenin Dışındakiler, *A. H. Tanpınar* 3. Tek Yön, *W. Benjamin* 4. Tutku 2000, *İskender Savaşır* 5. Geriye Kalan Devrimdir, *Bülent Somay* 6. İmgenin Halleri, *Orhan Koçak* 7. Freud'dan Lacan'a Psikanaliz, *S. M. Tura* 8. Kılıç Yarası Gibi, *Ahmet Altan* 9. Mükemmel Olmak Suçsa Ben İdamlığım, *Selahattin Duman* 10. Ev Ödevi, *N. Gürbilek*

İ. Can Sezgin: 1. Suç ve Ceza, *Dostoyevski* 2. Dönüşüm, *Kafka* 3. Böyle Buyurdu Zerdüşt, *Nietzsche* 4, Sodom ve Gommorra, *Proust* 5. Freud Kitapları 6. Düşünüyorum Öyleyse Vurun, *Ilhan Selçuk* 7. Vadideki Zambak, *Balzac* 8. Memleketimden İnsan Manzaraları, *Nazım Hikmet* 9. İnce Memed, *Yaşar Kemal* 10. Açlık, *Knut Hamsun*

Yaprak Yay: 1. İş İşten Geçti, *J. Paul Sartre* 2. Eşek Arıları, *Aristophanes* 3. Küçük Prens, *Saint Exupery* 4. Koku, *P. Suskind* 5. Bir Gün Tek Başına, *Vedat Türkali* 6. Değirmen Dağlar ve Rüzgar, *Sabahattin Ali* 7. Dava, *Kafka* 8. Şimdi Sevişme Vakti, *Sait Faik Abasıyanık* 9. Pıtırcık Serisi-Sempe, *Goscinny* 10. Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim, *Nazım Hikmet Ran*

Murat Toklucu: 1. Kapanda Üç Kaplan, *Cabrera Infante* 2. Yaşam Kullanma Kılavuzu, *G. Perec* 3. Karamazov Kardeşler, *Dostoyevski* 4. Tutunamayanlar, *Oğuz Atay* 5. Suç ve Ceza, *Dostoyevski* 6. Madde 22, *Joseph Heller* 7. Demir Ökçe, *Jack London* 8. Hikayeler, *Ahmet Hamdi Tanpınar* 9. Havuz Başı-Son Kuşlar, *Sait Faik* 10. Macbeth, *Shakespeare*

Ebru Doğan: 1. Kırk Oda, *Muratlıan Mungan* 2. New York Üçlemesi, *Paul Auster* 3. İki Küçük Su Samuru Anneleri, Babaları, Sevgilileri, *Buket Uzuner* 4. Kazaklar, *Tolstoy* 5. Bütün Eserleri, *Cesare Pavese* 6. Othello, *Shakespeare* 7. Değişim, *Kafka* 8. Boyalı Kuş, *Jerzy Kosinsky* 9. Yaşamın Ucuna Yolculuk, *Tezer Özlü* 10. Semerkant, *Amin Maalouf*

Cihangir Seçer: 1. Tutunamayanlar, *Oğuz Atay* 2. Böyle Buyurdu Zerdüşt, *Nietzsche* 3. Oblomov, *Gonçarov* 4. Memleketimden İnsan Manzaraları, *Nazım Hikmet* 5. Aziz Nesin'in tüm eserleri 6. Rıfat Ilgaz'ın tüm eserleri 7. Mutlu Ölmek Varken, *A. Kadir Meriçoğlu* 8. İnce Memed, *Yaşar Kemal* 9. Gazap Üzümleri, *Steinbeck* 10. Aşk-ı Memnu, *Halid Ziya Uşaklıgil*

Ahmet Cengiz: 1. Hasretinden Prangalar Eskittim, *Ahmed Arif* 2. Ütopya, *Thomas More* 3. Mem û Zin, *Ahmêdê Xanê* 4. Kılıç Yarası Gibi, *Ahmet Altan* 5. Sanık, *Yılmaz Güney* 6. Suç ve Ceza, *Dostoyevski* 7. Böyle Buyurdu Zerdüşt, *Nietzsche* 8. Unesco'ya Mektup, *İsmail Beşikçi* 9. Sefiller, *Victor Hugo* 10. İnce Memed, *Yaşar Kemal*

Ebru Özyurt*: 1. Dava, *Franz Kafka* 2. Dr. Jivago, *Pasternak* 3. Martı, *Çehov* 4. Körlük, *Jose Saramago* 5. Ağrı Dağı Efsanesi, *Yaşar Kemal* 6. New York Üçlemesi, *Paul Auster* 7. İhtiyar Balıkçı ve Deniz, *Ernest Hemingway* 8. Kolera Günlerinde Aşk, *Gabriel Garcia Marquez* 9. Rüzgarlı Bayır, *Emily Bronte* 10. Hamlet, *William Shakespeare*

**Geçen ay yayımlanan Ebru Özyurt'a ait 'Tüm Zamanların En İyi On Kitabı' listesi değiştirilerek yukarıdaki şekilde düzeltilmiştir.*

Listeleriniz için Adres: "Bütün Zamanların En İyi On Kitabı"
İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No: 20 Beyoğlu / İstanbul **Fax:** 251 52 67 **E-mail:** okuz@leman.com.tr

Sokak Mobilyaları

OKTAY GÜZELOĞLU

Adı: Canan Doğumu: 1958 - İzmir Mesleği: Eski Pavyon - Üçüncü Sınıf Birahane Konsumatrisi

- Canan, önce nerelisin, kaç doğumlusun, nerede oturuyorsun?

- Aslen ben İzmirliyim, şimdi annemle, babam ben 10 yaşındayken, küçükken ayrılmışlar, burada Zeytinburnunda büyüdüm ben, babaannem ve babamla, küçük kardeşlerim de annemin yanında kaldılar, 1958'liyim.

- Peki Canan, kaçıncı sınıfa kadar okudun?

- Orta birden ayrıldım.

- Neden ayrıldın?

- Babam cezaevine girdi.

- Baban ne iş yapıyordu? Neden girdi?

- Babam balıkçıydı, Samatya'da, Zeytinburnu'nda balıkçılık yapıyordu.

- Neden içeri girdi?

- Ağır yaralamadan, Sultanahmet cezaevinde yattı, çıktı, okula devam edemedim, durumumuz yoktu.

- Kaç kardeşsiniz?

- Üç kardeşiz, bir erkek iki kız.

- Peki Canan, kaç evlilik yaptın?

- Bir kere yaptım.

- Evliliğin nasıl geçti?

- İlk evliliğim çok mutlu geçti, 12-13 seneye yakın. Çok mutlu bir evlilik oldu, yani eşim ölmeseydi, hiç bu durumlara düşmezdin.

- Kocan ne iş yapıyordu? Nasıl evlilik yaptın?

- Çok yakın bir komşumuz, o sebep oldu. Ama işte öldü, yani, ölmeseydi, hiçbir vakit bu durumlara, bu acılara, ne ben ne çocuklarım düşerdi. Bu kadar perişan olmazdık.

- Ne iş yapıyordu?

- Ressam.

- Ne gibi ressamdı, ne çiziyordu?

- Şey, ağaç, böyle tabiat falan her şey yapıyordu.

- Yani her şey yapıyordu?

- Tabii tabii her şey yapıyordu, yağlı boyayla.

- Peki ikinci evlilik nasıl oldu? İkinci evliliğinin ilk zamanlar çok iyiydi, ikinci evliliği birinci kocan öldükten ne kadar zaman sonra yaptın?

- Birinci kocam öldükten sonraa... aşağı yukarı 3 sene filan evlenmedim. Çalışmayla, mücadeleyle geçti hayatım.

- Ne işler yaptın o arada?

- Ev işlerine gittim, hizmetçilik yaptım. Temizlik yaptım ondan sonra, konfeksiyona başladım, "MERCANDA", ondan sonra işte bu bayan arkadaşla tanıştım, bu bayan arkadaş bu gece alemine alıştırdı, ondan sonra işte bu hayatım, mahvoldu gitti.

- Adı neydi bayanın?

- Hülya, ben de dedi çalışıyorum, senelerden beri, filimlere de gidiyorum dedi. Hatta bir iki filime de soktu beni, onun vasıtasıyla oldu olmaz olsaydı yani, dıştan görünüşte aslında çok cazip geliyor, içine girdiğin zaman çok iğrenç bir hayat. Evet, ilk defa nerede başladım, gece hayatına? İlk defaa, (bir müddet düşündü seyyar) ilk defa Yıldız pavyonda Hilmi Topaloğlu'nun yanında başladım. Sonra Asmalı mescitte Bacım Saz'da devam ettim. Sonra işte, ordan oraya, manejerlerle tanıştırdı beni, pavyon manejerleri, Hayri Taştan falan vardı, beni Mersin'e gönderdi, Antakya'ya gönderdi, Adana'ya gönderdi. Mersine bir aylığına gönderdi. 2 ayda zor kurtuldum, geldim buraya, bir de borçlandırdılar beni.

- Niye?

- O zamanın parasınla, 130 milyon borca girdim, kaçtım geldim, Mersin'den.

- Yıl kaç?

- Yıl... şimdi oğlum, 23 yaşında, o zaman 11-12 yaşında falandı. Mersin'e gönderdiler, affedersin orda da, dışarı çıkmak gerekiyomuş, dışarı çıkmadığın zamanda, ben kabul etmedim. Dövdüler, sonra pansiyonda kalıyordum ben, bütün eşyalarımı orada bıraktım, kaçtım geldim.

- Ne kadar kaldın orada?

- 20 gün...

- Yirmi gün ama seni sattılar değil mi?

- Tabii.

- Peki diğer yerlerde neler oldu?

- Diğer yerlerde, yemeğe bile çıksan komiyle gönderiyorlardı, hamama, çarşıya gitsen, her zaman yanında insan var.

- Yani Mersin gibi değil?

- Mersin öyle değil, Mersin çok kötü yer. Antakya'da çok rahat ettim ve oraya yerleşmeyi düşünüyordum, fakat çocuklarım burada çok ufak oldukları için bakıcıya bırakmıştım, tekrardan döndüm geldim. Antakya çok rahat bir yer.

- Anladım, ondan sonra İstanbul'da nerelerde çalıştın?

- Eskiden Olimpia vardı, orda başladım. Edirne, Antakya, Mersin, eee bir de İzmit.

- Anadolu'da kaç yerde çalıştın, ne kadar kaldın.

- 4 yer, 1'er ay, yalnız, Edirne'de 3 ay.

- Edirne'yi çok mu sevdin?

- Edirne çok güzel bir yer, Edirne'yle Antakya'yı çok sevdim. Sağolsun, namuslu dürüst yerler yani.

- Para biriktirebildin mi?

- Para biriktiremezdim çünkü borçlanıp gönderiyorlar.

- Nasıl borçlandırıyorlar?

- Şimdi eskiden biliyorsun, kostüm giyiliyodu, mesela şimdi gene var, sahneye çıkarken kostüm giyiyorsun, filan eee o zaman şimdi mesela 20-30 milyon bir kostüm, o zamanın parasınla da epey para tutuyordu. Yani, kostüm almak, ve haliyle 4-5 tane yeni kostüm aldırıyorlardı, ayakkabı aldırıyorlardı. Saçına postiş aldırıyorlardı, şey de çocuklarına para bırakıyorsun giderken mecburen yol paraları, avans falan, tabi çok borçlanıp gidiyordun eline para kalmıyordu...

- Yani seni ve herkesi bedavaya çalıştırıyorlardı?

- Herkesi aynı yapıyorlardı, kurtulamayanları, borcunu ödemeyenleri şeye gönderiyorlarmış, o zaman, İskenderun Soğukoluk'a. Maraş'a, Elbistan'a, tabi milyarlarca borca girerse öyle yapıyorlar.

- Senin çok borcun oldu mu?

- Benim o kadar çok borcum olmadı ama beni Mersin'e gönderdiklerinde epey çok borçlandırdılar, tabi manecer parası falan.

- Seni onun için sattılar değil mi?

- Evet, kaçtım geldim ve arkamdan geldi oranın sahibi, suratına tükürdüm, beni karakola çektirdi, bi de kendisi karakolda dayak yedi. Polisler iyiydi, Ali Yatkın diye bir komser borç senedimi, yırttı attı.

- Peki sonra İstanbul'da çalıştın, neler yaşadın?

- En çok çalıştığım yer, Menekşe, Sefaköy oldu.

- Restoranlarda mı çalıştın?

- Evet, oralar daha iyiydi. Program yaptığım zaman, alaturkası oluyo, bahşişi oluyo. Mesela masalarda, icabında, anlatıyorsun durumunu, adam senin dürüst olduğunu anladığı zaman kendi çıkarıp veriyo, bi kaç kuruş para. Sen, iyi niyetli bir insansın madem, çoluk çocuğun da varmış, diye bu alemin içinde iyi niyetli insanlar da oluyor.

- Peki Canan bu alemde birisini sevdin mi?

- Evet sevdim çok sevdim ama aldattı beni. Hem ailesi de istememişti beni.

- Ne iş yapıyordu vatandaş?

- Garsondu, Konyalı.

- Niye ailesi, seni istemedi?

- Bunun çolu çocuğu var dedi babası, bu alemden kadın istemen demiş, yani babası istemedi olmadı. Evlenecektik olmadı.

- Sonra ne yaptın?

- Çocukları bakıcıya bıraktım çıktım gittim Edirne'ye pavyona. Orası rahattı.

- Canan, en son bu boktan birahanelere, meyhanelere nasıl düştün?

- Çok zor bir hayat yaşadım, hatta intihara bile kalkıştım bir iki kere ilaç içtim filan, kendimi öldürmek istedim. İşte öldürmeyen Allah öldürmedi gene ayakta kaldım yani. Aksaray'da Durak Taverna'da çalıştım, ikiye kadar, oraya daha çok İranlılar falan geliyor, icabında, 15-20 tane büyük bira söylediği oluyorlar, mecburen içiyorsun, affedersin, mideyi boşaltıyorsun bi daha oturup içiyorsun alkolik oldum, bir bardak tutamıyacak hale gelmiştim.

- Sonra tedavi oldun mu?

- Tabi, fenalık geldi bana evde, bir gün hastaneye kaldırdılar, dediler yatmak istiyorsan yat. Ben yatmak istemedim. Çocuklar olduğu için, ayakta tedavi oldum.

- Kurtuldun mu?

-Kurtuldum. Tedaviden sonra yanımda bir bardak içen olsa, kaçıyordum ordan.

- Peki Canan sonra yine çalıştım diyorsun nasıl oluyor bu?

- Ama epey bir zaman sonra mecbur kaldım çalışmaya. Ondan sonra, mide kanaması geçirdim. Ondan sonra tamamen bıraktım. Hem de iş ye-

Akşamcı.com

rinde geçirdim, kanama, Çapa'da 3 gün yattım. Şimdi sana şu binaları bağışlıyorum, diyecekler bir bardak içmem!..

- Peki Canan son zamanlarda çok sinirli ve dalgınsın. Biliyorum, çocuğunu kaybettin. Biraz da çocuğundan konuşalım. Kızını anlat? Nasıl oldu, nasıl yaşıyordu, ölümü nasıl oldu?

- Benim kızıım.. çok iyi bi kızdı. Beyoğlu'nda onun da hayatı kaydı. Benim kızımı, tinere minere hapa alıştırdılar, uyuşturucuya alıştırdılar. Kızım beni dinlememeye başladı. 18 yaşında yanımdan ayrıldı, bir polis memuru ile oturdu. Mecidiyeköy'de, bir çocuğu oldu ondan.

- Gayri meşru mu, meşru mu?

- Yok nikahsız; sonra ayrıldı adam. Bir polis kadınla evlendi, çocuğa da bir başkası bakıyor. Velhasıl bizi Beyoğlu bitirdi.

- Sizi Beyoğlu mu, yoksa siz mi kendinizi bitirdiniz?

- Beyoğlu değil de Beyoğlu'ndaki bazı, eee kişiliksiz insanlar bitirdi.

- Peki Canan sonra neler oldu?

- Sonra kızım, başka bir alkolik, uyuşturucu kullanan bir adamla yaşamaya başladı.

- Peki hiç tedaviye götürdün mü?

- Ben bunu tedavi ettirdim. 4 ay AMATEM'de yattı. Doktor dedi ki özellikle, bu dedi bu çevreyi, arkadaş edindiği çevreyi değiştirmezse yine aynı olur dedi, Bu gitti gene aynı çevreye girdi. Yine aynı duruma girdi.

- Peki oturduğu adamla arası nasıldı. Adam nasıl davranıyordu?

- Adamı çok seviyordu bir kere çok seviyordu. Adamla beraber olduğu zamanlar hap map içmiyordu, adam bunu terkettiği zaman başlıyordu. Adam da zaten bunla menfaat için beraber oluyordu. En son ölümünden 4-5 gün önce bana açıkladı bu beni satıyor dedi. Kızım öyleyse at gitsin dedim. Gitmezse ben attırmasını bilirim dedim. Hatta, kızımın ölümünden de hâlâ ondan şüpheliyim.

- Neden ondan şüpheleniyorsun? Peki poliste konuşmadınız mı, ne diyor Polis?

- Serbest bırakıldı. Rahat. Ben hala ondan şüpheleniyorum.

- Olay nerede oldu?

- Kuzguncuk'ta oldu. Bak televizyona, ellemiyorlar, çantasından paralarını, volkmenini, yüzüklerini, ondan sonra çalmışlar.

- Olay nasıl olmuş, nasıl öldürmüşler?

- Yakın oturuyorduk, bizi istemiyordu. Komşuları bana eve erkek alıyor dediler. Napim kardeşim, beni dinlemiyor dedim.

- Yaşamı aynı sana benzemiş?

- Evet kader, yalnızız ne yapalım.

- Senin de ikinci kocan Alkolik dedin? O ne oldu?

- Alkolik, karaktersiz adamın biriydi. Yaramaz biri, bir gün para verse on gün eve uğramaz. Çocuğu için para vermedi. Eskiden Şişli Can Hastanesi vardı. Beni oraya yatırdı, kaçtı gitti. Doğum sancılarım tuttu. 10 gün ortadan kayboldu. Sezeryanla affedersin doğum oldu. Ondan sonra, çıkardılar beni param yetmedi iki bileziğim vardı. Ödemeye yetmedi. Şey aldılar götürdüler beni Emniyet Amirliği'ne. Senet imzalattılar, öyle çıktım.

- Nikahlı mıydın?

- Nikahsız oturuyordum.

- Sonra noolduu?

- O benim için öldü diyorum. Kötü adam bunlar, içip içip kumar oynuyordu. O tipte bir insan. İki kere dükkan açtı, battı. O kadın hayatını kurtardı.

- Hangi kadın?

- Rus karısı, alıp Rusya'ya götürdü onu, onu da batırır ileride.

- Sen toplam olarak pavyon-birahenelerde kaç sene çalıştın?

- Hepsi 10 seneyi geçmiştir. O işin içine girince çıkmak kolay değildir. Bu mide kanamasını geçirmeseydim bu hayat devam edip gidecekti.

- Anlıyorum...

- Yalnız çocukken iyi günlerim oldu, ilk evliliğimde iyi günlerim oldu. Eşimi kaybettim, hayatım bitti, mahvoldum.

- Peki Canan bu hayatta pis pis herifler tanıdın, her tür adımı var. Bu adamlar sizden ters ilişki istiyorlar mı?

- Teklif eden çok var. Ben kabul etmedikten sonra sen yapar mısın, eder misin diye ağzımı arayanlar oldu. Ama ben, Allah beni kadın olarak yarattı kadınım ben, affedersin, bir travesti değil bir kadınım ben.

- Mesela teklif nasıl ediyorlar? Onu soruyorum?

- Yani diyor ki, ben karımla da öyle bir ilişkide bulunuyorum, sen böyle bir ilişkide bulunuyor musun, diyen falan oluyordu. Yani Oktay Bey ben gene ayakta durabiliyorum be, bu kızın ölümünden sonra yani bir robot, bir robot oldum. Hayattan bir zevk alamıyorum, yaşayan bir ölü gibi oldum.

- Çok haklısın zor.

- Haklısın ama çocuklar da dinlemiyor. Artık araba tutuyordum, peşinde takip ediyordum. Onun sıkıntısından, içip içip komalara giriyordum. Orada komşular şahit, götürüp son 7-8 kere hep tiner komasından kurtardım, hastaneleri su yolu yaptım. Hastane kuşu olmuştum.

- Peki Canan biraz da kızından bahsedelim. Nasıl yaşıyordu?

- Kötü arkadaşlara taptı, hiç ayrılmadı onlardan. Beyoğlu'nda bir sürü disko barlarda, hani, uzun saçlı pis kılıklı arkadaşları çoktu. Hani eceliyle ölseydi derdim ki beni dinlemedi ben analık görevimi yaptım, hani kurtaramadım. Tinerden öldü, eroinden öldü. Dinletemedim derdimi. Ama bu çok gücüme gidiyor, Oktay, bu olay yani, Allah'ın verdiği cana nasıl kıyarsın, ellerin kökünden kopsun, ne istedin ya, ne istedin. Bula bula onu mu buldun köpek; git başka bir adamdan al intikamını.

- Sen hala niye beraber olduğu adamdan şüpheleniyorsun?

- Bir kelimesi üzerine şüphelendim kız evi terketti, bir hafta gelmedi. Bu gitti geldi, kaldığı yeri biliyor musun dedi. Ne bilim dedim, senle yaşıyor bana ne soruyorsun? Yani ben dedi ona öyle bir oyun oynucam, napıcam onu siz de görün dedi. Napıcam dedim, kılına bir zarar gelsin sen görürsün dedim. İşte bu kelimesinden şüpheleniyorum, bir de kızımın "beni satıyor" demesinden.

- Ne iş yapıyordu adam?

- Deri işi meri işi yapıyordu. Rusya'ya mal satıyordu. Bir Rusla evlendi gitti zaten. Düşünüyorum, taşınıyorum, evime gelen hapcı, eroinci arkadaşları mı yaptı, yok diyorum. Bununla beraber olmak için mi yaptılar diyorum. Fakat bir erkek, bir kadından istediğini alınca yapar mı, bilmiyorum, düşünemiyorum artık... Bir talebe kıyafeti almıştı kendine. Giyme kızım sen talebe değilsin. Görsen böyle o kapkalın pileli eteği paramparça yapmışlar. Afedersin şeyi alt tarafı çırıl çıplak, üstündeki süveter, o da parça parça ayağında çorabının biri var biri yok.

- Bıçaklamışlar mı?

- Yok boğmuşlar. Küçük tüple kafasına vurmuşlar. Bir de cinsel organına, edep yerine keserin sapını sokmuşlar. Ben gene, o şeye, kıriz mi geçirdi filan, kendi mi yaptı böyle filan diye, beni onun için almışlar emniyete. Tuttum, oğlana, kendim çekemedim, çek oğlum dedim. Bu neden böyle, hani niye çektiniz diye şüphelenmişler. Onun için emniyete almışlar beni, şoka girmişim. Çek oğlum belki yaşıyordur dedim. Öldüğünü o zaman anladım. Zaten sonra bayılmışım.

- Çok acı bir durum. Üzüldüm Canan... Emniyette ne yaptılar?

- Geçen Ramazan ayının sonlarıydı. Bizim oranın muhtarı diyor ki, ben buranın 35 senelik muhtarıyım ilk defa böyle bir cinayet oluyor dedi. Ne duyuldu ne yaşandı diyor. Emniyet, siz niye çıkardınız, biz kendimiz bakardık dediler. Beni ve oğlumu önce Çinili Karakolu'na, sonra Gayrettepe'ye, 8 gün tuttular. Oğlanı nezarete, kapalı yere attılar, vuruyorlar, aşağılıyorlar, bağırıyorlar, cereyan verdiler ellerime. Bana da, çocuklara da, biz ne bilelim sizin yapmadığınızı ne malum, her gün böyle olaylar oluyor diyorlar. Ondan sonra ordan benim konsumatris kağıtlarım çıktı, bi de soruşturma yaptılar. Evladına düşkün bir ana olduğumu öğrendiler. Oğlum 15 gün piskolojikman kendime gelemedi. Ufak oğlumu bir gece tuttular, saldılar. Büyük oğlumla beni 8 gün işkencede tuttular. Onlar da haklı bir yerde ama çok yaptılar. Öyle vicdansız anneler var ama ben çocuklarıma düşkünüm. Ya hastaneye götürün, gene getirin beni diyorum ama götürmediler. Oğlanı çok dövmüşler, bana yalnızca ceryan verdiler. Hala kendimde değilim hala, bak çantam sinir ilacı dolu (çantayı açtı gösterdi). Komşusu görmüş o gece, dedi senin kızın evine Kunguncuk'ta hiç görmediğim 2-3 adam girdi dedi. Kabanlı, mabanlı böyle dedi, ikisi orta boylu, biri uzun boylu. Polise söylemişler. Eşkalini çizdirmek istemişler. Kadın fazla ifade vermek istememiş. Zaten mahallede kızı kimse bu yaşamından ötürü sevmiyorlardı. Bütün mahalle zaten tarikatçı, onun için hiç sevmiyorlardı, çıksın gitsin diyorlardı. Mahalleden kızı sevmeyen birkaç kişiyi söyledim, aldılar mı almadılar mı bilmiyorum. Aldık diyorlar ama bilmiyorum. İşte böyle hala kendime gelemedim. Şimdi bir de deprem oldu. Oturduğum evin kolonları hep çatlamış, bizi evden çıkardılar. Gidecek bir yer de yok, ucuz bir otele geçtik. Ben hastayım, çalışamıyorum. İş arıyorum fakat kendimde değilim.

- Nasıl bir iş arıyorsun?

- Bir yazıhane olur, temizlik işi olur . Ne olursa yapıcam. İlaç alamıyorum. Otelde eşyalar rehin. Valla bilmiyorum. Oktay bey, kaymakama gittim. Bekleyin diyor. Kış geliyor, sokakta napıcaz hiç hiç bir şey bilmiyorum, Allah yardımcımız olsun.

- Hükümetler hakkında ne düşünüyorsun?

- Aman Ecevit, Ecevit dedik. O da yaşlanmış, bir işe yaramıyor, gördük işte. Daha genç, beyni durmamış adamlar lazım. Biri aç biri tok bir millet olduk. Daha ne dicem ki, hepimiz ortada. Bir ben değilim ki, Allah yardımcısı olsun, bu kader hepimizin.

- Teşekkür ederim Canan.

***"Not:** Bu ara bir çok, gazete, ve dergilerde Deprem felaketi üzerinden edebiyat yapılmaya başlandı, diyorum ki felaketin edebiyatı yapılmaz, bunu yapanları ben, ölü ağıtçılarına, arabesk şarkıcılarına, benzetiyorum zaten bu yazıları yazanlar, evvelden de arabesk şarkıcılarına benzetiyordum. Zaten bu yazıları yazanlar, evvelden de arabesk yazıyorlardı, kişisel dramlarını okura taşıyorlardı, şimdi gelen toplumsal felaket, kişisel dramlarına malzeme yapmaya başladılar. Hadi hayırlısı, tüm ulusumuzun başı sağolsun, arabeskçi yazarlara ve akbaba müteahhitlerin de yolu açık olsun...*

2- İrtibat Telefonlarım: Nevizade Sok. 28 / A-Beyoğlu-İst. Tel: 0 212 / 245 32 76 Fax No: 0 212 / 292 03 09

3- "Yeni Sokak Mobilyaları" adlı kitabım Parentez Yayınları'ndan çıktı, bütün kitapçılarda.

Canan'a yardım etmek istiyorsanız, Hesap No: 691 845 Galatasaray İş Bankası şubesine yatırabilirsiniz.

Yine söylüyorum ÖKÜZ okurlarımız, yardım için sizi kendinizle başbaşa bırakıyorum.

Yaşamını yazdığım ve yeni çıkan YENİ SOKAK MOBİLYALARI adlı kitabımda yer alan "KONSOLOS" lakaplı Metin Ağbi Taksim Parkı'nda fazla likör içmekten zehirlenerek ölmüştür. Başımız sağolsun. Güle güle Konsolos

Benim kızıım.. çok iyi bi kızdı. Beyoğlu'nda onun da hayatı kaydı. Benim kızımı, tinere minere hapa alıştırdılar, uyuşturucuya alıştırdılar. Kızım beni dinlememeye başladı. 18 yaşında yanımdan ayrıldı, bir polis memuru ile oturdu.

Arşiv Serisi

Bir Kadının ANAtomisi

GÜLAY BATUR

-of! Nihayet bu gece olacak, sesimizdeki sinirden belli...

- üç beş senedir en uygun zaman...

-tenime değen seks fikraları, hadi konuya gir artık.

- bir erkeğin dudağında donan bakışları... ne kadar ahlaksız olursa o kadar iyi...

- hiç bir iyilik beni tutamaz, hadi gel artık...

ANNEEE!..

- henüz bitmedi kötülüğün şansı hala var..

SAKIN KIMILDAMA!..

- tutulan nefeslerimizi boşaltacak bir fırsat..

- kaldığımız yerin ucuna tutundum..

ANNEEE!. BU AMCA KİM?

BEBEĞİM!. UYUMADIN MI SEN!

- evet!. acele etmişim meğer görüyorsun.. git artık git.. sonra

ÇAAT

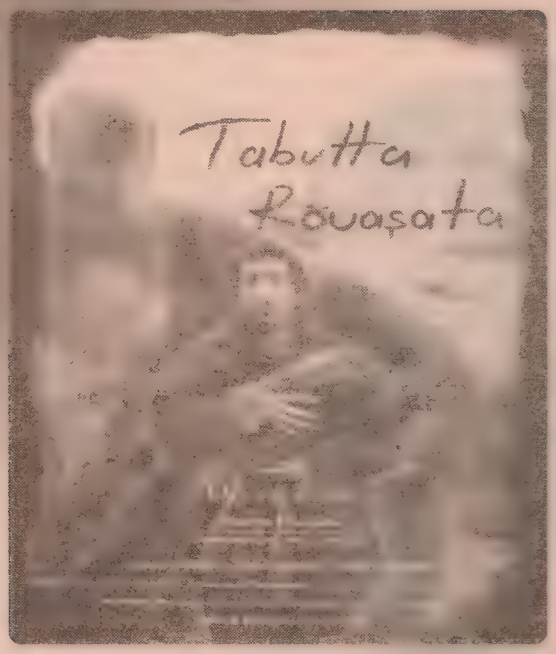

Benim yönettiğim "Tabutta Rövaşata" adlı filmde Ahmet Uğurlu ve Tuncel Kurtiz ile birlikte başrolü paylaşan Ayşen Aydemir, bana kalırsa, risk almaktan korkmayan ve bu özelliğini yaratıcılık serüveninin içine katmayı beceren bu ülkedeki ender oyunculardan biriydi.

Beyaz Bir Rövaşata: Ayşen Aydemir

Bir oyuncu -eğer iyi bir oyuncuysa tabii- vermekten, sahnelemekten sonsuz bir haz alır. Bu özellikleri, iyi oyuncuları hemen ele verir. Onlar, bir atlete benzerler; yarışmak için can atan kalburüstü bir atletin dinamizmi vardır üstlerinde. Oynamak için, sahneye çıkmak ve kameranın önüne geçmek için an kollarlar. "Farklı", "iyi", "güçlü" bir oyuncu izlenmek için bütün dünyaya davet çıkarır ve bu daveti de iç dünyasındaki en özel, en gizli benliğini görmeleri için çıkardığının farkındadır. Senaryo ya da oyun metninin yaratılmış, gerçekliğinin süzgecinden geçirerek izlenme sürecini devam ettirmeyi başardığı anda, o oyuncu artık mükemmel sıfatını haketmeye başlar.

Daha az nitelikli oyuncular, kendilerini -kendi ruhlarını- açmak için biraz daha fazla tereddüt ederler. Saklanmanın daha doğru olduğuna inanırlar. Dolayısıyla klişenin, alışılmış olanın, formüllerin elinden bir türlü kurtulamazlar. Sanki bir banka, bir buzdolabı seçer gibi oyunculuğa dair kararlarını güvenli bir biçimde vermek isterler. Oysa bir oyuncu, risk almaktan korkmadığı; sanatını icra ederken kendini riske attığı; alışılmış, yüzeysel ve bayağı olanın dışına çıktığı oranda ileride hatırlanacak şeyler yaratma şansına daha çok sahip olabilir. Tabii, risk alma işini oyunculukta aşırıya kaçmadan, role ve metne ilişkin doğruluk merkezinin uzağına gitmeden yapanlar daha elit oyuncular olarak anılmayı hak ederler.

Ülkemizde bunun farkında olarak kendi yaratıcılık serüveni içinde bilinçli risk olan oyuncu sayısının çok fazla olduğunu -ne yazık ki- sanmıyorum. Bu mütevazi yazının amacı bu konunun nedenlerini eksiksiz biçimde sıralamak değil. Yine de bir-iki cümle sarfedelim: "Başarı", (ün, ödül, para, televole vs) bir oyuncunun yaratıcılığını törpülemek için birebir nedenlerin başında gelir. Çünkü bir oyuncunun kaybedecek birşeyi varsa, sahip olduğu o "varlığı" riske atmaktan kendi kişiliğine bağlı olarak özellikle kaçınmaya başlayabilir. Oyuncu, yüzüne ışığın "iyi" ve "ideal" biçimde gelmesini talep eder; giderek çeşitli konularda daha üst düzey talepleri öne sürmeye başlayabilir. Standartları olduğunu ve o standartları düşürmemesi gerektiğini, bu nedenle risk almamanın daha akıllıca olacağını düşünür. (Sanatçımızı risk almaktan alıkoyan öteki nedenlerin başında ise önyargıların, hayata dair bakışın geldiğini düşünüyorum. Demokratik görüşlere sahip olduğu için bir faşisti canlandırmakta güçlük çeken tanınmış "iyi" oyunculara rastladığımı itiraf edeyim.)

Benim yönettiğim **"Tabutta Rövaşata"** adlı filmde **Ahmet Uğurlu** ve **Tuncel Kurtiz** ile birlikte başrolü paylaşan **Ayşen Aydemir,** bana kalırsa, risk almaktan korkmayan ve bu özelliğini yaratıcılık serüveninin içine katmayı beceren bu ülkedeki ender oyunculardan biriydi. Ayşen birkaç hafta önce aramızdan ayrıldı ve bizleri ileriki yıllarda onu izleme; onunla birlikte çalışma; beraberce öğrenme, hata yapmayı göze alabilme zevkinden mahrum bıraktı. **Ayşen Aydemir,** yaşadığı sürece bu ülkedeki kalburüstü birçok oyuncunun karşılaştığı bir yazgı onun peşini bırakmadı: Hep gözden uzak tutuldu. Merkeze yaklaşmak bir yana merkezin uzağından geçmesine dahi izin verilmedi. Oysa uluslararası Selanik Film Festivalinde en iyi kadın oyuncu ödülü verilirken, adaylar arasında **Ayşen Aydemir**'in de adının geçtiğini yarışma sonrasında organizasyonda görev alanların birisinden duymuş ve Ayşen adına sevinmiştim. Bizim ülkemizde düzenlenen film festivallerinde "teşvik" ya da "umut vaadeden" oyuncu dallarında dahi adı anılmıyordu, ama dışarıda farkedilmişti!

Oysa 1996 Antalya Film Festivali'nden ödül alamadan dönmüş olmasına karşın uzun metrajlı bir sinema filminde oynamış bir oyuncu kimliği ile bir TV dizisine kapağı atması ve bir-iki magazin programında ipe sapa gelmez üç kelime etmesi birçok şeyi onun için daha kolaylaştırabilirdi. Zaman içerisinde büyük medyanın magazin-sanat sayfalarında boy gösterebilir, isminin duyulmasını sağlayabilirdi. Oysa o oyunculuk için can attığı halde TV dizilerinden gelen bir-iki teklifi kabul etmedi. Hayatını turist rehberliği yaparak kazanmayı yeğledi. Gönlünde yatan şey bir sinema filminde kalibresini gösterebileceği bir rol kapmaktı. Bir dansözün hayatını beyazperdede canlandırmak için rol teklifi aldığı günü ve ondan sonrasını hatırlıyorum. Canlandıracağı karaktere yalınlık, doğruluk, oynanmamışlık duygusu katabilmek için dersler almış, video kameranın karşısında saatlerce, günlerce ter dökmeye başlamıştı. Ümit doluydu. Sonrasında proje sanırım para bulunmadığı için iptal edilince "Başka zamana kaldı" diye dert yanmıştı. Oysa zaman geçiyordu. İyi roller ender bulunuyordu, rekabet yıldan yıla daha da sertleşeceğe benziyordu ve ortada bir oyuncunun yaşlandıkça oynayacağı kısımların göreli olarak daha da azalacağı gerçeği vardı. Ayşen bunların sıkıntısını bize pek sezdirmese de, şimdi onun sıkıntısını çok derinden hissediyorum.

Bir oyuncu için çok değerli olan o "çıplak" ruh haline ulaşmak ve orada iken kendisini başkalarına sergileyecek cesareti göstermek gibi melekelerinin sinemada değerlendirilemeyişine üzülüyordu üzülmesine ama ben ona birkaç şans daha verilmiş olsa ve o şansları da iyi değerlendirip "başarıya" ulaşsa yine eskisi gibi oyunculuk bağlamında risk almaktan kaçınır mıydı diye soruyorum bazen kendi kendime. Bu, yanıtı gerçekten zor bir soru. Ama **"Tabutta Rövaşata"**da eroinman genç kızı oynarken aldığı riski düşününce yanıtım "Galiba, risk almaya devam ederdi" biçiminde oluyor. Çünkü o rolü canlandırmak için koluna iğne batırmaktan ve hayatına dair bir risk almaktan, oyunculuk adına hiçbir tereddüt hissetmemişti.

Onu, hayatımızdan cesur, yalın, sahici bir parçanın eksildiğini duyarak sevgiyle ve özlemle anıyoruz. O, orman kanunlarının hüküm sürdüğü bir çölde "rasyonel" olanı sürekli biçimde reddetti. Risk alma aristokratlığını; bücürlerin arasına girmeme raconunu bize hatırlattı.

Sanırım uzak bir tarihte bunu yapmaya devam edecek. Bizler için... Beyaz ve uzak bir rövaşata gibi

Huzur onunla olsun!

DERVİŞ ZAİM

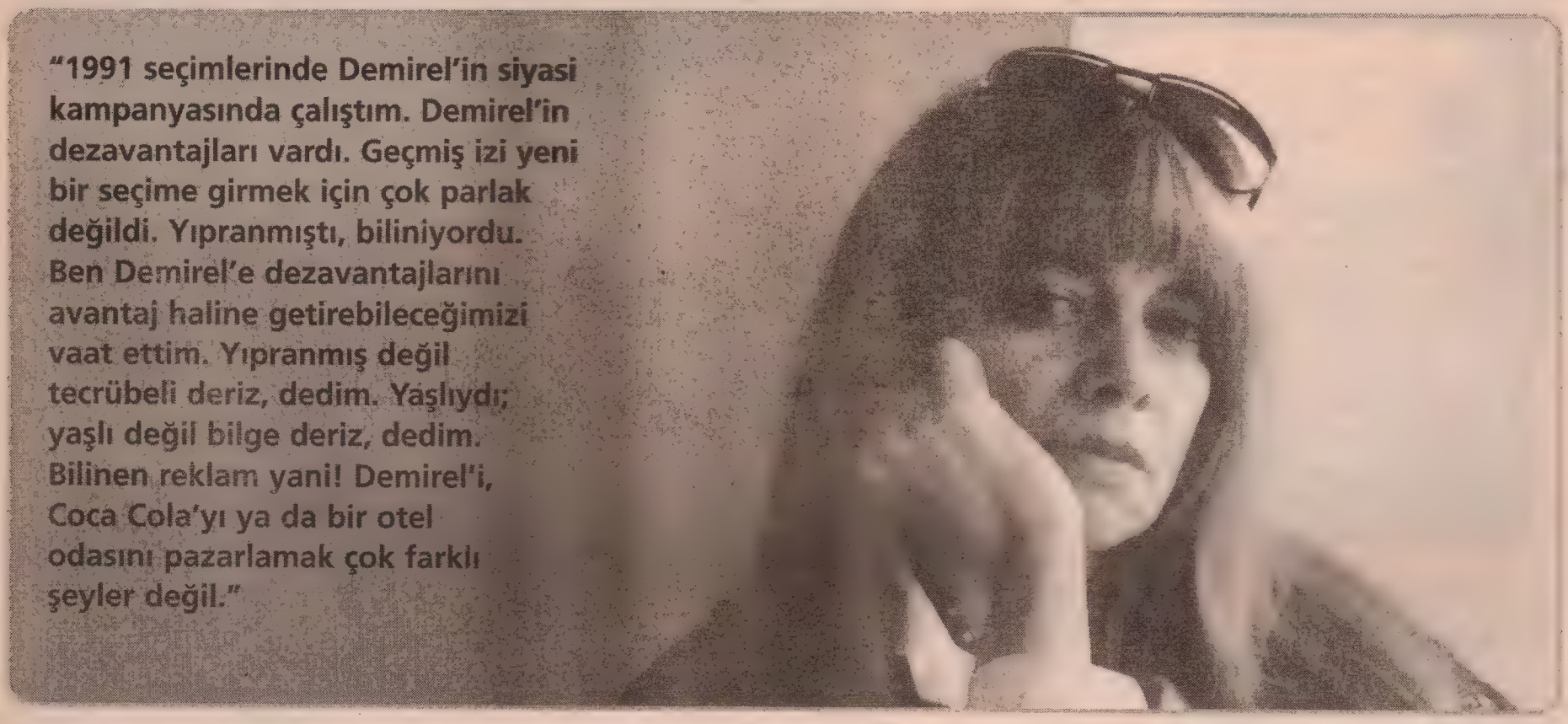

"1991 seçimlerinde Demirel'in siyasi kampanyasında çalıştım. Demirel'in dezavantajları vardı. Geçmiş izi yeni bir seçime girmek için çok parlak değildi. Yıpranmıştı, biliniyordu. Ben Demirel'e dezavantajlarını avantaj haline getirebileceğimizi vaat ettim. Yıpranmış değil tecrübeli deriz, dedim. Yaşlıydı; yaşlı değil bilge deriz, dedim. Bilinen reklam yani! Demirel'i, Coca Cola'yı ya da bir otel odasını pazarlamak çok farklı şeyler değil."

Medyanın Asıl Kadını

ORAY EĞİN

*Moda'da, neredeyse dört tarafı denizle çevrili bir evde bir bacağı alçıda oturuyor **Güldal Kızıldemir**. Küçük bir "ev kazası" geçirmiş, telefona yetişmeye çalışırken. Evine gelen herkesin "Sen bu evde ne güzel yazılar yazarsın ama..." demesinden şikayetçi. "Sanki" diyor, "Adamlar iki gecede çağdaş dünya edebiyatını sallayacak örnekler çıkartacaklar da önlerindeki tek engel deniz manzarasının olmaması."*

Engin Ardıç'ın Nokta dergisinin gizli kalmış yüzünü anlattığı kitap önsözünde, onun adı 'bütün kadınların aslı' diye geçiyor. Ardıç'a göre dergi içinde Güldal Kızıldemir ne giyse, bir gün sonra herkes onu taklit ediyormuş. Hatta bir ara, yine kitapta yazdığına göre, aralarında aşk dedikoduları bile çıkmış... Asıl kadına göre, Engin Ardıç'ın onun hakkında olumsuz bir şey yazmamasının sebebi olsa olsa diğer kadınlara olan düşmanlığı, yoksa bir aşk yaşamamışlar.

*Tuhaf bir rastlantı olacak, Engin Ardıç'la Güldal Kızıldemir bu sene yine aynı yayın organında buluştu. İkisi de Star gazetesinde köşe yazarıydı. Bir süre evvel ise Kızıldemir'in işine son verildi. "Kovulmak, kötü bir kelime" diyor pişman olmadığı "işsizlik" günlerini yaşarken. Nokta'dan Tempo'ya, Arena'ya, Hürriyet'e, Radikal'e ve son olarak da Star'a dek bir sürü yerde çalıştıktan, hatta araya bir de Açık Radyo'da program sıkıştırdıktan sonra, yakında, yeniden "aramıza" dönmeyi düşünüyor. Yeri ve zamanı henüz belli değil. **(OE)***

Büyük işlerinizden biri Kanat Güner röportajıydı. Sizce, o niye bu kadar popüler oldu?

- Bunun çok basit bir cevabı var. Aslında *Eroin Güncesi* diye bir kitap yazmıştı ve o yüzden popüler olmasını isterdik ama Reha Muhtar'ın programına çıktığı için popüler oldu. Onunla anılmadı, çünkü ondan sonra biz sahiplendik. Beni programa çıktıktan hemen sonra aradı, o sırada ben *Radikal*'de eroinle ilgili bir dosya hazırlamıştım. Onu okumuş ve işi çarpıtmayacağımı görmüş, gençleri kullanmayacağımı ama yaraya parmak basacağımı. Reha Muhtar'ın programına çıkmış ve ertesi gün vapurda herkes onu "Reha Muhtar'ın yanındaki kız" diye göstermiş ve çok utanmış, biraz da temizlenmek istiyormuş bunu. O benim *Radikal*'deki ilk röportajımdır. Ben o sırada ek yayınların yayın koordinatörüydüm ve pazar söyleşilerini yapmaya başladım – en güzeli odur.

Medyada anti-kahraman olarak yer aldı.

- Basının sürekli olarak yeni kahramanlara ihtiyacı var tabii ve Kanat o şekilde kullanıldı. Kullanılmasını çok engellemeye çalıştım. Öyle bir şey ki; *Hürriyet*'ten, *Milliyet*'ten gazeteciler bana telefon açıp Kanat'la röportaj yapmak için izin istiyorlardı çünkü "Güldal'a sorun" diyormuş. O sıradan bir junkie olarak kullanılsın istemedim, Kanat ortaya çıkıp koluna eroin şırıngalarken fotoroğrafları çıktı. Halbuki bırakma mücadelesi veren bir kızdı. Yanlış bir imaj, yanlış bir elbise giydiriliyordu. Ondan kurtulsun istedim.

Neden zaman zaman bu tip kahramanlara, ya da anti-kahramanlara ihtiyaç duyuluyor?

- Kanat bunun en uç ve trajik bir örneği. Basın, Kanat'ı çok iyi kullandı, birinci sayfadan verdi. Ama kullanılması için iyi bir kaynaktı. Çünkü bir kitap yazmıştı. Dünyanın her tarafında kullanılır bu. Belki unutulmaması gerekiyordu ama unutuldu. Sonra öldü. Ölünce yeniden hatırlandı. Herkes beni aradı; onunla söyleşi yapan insanları aradı. Ama öldü sonuçta, bir kahraman gibi de ölmedi. Kahramanca öldü; savaştı ve öldü... Bu kadar haber olan bir ülkede neden ekstra kahramanlar aranır? Kimi zaman gündemi değiştirmek için yaratılıyor, kimi zaman insan olduğu için yaratılıyor. İnsan her zaman ilginçtir. Kahramanlara her zaman ihtiyaç var medyada.

Sizin yarattıklarınız var mı?

- Bunu söylemek istemem, ben kahraman yaratmadım medyada.

Demirel'i baştan yaratmışsınız.

- *32.Gün*'ü mü seyrettin? Orada böyle söylemişlerdi! 1991 seçimlerinde Demirel'in siyasi kampanyasını yaptık. Gazetelerden falan aradılar, söyleşi yapmak için: Demirel'i nasıl yarattınız, diye. Demirel'i tabii ki ben tek başıma yaratmadım, biz bir ekip olarak onun siyasi kampanyasını yaptık. İmajını değiştirdik, hâlâ da o imaj, giysileri falan devam ediyor.

Sonra ne oldu?

- Sonra Cumhurbaşkanı oldu!

Nasıl ikna ettiniz onu?

- O zaman Fransa'daydım. Bütün partiler, siyasi kampanya yapacak ajanları seçmişler, bir tek Demirel seçmemiş. Benim bir arkadaşım Demirel'le daha önce söyleşi yaptığımı bildiği için şansımızı tanıyalım dedi. Randevu aldık, Tuzla'ya gittik. Demirel beni tanıdı. O herkesi tanırmış, bu özel bir şey değil! Konuştuk. Demirel'in dezavantajları vardı. Geçmiş izi yeni bir seçime girmek için çok parlak değildi. Yıpranmıştı, biliniyordu. Ben Demirel'e dezavantajlarını avantaj haline getirebileceğimizi vaat ettim. Yıpranmış bir insandı; yıpranmış değil tecrübeli deriz, dedim. Yaşlıydı; yaşlı değil bilge deriz, dedim. Bilinen reklam yani! Demirel'i, Coca Cola'yı ya da bir otel odasını pazarlamak çok farklı şeyler değil.

Peki gazetecisiniz, neden böyle şeyler yaptınız?

- Gazeteci değildim, o zaman gazetecilikten ayrılmıştım! Ama özünde, evet, gazeteciyim. Ben ama kendimi hiçbir zaman bilinen anlamda gazeteci olarak tanımlamadım. Haberden hoşlanmıyorum. Benim hiç haberle yüzyüze bir bağlantım olmadı. Eğitimim de gazetecilik değil ama tarz olarak gazeteciliği seçmek istedim. 80'li yıllarda; akademisyen ve seyyah olmak isterdim. İkisini birleştirebileceğim bir alan gibi gördüm gazeteciliği. Hem gezebilirim, hem yazı yazabilirim. 80 sonrası akademisyenliğin pek bir cazip yönü yoktu. Seyyah olmak cazip bir şey ama para harcaman gereken bir iş. Ama haberle muhabir olarak ilgim olmadı.

Ama iyi haberleriniz de var.

- Var, ayağıma gelen toplara vurdum! Ama her zaman insan üzerinde durdum, örneklerini alırsan hep insan vardır, haber yoktur. İnsanın kendisi içinde de bir haber varsa tabii o ortaya çıkıyor.

Bülent Ersoy'u ameliyat sonrası nasıl ikna ettiniz?

- Onu tek bir lafla! Söz her şeydir: "Sizle kadın kadına bir röportaj yapmak istiyorum" dedim. Yeni gelmiş, yeni ameliyat olmuş, çok cazip geldi.

Bu 'insanlarla konuşan gazeteci' imajı nasıl ortaya çıktı?

- O benim gazeteci olarak imajım değil ki. Ben insanlarla konuşurum, insanları merak ederim. O yüzden belki o alana kaydı. Ben herhangi bir insanı merak ediyorum. Çok ekstra işler yapması gerekmiyor; kitap yazmayan bir eroinman da bana cazip geliyor. Ben hayatları merak ediyorum. *Radikal*'de sıradan insanlarla konuşmaya başladım zaten. Türkiye'de öyle bir şey var ki, gerçek olmayan hayatlar hayat gibi dayatılıyor insana. Bir sürü insan var; o insanlar kendi hayatlarına ne kadar sahip? Aynada Sibel Can ne kadar Sibel Can'dır? Ondan bile emin değilim. Dolayısıyla onların gösterilen biçimleriyle röportaj yapıyorsun.

Sıradan insanlar da konuştuktan sonra ünlü oluyor.

- Olsunlar! Bunun ne sakıncası var ki, bir insan gerçek hayatıyla ünlü oluyorsa... Çoğunun gerçek hayatı zaten, yani bir söyleşide biri bir saat falan oynayabilir. Birisiyle samimi olarak konuşuyorsan, bir süre sonra gardı düşüyor. Gerçek insanı bulana kadar zorluyorum. Yayınlamadığım röportajlarım da çok oldu. Gardını düşüremediğim insanın röportajını yayınlamadım; bu haksızlık, dedim.

Gardını düşürememek tam olarak nedir?

- Birincisi, çok öğrenmiş oluyorlar bu işi. Sibel Can'la ilgili çok farklı bir röportaj okumadım. Kendisine yakıştırdığı, edindiği bir imajı var ve cümleleri bile değişmiyor. O ya da bu gazete, şu ya da bu gazetecinin konuşması kadını değiştirmiyor. Dolayısıyla benim için ca-

zip değil. Onlar beni değil, psiko-terapistleri bile zorlarlar. Onların etiketlerini yırtmak çok zor, zaten öyle bir talebim de yok... Benim bir özelliğim var, aslında zaaf olarak da algılanabilir. Konuştuğum her insanın hayatını yaşıyorum, haberse haberi de yaşıyorum. Mesela Tunuslu bir çocukla hapiste röportaj yapmıştım; gizli bir röportajdı, *Tempo*'da yayınlandı. O çocuğun kurtulma sürecinde olumlu bir katkım olduğuna inanıyorum. Fransa'da asıl soygunu yapan kişiyi buldum ve görüştüm. O adam mahkemeye geldi ve bu çocuk çıktı. İki seneye yakın Türkiye'de yaşadı. Şimdi İsveç'te. Ama ben bu arada bu çocukla sürekli görüştüm, hala görüşüyorum. O hayatı yaşıyorum, bir biçimde kendimi kurtaramıyorum.

Alt-kültürü takip ediyor musunuz?

- Çok takip ettiğimi söyleyemem ama alt kültürün beni takip ettiğini duyuyorum. Umay Umay öyle söylüyor, ben onun yalancısıyım.

Body-piercing yaptırıyorsunuz...

- Ben body-piercing'in alt-kültür olduğuna inanmıyorum. Hoşlandığım bir şey. Hem, sen benim body-piercing yaptırdığımı nereden biliyorsun!!!

Göbeğiniz açık, görülüyor.

- Doğru ya, görünen köy kılavuz istemez. Bir şey söyleyeyim mi, aslında bu çok alternatif bir şey de değil, çünkü bütün mankenlerde ve sosyetede var. Ama ben body-piercing'den hoşlanıyorum gerçekten. İnsanların kaşlarını, çenelerini, dillerini, göbeklerini deldirmeleri çok marjinal bir şey gibi gelmiyor. Çok kişisel bir şey. Ama gündelik hayat içerisinde marjinal gibi adlandırıldığı için herhalde bunu yapmaya cesaret edemiyorlar. Benim göbeğim delikse ve bir küpe varsa, Demirel'e neden aynı soruları soramayayım?

Demirel görüyor mu?

- Ona kostümle gittiğim için fark etmiyordur muhtemelen! Saçlarım kıpkırmızıyken ise Demirel'le röportaja gitmiyordum. Boyatıyordum. İşte gazetecinin böyle bir dezavantajı var. Her şeyin bir protokolü var. Bu da yanlış bir şey değil bence.

Body-piercing'le röportaja gittiniz mi?

- Sen de bu body-piercing'e takılıp kaldın! Bana kalırsa, sen röportaj yaptığın kişinin gözlerine bakmaya çalış, göbeklerine değil. Tabii ki, normalde röportaja gittiğimde göbeğim görünmüyor, böyle bir avantajım var. Kaşıma filan o yüzden yaptırmıyorum. Ama bu insanın kendi bedeni üzerindeki tasarrufu. Eskiden sahipler kölelerine yaptırırmış bunu. Kendinin sahibi olmak keyifli bir şey. İnsanın bedeniyle oynaması hoşuma gidiyor. Sence hoş değil mi?

-Tuğrul Eryılmaz'ın dediği gibi: Ben karışmam! Ama, kadınlar genelde sevgililerinden ayrılırlar saçlarını falan değiştirirler. Siz de işten ayrılınca body-piercing mi yaptırdınız?

Ben işten ayrılmadan önce yaptırmıştım. Allah'tan göbeğim açık gitmiyordum da fark edilmiyordu! Evet, *Star*'dayken göbeğimde delik vardı, ama o yüzden kovulmadığımı itiraf ediyorum!

-Başkalarında delik var mıydı *Star*'da?

Ne bileyim, kimsenin orasına burasına bakmadım ki senin gibi. Ayrıca, ruhları delik olanlar varsa onlar benim ilgi alanıma girmiyor!

Peki o zaman neden kovuldunuz?

- Farkındaysan Oray Eğin, kovulmak pek içaçıcı bir laf değil... Yani, insanın ruhunu okşamıyor.

Kurumla yollarınızı neden ayırdınız, diye sorayım o halde.

-Güzel. Kurum benle yollarını ayırdı ama. Bunu da Uzan grubuna sormak zorundasın. Bak, mesela bugün gazetelerde bir haber okudum, Hakan Uzan babasını da işten kovmuş. O yüzden çok kişisel almıyorum bu olayı.

***Star*'da ilk kez mi köşe yazarlığı yapıyordunuz?**

- Köşem ilk defa vardı ve bundan da çok mutluydum çünkü tevazu gösterecek değilim köşe yazılarımın iyi olduğunu düşünüyordum. *Star*'daki arkadaşlarım, hatta yönetici konumunda olanlar da bunu söylüyorlardı. Odama gelip öpüp kutlayanlar bile oluyordu... Ya aslında şu var; bir vasat belirleniyor ve o vasata uymazsan gidiyorsun. Ben *Star*'da odamdan çıkarken, tuvalete gidip-gelirken filan da oraya ait olmadığımı herkes biliyordu. Yazılarım da ait değildi. Ama ben *Star*'da yazı yazmış olduğum için çok mutluyum. Öncelikle şunu söyleyeyim: *Star*'da gerçekten benim hiçbir yazıma müdahale edilmedi. Yazılarımı hep son dakikada verdim ama ertesi gün hep gazetede gördüm. Asla bir müdahale olmadı. Ben sadece *Star*'ın istediğini vermedim sanırım.

Ne istiyorlardı?

- Şu anda yaptıkları gazeteden memnunlar. Ne istedikleri belli değil mi? İşe alırken, muhtemelen beni tanımıyorlardı! Ben anlaşma yaptığımda bana çok farklı bir *Star* anlatılmıştı ve ben o gazeteyi çok sevmiştim. Sokak gazeteciliğinden bahsediliyordu, ben yıllarca bunu savundum.

Star sokakta zaten...

- Sokakta ama takdir edersin ki çok başka bir sokakta. Ama gerçekten Fatih Çekirge'nin bana anlattığı *Star* bu değildi. İpler nerede koptu, bu gazete nasıl bu hale geldi, neden biz kandırıldık ya da onlar neden kendilerini kandırdılar bilmiyorum, ama anlattıkları gazete gerçekten benim çalışmak istediğim gazeteydi. İkna oldum. Ama "Neden *Star*'daydın" diye sorarsan, bunlar sebep. Ama "Gazetenin halini neden göremedin" diye sorarsan, bu biraz Gölcüklü bir depremzedeye "Depremde Gölcük'te ne işin vardı" diye sormak gibi bir şey. Felaketlerin ne zaman başlayacağını, nerede biteceğini kestiremiyor insan.

Bu bağlamda, *Star*'ı da büyük bir felaket olarak mı değerlendiriyorsunuz?

- Bunu ben bilmem, okuyucuya sormalı.

Siz de hep geçiştiriyorsunuz ya, sıkıldım artık.

- Sıkıntıdan patlasan bile daha fazla konuşamam. Çünkü henüz tazminatımı almadım.

O halde şunu sorayım: Pişman mısınız?

- Emin ol, pişmanlıklarım arasında ilk sırada değil. Ne derler, geçmiş günahların gölgeleri uzun olur. Yok, yok, gittiğim için de pişman değilim. Çıktığın için üzgün müsün de, hayır değilim! Hayat böyle bir şey. Ben *Star*'da *Star*'ın istediği hiçbir şeyi yapmadım, çünkü zaten benden hiçbir şey istemedi. Belki de isteyemeyeceği için işten çıkardı. Ben *Star*'da yapmayı talep ettiğim, *Radikal*'de yapacağım şeyi yaptım. Bir şey dayatmış olsalardı, zaten istifa etmek zorunda kalacaktım. Bir de bütün köşe yazarları her gün yazıyorlardı, ben onlarla aynı maaşı aldığım halde haftada bir gün yazıyordum. Bu yüzden atıldığımı söyleyen arkadaşlarım var; mesela eski mesai arkadaşım Tuğrul Eryılmaz böyle söylüyor.

İşe de gitmezmişsiniz, Tuğrul Eryılmaz buna da bağlıyor. İşe gitmeyene o kadar para vermezler, diyor.

- O çok biliyor! Köşe yazısı yazmak için işe gitmek gerekmez. Zaten gazeteciysen ve iş İkitelli'deyse işe hiç gidilmez! Gitmem gereken dönemde tabii ki işe gidiyorum, ama söyleşi yapmak için işe gitmek gerekmiyor. Ben çabuk işimden değil, çabuk her şeyden sıkılıyorum. İşyerlerinden sıkılıyorum. Bunu Türkiye'de anlatmak zor ama dünyada bir trend var: Hiç kimse işe gitmek zorunda değil. 9-6 diye bir saat olamaz. Önemli olan işin yapılması, işe gidilmesi değil. Ben işe gidip de iş yapmayan da bir sürü insan tanıyorum; ayrıca sayıları hiç az değil.

Gazetenin içinde, köşe yazarları falan o gazeteyi açınca ne düşünüyorlar? Arkadaşlarınız Kürşat Başar, Ali Bayramoğlu falan neden oradalar hala?

- Çünkü onlar işten çıkartılmadılar. En azından şimdilik. Ama, o gazetedeki yazarların hiçbiri bir başka gazetede yazacaklarından farklı yazmıyorlar. Bu yazarlar için iyi bir şey. Hem Ali Bayramoğlu bir yazı yazdı, *Star*'da mutlu olduğunu söylüyor... *Star*'ın yaptığı bazı manşetler benim komiğime gidiyordu, bunu da itiraf etmek zorundayım. Mesela fay hattıyla ilgili "FAY CANINA!" gibi şeyler. Öte yandan, gülüp geçilmeyecek pek çok vahim şeyin de yapıldığını düşünüyorum. Yine de, ben orada bir okurum olduğuna inanıyordum, vardılar. Attıkları mail'lerden, yolda karşılaştıklarımdan biliyordum. Ama onlar *Star*'ı okuyorlar mıydı, bilmiyorum.

Siz okuyor muydunuz?

- Çalıştığım için ne yaptıklarına bakıyordum tabii.

Çalıştığınız için?

- Çalıştığım için. Yoksa *Star* normalde benim alacağım bir gazete değil. Ama çalıştığım için ve her sabah masama konduğu için ne yaptıklarına bakıyordum...

Bitirelim isterseniz röportajı.

- Bana sormadın, gazeteciler genelde şu soruyu sorar: Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ondan önce başka bir şey soracağım. Ben hep size 'siz' dedim, siz bana hep 'sen' diye hitap ettiniz. Neden acaba?

- Çünkü biz eskiden beri tanışıyoruz ve sana hep sen diyorum. Sahi sen neden 'sen' demedin ki?

Sahi, neden acaba. O zaman, eklemek istediğiniz son bir şey var mı?

- Yok.

oegin@attglobal.net

"Bana 'Neden *Star*'daydın, neden gazetenin halini göremedin' diye sorarsan, bu biraz Gölcüklü bir depremzedeye 'Depremde Gölcük'te ne işin vardı' diye sormak gibi bir şey. Felaketlerin ne zaman başlayacağını, nerede biteceğini kestiremiyor ki insan."

Akşamsefası

Marksizm-Leninizm üzerine yazılmış araştırma, inceleme kitaplarına biz o zamanlar "bilimsel kitaplar" diyorduk; bende bilimsel kitaplarla romanlar vardı! "Bilimsel kitaplarla" ilgilenmedi, roman istiyordu besbelli. "Fakir Baykurt"un romanları var mı?" diye sordu. Sadece bir romanı vardı bende, "Kara Ahmet Destanı var." dedim. Kitabı aldı, önüne arkasına baktı, bana geri uzattı ve yüzündeki tebessümü daha da çoğaltarak, "Ben Fakir Baykurt'um!" dedi.

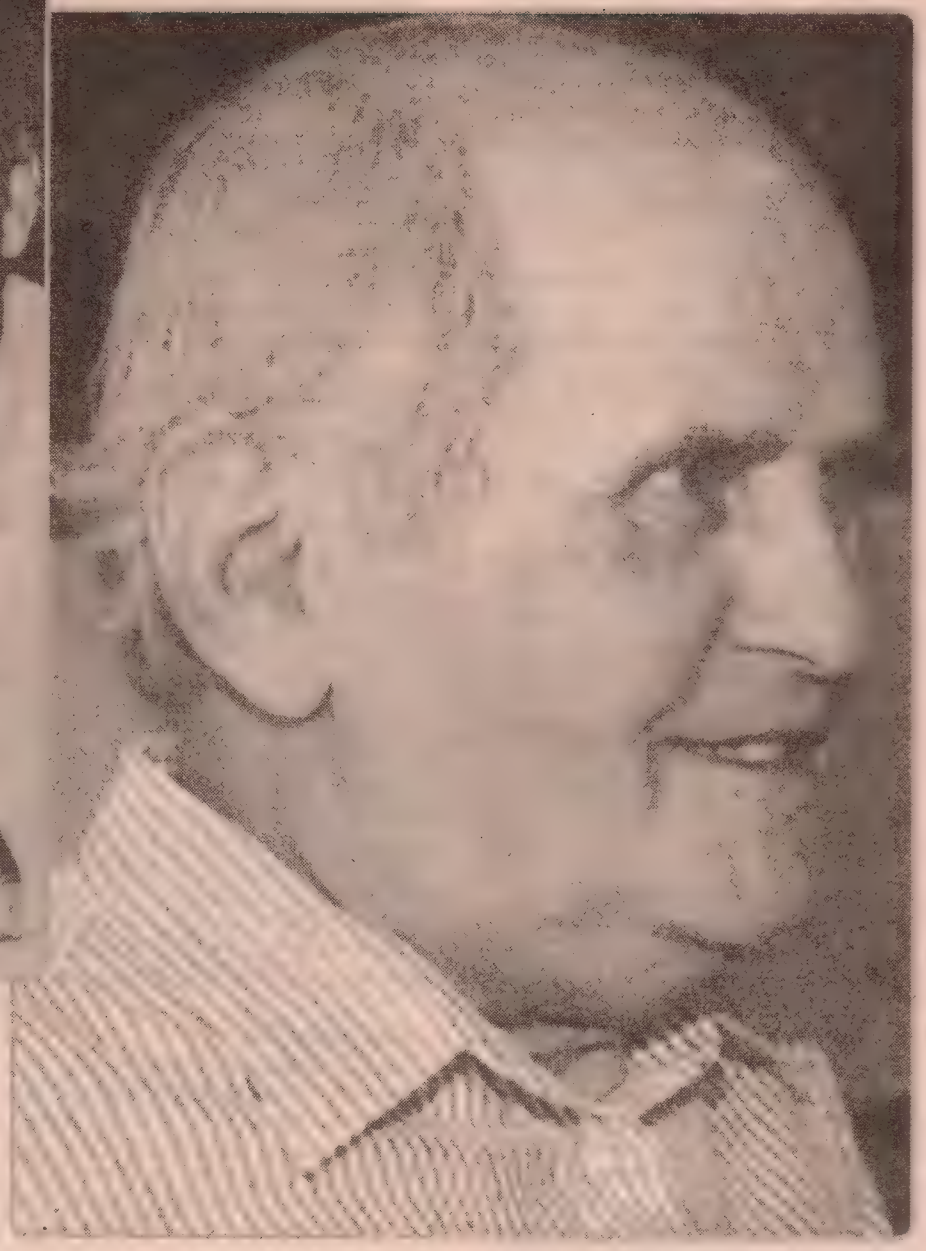

"Bir 'Fakir' Öldü Diyeler..."

MUHSİN KIZILKAYA

Yaz mevsimine denk gelen Ramazanlar çok güzeldi! İftardan sonra herkes çarşıya çıkar, kentin tek caddesi olan Cumhuriyet caddesi bir anda kalabalıklaşır, kahvelerdeki floresan lambalar yanar, caddeyi aydınlatan sokak lambalarının ışığı sanki daha bir artardı. İftarla sahur arası çarşıya çıkma zamanıydı. Kalabalık aileler belediye kahvesinin açık çay bahçesinde oturur, gençler ise okey, dama ve elibir oynamak için kahvelere doluşurdu.

Sinemanın hoparlöründen yükselen Ajda Pekkan, Tanju Okan, Barış Manço'nun şarkıları, kentin üzerine perde perde yayılırdı.

Sokaklar hınca hınç dolardı.

Tam o sıralarda, bir kahvenin kuytu bir köşesinde bir masaya ilişmiş, favorileri kulak memesinin altında, bıyıkları dudaklarından sarkmış, tokalı kemerli, İspanyol paça kot pantolonları, daracık bellerini sıkıca kavramış geniş yakalı gömlekleriyle uzun saçlı gençler, yarın dağıtacakları bildiriye son şeklini vermeye çalışırlardı.

Tartışmayla, eylem planlarıyla, sinemayla, oyunla geçen heyecanlı gecelerdi onlar.

Arkadaşım Veli, benden yaşça bir hayli büyüktü. Ben ilkokul dördüncü sınıftaydım, -buna okula geç başladığım üç yılı da ekleyin- o ise lise birinci sınıfta... Her akşam, birlikte önce sinemaya giderdik; sinemadan çıkar, kentin ana caddesinde kol kola birkaç tur attıktan sonra, onun her gece, Ramazan boyunca, sahura kadar oyun oynadığı, daha çok gençlerin gittiği kahveye giderdik. Bir süre oynadıkları oyunu seyreder, sonra sıkılır, oracıkta, sandalyenin üzerinde, sigara dumanları, oyun oynayanların bağırış çağırışları, küfürlü konuşmaları arasında uykuya dalardım. Sahura doğru Veli uyandırır beni, ikimiz bayır aşağı güle oynaya, sohbet ede ede aşağı mahalledeki evlerimize gider, eğer uyuyorlarsa ev halkını sahura kaldırırdık.

"Tırpan" romanının adını ilk kez bu kahvede duydum.

Yazarından önce kitabının adı yerleşti belleğime.

Veli, arkadaşlarıyla oyun oynuyordu. Ben hem onları seyrediyordum, hem de kahvenin duvarına asılmış, sapsarı bir buğday tarlasında, bir kısmı biçilmiş buğday başaklarının yanında, sapından toprağa saplanmış kocaman bir tırpanın insanın gözünün içine girer gibi durduğu manzaraya bakıyordum. Manzaradan o kadar gözümü ayırmamış olacağım ki, kitaba ne kadar meraklı olduğumu bilen Veli'nin arkadaşlarından biri, "Biliyor musun, 'Tırpan' diye bir roman var." dedi.

O gece içime "Tırpan" düştü.

O geceden sonra da peşine düştüm "Tırpan"ın.

Aslan öğretmenim yetişti imdadıma. Merakımı giderdi. "Tırpan"ın yazarı Fakir Baykurt'tu. Yakında Van'a gidecekti, Van'daki kitapçıdan alıp getirecekti bana, söz verdi. Aslan öğretmenden söz aldıktan sonra her gün onun Van'a gitmesini bekledim durdum; hatta bazı geceler uykuya dalmadan önce Aslan öğretmenin hastalanıp Van'a sevk edilmesi için sessizce dua bile ettim. Yeter ki Van'a gitsin, yeter ki bana "Tırpan"ı getirsin!

Yaz bitti, sonbahar geldi, sonra yağmurlar yağmaya başladı, sonra şehrimizi çamur esir aldı, diz boyu çamura battık. Ve Aslan öğretmen Van'a gitti. Ben de yolunu gözlemeye başladım. Pazar günü akşam üstü dönecekti. Gittim, evinin kapısında beklemeye başladım. Kurşuni bir hava çökmüştü kentin üzerine, yağmur sonrasının vıcık vıcık çamuru bulaşmıştı her yere, kavak ağaçları çıplak kalmış, toprak damlı evlerin bacalarından dumanlar çıkıyordu, kenti pis bir kömür kokusu sarmıştı.

Öğretmenler için yapılmış lojmanın önünde, kömür kokusunu soluya soluya bir süre bekledikten sonra kapıyı çaldım. Aslan öğretmenin karısı çıktı kapıya. Öğretmenimin Van'dan dönüp dönmediğini sordum. Sesime Aslan öğretmen geldi. Elinde bir kitap vardı. Gözlerimden ne istediğimi anladı. Okuduğu kitabın kaldığı yerin arasına parmağını sokmuştu; kitabı bana göstererek, "Getirdim, merak etme, ama ben okuyorum, bitince sana veririm." dedi. Ağlayacak gibi oldum. Kendimi çok hazırlamıştım. Hayır, dünyada olmazdı; önce ben okuyacağım gibi bir ifadeyle baktım. Küçük bir çocuğun okuma açlığını gidermenin kendisine verdiği mesleki sorumluluk duygusu ağır basmış olacak ki, kaldığı sayfayı kıvırarak kitabı uzattı bana, "Hadi sen oku, sonra ben okurum." dedi. Kitabı aldım, çok sevdiğim bir şeye kavuşmanın sevinciyle bayır aşağıya koşmaya başladım. Üstüm başım çamur içinde kaldı.

Yeşil tonların egemen olduğu ful kadraj bir resim vardı kapağında. O gece okumaya başladım, gaz lambası uzun süre açık kaldı; evdekilerden fırça yedim, ertesi gün bitirdim "Tırpan"ı.

Fakir Baykurt girdi hayatıma; artık ben iflah olmazdım.

Şimdi durup düşünüyorum da, neydi Fakir Baykurt'un kitaplarında beni bu kadar etkileyen şey? İkimizin de köylü çocuğu olmasının bunda etkisi var mıydı? O köyden çıkmış yazar olmuştu, ben ise köyden çıkmış yazar olmak istiyordum. O kıraç toprakların ortasında yer alan köylerin yazarıydı; ben serin gölgeler yaratan ceviz ağaçlarıyla ünlü, içinde coşkun bir ırmağın aktığı dağlar arasındaki bir köyün çocuğu. Onun anlattığı köylerde neredeyse hiç ağaç yoktu, bozkırdı, otlar sapsarıydı, dağ dedikleri yer tümsekti; benim doğduğum köy dağlara yaslanmıştı, otlar yemyeşildi, mısırlar adam boyundaydı, meyve ağaçları gırlaydı, dağ dedikleri yerler haşmetliydi, asiydi. Demek biz ayrı köylerin insanıydık. Demek köyde doğmuş olmak, köyü anlatıyor olmak değildi beni ona bağlayan... Yaşadıkları yaşadıklarıma çok benzediği için değil, onun kitaplarında beni asıl etkileyen, benim tanık olduğum şeyleri onun anlatmasıydı. Evet tam da bu; bu adam yaşadıklarımı, benim hayatımı yazıyordu. Benim gördüklerimi, şahit olduklarımı, benim yeni yeni öğrenmeye başladığım,

-çünkü ben Türkçe'yi okulda öğreniyordum, anadilim Kürtçe'ydi ve evimizde sadece Kürtçe konuşuluyordu- üstelik tadına varmaya çalıştığım basit ve yalın bir dille... ve bu dili bana çokça sevdirerek... Tersten söylüyorum, Fakir Baykurt "tanıklıklarını" anlatmıyordu, benim yaşadıklarıma "tanıklık" ediyordu ve bu durumdan kurtulmak için çözüm yolunu da gösteriyordu. Bu çözüm yolu tekti; mücadele!.. İnadına mücadele... Irazca'nın öfkesi ka-

dar büyük bir mücadele.., O mücadeleci, o yılmayan insanlardan çok vardı etrafımda, Irazca'nın şahsında, birbirinden kan almış aşiretler arasındaki barışlara öncülük eden öfkeli, ama vakur büyük kadınlar vardı. Ve biz de bir mücadelenin orta yerinde hissediyorduk kendimizi. Onun için kitaplarında beni o kadar çok etkileyen şeylerden birisi, bana beni anlatması, bir de benim içimde yeni yeni filizlenmeye başlayan, onun içindeyse çoktan filizlenmiş, hatta dal budak salmış, o dal budaklardan eylemler türetilmiş, o eylemlerden yaşam biçimleri damıtılmış "hayat görüşü"ydü. Romanlarında yılanlarla savaşıyordu, çıyanlara başkaldırmıştı, toprakla cebelleşiyordu, doğayı dönüştürmeye çabalıyordu... Bütün bunları yaparken de, ele aldığı malzemeyi, asıl değiştirmek istediği, karşı durduğu "düzeni" alt etme aracı olarak kullanıyordu. Başkaldırı köyden başlıyordu; Irazca eline almıştı tırpanı, yanına almıştı Kara Bayram'ı, Kara Ahmet'i, yılanlardan öc alıyordu.

Yılanlardan öc almak dedim de, "Tırpan"dan sonra duydum "Yılanların Öcü"nü. Aylarca her yerde bu kitabı aradım durdum, bulamadım. Büyük kente giden birkaç kişiye rica ettim, çok kişi söz verdi, hiçbiri alıp getirmedi romanı bana. Yılanların Öcü'nü çok sonra, 1980'den sonra, o küçük kentten çıkıp İstanbul'a, Vedat Günyol'un evine geldikten sonra orada okudum. Kitabı okurken, hep o kitabın açlığını duyduğum yıllara gittim, o zaman elime geçseydi eğer acaba çok mu farklı bir okuma olacaktı diye durup düşüne düşüne okudum Vedat Hoca'nın Bostancı'daki evinde. Üstelik burada, gerçek bir Fakir Baykurt hikayesi eşliğinde.

17 yaşındayken Vedat Günyol'a mektup yazmış meğer Fakir Baykurt. Gidip İzmir'i görmüş, çok güzelmiş, en çok da İstanbul'u anlatıyorlarmış, İstanbul da o kadar güzel miymiş? Vedat Hoca da davet etmiş onu, Atalay Yörükoğlu'yla birlikte Hoca'nın evinde kalmışlar, Burgaz Adası'na, Sait Faik'e gitmişler Peride Celal'le birlikte. Bu hikayeyi Hoca'dan dinlerken, ona gelişlerimiz ne kadar birbirine benziyor diye düşündüm. Hakkari'deyken ben de mektup yazdım Hoca'ya, beni İstanbul'a davet etti, Peride Celal'le birlikte Burgaz Adası'na gittik, ama Sait Faik yoktu orada, sadece onun çok sevdiği Kalpazan Kaya'da rakı içtik; meğer Fakir Baykurt, Hoca'ya geldiğinde onun da saçları kıvırcıkmış, Peride Celal'in anlattığına göre.

Fakir Baykurt hikâye anlatmayı biliyordu. Tekdüze hayatın egemen olduğu, günlerin hep birbirine benzediği, her şeyin çok basit algılandığı, gündelik ilişkilerin çatışmadan yoksun olduğu, karmaşanın olmadığı, başlarına gelen her şeyi kader sayıp rıza gösteren insanların yaşadığı köyün romanı olur mu? Roman karmaşadan doğmuştur, insan ruhunun karmaşık yapısının üstüne ahkâm kesebilenlerin harcıdır. Roman yazmak yargısı orta yerde dururken, köyü anlatan, köylülerin basit ilişkilerini dile getiren romanın başarı şansı olabilir mi? Sanırım Fakir Baykurt'un bu tür sorularla uğraşacak çok vakti olmadı. Onun için hikâye vardı ve bu hikâyenin kahramanları da, dolayısıyla roman da, sadece ama sadece bir tek amaç için var olabilir, yazılabilir: Halkı bilinçlendirmek! Yani okuma yazma bilmeyen köylülerin ahvalini, okuma yazma bilen insanlara anlatarak onları bu kitaplığıyla aydınlanma mücadelesinin içine katmak. Oysa asıl bilinçlenmeleri gereken bir büyük kesim vardı ve onlar da ne yazık ki okuma yazma bilmeyenlerdi. Oy deposuydu onlar, siyasal iktidarlara güç kuvvet veren asıl onlardı. Ve ne yazık ki onlar bu güçlerinin farkında değillerdi, öğretmenler gelip onları da bilinçlendirecekti. Dolayısıyla yazarlığın çifte bir işlevi vardı. Hem öğretmendi yazar, okurlarına bir şeyler öğretiyordu, yol gösteriyordu; hem de gerçekten öğretmendi, gittiği yerlere ışık götürüyordu.

Sözünü ettiğim o küçük kentte, yeni yeni "bilinçlenmeye" çalışan bir çocuk olarak ben bile, Fakir Baykurt'un hikâyelerinin çokça alegori içerdiğini, Irazca'nın şahsında inadına direnişin, yılan imgesinde kötü düşmanın, "Kaplumbağalar"da bir halta yaramazlar diye hep küçümsenen köylülerin yaratıcı gücünün neye muktedir olduğunu çıkarabiliyordum. Demek ki kurduğu dil,-aynı şey Köy Enstitülü diğer yazarların yazdıklarında da vardı- basit bir Ezop diliydi ve bu dil sayesinde günün birinde bilinçlenen insanlar, o romanları sol ellerine alıp ezeli düşmanları olan cehalete, karanlığa, ezilmişliğe, ağa zulmüne, öğretmen kıyımına, sürgüne karşı direnişe geçeceklerdi. Çünkü sanat toplum için vardı ve bu sanatın adı da toplumcu gerçekçi sanattı. Reel bir durumu ifade ediyorlardı, kurmacanın çok uzağındaydılar, bu romanlarda oyuna yer yoktu, yazar kendi acılarını hafifletmek için yazmıyordu ve bütün bu temalar uzun bir dönem, yazarlarına çokça şöhret kazandırdığı halde, gün geldi, yıllar sonra dönemin adına ya da o yazarların adına Fakir Baykurt çıkıp "Galiba toplumu bilinçlendirelim derken, bireyi bir hayli ıskaladık" itirafında bulundu. Yeni bir Türkiye çıkmıştı ortaya, artık köy romanlarının esamesi okunmuyordu, sanat toplumcu gerçekçi sulardan çıkıp yepyeni sulara yelken açmıştı.

Peki "bireyi ıskalamamak" için "toplumu ıskalamış" olsalardı, o küçük kentte, yeni yeni okumaya başlayan birini, örneğin beni bu kadar etkileyebilecek miydi? Şimdi bu sorunun yanıtını düşünürken, hiç tereddütsüz hayır diyebiliyorum. O yılların kültürel iklimi, sanat anlayışı, atmosferi, bireyle uğraşmaya hiç de müsait değildi. En belirgin örneği, bireyle uğraşan, Türk edebiyatının en büyük isimlerinden biri olan Oğuz Atay'ın başına gelenleri hatırlayalım bir...

"Tırpan"ı Aslan Hoca'dan alıp yutarcasına okuduktan yıllar sonra, 1979 yılının yaz başlarıydı. Arada elime "Kaplumbağalar", "Irazca'nın Dirliği", "Kara Ahmet Destanı", "Onuncu Köy'" kitapları geçti, onları okudum, hikayelerini hatmettim, "Çilli"yi, "Amerikan Sargısı"nı... derken, aynı şehirde, belediyeye ait çay bahçesinin içinde bulunan tahtadan yapılma kulübe misali büfeyi, hem kitapçı, hem tekel ürünleri satan bir yer olarak işletiyordum.

En sevdalı zamanlarımızdı. Havada ağır bir başkaldırı kokusu vardı. Aynı zamanda, adlandıramadığımız bir tedirginlik dolaşıyordu semalarımızda. Türkiye, bize göre devrime, ülkenin kaderinde söz sahibi olanlara göre ise, hızla askeri darbeye doğru gidiyordu.

Yaz başlarıydı, belediyenin sulama aracı güneşle birlikte çarşıya çıkar, sokakları tozdan korumak için bir baştan öbür başa sulardı. Küçük kulübemin önündeki caddeden toprak kokusu girerdi içeri. İşte böyle sabahlardan bir sabah dükkanı açmış, raflara öteberi yerleştiriyordum ki, kumral, uzun yüzlü, renkli gözlü, gözlerinin içi gülen bir adam, küçük pencereden kafasını uzattı içeri. Şehrin tek kitapçısının bu kulübe olduğu söylenmiş kendisine, ne tür kitaplar sattığımı sordu. Bir yabancıydı ve biz kentimize kim giriyor, kim çıkıyor biliyorduk. Ancak bu adamı ilk kez görüyordum, her halde buralara tayini yeni çıkmış bir öğretmendir diye düşündüm. Marksizm-Leninizm üzerine yazılmış araştırma, inceleme kitaplarına biz o zamanlar "bilimsel kitaplar" diyorduk; bende bilimsel kitaplarla romanlar vardı! "Bilimsel kitaplarla" ilgilenmedi, roman istiyordu besbelli. "Fakir Baykurt"un romanları var mı?" diye sordu. Sadece bir romanı vardı bende, "Kara Ahmet Destanı var." dedim. Kitabı aldı, önüne arkasına baktı, bana geri uzattı ve yüzündeki tebessümü daha da çoğaltarak, "Ben Fakir Baykurt'um!" dedi.

Çok görmek istediğin ama hiç beklemediğin bir insanı bir anda karşında görürsün de ne yapacağını şaşırırsın, elin ayağın dolaşır birbirine, diline bir türlü uygun kelimeler gelip oturmaz lâl olursun ya, işte ben de tam böyle bir duruma düştüm. Sadece, "Ben sizin bütün kitaplarınızı okudum." dedim. Galiba o da beklemiyordu Hakkâri'de, bir büfede öteberi eşliğinde kitap satan bir çocuğun bütün kitaplarını okumuş olabileceğini. İçeri buyur ettim, daracık yerde sıkışarak oturduk. Cumhuriyet gazetesi için bir röportaj yapmak üzere Van'a gelmişken, bir de Hakkari'yi göreyim demiş. Hemen Van'a dönmesi gerekiyormuş, kalamazmış. Oysa ona Hakkâri'yi gezdirecektim! Arkadaşlarımla tanıştıracaktım, işte bu Fakir Baykurt deyip böbürlenecektim. Olmadı, Hakkâri'ye ateş almaya gelmişti sanki!

Eylül geldi sonra. Fırtına koptu. İşkence tezgâhları kuruldu. Öldürülen arkadaşlarımızın cesetlerini Zap suyundan topladık. Bazı kelimeler yasaklandı. Bellekleri silindi insanların. Yeni yeni değerler sürüldü piyasaya. İnsanlar geçmişlerine küfür etmeye başladı. Bütün işbitiriciliğiyle "ıskalanan" birey bir anda çıktı ortaya. Toplumculuğun yerini "birey" değil "bireycilik" aldı. Edebiyat ileriye doğru yeni mecralara girdi. Estetik anlayışları, dünyaya bakışları, dünya görüşleri değişti çoğu insanın. Dolayısıyla Fakir Baykurt ve kuşağı Köy Enstitüsü çıkışlı romancıların esamesi de uzun süre okunmaz oldu. Aradan neredeyse on yedi, on sekiz yıl geçtikten sonra Adam Yayınları bütün eserlerini yayınlamaya başladı.

Ben de 1980'de bıraktım onu; bir daha yazdığı hiçbir şeyi okumadım. İstedim ki, o yaz Ramazanları boyunca iftar-sahur arasında kalan zaman kadar naif, bir o kadar bende keder duygusu bırakan romanlarının tadı, o en sevdalı zamanlarımızdan bugüne hiç değişmeyen bir tat, bir koku olarak kalsın bende. Sanırım kaldı da. ÖDP'den milletvekili adayı olduğu haberini aldığım zaman aynı kokuyu, aynı tadı hissettim. Bir akşamüstü işten eve dönerken, bir minibüste ölüm haberini duyduğumda damağımdaki bu tat, yerini yüreğimde başgösteren ince bir sızıya bıraktı.

Yılanların Öcü'nü çok sonra, 1980'den sonra, o küçük kentten çıkıp İstanbul'a, Vedat Günyol'un evine geldikten sonra orada okudum. Kitabı okurken, hep o kitabın açlığını duyduğum yıllara gittim, o zaman elime geçseydi eğer acaba çok mu farklı bir okuma olacaktı diye durup düşüne düşüne okudum Vedat Hoca'nın Bostancı'daki evinde. Üstelik burada, gerçek bir Fakir Baykurt hikayesi eşliğinde.

Fakir Baykurt bir mitingde Ufuk Uras ve Can Yücel ile birlikte

Akşamsefası

Geçen günlerde Boğaz Köprüsü'ne pankart açan Greenpeace örgütünde çalışan bir arkadaşım anlattı; olaydan sonra bütün gün telefonları durmak bilmemiş. Arayan arayana. Herkes üye olmak için yarışıyor. Gündemde Greenpeace var. Bir ay önce de AKUT aynı durumdaydı. Bir sene önce Ceyhan depreminde AKUT yine aynı yoldaydı. Herkes üye olmak istiyordu, ta ki medyanın gözü üzerlerinden çekilinceye kadar. Yükselen değerlerisever halkım hiç boş durmazdı. Kalabalıkları sever, akıntıyla hareket ederdi.

Arkadaşım Sally

Biliyorsunuz bu sayfanın ana başlığı "mesele". Benim mesele olarak baktığım konuları irdeliyor, canımı sıkan kişi ve olayları eleştiriyorum. Çok gezdiğimden olacak daha çok yurtdışı kaynaklı meseleler üzerine eğilerek yazılar yazıyorum. Tabi bu demek değil ki memleketin sınırları içinde olanlar beni alâkadar etmiyor. Hem de çok yakından ilgileniyorum, bazen bu meseleler yüzünden uykularım bile kaçıyor. Ne olacak bu memleketin hali demesem de, bu meseleler nasıl hallolacak diye düşünüyorum bazı bazı. Şimdi; son zamanlarda kafamı kurcalayan bazı konuları ana başlıklar halinde sıralayayım.

Duydum ki bazı seyyah arkadaşlar yol arkadaşlarını işleri bittikten sonra, kurban bayramında kestirip sucuk yapıktan sonra afiyetle yiyorlarmış. Şaka gibi ama doğru. Sucuğu kimin ne kadar yediğini bilmem ama yol arkadaşına yazık olmuş. Benim toplumda infial yaratacak bu eylemi gerçekleştirmem mümkün mü değil mi bir bilene sormam lazım. Bu işi, yüksek maden mühendislerine, maden mühendisleri meslek odasına ve konuyla bilimsel olarak olmasa da bilgi sahibi olabilecek demirçilere sormak istiyorum. Sayın bilirkişiler, bisikletimin sucuk yapmaya elverişli boruları olsa da bu boruları midemde sindirebilir miyim? Sindiremezsem, nasıl bir metod uygulamam gerekir? Bir de Diyanet İşleri Başkanı'na sormak istiyorum: İnsan yol arkadaşını kurban bayramında kesip, komşulara dağıtırsa, sevap işlemiş olur mu?

Merve Kavakçı meselesiyle parlamento gündemine taşınan kılık-kıyafet yönetmeliği ve ardından şiddetle başlatılan laik-antilaik tartışmaları, sanıyorum hemen herkesin bir biçimde ucundan bucağından yaşamına yansımıştır. Bu derginin kardeş grubu bir dergide karikatür çizen bir arkadaşım ve sevgili eşi ile Beyoğlu'nun arka sokaklarında bir lokantada güzel güzel yemek yiyip onların geçen aylarda Hindistan'a yaptıkları geziyi konuşurken, konu geldi çattı din meselesine. Tabii Merve hanım bu konunun öznesi, referans noktası. Arkadaşlarım, dünya medeniyetleri konusundan bir anda sıyrılıp devlet meselesine gelince tartışma da başladı. Yüz ifadeleri değişti; aynı ifadeyi bir tartışma programında Atatürkçü Düşünce Derneği üyesi bir genç erkekte de görmüştüm. Başörtülü, aklıselim biçimde konuşan kıza nefretle bakıyor, onu düzeni yıkmakla suçluyordu. Şimdi, ne olmuştu da bu arkadaşlarım bana kötü kötü bakmaya başlamıştı. Bir ikna dönemecine girdik ki sormayın; onlar benim durumu anlamamaktaki ısrarımı anlayamıyordu. Bence özgürlük bütünsel bir şeydir, onun özgürlüğü; benim özgürlüğüm diye bir şey yoktur derken, onlar-dinciler- iş başına gelince yaşayacaklarımı kafama vura vura anlatmaya çalışıyorlar. Artık ne üzerimdeki tişörtle gezebilirdim, ne de açık saçık giyinebilirdim. Ki, yazın en sevdiğim şey vücudumu mümkün olduğunca güneşten yararlandırmak. İnsanların sorun diye gördüğü noktalarda tökezleyip bozuk plak gibi sarmalarını hiç anlayamıyorum. Bir şeriat ülkesinde yaşamayı tabii ki ben de istemiyorum. Türban takmak, çarşafa girmeyi aklıma bile getiremem. Ama bu onların anladığı gibi yönetmeliklerle, despot uygulamalarla olacak iş değil. Bu ülkedeki yönetime demokrasi diyorsak, bütünsel özgürlüğe de yol açılmalı. Yok deniyorsa o zaman demokrasi diktatörlüğü deriz olur biter. Örgütlü İslamlaşmanın kat ettiği yol gerçekten inanılmaz. Ama hiçbir kadının başörtüsü de başından öyle kolay kolay çekip alınamaz. Özgür bir ülkede de insanların eğitim, seyahat, çalışma vs. özgürlükleri ellerinden alınamaz. Son iki on yılda önü açılan İslamlaşmanın ürünleri öyle kolay kolay silineceğe benzemiyor. Sadece farklı kutuplarda toplumlar yaratılıyor o kadar. Benim anlamadığım arkadaş toplantılarında dönüp dolaşılıp gelinen türban tartışmalarında neden insanların kendilerini laik, bütünsel özgürlükten bahsedenleri İslamcı diye görmeleri. Ve ikna çabaları. Akıl fikir, ihsan eyliyorum...

Geldik üçüncü meseleye; rüzgâra yelken açanlar konusuna. Ne zaman yüzüm medyada görünse, televizyonda arzı endam etsem ertesi gün telefonlarım susmaz. Arayan arayana. Ah Hülyacığım, vah Hülyacığım. İşte şöyleydin, böyleydin. Yıllarca yüzünü görmediğim, sesini duymadığım arkadaşlarım, hemen yakın bir zamanda randevulaşmak istiyor. Bir muhabbet, bir muhabbet ki sorma gitsin. Bir de hayran kitlesi var ki onların davranış biçimi daha ilginç. Ben kimim ki Allahaşkına. Şarkıcı değilim, manken değilim. Niye beni arayıp, sürekli buluşma, tanışma talebinde bulunuyorlar. Ben zor arkadaş olabilen birisiyim. Öyle bir ortak noktamız-maceraperestlik- var diye arkadaş olabileceğimize inanan insanların taleplerine cevap veremem ki. Geçen günlerde Boğaz Köprüsü'ne pankart açan Greenpeace örgütünde çalışan bir arkadaşım anlattı; olaydan sonra bütün gün telefonları durmak bilmemiş. Arayan arayana. Herkes üye olmak için yarışıyor. Gündemde Greenpeace var. Bir ay önce de AKUT aynı durumdaydı. Bir sene önce Ceyhan depreminde AKUT yine aynı yoldaydı. Herkes üye olmak istiyordu, ta ki medyanın gözü üzerlerinden çekilinceye kadar. Yükselen değerlerisever halkım hiç boş durmazdı. Kalabalıkları sever, akıntıyla hareket ederdi. Herkes trendlerin yenilmez kahramanı olmak istiyordu. En mühimi ise medyatik karakterlerin yakın arkadaşı olabilmekti. Mesela söze falancayla dün şuradayken diye söze başlamanın verdiği efektin şu cihanda hiç eşi benzeri yoktur.

Gezginler Kulübü diye bir dernek var. Sanki memlekette bir elin parmaklarını geçecek kadar gezgin varmış gibi, gezginler kulübümüz var. Dünyada teklerdenmişiz, kulübün başkanı Orhan Kural öyle diyor. Ben de ayıp olmasın diye toplantılarına gidiyorum. Geçen haftalarda birinci yıldönümü kutlandı bu derneğin. Salona bir girdim, kalabalık. İğne atsan yere düşmez. Şık hanımlar ve beyler orada. Ben de fena değildim hani; ruj bile sürmüştüm. Fakat yaş ortalaması almış başını gidiyor. Sanki kanarya sevenler derneği. Yaşlılar gezemez diye bir şey yok tabi ki. Ama bu adamlar nasıl oluyor da gezgin oluyor merak konusu yaptım. Hiç araştırmadım. Çünkü araştıracak bir durum yok. Yukarıdaki konunun devamı bu paragraf. Gezginler Kulübü her daim prim yapıyor. Herkes oraya üye olmak istiyor, araya tanıdıklar konuluyor. Orhan Kural aranıyor. "Orhan Bey, ben henüz 20 ülke gezmedim ama, önümüzdeki yaz gezeceklerimle 20'yi geçeceğim inşallah" deniyor. Orhan Bey söz alıyor, eğer olmazsa üyelikten çıkarırım ha, tehditi yapılıyor. Çiçeği burnunda üye memnun, o da bir gezgin artık. Bu derneğe üye olabilmeniz için, evvet en az 20 ülke gezmeniz gerekiyormuş. Beni fasulyeden sayıp, sayıyı doldurmadan, benim bilgim dahi olmadan üye yapmışlardı. Çünkü en has be has gezginleri bendim. İşin hakkını vererek yapan. Üyelerden **Füsun Önal** bu toplantılardan birinde, medyaya kikirdeyerek şöyle demeç veriyordu; "İlk kocamla Club Med'lerde dolaşırdık hep".

Yukarıdaki fotografın konuyla hiç alakası yok. Bu kızın adı Sally. The Nightmare Before Chirstmas adlı filmde oynuyordu. Ben onu çok sevmiştim. Bu yazıyı çorba yaptığıma ve canımın istediğini, istediğim gibi yazdığıma göre, bu fotografı da buraya koymamda bir sakınca yoktur diye düşünüyorum.

Artık, gelecek ay yine yurtdışı haberlerine dönerim herhalde. Bu memleket meselelerinde genel olarak bir cıvıklık hissediyorum.

hulyak9@usa.net

HÜLYA KOÇ

Önce Kadınlar ve Çocuklar

MERAL ONAT

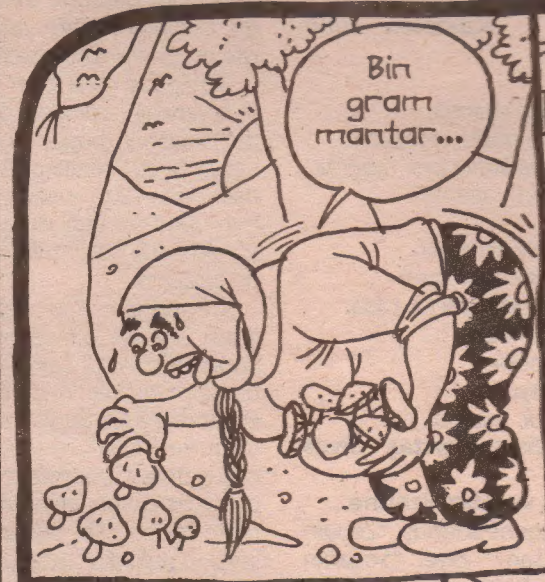

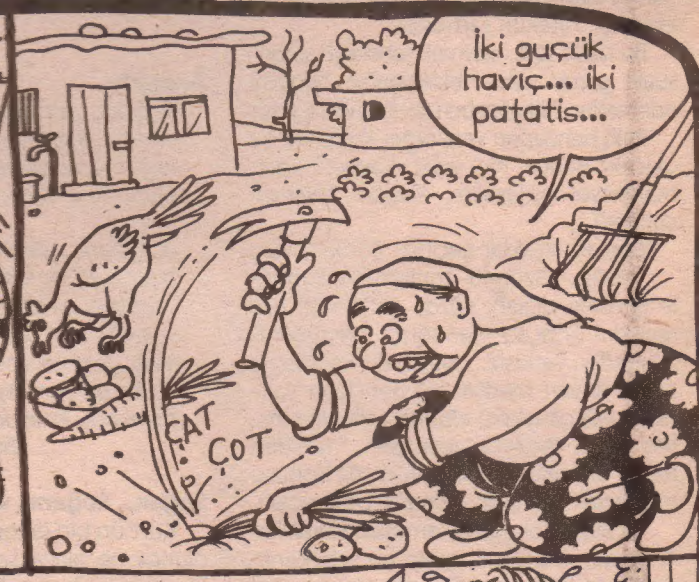

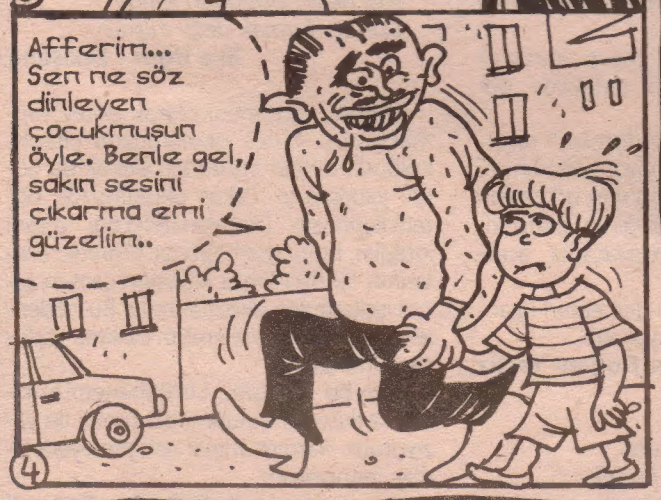

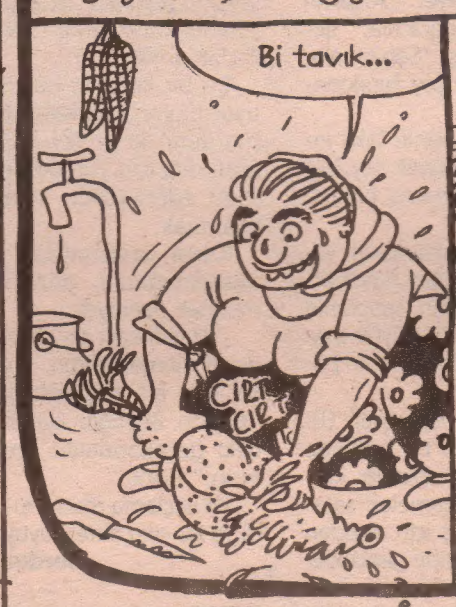

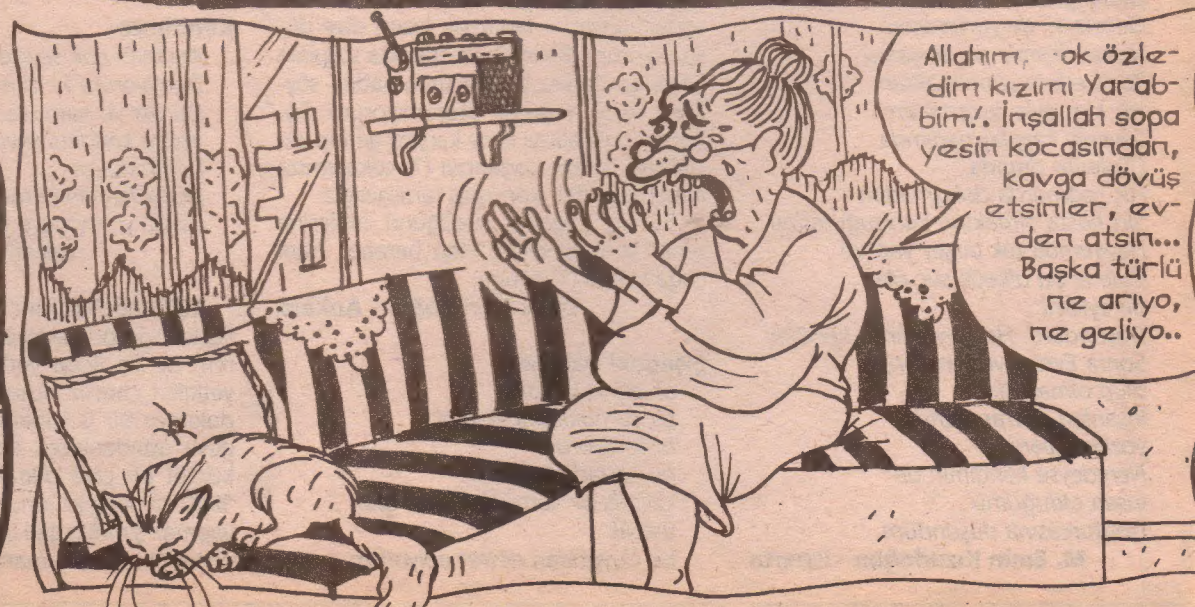

BUZAĞI

İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 Beyoğlu-İstanbul

Aşk

nasıl anlatılamıyorsa aşk
anlatılamıyor ölüm
ve marmara şimdi yüreğimde
depremdir gülüm

Aziz Aytaş - Hatay

Küpeli İzci Törenleri

Ben rock, heavy metal türü müziklerden hiç hoşlanmam. Hele varlığı kanıtlanamayan imanlara tapanlardan hiç mi hiç hoşlanmam.

Satanizm: Şeytana tapan anonim uluslararası şebeke ülkemin versiyonu adı bir cinayet işledi. Adi, çünkü cansız, bir bedenin ırzına.. Bundan büyük bir adilik tasavvur edemiyorum.

Neden böyle yaptılar? Gayet basit; çünkü inançları sağlıksız, yani maneviyat eksikliği, nitekim sarhoşlar.

Bu uzun saçlı, dövmeli şebekeye sorgusuale gerek yok. Farklılıklarının bedelini ödemeliler. Dökelim benzini basalım kipriti!

Peki benzerleri yani diğer küpeliler ne olacak? Bence hiç vakit kaybetmeden maneviyat aşılayalım. Nasılsa herşeyin çözümü...

Geçiniz alçaklar geçiniz! Zorbalık bu..

Tek tip -çözümlü- toplumumuzun bile gerisine düşen; sözde üstlendiği görevlerini ortaçağ mantığıyla çözdüğünü zanneden yetkisiz... Ne acıdır kendisiyle gurur duyan medya; bu gençlerin yaptıkları (alkollüyken) elbette affedilir cinsten değil. Bırakınız içerdeler. "Yeniden başka biri olmak herkes için söz konusu bir olanak "O. Paz, Yalnızlık Dolambacı.

Ya diğer sokağa çıkamayan sakallılar, korkudan bunalıma giren bu şebekenin dışındaki küpeliler.. Bundan sonra nasıl özgürce yaşayacaklar? Asmakla, yakmakla bunca yıl birikmiş sorunları bir çırpıda hallolacağını mı sanıyorsunuz? Yine suçüstü yakalandınız.

Bırakınız nasıl yaşarsa yaşasınlar. Neye inanırlarsa inansınlar. Üniformalı (resmi) maneviyat çözümsüzlüğün yerine; sinemayla, edebiyatla, sevgiyle içimizde eritelim. Çürümüş dişlerini çekelim. En azından bir kere denesek.

Özür dilerim, uzattım. Son söz Emir Kusturica'dan; çok yüzlü medyaya "Bize karışmayın, bizi düşlerimizle, sorunlarımızla, geçmişimizle başbaşa bırakın, biz hallederiz, biz kardeşiz..

Oğuz Yetimoğlu - Muğla

Hiç

Sabah erkenden yollara koyulmadım
Okula gitmek dışında
Geceleyin de yürümedim
Ne sevdiğimle ne de yalnız
Zorla erken yatırılmaktan.
Hiç kimseyle sevişmedim
Sevenle karşılaşmadımda
Düşlerim dışında
Hiç yağmurda dolaşmadım
Sırf hasta olmaktan korktuğumdan
Hayatımda tek birşey yaptım.
Öyle ki bu ülkede suç olan
bir eylemi
Düşündüm. Her şeyi: Önce kendimi
Sonra Evreni ve Tanrıları;
olup olmadığını
İnsanları davranışlarını,
yozlaşmalarını
Neredeyse kendimin de
insan olduğumu
Unuturcasına düşündüm.

M. Emin Kızıldoğan - Isparta

Atık Sudakiler

Sığ bir denizde boğulmaya başlayacağız yakında. Ne yüzmeye çalışmak, ne can simitleri kurtaracak bizi. En azından beynimizi. İçindekiler hep orada, bizde kalacak. Kimseye söylemeyeceğiz, para karşılığında özel kanalların ana haber bültenlerine satmayacağız sevgiyle besleyip, saygıyla şekillendirdiğimiz kalplerimizi. Böyle şüphe uyandıracağız bazı kurumlar üzerinde. Parmak izlerimizi alıp daha önce bir olaya karışıp karışmadığımıza araştıracak dedektifler. Her şey temiz çıkınca küfredecekler, bize harcadıkları zaman. Bizse düşüneceğiz olanı ve bitmeyeni, bir türlü bitirilemeyeni. Filmi çekerken hangi karede yanlış yaptığını düşünen bir yönetmen gibi irdeleyeceğiz her şeyi.

Kardelen - İzmir

Anamdı

kadındı, yalnızdı, anamdı.
yarasını kimseye gösteremeyecek
kadar yaralıydı babamın kırık ayağına,
ölüncesine sadıktı. anamdı.

gözyaşını, kalkan bilmeyen,
gözüyaşlı bir kadındı annem
sabırlıydı bir âh demeyecek kadar
sokaktaki er adamların,
karşı gelemeyecekleri
kadar da yürekliydi
şişmandı, kısaydı, anamdı.

Engin Serttaş - Sivas

Soğan, Soğancı ve Alıcı Üzerine...

Kürt'ün biri diğerine sormuş: "Zengin olunca ne alacaksan?" diye. "Soğanın cücüğünü alacam bütün paramla." demiş. O, da diğerine sormuş. "Sen ne alacaksan?" diye. "Bana bir şey bırakmadın ki!" demiş.

İşte bizim gibi gözü ve gönlü fakir insanların isteyebileceği en büyük şey bile bu kadarcık olur. "Bir bazlama bir uçkur." Koçero misali.

Biz insanlar bir soğanın kavgasını yaparken, payların eşit olmadığını düşünürken, düşünmeyiz o, soğanın satıcısının pastadan (yani soğandan) en büyük payı aldığını. Varsa yoksa karşıdaki insanın payıdır bizim için önemli olan.

Evimiz Papaz Deresi manzaralı (!). Gecekondu mahallesi olan bu bölgede insanlar, geçimini çöpten topladığı karton, pet şişe v.b. gibi malzemeleri satarak sağlıyor. Bu insanlar kış için aldıkları soğanlar yüzünden birbirlerine girecekler her kış olduğu gibi.. Artık bu insanlara soğan satıcısını tanıtmak lazım diye düşünüyorum. Birileri hala sokakta soğanın kilosunu bağıra bağıra utanmadan söylüyor. Artık yerimde oturamıyorum. Soğancı (?) ile alıcıyı karşı karşıya getirip alıcılar ile birlikte soğancıyı (?) sokağımıza almamaya dair konuşup tartışacağız.

Bu kış soğanın cücüğünü birilerine rahat yedirmeyelim. Hep beraber. Yani soğancılara (?) canım.

Dilek Kerimoğlu - Ankara

Şişedeki Balıklar

ah gene kendimi
bir sümüklüböcek gibi
hissediyorum
bu kadarla kalsa iyi
ezilmiş bir sümüklüböcek gibi
üstelik
bu duygudan nefret ediyorum
beni farketmeyen kadınlardan da

şikayetim olduğunu sanmayın ama
hani diyorum arada bir
bende de olsaydı Rasputin'de olan
hiç hiç çekinecek adam da değiim
"hiç bu kadar büyüğünü
gördün mü"
demekten kadınlara.

Murat Demir - Ankara

İlaçlama Memuru

Yatağından kalkar kalkmaz uyudu. Düşünde uyurken ayakta geziniyordu. Hiç olmamış savaş yıllarından kalma bir sızısı vardı belinde. O uyurken, sızısı yarım kalmış bir hesabı kapatmak ister gibi sızım sızım sızlıyordu. Uykuya dalar dalmaz yatağından çıktı. Ayakta gezinirken düş görüyordu. Düşünde bir düş gördüğünün farkına varıp silkindi. Aslında hiç uyumamıştı. Aslında hiç uyanmamıştı. Aslını sorarsanız, bu anlattıklarımın hepsi gerçektir.

Derken bataklık yeşili bir karanlıkta uyanıp, gök rengi kuşağını bağlamaya koyuldu. Güneşin altında, eli kuşağında uyuyordu. Burnunu densiz bir sivrisineğin ısırdığını hissetti yataklık karanlıkta. İşte bu tamtamına gerçekti.

Tatlı emişi sona eren sinek, kanatlarını karanlığın ardındaki güneşin ışıklarında yıkayarak, başka bir dünyaya doğru uçuşa geçti. Afallamıştı; güneşin altındaki karanlıkta uyayan insanoğlunun burnundan emdiği ılık kanın etkisiyle alışık olmadığı görüntüler içinde buldu narin bedenini.

Geçmişten çıkıp gelmiş, uykularda bölük pörçük olmuş bir bataklıktaydı. Bataklığı şevketli çamuruna gömülüyordu ağır ağır. Ellerini attığı sarmaşıklar ya ellerinde kalıyordu ya da yeşil gövdeli ve uzun, kırmızı dili ürkmüş ejderhalara dönüşüyordu. Gri ateşlerle yedi günde yapılmış bir cehennem sıcaklığındaydı nevresim takımı. Gel zaman git zaman döşeksi bataklığın tuzağındaki aynalarda suretini koca bir kan lekesi olarak gördü ilaçlama memuru.

Bu bir korkulu düş ise, uyanmak istiyordu yorganlı kabustan. Ama ya kabus değil de gerçek ise, kuşkusunu barındırdığı için yüreğinde, uyanmaya cesaret edemiyordu. İstemiyordu ölüme uyanmak.

Karısı omuzundan tutup sarsarak uyandırdığında, gözleri bataklığa gömülmek üzereydi.

-"Haydi kalk be koca domuz," diyordu iri memeli kadın, "haydi kalk da aptal işine git. Kapıdaki şişman arkadaşın "Bugün Beyoğlu bataklığının çevresindeki gecekonduları ilaçlayacağız, acele etsin," diyor."

Ve ilaçlama memuru gerçekten uyandı ya da gerçekten uyuyakaldı...

Serdar Doğan- Yersiz

Kendimce

Kendimi çok seviyorum
Demiyorum ki: tüm insanlar
Dürüst ve namuslu olsun
Yoksa kendimi sevmeye
Düşündükçe
Dudaklarımın kuruduğunu hissettiğim
Sevda'yı sevmeye vakit bulamazdım

İsmail Korkmaz - Tokat

1971'de Erzurum'un Çat ve Tekman ilçelerinde gerçekleşen şiddetli bir deprem bu iki ilçeyi yerle bir eder. Devlet yetkileri çaresiz nutuklar atmakta, dişe dokunur bir iş yapamamaktadırlar. Bölgeye gönderilecek ödenek yoktur. Hükümet bir çare olarak Tekel ürünlerine %20 zam yapar. Ancak o zamanlar zam yapmak şimdiki gibi çok olağan bir işlem olmadığından, zamanın başbakanı Prof. Nihat Erim, TRT ana haber bülteninde mahcubane bir tavırla şu demeci verir;

- Akşamcı kardeşlerimiz, bugünden itibaren gönül rahatlığıyla içkilerini yudumlayabilirler. Çünkü bilsinler ki ödedikleri her kuruşun yüzde yirmisi depremzede vatandaşlarımıza yardım olarak gidecektir.

Haberlerin ardından radyoda şu şarkı çalınmaya başlar; "İçmesem bir türlü, içsem bir türlü".

Hüseyin Kaplan - İzmir

Bir Beden Bol Toprak

Kocaman bir dünyaya
açmıştı gözlerini
Oysa küçücüktü kendi bedeni
Upuzun babası,
Koca göbekli halaları büyüttü onu.
Anası hiç oralı olmadı
Belki de bu yüzden
Büyüdüğünde bile, küçücük kaldı.

Yaşadığı dünyanın iki misli yaralı,
Upuzun adamlar sevdi.
Uzun uzun düşündü onları,
Uzun uzun ağladı...
Ve doğası gereği
Tanrı öyle istemişti-
Kısacık kadınlarla yattı

Anası öldü on üçünde,
Bu kez "o" hiç "oralı" olmadı.
Babası öldü yirmi üçünde,
Uzun uzun çığlıklar attı
Babası hiç bilemedi oğlunun,
Uzun adamlar sevip,
Kısa kadınlara katlandığını.

Otuz üçündeydi karısı onu
Tavanda asılı bulduğunda
Kısacık karısı, indiremedi onu aşağıya
Bu yüzdendir ki yüzündeki o başka
"Uzun adamı" tanıyamadı
Toprağa gömdüler onu da
Babasının yanı başına
Toprak uzun geldi boyuna
Toprak bol geldi ruhuna
Aldırmadılar,
Gömüverdiler onu o toprağa
Ve bin günah boyu
Dönüp durdu toprağın içinde
Ölümle yaşamı bir tanıdı o an
Yarısı çürümüş beyni
İkisi de bir boşluğun içinde
Dönüp durmak değil miydi?

İlke Uğur - Eskişehir

Kimya öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Ayrıca okulumuzda kitaplık kolunda rehber öğretmen olarak da görev yapıyorum. Fakat okulumuzda öğrencilerimizin faydalanabileceği yeterli kitaplar, bulunmamaktadır. Öğrenci ailelerinin % 90'ı kırsal kesimde çalışan tarım işçilerinden oluşmaktadır. Bu nedenle aileler kütüphanemize katkıda bulunamamaktadır.

Size bu mektubu kütüphanemize kitap katkısında bulunmanız ümidi ile yazıyorum. Yardımlarınızı esirgemeyeceğinize inanıyorum.

Ayla Zorlu - Erdemli

Dört Bira ve Dört Balık

"Nasıl olsun abi?" diye sordu şef garson. Adam dalgın cevap verdi.

"Ne nasıl olsun?"

"Pide istedin ya abi, pide nasıl olsun?"

"Kıymalı."

Şef garson söylenerek gitti. O giderken adam yerinden kalktı. Kasaya giderek hesabı ödedi ve çıktı. Caddede yürümeye başladı; "Ne yapsam ki?" Kapısı neonlu bir yerde durdu. İçeri girmek istedi, kapıdaki iri adam durdurdu.

"Ne istiyorsun?"

"Merak ettim, içeri gireyim mi?"

Akşamcı.com

AYLIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ

öKüZ Okurlarıyla Koklaşıyor!

12 Kasım 1999 Cuma, Saat 18:00-20:00 TÜYAP A Salonu

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ece Ayhan, **Nihat Genç,** Cezmi Ersöz, **Sunay Akın,** Feyza Hepçilingirler, **Cüneyt Özdemir,** küçük İskender, **Ayhan Bozkurt,** Oktay Güzeloğlu, **Hatice Meryem,** Agâh Özgüç, **Hüseyin Alemdar,** Oktay Taftalı, **Meral Onat,** Eflatun Nuri, **Timur Danış,** Mine Söğüt, **Vecdi Çıracıoğlu,** Gülay Batur, **Mustafa Devrim,** Oylum Gölbaşı, **Oray Eğin,** Mehtap Kandemir, **Kötü Şair Şerafettin,** Arslan Eroğlu, **Tuncer Erdem,** Yılmaz Odabaşı, **Ali Kemal Yılmaz,** Cemal Vanlı, **Metin Celâl,** Şebnem İşigüzel, **met üst** ve ayrıca uydu aracılığıyla Amerika'dan **Ragıp Duran,** Avustralya'dan **Nihat Ziyalan,** Çankırı'dan **Eşber Yağmurdereli** ve ve ve Datça'dan **Can Yücel!.. İmza, Söyleşi.**

İri adam içeri almadı ve arkasından söylendi.

Bir pasaja girdi. Alt kata indi. Yürüyen merdivenle yukarı çıktı. Kozmetik satan bir dükkanın önünde durup vitrindeki parfümlere baktı. Biraz uzun bekleyince tezgâhtar dükkandan çıkarak "Buyrun efendim" dedi. "Hiiç, parfümlere bakmıştım, renkleri ne güzel değil mi?" dedi ve uzaklaştı oradan. Caddeye çıktı ve yürümeye devam etti.

Az ileride caddenin ışıltısı ve kalabalığı bitecekti. Bu yüzden yavaşladı. Etrafa bakarak caddenin sokaklara dönüşen ucuna kadar geldi. Geri döndü.

Bir balıkçıdan dört tane büyük balık aldı. Temizletti. Torbayı hiç sallamadan sanki balıklara saygı duyuyormuş gibi yürüdü. Binaların ikinci üçüncü katlarına bakarken birbirlerine sarılmış iki gence çarptı. Çarptığı yerde durdu ve hemen sağındaki hana girip üst kattaki bara çıktı. Kenardaki masalardan birine oturup bir bira söyledi. Beş bira içip kalktı ve kapıya yöneldi. Garson adamı durdurarak hesabı istedi. Cebindeki paralardan bir bira parasını ancak denkleştirebildi. Garsona uzattı ve sonra masayı gösterir.

"Geri kalanı orda. Dört bira için dört balık. Başka hiç birşeyim yok"

Adamı iyice hırpalayıp dışarı attılar. Hanın sütunlarından birine yaslanıp biraz dinlendi. Bu sırada bardan çıkan bir fahişe yanına geldi. Adamın balık torbasını uzatarak: "Acıdım sana aslanım" dedi.

"Al balıklarını".

Arkasını dönüp gidiyordu ki adam seslendi:

"Siz... Ücretinizi balık olarak alır mısınız acaba?"

"Acıdık dediysek o kadar da değil koçum. Kaybol buralardan yoksa daha çok dayak yersin" diyerek uzaklaştı kadın. Adam balıkları aldı ve ağır ağır handan çıktı.

Daimilkinci Baskı - Yurtsuz

Kahrolası

Deniz
Nefret ediyorum senden
tenimi kavuran tuzundan
derinliğinden endamından
söyle lanetli varlık
hangimiz daha kaltağız.

Türkân Gezer - Boyabat

Seni her şeye rağmen seviyorum Kırpapatyam; ve seni dostluklarından öte buldum bitanem... Ne olur dost deme bana, aşkım kırılıyor... Yıldızçiçeğin.

"Aşık Adam" - Yersiz

A Milli

Derin ve şehvet dolu
nefeslerin yaşanmadığı
kısa sevişmelerle geçen
sıkıcı bir günün sonunda
gövdesini hafifçe titreterek
ve acemiliğine kıs kıs gülerek
dikti güzel yeşil gözlerini
utangaç gözlerine

Kızarıp, bozardı ne yapmalıydı şimdi
gencin yüzündeki şaşkınlığı
sezen yeşil gözler
cesaretlendiren bir gülümsemeyle
"Çıkar" dedi "elbiselerini"

Biraz sıkılgan biraz utangaç
biraz da için için yanarak
çıkardı elbiselerini
sessizce uzandılar yatağa
herşey onbeş dakikada oldu bitti...

Çağdaş Görücü - İstanbul

Oysa çoktan öğrenmiştik yaşamın kendisinden

Yanlışın da koskoca bir yanlış olduğunu.

Canarkadaş Cansu Candangül
Özel tip Cezavi/Bursa

Senin Güneşin

Dün dudaklarında güneşi öptüm
Güneşi ben gördüm
Sende doğup sende batıyordu
Ve uydusu gözlerim
Senin olan bu sistemin
Ben güneşte öptüm
Dudaklarını ben gördüm
Bende ıslanıyor
Bende kuruyordu
Ve ne bulmacaydı bu
Benim olan
Benim olmayandı...

Yılmaz Şahin - Mersin

Aşk ve Öbür Cinler

Marquez için;

Yaşamamak için uyudum. Ve her uyuduğumda başka bir rüyayı yaşadım. Duyduğum en güzel ezgi için katlandım bu dengesiz insanlara; seni seviyorum'la biten bir ezgi... Bu sefer ölmeyeceğimi müjdeleyen en güzel şarkı.

Uçurumları denedim, yüksek binalardan başarısız atlayışlar yaptım. Sonra bedenimi -eks olmadan- kazdığım çukura gömdüm.

Her seferinde sözcüklerle uğraşan bir büyücü olarak tekrar geldim yanınıza. Yaralarınızı sarayım diye...

Âşık oldum
şimdi son kez ölüyorum

Ceren - Gebze

Kirlendim İşte

ellerimdi cennet sanıldığı gibi değil
kirden, pastan nasırdan ibaret
vızır vızır kara bir sinek
uçup uçup konuyordu
tenim unutalı beri suyu
haykırıyordu gelin, buldum işte
sanıldığı gibi değil benimdi
iyi kötü bedenimdi cennet...

Faruk Kaya - Babaeski

Özledim

Özledim işte her şeyini özledim. Bildiğim bilmediğim düşüncelerini özledim. Fazla sevmediği çay içmelerini özledim. Beni başından savmak istediği anlarda, zorla yanında durmayı özledim.

Ona biraz daha doymak için, yanında gittiğim otobüsü özledim. Bir kere karanlıkta yalnız yürümüştük, işte o yürüyüşü özledim. Mavi uzun eteğiyle fuara gelişini özledim.Ona duyduğum sevgimi özledim!

Halit Alsat - Ankara

Çıktı! Tüm Kitapçılarda!

Sayı: 66 / Kasım 1999
Sahibi: Şimera Basın Yayın Ltd.Şti. Adına Mehmet ÇAĞÇAĞ **Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Metin ÜSTÜNDAĞ
Yayın Koordinatörrü: Hatice MERYEM **Haber Merkezi:** Ayhan BOZKURT, Hüseyin ALEMDAR, Oylum GÖLBAŞI **Satış:** Cüneyt AYDIN **İşletme:** Orhan AÇAR **Grafik Uygulama:** Mustafa DEVRİM, Mehmet MERT HOŞGÖR **Dizgi:** Cemal VANLI **Montaj:** Kadri ÇAVUŞOĞLU
Müessese: Ali YAVUZ **Halkla İlişkiler:** Suzan ERBAŞ **Bina Görevlisi** Yasin ADIYEKE **Tel:** 292 95 65 (4 HAT) Dahili 117 / 121 **Fax:** 251 52 67 **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu - İstanbul **Baskı:** İlkcak Matbaası **Dağıtım:** Bir-Yay
Abonelik için **Tel: 0(212) 251 42 44**'den **Sevil ŞAPÇI** ya da **www.leman.com.tr** adresinden her türlü bilgiyi edinebilirsiniz. İsteklerinizi **0(212) 245 38 06** no'lu faksa iletebilirsiniz.

Akşamsefası

7 Küpeli Öküz

7 küpe taktı çoban
Öküzünün kulaklarına
İstedi öküzleri unutmasın

***Pazartesi** günleri böğürmesin*
Daha uykusundadır yöneticiler

***Salı**ları yavaş ol*
Öğlen yemeğindedirler Meclis'te
Sudan ucuz
Sallanmasın karidesli çorba

***Çarşamba**ları sessizlik günü*
Sırmalı koltuklarda sızmışlar

***Perşembe** açık çalışmadır*
*Gölgesi düşmüştür **Cuma**nın*
Böğürme sakın

***Cumartesi Pazar** dinlenme günü*
Bağlıdırlar yasalara
Yasaları çiğnemezler
Yola çıkan öküzleri çiğner yöneticilerimiz
Devlet arabalarıyla

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Hayat Kafe - 15 Ekim 1999

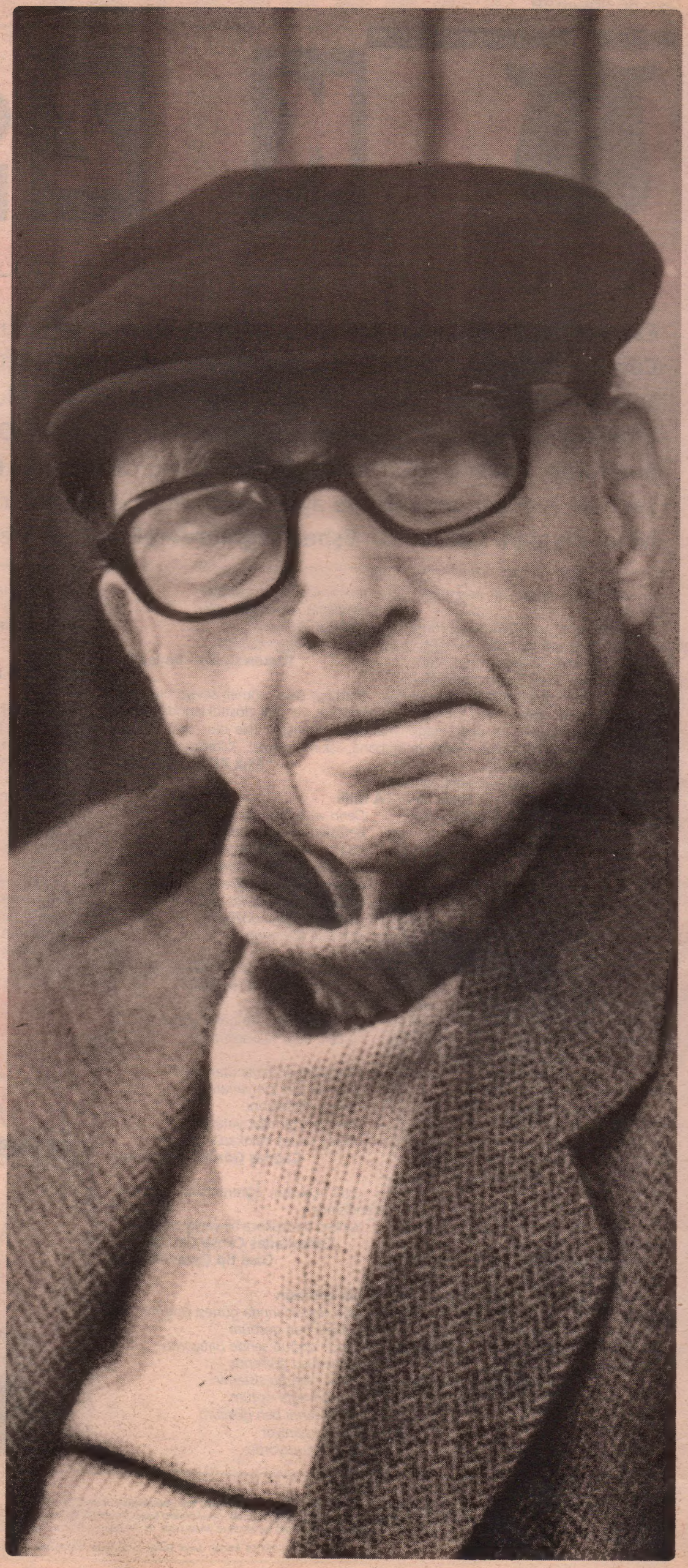

Akşamsefası